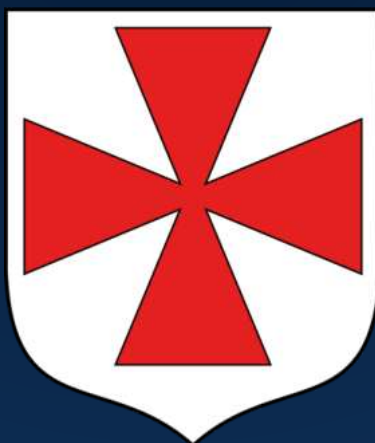

PROJEKT

STRATEGIA ROZWOJU GMINY IZBICA

w latach 2021-2027
z perspektywą do roku 2030.

OPRACOWANIE:
Urząd Gminy Izbica
ESSE Agnieszka Smreczyńska-Gąbka
Lublin 2021

SPIS TREŚCI

Rozdział I UWAGI WSTĘPNE. *str. 4.*

Rozdział II BUDOWA STRATEGII. *str. 11.*

Rozdział III PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY. *str. 13.*

1. WYTYCZNE DT. ZRÓWNOWAŻONEGO MODELU ROZWOJU – ZA
„STRATEGIĄ NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU ORAZ
KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2030”. *Str. 14.*

2. WNIOSKI Z „DIAGNOZY PROSPEKTYWNEJ WOJEWÓDZTWA
LUBELSKIEGO. WNIOSKI I REKOMENDACJE DO AKTUALIZACJI
STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO”(2019). *Str. 19.*

3. GMINA IZBICA NA TLE POWIATU – WNIOSKI Z „DIAGNOZY SYTUACJI
SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA
WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO” (2017). *Str. 24.*

4. WNIOSKI Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-
GOSPODARCZYCH DOSTARCZONYCH PRZEZ URZĄD GMINY IZBICA.
Str. 28.

Rozdział IV WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE. *Str. 71.*

Rozdział V MISJA I WIZJA. *Str. 85.*

Rozdział VI CEL STRATEGICZNY I CELE OPERACYJNE. *Str. 89.*

Rozdział VII KIERUNKI ROZWOJU I DZIAŁANIA. *Str. 93.*

Rozdział VIII MODEL STRUKTURY funkcjonalno-przestrzennej. *Str. 123.*

ROZDZIAŁ IX OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI określone w Strategii Rozwoju Województwa. *Str. 166.*

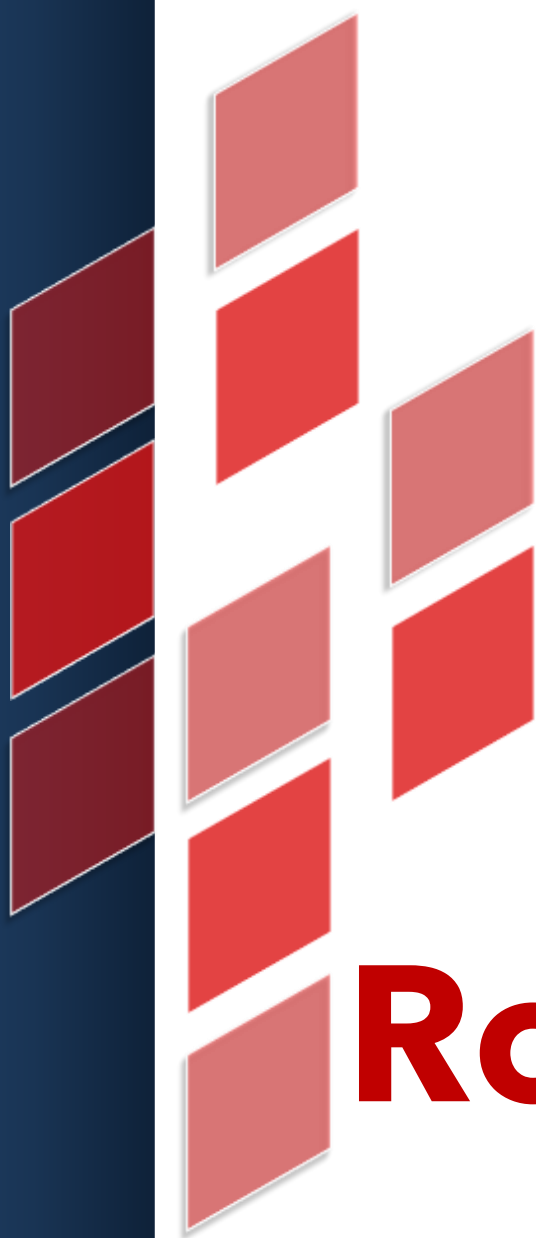
ROZDZIAŁ X OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI kluczowe dla Gminy. *Str. 172.*

ROZDZIAŁ XI EWALUACJA, MONITOROWANIE DZIAŁAŃ I ICH REZULTATÓW. *Str. 180.*

ROZDZIAŁ XII SYSTEM REALIZACJI STRATEGII. *Str. 189.*

ROZDZIAŁ XIII RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA. *Str. 200.*

OPIS POWSTAWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY IZBICA. *Str. 211.*

Rozdział I

UWAGI WSTĘPNE

Rozwój Gminy Izbica ze względu na zmieniające się otoczenie społeczno-gospodarcze, musi skupić się na systematycznej poprawie konkurencyjności podmiotów gospodarczych (innowacje technologiczne i poza technologiczne), podniesieniu atrakcyjności oferty edukacyjnej, poprawie stanu infrastruktury drogowej/ ciągów pieszych i rowerowych oraz systematycznej poprawie poziomu życia mieszkańców (praca, płaca, warunki bytowe, otoczenie, usługi, poziom oferty kulturalnej, sportowej, rekreacyjnej), poprzez wielofunkcyjny, zrównoważony rozwój.

Kluczową kwestią dla rozwoju Gminy Izbica w latach 2021-2030 będzie współpraca samorząd – biznes – nauka. Płaszczyzna współpracy w regionie z punktu widzenia samorządu terytorialnego i przedsiębiorców oraz środowiska uczelni wyższych, to konieczna zmiana paradygmatu rozwojowego, który wspiera indywidualizm przy równoczesnym partnerstwie społeczno-gospodarczym grupy interesariuszy.

Endogeniczne potencjały Gminy Izbica m. in. rolnictwo, walory przyrodnicze, warunki klimatyczne, dziedzictwo kulturowe sprzyjają dynamizowaniu działań zmierzających do uruchomienia na tym terenie przetwórstwa i przemysłu rolno-spożywczego, budowa zbiorników retencyjnych, OZE oraz licznych atrakcji turystycznych, kulturowych.

Epidemia korona wirusa w roku 2020-2021 roku wpłynęła niekorzystnie na rozwój lokalny i gospodarczy. Część producentów zakończy lub ograniczy działalność, również wskutek braku pracowników sezonowych. To wpłynie na mniejszą podaż żywności, gdy po kryzysie unormuje się funkcjonowanie łańcucha dostaw żywności w UE. Mniejsza podaż, ze wzrostem popytu nastąpi wówczas, gdy ludzie przestaną oszczędzać i przyniesie to wzrost cen żywności¹. Inwestycje w nowe przetwórnice, zakłady produkcyjne umożliwią realne zyski przedsiębiorcom, dla których Gmina Izbica powinna stworzyć odpowiednie warunki rozwoju w latach 2021-2027.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 podkreśla, że podejście do sposobu formułowania kierunków rozwoju kraju, regionów musi uwzględniać zasady zrównoważonego rozwoju. Według ONZ (*Program Środowiskowy UNEP 1975*): „zrównoważony rozwój, to taki przebieg nieuchronnego i pożądanego rozwoju gospodarczego, który nie naruszałby w sposób istotny

¹ Za źródłem: <https://www.rp.pl/Przemysl-spozywczy/304069884-Mocno-tanieje-zywnosc-na-swiecie.html>

i nieodwracalny środowiska życia człowieka oraz nie prowadziłby do degradacji biosfery, który nie godziłby w prawa przyrody, ekonomii i kultury”².

Z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju gospodarczego Województwa Lubelskiego, a w tym Gminy Izbica w latach 2021-2030, w nowym modelu rozwoju należy uwzględnić integrację trzech kluczowych obszarów:
ekonomicznego – uwzględniającego wzrost gospodarczy, który zapewni wystarczającą ilość dóbr i usług; **ekologicznego** – obejmującego ochronę zasobów naturalnych przed zniszczeniem i skażeniem, poprawę stanu środowiska czy też opracowywanie rozwiązań ograniczających zużycie zasobów naturalnych; **społecznego** – dotyczącego poprawy jakości życia ludności, zaspokajania podstawowych potrzeb, np. dostępu do wody, opieki zdrowotnej czy edukacji.³

Barierą ograniczającą rozwój nowoczesnego społeczeństwa w regionie lubelskim, a także w Gminie Izbica jest najwyższy w kraju wskaźnik zagrożenia ubóstwem oraz zjawisko wykluczenia społecznego⁴. W tym również kontekście warto, uwzględniając bariery rozwojowe Województwa Lubelskiego, poszukiwać rozwiązań minimalizujących identyfikowane ograniczenia rozwojowe Gminy Izbica.

Inwestycje OZE, przemysł (rolno-spożywczy), innowacyjne i nowoczesnie zorganizowane rolnictwo, eksport, nowoczesna edukacja oraz rozwój ekologicznego kapitału (przemysł czasu wolnego, ekosystemowe usługi) i turystyczne dostosowanie dostępu do walorów przyrodniczych - to kierunki rozwoju, które muszą stać się składnikiem misji i wizji rozwoju Gminy Izbica.
Tylko wówczas można wyrażnie zintensyfikować zrównoważony rozwój i oczekiwać odpowiednich rezultatów w perspektywie 2021-2030.

Zmieniające się uwarunkowania rozwojowe powodują, że wyzwania, z którymi mierzy się polityka regionalna ulegają ewolucji. Globalizacja, cyfryzacja, pandemia koronawirusa, zmiany demograficzne i klimatyczne, niedobór zasobów, urbanizacja to globalne megatrendy, które będą w najbliższych latach kształtować społeczeństwa i gospodarki. Procesy te wpływają na kierunki interwencji publicznej, natomiast wczesne ich dostrzeżenie oraz dostosowanie się Gminy Izbica do nowych warunków pozwoli uzyskać istotną przewagę rozwojową. Rozwój zrównoważony

²Katarzyna Drabarczyk, *Zrównoważony rozwój województw – analiza porównawcza*, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie Nr 25 t. 2 (2017).

³ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

⁴ Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020.

terytorialnie w myśl *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, to koncentracja wsparcia na słabszych gospodarczo obszarach i nadanie impulsów do ich rozwoju oraz integracji z szerszym otoczeniem.⁵

Strategicznym wyzwaniem perspektywy 2021-2027 (2030) jest zmierzenie się z finansowaniem rozwoju, ponieważ na szczeblu regionalnym, powiatowym, gminnym powstają luki w planowaniu strategicznym, a wiele inwestycji wymaga zaangażowania dużego kapitału. Należy stworzyć profil gospodarczy w gminie we współpracy z przedsiębiorcami i gospodarzami, który uruchomi cały mechanizm rozwoju Gminy Izbica. W tym celu powinno się w sposób planowy wykorzystać krwiobieg infrastrukturalny, którego sercem staje się dla Gminy i całego powiatu krasnostawskiego nowa trasa S17.

Rozwój Gminy Izbica właściwie zaplanowany, przyczyni się do zainteresowania tym obszarem młodych ludzi z Polski i Europy, którzy zobaczą, że powstają tutaj nowoczesne zakłady pracy, przedsięwzięcia, a równocześnie samorząd troszczy się o jak najlepszą ofertę ochrony zdrowia (dostęp do specjalistycznej opieki medycznej). Troska o ekologię da poczucie bezpieczeństwa i odpowiedzialności.⁶

Należy pamiętać, że bez względu na to jak świetna jest strategia, zawsze powinno patrzeć się na rezultaty. W trakcie realizacji celów strategicznych potrzebna jest uwaga i korekta działań, jeśli zmieniają się warunki i okoliczności. Przygotowanie narzędzi wdrażania i kontroli niniejszej strategii oraz działania, które mogą zapewnić by nie pozostała ona tylko na papierze tj. dyscyplina we wdrażaniu strategii - karty wyników, zarządzanie projektami, wskaźniki KPI, mapowanie rynku i procesów, modele biznesowe – to elementy, które oprócz kapitału społecznego i zaplecza finansowego, będą decydować o pozytywnych rezultatach niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Izbica*.

Najważniejsze jest, aby w komunikacji z otoczeniem w perspektywie 2021-2030 pojawił się wyraźny przekaz, że Gmina Izbica i sąsiednie samorządy stawiają w rozwoju na ludzi młodych, którzy stają się motorem napędowym rozwoju całej Lubelszczyzny.

Na chwilę obecną korzystnym scenariuszem dla Gminy Izbica jest współpraca z innymi Samorządami w ramach zawieranych porozumień/ związków m.in. Gmin Skierbieszowskiego Parku Narodowego, Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego oraz Krasnostawskiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego. Nie bez znaczenia pozostaje również współpraca w Lokalnej Grupie Działania.

⁵ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

⁶ Za źródłem: https://gmina-izbica.pl/images/Raport_o_stanie_gminy.pdf

Opracowanie i wdrożenie zintegrowanych inwestycji tzw. projektów kluczowych oraz wsparcie ze strony rządu takich inwestycji, to konieczność dla systematycznego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Izbica. Warto zgromadzić odpowiednią grupę współpracujących samorządów, aby powstał Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego, który będzie istotną, zinstytucjonalizowaną strukturą dla zdynamizowania gospodarki regionu. Naturalnie trzeba mieć świadomość zagrożeń, które wynikają z różnych doświadczeń, dlatego warto zadbać o to, by podejmowany wysiłek współpracy ukierunkować na oczekiwane, wspólne rezultaty oraz indywidualny charakter każdej JST – partnerstwo oparte na równorzędnym traktowaniu potrzeb wszystkich interesariuszy. Należy doprosić do projektu pozostałych zainteresowanych m. in. grupy producenckie, przedsiębiorców, gospodarzy, którzy w sposób znaczący już teraz kształtują gospodarkę żywnościową na tym obszarze (zadanie samorządów).

Analizując sytuację ekonomiczną Gminy Izbica, należy zwrócić uwagę, że w ostatnich latach sześciokrotnie wzrosła liczba samorządów w trudnej sytuacji ekonomicznej. Samorzady takie jak Gmina Izbica realizując inwestycje musiały zapewnić wkład własny, najczęściej był on finansowany kredytami, pożyczkami lub emisją obligacji. Zwiększało to poziom zadłużenia samorządu i pogarszało wskaźniki monitorujące.⁷

Samorząd Gminy Izbica ma świadomość, że sytuacja ekonomiczna gminy, zmusza do bardzo ostrożnego planowania wydatków w latach 2021-2027 (2030). Jeżeli sytuacja ulegnie pogorszeniu, wówczas władze gminy, będą zmuszone opracować i wprowadzić plan naprawczy, według wskazań Regionalnej Izby Obrachunkowej.

Elementem uzdrowienia finansów gminy w takich przypadkach jest także otrzymanie pożyczki z budżetu państwa. W budżecie gminny coraz większą rolę będą odgrywać dochody własne pochodzące z podatków i opłat.⁸ Dlatego kluczową sprawą jest poprawa dostępności transportowej, obniżenie kosztów energii, rozwój gospodarczy gminy i pozyskanie nowych inwestorów m. in. w branży przemysłu i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przemysłu czasu wolnego (turystyki). Korzyści dla gminy związane z przyciąganiem inwestycji na swój teren, będzie można zaobserwować w krótkim terminie. Nowe przedsiębiorstwa to nie tylko dodatkowe wpływy z podatków, ale również miejsca pracy (których brakuje na terenie gminy), poprawa wizerunku gminy, jako miejsca atrakcyjnego i innowacyjnego, transfer wiedzy czy inwestycje w infrastrukturę publiczną (np. remont dróg) dokonane przez inwestora.

⁷Za źródłem: <https://samorząd.pap.pl/kategoria/finanse/naprawa-finansow-wiekszosc-samorzadow-wdrazala-skutecznie-programy-naprawcze>

⁸ Jw. Z art. 240a ustawy o finansach publicznych (uofp) wynika, że jednostka samorządowa powinna opracować program naprawczy, gdy nie ma możliwości uchwalenia wieloletniej prognozy finansowej lub budżetu oraz występuje zagrożenie realizacji zadań publicznych. Wówczas kolegium regionalnej izby obrachunkowej (RIO) wzywa ją do uchwalenia takiego programu, a następnie przedłożenia w celu zaopiniowania do RIO w terminie 45 dni od dnia otrzymania wezwania.

Pozyskanie inwestorów, to gwarancja rozwoju gminy i podniesienia jakości życia mieszkańców, dlatego też Samorząd Gminy Izbica nie może oszczędzać na obsłudze inwestorów i narzędziach komunikacji z potencjalnymi inwestorami.⁹

Planując rozwój społeczno-gospodarczy Gminy Izbica w latach 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 trzeba pamiętać, że czynnikiem o największym znaczeniu przesądającym o efektach podejmowanych działań, będzie kondycja lokalnego rynku pracy. W przypadku wyspecjalizowanych usług, kluczowy jest dostęp do wysokiej klasy specjalistów z danej dziedziny (absolwentów i studentów odpowiednich kierunków studiów). Z kolei w przypadku firm produkcyjnych i zapleczy montażowych bardziej istotna będzie ogólna sytuacja gospodarcza gminy tj. relatywnie niskie koszty pracy czy liczba bezrobotnych gotowych do podjęcia zatrudnienia. To tylko niektóre czynniki mogące w największym stopniu zdecydować o wyborze lokalizacji inwestycji w latach objętych niniejszą Strategią, stąd poziom edukacji i dostęp do interesujących kierunków kształcenia powinien być jednym z najważniejszych działań, w które zaangażuje się lokalny samorząd i biznes.¹⁰

Ważnym elementem Strategii Rozwoju Gminy Izbica są kluczowe rozwiązania rozwojowe, które wymagają przygotowania odpowiedniego zaplecza merytorycznego i poparcia społecznego m. in. kreowanie dobrej atmosfery współpracy. W tworzeniu planu rozwoju bardzo istotne jest kompleksowe podejście. Wzrost gospodarczy i zadowolenie społeczne z komfortu życia mieszkańców zależy od wielu czynników.

Dlatego istotnym elementem poprawiającym rezultaty planowanych działań Gminy Izbica w ramach zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju będzie odpowiednia infrastruktura oraz sytuacja na rynku pracy, a także tzw. klimat dla przedsiębiorczości, tworzony w największym stopniu przez lokalne władze. Przedsiębiorcy są skłonni inwestować w miejscach, w których samorządy wykazują chęć dialogu i współpracy.

Przystępując do opracowania *Planu Zagospodarowania Przestrzennego w latach 2021-2027*, Gmina Izbica musi uwzględnić potrzebę powstania nowych terenów inwestycyjnych, działek pod budowę mieszkalnictwa jedno i wielorodzinnego. We współpracy z innymi JST należy podjąć również działania zmierzające do

⁹ JW.

¹⁰ Za źródłem: <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/public-sector/articles/atrakcyjnosc-inwestycyjna-inwestor.html>

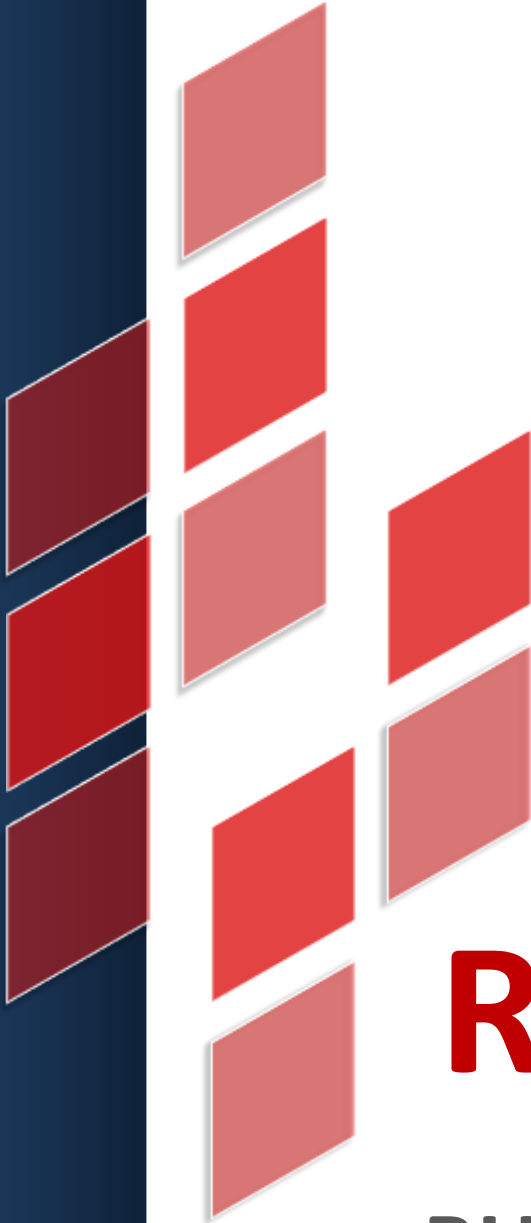
poprawy infrastruktury transportowej i logistycznej, która jest niezbędnym zapleczem inwestycji przemysłowych.

Należy pamiętać, że dla każdego z potencjalnych inwestorów istotne jest szybkie i sprawne połączenie z głównymi rynkami zbytu. W przypadku inwestorów istotny jest dogodny dojazd do klientów, ale także pracowników do miejsca pracy.¹¹ Tworząc nowe plany rozwojowe Gminy Izbica należy pamiętać, że pracodawcy coraz większą uwagę przykładają do warunków (komfortu) życia w danej gminie, zwłaszcza jeżeli inwestycja wymaga relokacji pracowników firmy z innych miast lub nawet z zagranicy. Wówczas gminę ocenia się również przez pryzmat atrakcyjności dla mieszkańców oraz jakości życia. Liczy się jakość przestrzeni, łatwość poruszania się po gminie, jakość środowiska naturalnego, architektura i uporządkowanie przestrzeni publicznej, obecność miejsc rekreacji i wypoczynku, terenów zielonych, ale też pozytywny wizerunek miasta. Klimat gminy jest istotny również dla pracowników, którzy przy wyborze zatrudnienia koncentrują się już nie tylko na wynagrodzeniu, możliwości rozwoju oraz prestiżu, ale również na innych aspektach związanych z miejscem pracy w tym: dostęp do służby zdrowia, żłobków, szkół, rozrywki.¹²

W miarę swoich funduszy i środków kapitałowych oraz przy aktywnym udziale innych sąsiednich gmin, należy tworzyć fundusz poręczeniowy i pożyczkowy dla małych i średnich firm. Tego typu instytucje udzielają preferencyjnego wsparcia finansowego. W gminie, powinien działać aktywnie punkt informacyjny dla przedsiębiorców lub dla kandydatów na właścicieli firm. W takiej miejscu przedsiębiorca powinien mieć możliwość otrzymania informacji o możliwościach otrzymania wsparcia finansowego lub innego na terenie gminy, województwa i kraju. Gmina poprzez tego typu instytucje powinna również organizować szkolenia, np. jak zostać przedsiębiorcą, jak stworzyć biznesplan określonego przedsięwzięcia itp.

¹¹ Jw.

¹² Za źródłem: <https://www2.deloitte.com/pl/pl/pages/public-sector/articles/atrakcyjnosc-inwestycyjna-inwestor.html>

Rozdział II

BUDOWA STRATEGII

Strategia Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 (2030) tj. treść poszczególnych rozdziałów opracowania strategicznego odpowiadają wskazaniom Ustawy art. 10e ust. 1, art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 ze zm.) oraz art. 3 i art. 6 ust.3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057)

Zawartość merytoryczna *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 (2030)* obejmuje:

- **WNIOSKI Z DIAGNOZY.**
- **MISJA I WIZJA** (to najogólniejszy opis, sens i powód działania JST. To obraz przewodni, to co Gmina – zarządzający i mieszkańcy - uważają za najważniejszą rolę do odegrania.
 - a. **MISJA.**
 - b. **WIZJA.**
- **CELE STRATEGICZNE I CELE OPERACYJNE ROZWOJU w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; ochronie środowiska.** Cele strategiczne rozwoju muszą uwzględniać: cele rozwoju regionu lubelskiego oraz wskazania *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego i Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego oraz Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030.*
- **KIERUNKI DZIAŁAŃ podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.** Kierunki rozwoju Gminy, muszą uwzględniać kierunki rozwoju regionu lubelskiego oraz podział na obszary funkcjonalne, jak również wskazania *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego.*
- **MODEL STRUKTURY funkcjonalno-przestrzennej.** Model struktury funkcjonalno-przestrzennej musi z jednej strony uwzględnić zalecenia dla obszaru funkcjonalnego, na którym znajduje się Gmina Izbica w Strategii Województwa Lubelskiego, a równocześnie wpisać się w zrównoważony model rozwoju opisany w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego* tj. zrównoważony model rozwoju.
- **OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI** określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.
- **OBSZAR STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWY DLA GMINY.**
- **EWALUACJA, MONITOROWANIE DZIAŁAŃ I ICH REZULTATÓW,** w tym w wymiarze przestrzennym oraz propozycje wskaźników ich osiągnięcia. Rezultaty mają budować z jednej strony lokalną przewagę konkurencyjną gminy i nieść rozwiązania związane z największym zagrożeniem tj. trwałą marginalizacją społeczno-gospodarczą.
- **SYSTEM REALIZACJI STRATEGII** w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych (gmina posiada dokumenty planistyczne, które ewentualnie trzeba będzie zaktualizować pod perspektywę 2021-2030).
- **RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.**

Rozdział III

PODSUMOWANIE DIAGNOZY GMINY

1. WYTYCZNE DT. ZRÓWNOWAŻONEGO MODELU ROZWOJU – ZA „STRATEGIĄ NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU ORAZ KRAJOWEJ STRATEGII ROZWOJU REGIONALNEGO 2030”.

Gmina Izbica położona jest na obszarach wiejskich województwa lubelskiego. Obszar ten jest słabiej wyposażony w elementy infrastruktury transportowej, komunalnej, energetycznej niż obszary miejskie regionu, co tylko w części wynika z mniejszej gęstości przestrzennej osadnictwa i działalności gospodarczej na wsi niż w mieście¹³.

Chociaż wiele inwestycji infrastrukturalnych zostało zrealizowanych w latach 2004-2019, to Województwo Lubelskie cechuje nadal nie tylko słaba dostępność do regionu z zewnątrz, ale również niska dostępność i wewnątrzregionalna spójność komunikacyjna, która miejscami stanowi barierę dla pełnego wykorzystania endogenicznych¹⁴ czynników całego regionu oraz jego układów lokalnych. Ogólna dostępność potencjałowa jest niska i charakteryzuje się wskaźnikiem międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT)¹⁵. Ten wymiar oddziaływania ma również swoje przełożenie na rozwój Gminy Izbica. W przypadku Województwa Lubelskiego prowadzona przez Zarząd Regionu polityka zrównoważonego rozwoju musi mieć na celu w latach 2021-2030 eliminację różnic społecznych i gospodarczych między gminami i miejscowościami.

Trend lokalności¹⁶ (w skrócie gloryfikacja tego, co lokalne – z mojej okolicy, miasta, regionu, kraju – jako lepszego, zdrowszego, bardziej naturalnego) trwa już od pewnego czasu, stąd rosnąca popularność polskich, regionalnych marek (kupowanie produktów lokalnych, tradycyjnych od rolników; hasła „kupuj lokalnie”). Bardzo mocno lokalność widać też w marketingu miejsc – marki z tego obszaru w swojej komunikacji wyraźnie zmieniają narrację – oddają głos zwykłym ludziom, mieszkańcom, podkreślają też unikalne, lokalne doświadczenia. Ten trend rozwojowy powinna wykorzystać Gmina Izbica w planach rozwoju, w latach 2021-2030.

¹³ *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.)*.

¹⁴ Czynniki rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, w tym także regionów przygranicznych, można podzielić na dwie zasadnicze grupy z punktu widzenia kierunku oddziaływania na proces rozwoju, a mianowicie na czynniki zewnętrzne (egzogoniczne) oraz czynniki wewnętrzne (endogeniczne). Metody oceny rozwoju regionalnego, red.

D. Strahl, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2006, s. 16-17.

¹⁵ *Strategia Rozwoju Polski Wschodniej*, (część diagnostyczno-kierunkowa), 14 września 2012, s. 31. Zob. także: Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego na lata 2007-2013, s. 88. Wskaźnik Międzygałęziowej Dostępności Transportowej (WMDT) - wypracowany w IGIPZ PAN syntetyczny wskaźnik, który uwzględnia 12 zmiennych społeczno-gospodarczych, m.in. liczba ludności, liczba pracujących, liczba gospodarstw rolnych, liczba studentów, liczba noclegów lub produkcja sprzedana przemysłu.

¹⁶ Katarzyna Drabarczyk, *Zrównoważony rozwój województw – analiza porównawcza*, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej Zarządzanie Nr 25 t. 2 (2017) s. 23-34.

Dzięki odkryciu i wyeksponowaniu potencjału, dziedzictwa kulturowego, walorów przyrodniczych oraz zaplecza produkcji rolniczej, Gminy Izbica można stworzyć atrakcyjną ofertę dla konkretnych użytkowników. Rosnące zainteresowanie produktami lokalnymi będzie w naturalny sposób powodować wzrost ilości lokalnych miejsc pracy w Gminie Izbica.

Doświadczenia wskazują na potrzebę zwiększenia roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako koordynatora działań rozwojowych na swoim obszarze. Szczególnie istotne będzie pobudzanie aktywności najślabszych ekonomicznie i instytucjonalnie jednostek samorządu terytorialnego oraz przełamywanie barier we współpracy między samorządami, jak również poprawa dialogu z przedsiębiorcami i mieszkańcami. Istotne znaczenie będzie miała współpraca sąsiadujących ze sobą gmin, również tych położonych w pasie przygranicznym z partnerami po drugiej stronie granicy”.¹⁷

Z punktu widzenia powodzenia rozwoju Gminy Izbica, ważnym elementem będą przedsięwzięcia o wymiarze ponadlokalnym, które swoim zasięgiem wykraczają poza granice gminy (a nawet powiatu), które równocześnie mają charakter partnerski i angażują szerokie grono interesariuszy, zarówno z sektora publicznego, jak i prywatnego.

Obecny rząd wprowadził głębokie zmiany w modelu rozwoju kraju, regionów, które są przedmiotowo opisane w dokumencie *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*. KSRR wyraźnie zarządza odejście od modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego i przejście w formułowaniu planów rozwojowych do modelu wyrównawczego (zrównoważonego), z korzyścią dla obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją społeczno-gospodarczą, do których należy Gmina Izbica. „Dla polityki regionalnej oznacza to konieczność koncentracji uwagi na przeciwdziałaniu nadmiernym dysproporcjom rozwojowym, zarówno między regionami, jak i w samych regionach. Zmieniające się uwarunkowania rozwojowe powodują, że wyzwania, z którymimierzy się polityka regionalna, ulegają ewolucji. Podstawowym zadaniem każdej JST jest tworzenie możliwie najlepszych warunków dla bytu i rozwoju społeczności lokalnych. Strategia rozwoju lokalnego, to długofalowy plan rozwoju obejmujący wizję rozwoju, najistotniejsze problemy oraz kierunki działań danej jednostki terytorialnej”.¹⁸

¹⁷ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

¹⁸ <http://studiaekonomiczne.pwsz-ns.edu.pl/images/czasopismo/2017/Zygmunt-Szymla.pdf>

Strategia Rozwoju Gminy Izbica na lata 2021-2030 jest odpowiedzią władz samorządowych na zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą wymagającą wnikliwego spojrzenia na posiadane aspiracje, dążenia, ale także posiadane zasoby i perspektywy rozwoju gminy.

Dobrze opracowana strategia rozwoju Gminy Izbica będzie narzędziem pozwalającym na wybór optymalnych metod realizacji założonych celów, minimalizujący ryzyko i koszty decyzji podejmowanych *ad hoc* oraz umożliwiający stały monitoring postępów i stopnia wypełnienia ustanowionych rezultatów, a co za tym idzie podejmowanie interwencji w przypadkach trudności lub odstępstw.¹⁹ Ważne będzie otwarcie się Gminy Izbica na międzynarodowe relacje, które zachęcą zarówno krajowych jak i zagranicznych przedsiębiorców do współpracy na tym terenie.²⁰

Współpraca Gminy Izbica z innymi samorządami, w tym z Samorządem Województwa Lubelskiego umożliwi w najbliższej perspektywie realny wzrost gospodarczy. Wyzwanie stanowi inicjowanie różnych form współpracy oraz współodpowiedzialności. Ważne jest powszechne stosowanie praktyki współpracy samorządów w zakresie m.in. przygotowywania wspólnych, ponadlokalnych strategii rozwoju i realizowania wspólnych inwestycji - w tym w odpowiedzi na potrzeby i wyzwania wykraczające poza granice pojedynczej JST.²¹

Istotne dla *Gminy Izbica* będzie włączenie planowania przestrzennego jako obowiązkowego elementu zarządzania rozwojem (w tym uporządkowanie systemu planowania przestrzennego). Uporządkowanie przestrzeni i efektywne nią zarządzanie wymaga oparcia na kompleksowym systemie monitorowania procesów społeczno-gospodarczych z uwzględnieniem zmian w przestrzeni. Zrównoważony plan zagospodarowania przestrzennego będzie musiał z jednej strony wdrożyć zasady ładu przestrzennego, a równocześnie odpowiedzialnie uporządkować przestrzeń pomiędzy cele społeczne, funkcjonalne, gospodarcze, techniczne i te związane z ochroną środowiska, aby w odpowiedni sposób umożliwić wykorzystanie kapitału ekologicznego (walorów przyrodniczych) w działaniach rozwojowych.

Kluczowe problemy wschodniej Polski, które obejmują również powiat krasnostawski i Gminę Izbica:²²

- Niska wydajność pracy,

¹⁹Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

²⁰ Za źródłem: Alternatywne scenariusze dla świata do 2030 r. – Europa na peryferiach, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/trendy-gospodarcze/>

²¹ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

²² „Diagnoza prospektywna województwa lubelskiego, Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, Departament Strategii i Rozwoju”, Lublin 2019.

- Niedostateczny poziom przedsiębiorczości i inwestycji prywatnych,
- Zbyt mały poziom innowacyjności i trudności na lokalnych rynkach pracy.

Oprócz powyższych problemów należy mieć na uwadze inne bariery rozwoju:

- peryferyjne i przygraniczne położenie,
- problemy z dostępnością transportową, tak wewnętrzną, jak i zewnętrzną,
- dostępność komunikacyjna (w tym IT), elektroenergetyczna,
- duża migracja młodych i wykształconych mieszkańców.²³

Stolica powiatu tj. Miasto Krasnystaw zagrożone jest utratą funkcji społeczno-gospodarczych i nie stanowi obecnie oczekiwanego wsparcia dla rozwoju Gminy Izbica, ponieważ cechuje się: regresem, odpływem ludności (zwłaszcza wykształconej w wieku produkcyjnym) do dużych ośrodków, upadkiem tradycyjnych lokalnych przemysłów, starzejącym się społeczeństwem, zmieniającym się popytem na niektóre usługi, jak również niedopasowaniem popytu i podaży do rynku pracy.²⁴ Dlatego Gmina Izbica powinna współpracować z różnymi JST, aby wspólnie zdynamizować społecznie i gospodarczo cały powiat krasnostawski. Żadna Gmina osobno nie jest w stanie walczyć z cywilizacyjnymi wyzwaniami, takimi jak: starzejące się społeczeństwo, wyludnianie obszarów wiejskich, wysokie wymagania jakości życia mieszkańców.

Problemem tej kategorii obszarów, do których należy Gmina Izbica jest także niezadowalająca dostępność terytorialna, w tym niedostateczne powiązania transportowe z obszarem funkcjonalnym (innymi Gminami) w zakresie odpowiedniej jakości połączeń drogowych, kolejowych oraz siatki połączeń w transporcie zbiorowym (pomiędzy miejscowościami). Wskazane problemy skutkują znaczącym i postępującym osłabieniem bazy ekonomiczno-finansowej samorządu lokalnego, grożąc dalszym pogarszaniem się warunków życia i prowadzenia działalności gospodarczej.²⁵

Odpowiedzią zogniskowane kryzysy Gminy Izbica powinna być dobrze zaplanowana rewitalizacja, jako narzędzie poprawy warunków życia, rozwoju gospodarczego i jakości środowiska na obszarach kryzysowych. Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie. Wyzwaniem dla polityki regionalnej jest zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego podregionów oraz przeciwdziałanie kumulacji problemów społeczno-gospodarczych, szczególnie na obszarach peryferyjnych, położonych z dala od dużych ośrodków miejskich i na styku województw.²⁶

²³Jw.

²⁴Jw.

²⁵Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

²⁶Jw.

W latach 2021-2030 wyraźnie wzmacniana będzie rola partnerstwa publiczno-prywatnego oraz zwrotnych form wsparcia, w tym instrumentów finansowych w finansowaniu przedsięwzięć rozwojowych ze środków publicznych. Tym samym istotne będzie poszukiwanie przez Samorząd Gminy Izbica innych niż polityka spójności źródeł finansowania oraz instrumentów krajowych.²⁷ Nowa polityka regionalna zakłada wyjście poza ramy funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności, dlatego Gmina Izbica będzie budować współpracę z różnymi interesariuszami, szukając rozwiązań wielofunduszowych oraz opartych na endogenicznych potencjałach.

Gmina Izbica uwzględni w niniejszej Strategii zintegrowane podejście terytorialne które polega na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe tego terytorium. W planowanych działaniach na terenie Gminy Izbica istotny jest kontekst terytorialny na etapie programowania, realizacji i monitorowania interwencji oraz lepszej koordynacji działań oraz dostępnych środków finansowych.²⁸

Należy jednak pamiętać, że Gmina Izbica może występować do powiatu i województwa o realizację konkretnych zadań, które należą do kompetencji tych samorządów, a które zdaniem samorządu gminnego nie są realizowane lub realizowane są w stopniu niewystarczającym do zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Dotyczy to np. dróg powiatowych, wojewódzkich.²⁹

Ze względu na istotną rolę, jaką odgrywać będą w latach 2021-2030 inwestycje publiczne i prywatne, wsparcie finansowe z instrumentów programów UE oraz programów rządowych, będzie uwarunkowane w sposób szczególny przez poziom wpływu na konkurencyjność i innowacyjność regionalnych gospodarek. Planowane rozwiązania gospodarcze Gminy Izbica i jej partnerów publicznych oraz prywatnych muszą wpisywać się w Regionalne Inteligentne Specjalizacje Województwa Lubelskiego.

Kluczową inteligentną specjalizacją Województwa Lubelskiego jest biogospodarka i obejmuje wszystkie rodzaje aktywności gospodarczej opartej na biotechnologiach, zwłaszcza produkcję roślinną i zwierzęcą, produkcję pasz i przetwórstwa rolno-spożywczego, przemysł farmaceutyczny, chemiczny, odnawialne źródła energii (biorafinerie, biopaliwa) zdrowie publiczne oraz przemysły i usługi środowiskowe (ekobiznes). Szczególne znaczenie tego obszaru wynika z faktu, iż potencjał naukowo-technologiczny, edukacyjny i gospodarczy województwa lubelskiego koncentruje się głównie na naukach bioinnowacyjnych, a rozwój biogospodarki umożliwi pełne

²⁷ Jw.

²⁸ Jw.

²⁹ Za źródłem: Samorząd terytorialny w pigułce System samorządu w Polsce. <https://www.maszglos.pl/wp-content/uploads/2015/05/Samorząd-terytorialny-w-pigulce.pdf>

wykorzystanie tego potencjału. Poza tym, biogospodarka tworzy jeden z najszybciej rosnących rynków o zasięgu globalnym, co sprzyjać będzie zwiększeniu otwartości eksportowej regionalnej gospodarki i zwiększy tempo wzrostu gospodarczego.³⁰

Na poziomie lokalnym do strategii rozwoju Gminy Izbica proponowane jest dodanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego³¹. Oba dokumenty przyjmowane powinny być fakultatywnie. Mają łączyć sferę społeczną, gospodarczą i przestrzenną oraz ochronę środowiska. Strategia Rozwoju Ponadlokalnego ma być odpowiedzią na potrzebę wspólnego planowania rozwoju w obrębie kilku gmin powiązanych ze sobą funkcjonalnie.

Ma to pomóc w pozyskiwaniu funduszy unijnych i wdrażaniu projektów. Jeśli gmina przyjmie któryś z dokumentów, jego zapisy będą musiały być uwzględnione w pracach nad studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.³²

2. WNIOSKI Z „DIAGNOZY PROSPEKTYWNEJ WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO. WNIOSKI I REKOMENDACJE DO AKTUALIZACJI STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO”(2019).

W opracowaniu „Diagnoza prospektywna województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego*”³³, Gmina Izbica wskazana jest jako JST na terenie *Obszaru funkcjonalnego rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej).*

Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Do obszaru tego zaliczono również inne gminy z powiatu krasnostawskiego m.in. Fajstławice, Łopiennik Górny,

³⁰ Za źródłem: Inteligentne Specjalizacje Województwa Lubelskiego.

³¹ Opracowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego powinno być ściśle połączone z opracowaniem projektu/działania kluczowego we współpracy z innymi JST.

³² Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

³³ Opracowanie: Departament Strategii i Rozwoju Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego, Lublin 2019.

Żółkiewka, Gorzków, Krasnystaw, Siennica Różana, Kraśniczyn.³⁴ W obszarze tym występuje koncentracja gospodarstw specjalizujących się w uprawie roślin o wysokich wymaganiach glebowych, tj. zbóż (pszenica), buraków cukrowych, rzepaku, chmielu, tytoniu, owoców, warzyw, ziół oraz w hodowli bydła i trzody chlewnej. Obszar ten pełni kluczową rolę w skali kraju w produkcji takich roślin jak: chmiel (70% upraw krajowych), tytoń (36,0%), rośliny strączkowe jadalne (48,3%), maliny (80,4%), porzeczki (36,5%). Dodatkowo w części obszaru funkcjonują duże plantacje ziół (w rejonie gmin Fajstów, Łopiennik, Trawniki i Krasnystaw), a także zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego (np. OSM Krasnystaw). Najwyższy udział pszenicy w zasiewach występuje w gminach we wschodniej części Wyżyny Lubelskiej, czyli na terenach o najwyższych wskaźnikach jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej.³⁵

Branża rolno-spożywcza jest również jedną z najważniejszych dziedzin polskiej gospodarki. W ciągu ostatnich dwóch dekad, gospodarka żywnościowa uległa znacznym przemianom, a jednym z bodźców tych zmian było wstąpienie Polski do Unii Europejskiej. Dzięki stałemu postępowi całego sektora i dostępnym środkom stanowi priorytetową sferę polskiej gospodarki. Przemysł spożywczy wytwarza około jednej czwartej wartości sprzedaży całego przemysłu w Polsce, co stanowi jeden z największych udziałów w przemyśle wśród krajów Unii Europejskiej (tak podaje portalspozywczy.pl). Szansą dla sektora żywnościowego jest objęcie polskiego rolnictwa w dekadzie 2021-2030 wspólną polityką rolną, która stabilizuje rynki rolne. Środki unijne wspierają m.in. rynek przetwórczy, prowadzone działania mają zadania pobudzać innowacyjność w zakresie organizacyjnym, technologicznym czy produktowym.³⁶

Województwo Lubelskie, w tym Gmina Izbica zмага się z problemami rozwojowymi o charakterze strukturalnym, obligującymi władze do szukania i wprowadzania zdecydowanych rozwiązań mających na celu nadanie nowych, silnych impulsów rozwojowych całej gospodarce, dynamizację rynku pracy, aktywizację zawodową i mobilizację społecznej mieszkańców oraz przeciwdziałanie peryferyzacji regionu.

Zrównoważony rozwój stał się w ostatnich latach jedną z najpopularniejszych idei przyświecających rozwojowi na wszystkich poziomach zarządzania, w tym na poziomie gmin. Niemniej w procesie wdrażania tej idei najbardziej odpowiednie wydaje się zastosowanie stwierdzenia „myśl globalnie, działaj lokalnie”. W niniejszej *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*, zaznacza się wyraźnie, że tylko samorząd lokalny jest w stanie w najbardziej odpowiedni sposób ukierunkować swój rozwój na rozwiązywanie podstawowych problemów społeczno-gospodarczych danej jednostki terytorialnej i zagwarantować prymat interesu ogólnospołecznego.

W praktyce o rozwoju na tym poziomie zarządzania tj. Gminy Izbica wiele działań w perspektywie roku 2030 skupi się na zharmonizowanych i systematycznych projektach społeczności lokalnej,

³⁴ „Diagnozy prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Lublin 2019.

³⁵ Jw.

³⁶ Za źródłem: portalspozywczy.pl

władzy lokalnej oraz pozostałych podmiotów funkcjonujących w gminie, które będą zmierzać do kreowania nowych i poprawy istniejących walorów użytkowych gminy, tworzenia korzystnych warunków dla lokalnej gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego.³⁷

Zgodnie z zasadą koncentracji terytorialnej, na poziomie krajowym zostały zdefiniowane następujące *Obszary Strategicznej Interwencji* (OSI):

- obszary zagrożone trwałą marginalizacją,
- miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- Polska Wschodnia,
- Śląsk.³⁸

Zgodnie z założeniami polityki państwa opisanymi w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, OSI określone na poziomie krajowym mogą liczyć na specjalne wsparcie z poziomu krajowego, np. w ramach krajowych Programów Operacyjnych i innych instrumentów, a w przypadku OSI Polska Wschodnia oznacza to kontynuację programu makroregionalnego dedykowanego pięciu województwom, w tym województwu lubelskiemu.

Obszary zagrożone trwałą marginalizacją - w tym Gmina Izbica oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze - w tym Miasto Krasnostaw, wspierane będą obligatoryjnie z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. Obligatoryjne uwzględnienie ich w strategiach rozwojowych województw związane jest z potrzebą określenia zakresu wsparcia z poziomu regionalnego - tak ujmuje te kwestie *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* oraz *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*.

W budowaniu *Strategii Rozwoju Gminy Izbica* uwzględnia się:

- relatywnie niską pozycję konkurencyjną rolnictwa, która w dużej mierze jest konsekwencją: dominacji produkcji nisko przetworzonej tj. wysokiego udziału w produkcji pierwotnej wielu surowców rolniczych co nie przekłada się na efekty ekonomiczny,
- wysokiego zaangażowania zasobów pracy w stosunku do wytwarzanej wartości produkcji,
- utrzymującej się od wielu lat niekorzystnej struktury gospodarstw rolnych,
- niedoinwestowania w zakresie nowoczesnych specjalistycznych obiektów, budowli oraz urządzeń koniecznych do obsługi procesów produkcyjnych i przetwórczych (np. chłodnie, magazyny, przetwórnice).³⁹

³⁷ Za źródłem: Anna Katola, „Oddziaływanie Samorządu Lokalnego na Zrównoważony Rozwój Gmin”, Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania Nr 24, Uniwersytet Szczeciński.

³⁸ „Diagnoza prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Lublin 2019, <http://strategia.lubelskie.pl/>

³⁹ Jw.

Kreując kierunki rozwoju obszaru o charakterze rolniczym, takiego jak Gmina Izbica, należy pamiętać, że działalność rolna jest szczególnie związana ze środowiskiem. Zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych jest zatem nie tylko uzasadnionym wymogiem społeczeństwa, lecz również leży w żywotnym interesie samych rolników oraz ma zasadnicze znaczenie dla utrzymania potencjału produkcji rolnej.

Rolnictwo powinno przyczynić się do sprostania wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu, ze zmniejszeniem się żyzności gleby, niedoborem i zanieczyszczeniem wody oraz utratą siedlisk naturalnych i różnorodności biologicznej, stąd należy wesprzeć rozwiązania tych bieżących problemów. Niezbędne jest również rozszerzenie doradztwa rolniczego w Gminie Izbica na wszystkie istotne dziedziny doradztwa (techniki produkcji, przedsiębiorczość, sprostanie nowym wyzwaniom, wprowadzanie innowacji, zagadnienia związane z zarządzaniem środowiskiem, działania na rzecz złagodzenia zmian klimatu itp.), a także stworzenie odpowiednich środków jego promowania.⁴⁰

W opracowaniu „Diagnoza prospektywna województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Gmina Izbica wskazana jest również jako JST na terenie *Obszaru funkcjonalnego o wiodącej funkcji turystycznej*. Rozwój usług turystycznych determinowany jest zróżnicowanym występowaniem zasobów naturalnych i kulturowych oraz stopniem rozwoju bazy i infrastruktury służącej ich udostępnianiu. Do najważniejszych zasobów naturalnych i kulturowych należy m. in. stok narciarski Bobliwo.⁴¹

W kontekście rozwoju gospodarki Gminy Izbica należy zwrócić uwagę na relatywnie niski jest udział województwa w produkcji energii elektrycznej kraju, co wynika m.in. z braku dużych wytwórczych źródeł energii elektrycznej, słabego wykorzystania istniejących zasobów naturalnych w energetyce (np. brak elektrowni konwencjonalnej), niepełnego wykorzystania potencjału energetyki odnawialnej, ze względu na możliwości przyłączeniowe warunkowane stanem istniejącego systemu przesyłowego. W perspektywie energetyka może stać się potencjalną inteligentną specjalizacją regionu i Gminy Izbica zwłaszcza w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii w oparciu o zasoby naturalne oraz zaplecze badawcze.⁴²

Niestety Gmina Izbica podobnie jak inne obszary województwa lubelskiego wykazuje relatywnie niską innowacyjność gospodarki, która wymaga:

- dostosowania charakteru usług profesjonalnych i naukowo-technicznych do potrzeb gospodarki regionalnej,
- wspierania nowych inwestycji realizowanych przez polskie i zagraniczne firmy, które wymagają wprowadzenia nowych lub adaptacji istniejących nowoczesnych technologii, procesów, a także inicjujących własną działalność badawczo-rozwojową.⁴³

⁴⁰ Za źródłem: Opinia Komitetu Regionów "WPR do 2020 r.: sprostanie wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi" <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-ue-c-2011-192-20,68048034.html>

⁴¹ JW.

⁴² JW.

⁴³ Za źródłem: Opinia Komitetu Regionów "WPR do 2020 r.: sprostanie wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi" <https://www.prawo.pl/akty/dz-u-ue-c-2011-192-20,68048034.html>

W diagnozie regionu, odnotowuje się znaczącą rolę sektora turystyki w strukturze gospodarczej województwa, o czym świadczy duży udział w tworzeniu regionalnej wartości dodanej brutto, a także duża wydajność pracy w tym sektorze. **W związku z tym turystykę należy uznać również na terenie Gminy Izbica jako:**

- **obszar działalności gospodarczej o dużym (perspektywicznym) potencjale rozwojowym,**
- **potencjalną płaszczyznę kształtowania konkurencyjności regionalnej.**⁴⁴

Z rozszerzeniem modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Izbica ww. kontekście, wiąże się idea wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, która zakłada dążenie do aktywizacji wsi i dywersyfikacji działalności gospodarczej ludności wiejskiej, tak aby była ona związana nie tylko z rolnictwem, ale także z innymi działami gospodarki.

Wielofunkcyjny rozwój łączy się z wprowadzaniem w przestrzeń Gminy Izbica nowych funkcji pozarolniczych: produkcyjnych, handlowych, mieszkaniowych czy usługowych. Jedną z szans aktywizacji terenów Gminy Izbica jest rozwój funkcji turystycznej.

W przypadku takich gmin, jak Gmina Izbica w koncepcję wielofunkcyjnego rozwoju szczególnie wpisuje się turystyka wiejska, która charakteryzuje się małą skalą przedsięwzięcia i nie wymaga ogromnych nakładów finansowych. Pod pojęciem turystyki wiejskiej rozumie się każdą formę turystyki, która odbywa się w środowisku wiejskim i wykorzystuje walory wsi jako główną atrakcję. Jej domeną jest przestrzeń, obcowanie z naturą i swoboda poruszania się, przez co nie zaburza ona funkcji rolniczej obszaru i harmonizuje ze środowiskiem naturalnym, nie zmieniając naturalnego charakteru krajobrazu. Zatem istnieje duży wachlarz możliwości wypoczynku i rekreacji na obszarach wiejskich, który bazuje na walorach naturalnych (obecność lasów, zbiorników wodnych, rzek) oraz kulturowych (zabytki architektury, sztuki ogrodowej i ludowej, miejsca historyczne).⁴⁵

Biorąc pod uwagę zagrożenia związane z niekorzystną demografią oraz migracją ludzi w Gminie Izbica, potrzebne jest przeformułowanie polityki rozwoju pod kątem szerszego włączania problematyki osadniczej. Dotyczy to m.in. efektywności układów osadniczych wobec rozpraszania zabudowy, nowych miejsc pod zabudowę jedno i wielorodzinną (jako zachęta dla osób poszukujących miejsca do zamieszkania poza miastem), zapewnienia standardu obsługi wraz ze starzeniem się populacji i możliwym spadkiem dochodów budżetowych samorządów oraz

⁴⁴ „Diagnoza prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Lublin 2019, <http://strategia.lubelskie.pl/>.

⁴⁵ Ewa Ferens, „Turystka jako element wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich na przykładzie województwa mazowieckiego”, Katedra Ekonomii i Polityki Gospodarczej Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

reorganizacji sieci osadniczej w układach lokalnych (pomiędzy gminą i innymi JST powiatu, regionu).⁴⁶

Na sytuację i procesy demograficzne w województwie lubelskim oraz w Gminie Izbica ma bezpośredni wpływ wykorzystanie:

- potencjału rozwojowego regionu (w tym dostępność zasobów pracy),
- ekonomicznych aspektów przestrzeni i infrastruktury,
- wpływ na generowanie nowych możliwości rozwojowych. Dla strategii województwa lubelskiego oznacza to weryfikację podejścia do zagadnień demograficznych w kontekście prowadzonej polityki rozwoju. W szczególności dotyczy to: uznanie zjawiska depopulacji za kluczowe uwarunkowanie wpływające na kierunki działań w różnych sferach,
- zwiększanie atrakcyjności życia w regionie poprzez podnoszenie jakości usług publicznych (optymalna lokalizacja w połączeniu z organizacją dostępności) oraz ułatwianie rozwoju branż tworzących wysokiej jakości miejsc pracy.⁴⁷

3. GMINA IZBICA NA TLE POWIATU – WNIOSKI Z „DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ OBSZARÓW WIEJSKICH I ROLNICTWA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO” (2017).

Na terenie całego województwa oraz Gminy Izbica działają gospodarstwa rolne o wysokim potencjale produkcyjnym, które zapewniają dostępność surowców niezbędnych do rozwoju branży przetwórstwa owocowo-warzywnego.

Grupę zakładów przemysłowych powiatu krasnostawskiego stanowią przetwórnictwa rolno-spożywcze tj. młyny i wytwórnie mąk, spółdzielnie mleczarskie, cukrownie, hodowle roślin i nasion, spółdzielnie socjalne oferujące usługi garmazeryjne. Do sektora rolno-spożywczego zaliczamy także zakłady zielarskie i pszczelarskie.⁴⁸

Województwo Lubelskie posiada wysoki poziom specjalizacji i duży potencjał w zakresie produkcji rolniczej, głównie roślinnej – zbóż i innych podstawowych upraw, przy czym lokalnie istnieje duże natężenie produkcji owoców miękkich i sadowniczej, a także warzywniczej.⁴⁹

⁴⁶ Przemysław Śleszyński, „Współczesne i prognozowane uwarunkowania demograficzno-migracyjne w rozwoju miejskiego systemu osadniczego Polski”, „Konwersatorium Wiedzy o Mieście” 1(29), 2016.

⁴⁷ „Diagnoza perspektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Lublin 2019, <http://strategia.lubelskie.pl/>

⁴⁸ Jw.

⁴⁹ Jw.

Powiat krasnostawski jest położony w centralnej części województwa lubelskiego w trójkącie pomiędzy Lublinem, Chełmem i Zamościem, w bliskiej odległości od Portu Lotniczego Lublin w Świdniku oraz przejść granicznych z Ukrainą (izochrona 60 min. dojazdu do Lublina). Ziemia krasnostawska wyróżnia się urozmaiconym ukształtowaniem terenu – powiat położony jest na terenie Wyżyny Lubelskiej oraz Polesia Wołyńskiego i obejmuje swym zasięgiem następujące jednostki geomorfologiczne: Wyniosłość Giełczewską, Działy Grabowieckie, Płaskowyż Świdnicki, Padół Zamojski, Obniżenie Dorohuskie i Pagóry Chełmskie. Cały obszar powiatu krasnostawskiego leży w dorzeczu Wisły, w obrębie rzeki Wieprz i jej dopływów, jednak znaczna część cieków wodnych powiatu prowadzi wody niskiej klasy czystości. Ważny element środowiska przyrodniczego powiatu stanowią Skierbieszowski Park Krajobrazowy oraz dwa Obszary Chronionego Krajobrazu: Grabowiecko-Strzelecki i Pawłowski. Na analizowanym obszarze znajdują się dwa rezerваты przyrody: rezerwat krajobrazowy Głęboka Dolina oraz rezerwat krajobrazowo – leśny Wodny Dół, użytki ekologiczne, zespół przyrodniczo-krajobrazowy oraz liczne pomniki przyrody.⁵⁰

Powiat krasnostawski, podobnie jak całe województwo lubelskie, dotknięty jest negatywnymi zjawiskami demograficznymi, które od lat ulegają pogłębieniu. W ostatniej dekadzie na terenie powiatu odnotowano najwyższy ubytek ludności w regionie, wynikający zarówno z ujemnego przyrostu naturalnego, jak i niekorzystnego salda migracji. W 2019 r. w powiecie odnotowano drugą pod względem wielkości ujemną wartość przyrostu naturalnego wśród powiatów ziemskich oraz najniższy w całym województwie współczynnik przyrostu naturalnego. Niekorzystną sytuację demograficzną powiatu potwierdzają również dane z 2020 r.⁵¹

Niekorzystnym odzwierciedleniem powyższych tendencji jest najwyższa w województwie wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi. Osoby w wieku 65 lat i starsze stanowią w powiecie 21,5% całkowitej liczby ludności (najwyższa wartość w województwie lubelskim), co oznacza, że co piąty mieszkaniec powiatu ma 65 lub więcej lat. Jednocześnie prognozy demograficzne wskazują, że te negatywne tendencje będą się pogłębiać, co w perspektywie może skutkować problemami społecznymi i gospodarczymi oraz koniecznością zmiany podejścia do rodzaju i zakresu świadczonych usług publicznych oraz utrzymania i modernizacji infrastruktury publicznej.⁵²

Wysoki udział mieszkańców pracujących w sektorze rolniczym (62,3%) potwierdza rolniczy charakter powiatu. Jednocześnie w rankingu powiatów ziemskich krasnostawski, pod względem wysokości stopy bezrobocia wynoszącej 11,5%, plasował się na 4. miejscu – wyższą wartość odnotowano jedynie w powiatach włodawskim, chełmskim i hrubieszowskim⁵³.

Migracje ludności, które dotyczą powiatu krasnostawskiego są istotnym elementem międzynarodowych stosunków ekonomicznych, oddziałującym na wiele sfer życia ludzi. Znaczenie procesów migracyjnych w kształtowaniu rozwoju gospodarczego i demograficznego spowodowało, że migracje międzynarodowe stały się jednym z najważniejszych globalnych problemów współczesnego świata. Ekonomiczne teorie migracji wskazują na zróżnicowanie stawek płac czy rozwoju ekonomicznego państw oraz sytuację na rynku pracy (przede wszystkim poziom

⁵⁰Projekt. Strategia Rozwoju Powiatu Krasnostawskiego na lata 2021 – 2027 z perspektywą do roku 2030.

⁵¹ Jw.

⁵² Jw.

⁵³ Projekt. Strategia Rozwoju Powiatu Krasnostawskiego na lata 2021 – 2027 z perspektywą do roku 2030.

bezrobocia) jako głównych determinantów migracji. Imigracja do krajów UE jest determinowana poziomem płac/rozwojem ekonomicznym w kraju przyjmującym.⁵⁴

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej powiatu dominują tereny rolnicze wraz ze znacznym udziałem obszarów o podwyższonych walorach przyrodniczych. Udział użytków rolnych w powierzchni ogółem wynosi 80,6% i jest to jedna z najwyższych wartości w województwie (4. miejsce wśród powiatów ziemskich). Na obszarze powiatu dominują małe gospodarstwa rolne o powierzchni do 10 ha. Należy jednak zauważyć, że pomimo przewagi małych gospodarstw, na tle innych powiatów ziemskich województwa lubelskiego, struktura wielkościowa gospodarstw powiatu krasnostawskiego kształtuje się stosunkowo korzystnie – 40,9% gospodarstw rolnych to gospodarstwa o powierzchni powyżej 5 ha, z czego 8,6% stanowią gospodarstwa powyżej 15 ha⁵⁵.

Powiat krasnostawski wyróżnia liczba przedsiębiorstw handlowo – usługowych zajmujących się sprzedażą oraz serwisem maszyn i urządzeń rolniczych. Znajdują się tu także przedsiębiorstwa handlowe sprzedające nawozy oraz pasze. Obserwuje się wyraźnie zróżnicowany poziom przeobrażeń wsi, w tym jej struktury społeczno – demograficznej, zawodowej, więzi i stosunków społecznych, liczebności, zagęszczenia, form zabudowy, kształtu i funkcji osiedli, czyli głównie cech społecznych, demograficznych, ekonomicznych oraz przestrzennych.⁵⁶

W Powiecie Krasnostawskim, w tym na obszarze Gminy Izbica ważne jest odpowiednie wsparcie lokalnej przedsiębiorczości i pozyskanie inwestorów, które powinno skutkować zwiększeniem miejsc pracy a migracje wahałowe nie będą oznaczały trwałej migracji młodych ludzi, jak ma to miejsce w przypadku migracji do dużych miast oraz zagranicę.

Istotne dla rozwoju Gminy Izbica jest podniesienie atrakcyjności obszarów wiejskich i najbliższych miast (Krasnostawu, Zamościa, Chełma) poprzez zwiększenie dostępu do edukacji, upowszechnianie dostępu do Internetu, poprawa i budowa lokalnych dróg, zwiększenie rynku pracy, lepsza opieka medyczna. Określając rolę społeczno-gospodarczą Gminy Izbicy na tle powiatu krasnostawskiego należy zdefiniować sposoby wykorzystania istniejącego potencjału rolniczego poprzez rewitalizację, a także ukierunkowanie produkcji rolniczej na tym obszarze.⁵⁷

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i rolnictwa województwa lubelskiego wraz z identyfikacją potrzeb i potencjałów rozwojowych (2017) wskazuje, że **z funkcją turystyczną powiązany może być rozwój przemysłu/usług związanych z funkcją leczniczą oraz terapeutyczną.** Obszary o wysokiej różnorodności biologicznej, takie jak Gmina Izbica mogą być miejscem prowadzenia badań naukowych, których rezultaty będą miały znaczenie

⁵⁴ Judyta Cabańska, „Uwarunkowania migracji ludności na jednolitym rynku europejskim na przykładzie nowych państw członkowskich Unii Europejskiej”, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, Katedra Europeistyki, Poznań 2015.

⁵⁵ Jw.

⁵⁶ Jw.

⁵⁷ *Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i rolnictwa województwa lubelskiego wraz z identyfikacją potrzeb i potencjałów rozwojowych (2017).*

w rozwiązywaniu problemów środowiskowych. Funkcja rolnicza i leśna Gminy Izbica powinna być rozwijana w kierunku produkcji żywności o wysokiej jakości oraz pozyskiwania wysokowartościowych roślin leczniczych i surowców odnawialnych. Możliwy jest także rozwój zbieractwa oraz upraw surowców farmaceutycznych.⁵⁸

Posiadane przez Gminę Izbica oraz pozostałe gminy powiatu krasnostawskiego bogate zasoby środowiska naturalnego należy postrzegać w kategoriach „kapitału ekologicznego” będącego w dyspozycji społeczności lokalnych. Dbłość o środowisko przyrodnicze może być ujmowana także jako szansa na rozwój, a nie tylko jako bariera, choć sprzeczności między przyrodą a gospodarką są w pewnych przypadkach nieuchronne.⁵⁹

Do głównych zasobów naturalnych Gminy Izbica i powiatu krasnostawskiego należą m. in. zasoby wodne i leśne oraz gleby. Zasoby wód powierzchniowych są niezbyt duże. Przyczynami tego stanu są: słabo rozwinięta sieć rzeczna i zmienne wielkości odpływu, zarówno w układzie przestrzennym, jak sezonowym. Deficyty wody utrzymują się na znacznych obszarach, szczególnie w rejonie oddziaływania Kanału Wieprz–Krzna, oraz w zlewniach większości lewostronnych dopływów Bugu, a także rzeki Wieprz. W stosunku do potrzeb i możliwości retencjonowana jest niewielka ilość wody. Obecnie w granicach województwa znajduje się 20 zbiorników retencyjnych o łącznej powierzchni 2798 ha i pojemności użytkowej 50,5 mln m³.⁶⁰ Ogólna powierzchnia stawów wynosi natomiast 6465 ha.⁶¹

Infrastruktura do retencji wody powinna być przedmiotem działań strategicznych Gminy Izbica.

Spośród czynników racjonalizujących gospodarowanie wodą główne znaczenie w nadchodzących latach 2021-2030 przypisuje się:

- **działaniom inwestycyjnym, zwłaszcza retencji wód;** obszarem priorytetowym jest strefa oddziaływania Kanału Wieprz–Krzna;
- **określeniu warunków korzystania z wód w układach zlewniowych w oparciu o sporządzone uprzednio bilans jakościowy i ilościowy.⁶²**

Wyzwaniem dla polityki rozwoju Gminy Izbica i całego powiatu krasnostawskiego jest tworzenie warunków dla wyrównywania szans edukacyjnych, zwiększanie dostępu do usług publicznych

⁵⁸ JW.

⁵⁹ JW.

⁶⁰ JW.

⁶¹ JW.

⁶² „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i rolnictwa województwa lubelskiego wraz z identyfikacją potrzeb i potencjałów rozwojowych” (2017).

oraz zwiększanie dostępności transportowej, a także likwidowanie wykluczenia cyfrowego, ale również wspieranie biegunów wzrostu m. in. ośrodków regionalnych.⁶³ Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój będą miały umiejętności i kwalifikacje zawodowe zamieszkujących te obszary ludzi, ich zasobność majątkowa i pieniężna, ale także świadomość polityczna, mobilność społeczna i przestrzenna. To między innymi dlatego w **ponadlokalnych strategiach na rzecz rozwoju kluczowe miejsce powinny zajmować działania, których rezultatem będzie poprawa jakości życia osób zamieszkujących te tereny, mierzona poprawą poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego wszystkich partnerów porozumienia.**⁶⁴

Uwzględniając otoczenie Gminy Izbica i potencjał endogeniczny innych gmin powiatu krasnostawskiego należy wykorzystać zbieżność celów rozwojowych oraz związków funkcjonalno-przestrzennych do współpracy ponadlokalnej. Siłą napędzającą rozwój Gminy Izbica w latach 2021-2030 będzie przejście z gospodarki opartej na produkcji roślin i hodowli zwierząt, do obszaru wyspecjalizowanego w przetwórstwie i przemyśle rolno-spożywczym. Uzupełniającym czynnikiem wielofunkcyjnego rozwoju będzie z kolei branża turystyczna i srebrna gospodarka.

4. WNIOSKI Z ANALIZY UWARUNKOWAŃ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH DOSTARCZONYCH PRZEZ URZĄD GMINY IZBICA.

4. 1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, KLIMAT I INFRASTRUKTURA GMINY.

Gmina Izbica położona jest w województwie lubelskim, w południowowschodniej części Polski. Administracyjnie należy do powiatu krasnostawskiego. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego zakwalifikowana jest, jako gmina wiejska, co odzwierciedla struktura zatrudnienia, gęstość zaludnienia oraz wielkość głównej miejscowości gminy, jaką jest Izbica. Gmina składa się z 25 miejscowości tworzących 26 sołectw. Pod względem powierzchni największe sołectwa przekraczające 1000 ha to: Wirkowice II, Stryjów, Orłów Murowany. Pod względem powierzchni Gmina Izbica zajmuje drugie miejsce w powiecie krasnostawskim.

ZESTAWIENIE WAŻNYCH INFORMACJI:

- Aktualna powierzchnia gminy wynosi: 13 830 ha, co stanowi: 12,96% z powierzchni powiatu. Gmina posiada charakter rolniczy.
- Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów: 9741,03 ha, co stanowi 70,43% powierzchni gminy, z czego na grunty orne przypada: 7909,6 ha (81,20%), sady 126,4ha (1,30%), łąki i pastwiska razem 1575,78 ha (16,18 %).

⁶³ JW.

⁶⁴ JW.

- **Stawy:** 70,75 ha.
- **Lasy i grunty zalesione zajmują:** 1031,92 ha, co stanowi 9,58% pow. Gminy.
- **Łączna powierzchnia wód wynosi:** 79,29 ha (0,74 % pow. gminy), z czego na wody stojące przypada 70,93 ha, wody płynące 28,38 km (Wieprz 18 km, Wolica 10,37 km) oraz rowy melioracyjne 8,36 ha.
- **Tereny administrowane przez PKP i inne tereny komunikacyjne zajmują:** 44,78 ha.
- **Powierzchnia nieużytków wynosi:** 49,91 ha (0,46 %).
- **Powierzchnia terenów inwestycyjnych należąca do gminy:** 10,4695 ha (0,08 % powierzchni gminy), w tym uzbrojonych: 10 4695 ha.

**Mapa Gminy Izbica, Załącznik do Uchwały Rady Gminy Izbica
Plan Rozwoju na lata 2015-2023**

Gmina Izbica jest dziś osadą dzielącą się funkcjami administracyjnymi i gospodarczymi z Tarnogórą, od której dzieli ją tylko rzeka Wieprz. Większość miejscowości charakteryzuje się zabudową tzw. ulicówką. Na tym tle wyróżnia się Tarnogóra, która zachowała charakterystyczną zabudowę małego miasteczka, z gęstą zabudową oraz charakterystycznym układem ulic. Również Izbica posiada cechymałego miasteczka choćby poprzez prostokątny rynek o wymiarach 100 m na 140 m, oparty o drogę krajową w kierunku zamojskim oraz o drogę powiatową w kierunku Tarnogóry.

GMINA IZBICA GRANICZY Z GMINAMI:

- od południa: z gminą Stary Zamość i Nielisz,
- od zachodu: z gminą Rudnik i Gorzków,
- od wschodu: z gminą Kraśniczyn i Skierbieszów,
- oraz od północy: z gminą Krasnystaw.

POŁOŻENIE GMINY W REGIONIE JEST KORZYSTNE.

Wpływ na to mają szczególnie walory naturalne oraz usytuowanie w obszarze węzłowym, w jakim leży gmina koncentrując szereg funkcji związanych z ośrodkiem regionalnym, jaki stanowi miasto Krasnystaw i ośrodki obsługi ponadlokalnej – miasto Lublin i Zamość. **Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne:**

- droga krajowa nr 17: Warszawa – Lublin – Krasnystaw – Zamość – Tomaszów Lubelski – Hrebenne (w kierunku granicy państwowej z Ukrainą).
- połączenie kolejowe z Krasnegostawu do Zamościa i Rawy Ruskiej.

UKSZTAŁTOWANIE TERENU

Gmina Izbica położona jest po obu brzegach rzeki Wieprza, a dodatkowo wchodzi w skład dwóch jednostek fizjograficznych: Działów Grabowieckich i Wyniości Giełczewskiej.

Działy Grabowieckie znajdują się na wschód od doliny Wieprza. Charakteryzują się urozmaiconą rzeźbą terenu z grubą warstwą lessu, przykrywającą garb kredowy wrzynają się głębokie wąwozy i jary o stromych zboczach często porośniętych lasami liściastymi. Wyniość Giełczewska oddzielona jest doliną Wieprza od Działów Grabowieckich. Teren ten charakteryzuje się łagodnymi wzniesieniami porożniętymi licznymi wąwozami o stromych zboczach wcinającymi się w lessowe podłoże.

SUROWCE MINERALNE

Gmina Izbica nie należy do bogatych pod względem zasobów w surowce mineralne, które nie stanowią bazy dla rozwoju przemysłu wydobywczego. Znaczenie dla Gminy mają kruszywa naturalne. Udokumentowane złoża lessów występują w miejscowościach Stryjów i Izbica. Złoża surowców ilastych do produkcji kruszywa lekkiego Izbica I zostało w ostatnich latach całkowicie wykorzystane i zrehabilitowane. Natomiast złoża „Izbica V” stanowi rezerwę, a jego zasoby geologiczne wynoszą 455 496 Mg. Koncesję na jego wydobycie posiada firma UNICEM Sp. z o.o. z Chełma jednak nie rozpoczęła jeszcze wydobycia. Znaczne złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej znajdują się w miejscowości Stryjów. Mimo zainteresowania przedsiębiorców wybudowaniem cegielni i eksploatacją tych złóż, lokalizacja ich w Skierbieszowskim Parku Krajobrazowym uniemożliwia realizację tego typu przedsięwzięć biznesowych mimo, że wydobywane byłyby złoża z terenów nie zalesionych. Wydobycie piasku metodą odkrywkową prowadzona jest przez pięciu przedsiębiorców. Roczne wydobycie piasku wynosi około 16 000 Mg, czyli ponad 25 tys. ton. Zasoby geologiczne złóż w tych kopalniach przedstawiają się następująco:

- kopalnia piasku „TARZYMIECHY II” - 70 743 Mg;
- kopalnia piasku „Dworzyska” - 247 556 Mg;
- kopalnia piasku „Tarnogóra I” – 55 125 Mg;
- kopalnia piasku „Tarzymiechy III” – 97 256 Mg;
- Kopalnia piasku „Tarzymiechy IV” – pole Izbica – 116 156 Mg.

4.2. KLIMAT

Obszar Gminy, leży w obrębie regionu klimatycznego lubelsko – wyżynnego, którego cechuje przewaga wpływów kontynentalnych. Klimat obszaru gminy kształtuje się pod wpływem polarnych mas powietrza pochodzenia morskiego (66%) i kontynentalnego (24%). Stanowią one 90% wszystkich mas powietrza napływającego na ten teren. Średnia roczna temperatura wynosi 7,2 °C, a okres wegetacji roślin obejmuje 205 – 215 dni. Cechą charakterystyczną tego obszaru jest dość długi okres wegetacyjny i stosunkowo późno występujące, bo aż do 25 maja, przymrozki wiosenne. Suma opadów rocznych waha się w granicach 600 mm, a wiatry przeważają z kierunku zachodniego. Średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3-4 m/s (optymalna średnia prędkość wiatru do wykorzystania energetycznego wynosi 4÷25 m/s). W województwie lubelskim liczba dni z możliwym wystąpieniem opadu gradu to od 100 do 110. Teren gminy cechuje najniższe zachmurzenie w Polsce 6,3 – 6,6 stopni w 11 stopniowej skali pokrycia nieba; usłonecznienie sięga 46 – 50% usłonecznienia względnego; najpogodniejszy okres w roku obejmuje miesiące od IV do IX (usłonecznienie to ilość czasu, w którym natężenie bezpośredniego promieniowania słonecznego na powierzchnię poziomą przekracza 120 Wm², to istotna dana dla paneli fotowoltaicznych).

Pogoda antycyklonalna na omawianym obszarze występuje częściej niż na terenach sąsiadujących, zmniejsza się przez to występowanie pogody depresyjnej i frontowej, która niekorzystnie oddziałuje na zdrowie człowieka. Te dwa typy pogody pociągają zmniejszenie odporności organizmów ludzkich i ułatwiają w takich okresach rozwój chorób, zwłaszcza infekcyjnych.

4.3. SIEĆ WODNA

Centralną rzeką województwa jest rzeka Wieprz, której dorzecze o powierzchni 10.415 km² w całości znajduje się w granicach województwa lubelskiego, stanowiąc około 45% jego obszaru. **Przez teren Gminy Izbica przebiega wododział wód powierzchniowych II rzędu, dzielący obszar na zlewnie rzeki Wieprz. Stan techniczny rzeki (odpowiednie obwałowania, spadki podłużne) mają decydujący wpływ na stosunki wodne w regionie.** W latach 2001/2002 została przeprowadzona melioracja rzeki Wieprz, którą przeprowadzono nie tylko na terenie gminy Izbica. Na terenie gminy począwszy od miejscowości Tarzymiechy, aż do granicy z gminą Krasnystaw na rzece Wieprz zostały wycięte setki drzew i mniejszej roślinności przybrzeżnej, a z wody usunięto powalone drzewa, które stanowiły miejsca stałego bytowania ryb drapieżnych, przede wszystkim szczupaka, nastąpiła likwidacja tarlisk sandacza i wielu innych gatunków ryb. Z perspektywy czasu można z całą pewnością stwierdzić, że integracja w dziką rzekę, spowodowała zmniejszenie liczebności rybostanu, w tym ryb drapieżnych, a przeprowadzona melioracja nie doprowadziła do ograniczenia ryzyka wystąpienia podtopień. Pomimo licznych protestów organizacji ochrony przyrody, w tym Polskiego Związku Wędkarskiego nie udało się uchronić rzeki przed dewastacją i w dużej mierze utratą tak cennego ekosystemu, który był odzwierciedleniem dzikiej rzeki Bug. W maju 2014 roku w wyniku wystąpienia wód rzeki Wieprz zalane częściowo zostały Izbica i Tarnogóra. W tym czasie w wyniku podtopień ucierpiało ponad 50 gospodarstw na terenie Gminy Izbica. Rekomendowane działania dotyczą budowy zbiorników retencyjnych.

ZBIORNIKI WODNE NA TERENIE GMINY IZBICA:

- Węzeł wodny Tarnogóra „Staw Kaśki”, 0,90 ha, staw ZO PZW w Zamościu (dzierżawa),
- Stryjów, 4,3 ha, stawy,
- Orłów Murowany, 12,86 ha, stawy.

Do charakterystycznych elementów sieci wodnej gminy należą również mniejsze zbiorniki wodne zaliczane do obiektów małej retencji wodnej. Są to stawy oraz śródpolne oczka wodne. W Gminie Izbica tego typu zbiorniki są płytkie i zarastające. Pełnią one nie tylko znaczącą funkcję biocenotyczną, ale stanowią także cenny element urozmaicenia krajobrazu rolniczego. Z tych względów wskazane jest systematyczne oczyszczanie i przywracanie prawidłowej żywotności tych zbiorników.

Kredowy poziom wodonośny stanowi główne źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną i występuje na głębokości od 13,0 do 64,0 m p.p.t. a stabilizuje się na głębokości od 6,0 m do 11,0 m p.p.t. Wody kredowe są dobrej jakości i mogą być wykorzystywane jako wody mineralne i stołowe. Obszar Gminy Izbica położony jest w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych w Polsce (GZWP) nr 407 tj. Niece Lubelskiej (Chełm – Zamość), który jest jednym ze 180 wytypowanych przez prof. A. S. Kleczkowskiego. Zgodnie z opracowaną *Strategią Ochrony Wód Podziemnych w Polsce* obszar Gminy zakwalifikowany został do obszarów – OWO – obszarów wysokiej ochrony wód podziemnych. Oceniając stopień naturalnej ochrony kredowego poziomu wodonośnego od wpływu ognisk zanieczyszczeń, w którym jako kryterium przyjęto miąższość warstw izolujących, teren Gminy Izbica charakteryzuje się generalnie średnim stopniem zagrożenia wód podziemnych – nakład warstwy wodonośnej posiada niezbyt dużą miąższość. Ochrona wód podziemnych wymagała będzie prowadzenia na tych obszarach ukierunkowanego gospodarowania na powierzchni. Poza obszarami szczególnej ochrony wód podziemnych ich zabezpieczenie odbywa się przez tzw. ogólną ochronę zapewnioną przestrzeganiem istniejących norm prawnych.

Na terenie Gminy Izbica funkcjonuje 5 ujęć wód podziemnych, zaopatrujących w wodę wodociąg wiejskie. Są to: Izbica Klinkiernia, Tarnogóra, Tarczyniechy, Bobliwo, Wał. Dla ujęć zaopatrujących wodociąg zbiorowego zaopatrzenia - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Ochrony Środowiska z dnia 5 listopada 1991 roku w sprawie zasad ustanawiania stref ochronnych źródeł i ujęć wody (Dz. U. Nr 116 poz. 504), wymagane jest ustanowienie stref ochronnych – ochrony bezpośredniej i pośredniej (wewnętrznej i zewnętrznej). Gmina posiada dokumentację hydrogeologiczną ujęć wód i projekty techniczne zagospodarowania stref.

4.4. GLEBY

Wśród typów i podtypów gleb występujących na terenie Gminy Izbica można wyróżnić następujące:

- gleby bielcowe i pseudo bielcowe,

- gleby brunatne właściwe,
- gleby brunatne wyługowane i kwaśne,
- czarne ziemie właściwe,
- gleby mułowo-torfowe i torfowomułowe,
- gleby torfowe i murszowo-torfowe,
- mady i rędziny brunatne.

Natomiast wśród rodzajów i gatunków gleb spotykane są: piaski luźne, piaski słabo gliniaste, piaski gliniaste lekkie i mocne, gliny lekkie i średnie, pyły zwykłe (gleby pyłowe lekkie i średnie), pyły ilaste (gleby pyłowe mocne), iły pylaste (gleby ilaste ciężkie i średnie), torfy niskie, gleby mułowo-torfowe, lessy i utwory lessowate (gleby lessowe i lessowate lekkie i średnie), lessy i utwory lessowate ilaste (gleby lessowe i lessowate mocne), skała lita, skała wapienna, rędziny węglanowe (średnie, ciężkie, mieszane średnie i mieszane ciężkie).

W podziale na rejony glebowo-rolnicze Lubelszczyzny obszar gminy leży w rejonie terenów wyżynnych. Zachodnia część gminy należy do Regionu Rudnickiego (Wyniosłość Giełczewska). Wśród gruntów ornych przeważają gleby kompleksów II i III, wykształcone z utworów pyłowych zwykłych i ilastych całkowitych lub na wapieniach oraz wapieni kredowych, zaliczane do gleb brunatnych i płowych, rędzin brunatnych i czarnoziemnych. **Środkowa część gminy należy do Regionu Grabowieckiego** (Działy Grabowieckie). W regionie gminy przeważają gleby kompleksów II, III, IV oraz zajmujące mały procent powierzchni gminy gleby V i VI kompleksu. Wykształciły się one z utworów lessowych, ilastych i zwykłych oraz wapieni kredowych. Zaliczone zostały gleby brunatnych i czarnoziemnych, oraz powstałe z utworów lessowych lub pyłowych niecałkowitych, zalegających na różnych głębokościach na piaskach lub wapieniach oraz gleby piaszczyste.

4.5. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA NA TERENIE GMINY.

WODOCIĄGI

Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi obecnie **129,45 km**. Mieszkańcy w liczbie: **8015** osób, korzystają z sieci. 2440 budynków mieszkalnych podłączonych jest do sieci wodociągowej. **Część sieci wodociągowej wymaga wymiany z uwagi na bardzo zły stan techniczny, szczególnie odcinki sieci wykonane z azbestocementu np. w miejscowości Izbica i Tarnogóra. Około 10 km sieci wymaga modernizacji.**

KANALIZACJA SANITARNA

Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 13,05 km, 3,658 km długość przyłączy. **Mieszkańcy w liczbie: 1530** osób, korzystają z sieci. 317 budynki mieszkalne na terenie miejscowości Izbica podłączone do sieci kanalizacji sanitarnej, ponad 1500 ludności korzystającej z sieci. **Niezbędna jest**

budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Tarnogóra oraz w części Izbicy o łącznej długości około 10 km sieci.

KANALIZACJA DESZCZOWA

Stan infrastruktury jest dobry. Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie Gminy Izbica wynosi 1 559,48 mb, z czego 1558,5 mb wybudowano w 2011 roku. Budowa kanalizacji deszczowej – Kolektor „A” wraz z odgałęzieniami i podczyszczalnią wód deszczowych w miejscowości Izbica.

OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW

Liczba oczyszczalni ścieków: 1 zbiorcza, 70 indywidualnych oczyszczalni ścieków. Stan infrastruktury – dobry.

ZAOPATRZENIE W WODĘ

Zaopatrzenie w wodę pitną na terenie gminy jest zapewnione: z wodociągów gminnych. Stan infrastruktury na 2020 r. określa się jako dobry. **Gmina posiada 5 ujęć wody w miejscowościach:**

- Bobliwo,
- Tarzymiechy,
- Wał,
- Tarnogóra
- Izbica.

Miejscowości zasilane z poszczególnych ujęć:

- ujęcie Bobliwo – Bobliwo, Tarnogóra Kolonia, Ostrówek, Mchy, Ostrzyca, Romanów, Dworzyska;
- ujęcie: Tarzymiechy- Tarzymiechy I, Tarzymiechy II, Tarzymiechy III, Wirkowice Pierwsze, Wirkowice Drugie oraz Kol. Zamszany (gmina Nielisz);
- ujęcie Wał – Wał, Wólka Orłowska, Izbica (część), Orłów Drewniany Kolonia, Orłów Drewniany, Orłów Murowany Kolonia, Orłów Murowany, Kryniczki, Topola, Stryjów, Majdan Krynicki;
- ujęcie Tarnogóra – Tarnogóra;
- ujęcie Izbica – Izbica.

W najbliższym czasie planowana jest budowa połączenia wodociągów Wał i Izbica z przyłączami przy ulicy Lubelskiej w Izbicy. W ramach tej inwestycji zostanie wymieniony istniejący wodociąg z azbestocementu przy ul. Lubelskiej oraz połączony zostanie wodociąg Izbica z wodociągiem Wał. Większa część miejscowości Izbica jest skanalizowana, bez kanalizacji pozostają ulice: Maliniec, Leśna, część Lubelskiej, Skarpa, część ulicy Gminnej (w kierunku byłej stacji PKP). W roku 2022 planowana jest budowa kanalizacji sanitarnej podciśnieniowej V Etap realizacji w ciągu ulicy Lubelskiej i Skarpa.

SIEĆ ELEKTRYCZNA I GŁÓWNE ŹRÓDŁA ENERGII ELEKTRYCZNEJ.

Stan infrastruktury jest dobry, nie planuje się modernizacji. **W gminie Izbica działa obecnie elektrownia wodna w Tarnogórze zlokalizowana na rzece Wieprz o mocy 0,2 MW. Jak dotąd brakuje instalacji produkujących energię ciepłą lub elektryczną za pomocą siły wiatru, mimo dogodnych warunków terenowych.** Natomiast w latach 2018-2019 dzięki uruchomieniu środków finansowych z RPO WL udało wykonać się 478 szt. instalacji kolektorów słonecznych. Wpłynęło to na zwiększenie zainteresowania mieszkańców gminy odnawialnymi źródłami energii. Ponadto PV Energia Lublin Sp. z o.o. uruchomiła w miejscowości Izbica elektrownię słoneczną, na obszarze ok. 2 ha (farma fotowoltaiczna o mocy 0,7 MW). **Obszar gminy Izbica znajduje się na terenach wskazanych jako „obszary o najkorzystniejszych warunkach do rozwoju energetyki słonecznej”, gdzie potencjalna energia użyteczna wynosi powyżej 950 kWh/m².** Jednocześnie teren ten nie jest objęty wykluczeniem inwestycji ze względu na istniejące lub projektowane parki narodowe lub rezerваты przyrody.

SIEĆ GAZOWA.

Gmina Izbica zaopatrywana jest w gaz ziemny przez Karpacką Spółkę Gazownictwa Sp. z o. o. Oddział Zakład Gazowniczy Sandomierz – Rejony Dystrybucji Gazu Zamość. Długość gazowej czynnej sieci rozdzielczej na terenie Gminy Izbica wynosi 41 497 mb. Spośród 26 miejscowości zgazyfikowano 8 (Dworzyska, Izbica, Kolonia Orłów Drewniany, Orłów Drewniany, Romanów, Topola, Wał, Wólka Orłowska, częściowo w roku 2019 Tarnogórę), co stanowi 30,8 % miejscowości. Jednak w gaz sieciowy wyposażonych jest tylko około 9,6% budynków mieszkalnych w gminie. Większość mieszkańców gminy nie posiada podłączenia do sieci gazowniczej. Spowodowane jest to wysokimi kosztami budowy z powodu znacznego rozproszenia zabudowań oraz małej gęstości zaludnienia. Mieszkańcy zakupują butle z gazem propan – butanem i użytkują je głównie w celach kuchennych, co jest tańsze od budowy sieci oraz od używania AGD zasilanego wyłącznie prądem elektrycznym.

SYSTEM KOMUNIKACYJNY, TRANSPORT.

Ruch pasażerski obsługiwany jest przez komunikację autobusową, uzupełnianą przez komunikację dalekiego i średniego zasięgu obsługiwane przez PKS i prywatne firmy transportowe. Realizowane są połączenia z Lublinem, Chełmem, Zamościem, Krasnymstawem oraz gminami sąsiednimi dostosowanymi do potrzeb mieszkańców. Trasy komunikacyjne odbywające się w większości po drogach powiatowych w 70 % wymagają remontu i modernizacji. Infrastruktura komunikacyjna: jest zbyt mała ilość zadaszonych wiat przystankowych, a istniejące nadają się w wielu przypadkach do remontu. W najbliższych latach planowana jest budowa przez GDDKiA drogi ekspresowej S17 mającej przebiegać przez teren gminy Izbica z kierunku południe – północ.

SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH.

Na terenie Gminy Izbica nie ma stanowisk odpadów komunalnych. Wszystkie powstające odpady komunalne zagospodarowywane są przez firmę zewnętrzną, wybraną w postępowaniu przetargowym.

USŁUGI TELEKOMUNIKACYJNE

W zakresie świadczonych usług telekomunikacyjnych na terenie Gminy Izbica znajdują się sieci telekomunikacyjne, linie kablowe światłowodowe oraz radiowe łącza telekomunikacyjne. Sieć linii światłowodowych na terenie Gminy Izbica w latach 2020-2021 zostanie znacznie rozbudowana w technologii FTTH przez Inwestora i beneficjenta *Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa*, z którego środków współfinansowana ma być budowa w/w sieci. Termin zakończenia inwestycji planowany jest na koniec 2021 roku. Dostęp do sieci Internet, oferowany jest za pomocą sieci radiowej przez firmę NET4U z Zamościa oraz za pomocą linii telefonicznych należących do Orange S.A. Sieć radiowa swoim zasięgiem obejmuje miejscowości Tarnogóra, Izbica, Wirkowice Pierwsze, Wirkowice Drugie, Tarnogóra, Tarnogóra Kolonia, Dworzyska, Tarzymiechy, Romanów, Wał, Stryjów, Mchy, Bobliwo, Ostrówek, Orłów Drewniany, Orłów Drewniany Kolonia, Orłów Murowany, Orłów Murowany Kolonia. Obecnie z sieci radiowej korzysta około 700 odbiorców (podpisanych umów). Natomiast z oferty Orange S.A. korzystają głównie firmy oraz Urząd Gminy Izbica, a także jej jednostki organizacyjne.

STAN CYFRYZACJI W URZĘDZIE GMINY.

Celem samorządu terytorialnego jest dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy, którego nieodzownym elementem jest budowanie społeczeństwa informacyjnego. Informatyzacja gminy i rozwój społeczeństwa informacyjnego to procesy niezwykle kosztowne, wymagające dużych nakładów finansowych. Wg danych Urzędu Gminy Izbica na 25 miejscowości zdecydowana większość posiada dostęp do sieci telefonicznej oraz do Internetu. Podjęte do tej pory działania mające na celu zarówno podniesienie jakości i poprawę usług teleinformatycznych na terenie gminy, jak również wspieranie edukacji mieszkańców gminy w tym zakresie są kompleksowe i adresowane zarówno do mieszkańców jak i służące celowi publicznemu. Największym przedsięwzięciem podjętym w celu budowania społeczeństwa informacyjnego była realizacja projektu „E-Urząd – elektroniczna platforma usług dla mieszkańców gmin powiatu krasnostawskiego”. Realizacja projektu, którą zakończono w 2011r., spowodowała rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez zapewnienie dostępu mieszkańcom do szeroko rozumianych usług e-administracji oraz dostęp do darmowego Internetu dla najbliższego otoczenia wokół budynku Urzędu Gminy, poprzez zainstalowany punkt dostępowy HOT-SPOT. Dodatkowo rozbudowano sieć komputerową, wdrożono system elektronicznego obiegu dokumentów, elektronicznej skrzynki podawczej. Utworzono elektroniczne bazy pism i wniosków. Wdrożono system bazy danych graficznych systemu informacji przestrzennej. Realizacja inwestycji była możliwa do zrealizowania dzięki wsparciu finansowemu, które pochodziło ze środków

Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach działania 4.1 „Społeczeństwo informacyjne” Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego 2007-2013.

Obecny stan cyfryzacji urzędu nie zaspokaja w pełni zakładanych potrzeb, który niesie rozwijający się nieustannie postęp technologiczny nie omijający branży IT, dlatego też Gmina Izbica obecnie przygotowuje się z projektem informatycznym, w tym poprawy cyberbezpieczeństwa urzędu w ramach Działania 5.1 Rozwój cyfrowy JST oraz wzmocnienie cyfrowej odporności na zagrożenia Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020.

4.6. INFRASTRUKTURA: DROGOWA - KOLEJOWA.

DROGI GMINNE.

- **długość dróg 102 km**, w tym o nawierzchni: bitumicznej 26 km, żwirowej-tłuczniowej 8 km, klinkierowej – 10 km, betonowe 3 km, gruntowe wzmocnione żużlem i żwirem 26 km, gruntowe 29 km. Drogi o nawierzchni bitumicznej, klinkierowej w 80 % są w dobrym stanie technicznym, 20 % kwalifikują się do remontów, pozostałe drogi utwardzone wymagają sukcesywnego remontu lub modernizacji.

DROGI POWIATOWE.

- **długość dróg 91 km**, w tym o nawierzchni twardej 74 km i gruntowe 17 km. Drogi utwardzone w 70 % wymagają wykonania remontów i modernizacji.

DROGI KRAJOWE.

- **długość dróg 8450 mb**, stan dobry. W latach objętych strategią 2021-2030 planowana budowa drogi szybkiego ruchu S17 stanowiącej obwodnicę Izbicy.

PRZYSTANKI AUTOBUSOWE.

- **ilość: 46 szt.** W latach objętych strategią 2021-2030 planowane jest wydłużenie istniejących tras komunikacyjnych oraz modernizacja i zwiększenie ilości zadaszonych przystanków komunikacyjnych.

PRZYSTANKI I LINIE KOLEJOWE.

- **Ilość: 3 szt.** W latach objętych strategią 2021-2030 planowane jest przeniesienie przystanku kolejowego z ul. Lubelskiej w Izbicy na ul. Kolejową w Izbicy.

- **Trasa kolejowa nr 69:** relacji Warszawa – Lublin – Rejowiec Fabryczny – Zawada o długości 15 km w granicach gminy. W latach objętych strategią 2021-2030 planowane jest modernizacja linii kolejowej pozwalającej na skrócenie czasu podróży oraz modernizacja infrastruktury kolejowej.
- **Dworce PKP/BUS:** 1 szt. w centrum Izbicy ul. Lubelska przy drodze krajowej nr 17.

POZOSTAŁA INFRASTRUKTURA

- **Przystanie kajakowe:** 1 szt. na rzece Wieprz w Tarnogórze. W latach objętych strategią 2021-2030 planowana jest rozbudowa bazy turystycznej.
- **Szlaki wodne:** rzeka Wieprz o długości 18 km i rzeka Wolica o długości 10,4 km w granicach gminy.
- **Liczba parkingów:** 8, w tym w miejscowości Izbica – 7 szt., dla 150 pojazdów oraz Tarnogóra dla 14 pojazdów. W latach objętych strategią 2021-2030 planowana jest budowa nowych miejsc parkingowych.
- **Liczba stacji do doładowania elektrycznych samochodów:** brak.

4.7. TRANSPORT - POŁĄCZENIA.

- **Z gminami powiatu krasnostawskiego:** BUS. Za wyjątkiem miasta i gminy Krasnostaw brak jest bezpośrednich połączeń do pozostałych gmin powiatu.
- **Z Lublinem:** BUS, PKS - czas dojazdu 1,10 godz. PKP – czas dojazdu – 1,20 godz.
- **Z Chełmem:** BUS, PKS – czas dojazdu 0,50 min. PKP – 1, 30 godz.
- **Z Zamościem:** BUS, PKS – czas dojazdu 0,30 min. PKP czas dojazdu – 0,46 min.
- **Z Rzeszowem:** BUS – czas dojazdu – 2,50 godz. PKP – czas dojazdu 3,50 godz.
- **Z Warszawą:** BUS: czas dojazdu 3,20 godz. PKP – 4,45 godz.

4.8. PRODUKCJA ROLNICZA.

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, które decydują o możliwościach rozwoju rolnictwa Gminy Izbica są: gleby, klimat, warunki wodne i rzeźba terenu.

Warunki klimatyczne sprzyjają gospodarce rolnej, czego przykładem jest długość okresu wegetacji roślin (do 210 dni) oraz brak ujemnego bilansu wodnego, co jest częstym zjawiskiem w kraju. Czynnikiem utrudniającym produkcję rolną w ostatnich latach są anomalie klimatyczne przejawiające się suszą, gradobiciami oraz katastrofalnymi opadami powodującymi powódź lub

podtopienia. Zjawiska te na przemienne od kilku lat występują co roku z większym lub mniejszym natężeniem.

- **Przeciętna wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego, którego użytkownik zamieszkuje na terenie gminy, wynosi: ok. 7 ha**, o łącznej powierzchni 11 103 ha, w tym 10 442 ha zajmują użytki rolne.
- **Ilość indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi: 1 975**, w tym sadów: 12. W grupie indywidualnych gospodarstw rolnych 70 % to gospodarstwa o powierzchni do 5 ha. Zajmują one ok. 7772 ha powierzchni gminy. Gospodarstw powyżej 15 ha jest ok. 25 %, zajmują one ok. 3330 ha obszaru gminy.
- **Produkcja roślinna:** przewaga zbóż ozimych, rzepaku ozimego, buraków cukrowych.
- **Produkcja zwierzęca:** hodowla bydła mlecznego oraz bydła mięsnego.
- **Rynki zbytu:** bliskie rynki zbytu dla produkcji rolniczej stanowi obecność Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Krasnymstawie, która jest zabezpieczeniem dla produkcji mleka. Niestety brakuje zakładów mięsnych w pobliskiej odległości.
- **Na terenie gminy funkcjonuje Spółdzielnia Socjalna „Polka”**, która posiada 6 członków. Spółdzielnia prowadzi działalność związaną z żywieniem zbiorowym, gastronomią, żywieniem w szkołach, catering.
- **W gminie zarejestrowano:** ok. 30 kombajnów zbożowych, 2 kombajnów ziemniaczanych i ok. 4 buraczanych, 2 kombajny do zbioru chmielu.

Gmina Izbica jest typową gminą rolniczą ze specjalizacją w zakresie sadownictwa i zielenictwa. Rolnictwo na terenie gminy bazuje na glebach dość wysokich klas bonitacyjnych. Gleby w klasach II-IV zajmują ok. 89,65 % powierzchni użytków rolnych, w powierzchni ogólnej gminy grunty użytkowane rolniczo zajmują około ok. 73,45 % obszaru.

Na terenie gminy działalność doradczą w zakresie rozwoju obszarów wiejskich prowadzi ODR w Krasnymstawie. Zadaniem doradczym i upowszechnieniowym zajmują się: specjalista ds. rozwoju obszarów wiejskich, specjalista ds. ekologii i ochrony środowiska. Najbliższe biuro znajduje się w: Krasnymstawie. Problemy bardziej szczegółowe rozwiązują specjaliści branżowi pracujący w głównej siedzibie ośrodka: ul. Sobieskiego 2 w Krasnymstawie. Od kilku lat tematyka podejmowanych programów na terenie gminy koncentruje się na takich zagadnieniach jak:

- produkcja roślinna
- produkcja zwierzęca
- ekologia i ochrona środowiska

Brakuje informacji z zakresu:

- ekonomiki prowadzenia gospodarstw rolnych,
- bezpieczeństwa pracy.

Konsekwencją rolniczego charakteru gminy jest ubóstwo spowodowane kilkoma czynnikami, ale najważniejszym z nich jest rolniczy charakter regionu, ponieważ wiele rodzin utrzymuje się wyłącznie z rolnictwa i świadczeń pochodzących z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Izbicy. Należy zauważyć, że w przypadku małych gospodarstw rolnych dochody z upraw często

nie zaspokajają potrzeb rodzin, szczególnie tych wielodzietnych, a wielodzietność jest kolejnym powodem występowania zjawiska ubóstwa na terenie Gminy. Nawet przy wysokim dochodzie jednego członka rodziny.

4.9. DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA.

Gmina Izbica posiada „Program ochrony środowiska uchwalony na lata 2018 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024” (z dnia 19 lutego 2019 r.). Część Gminy Izbica położona jest na terenie *Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego* oraz Sieci Natura 2000 „*Izbickiego Przełomu Wieprza*” i „*Lasu Orłowskiego*”.

SKIERBIESZOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Skierbieszowski Park Krajobrazowy zajmuje 4811,35 ha obszaru Gminy, zasięgiem obejmując prawie wszystkie sołectwa – Orłów Murowany w całości znajduje się na terenie Parku. Park charakteryzuje się dużym zasobem roślinności chronionej, w tym gatunkami wpisanymi do Czerwonej Księgi Roślinności, takimi jak róża francuska, wiśnia karłowata oraz kosaciec bezlistny. Poza bogatą roślinnością na obszarze Parku zamieszkuje wiele gatunków ptaków objętych ścisłą ochroną. Na szczególną uwagę zasługuje jednak wyżyny krajobraz o typie rzeźby falistopagórkowej.

IZBICKI PRZEŁOM WIEPRZA

Izbicki Przełom Wieprza zajmuje 1422,77 ha powierzchni Gminy Izbica i rozpoczyna się we wsi Tarzymiechy. Koryto rzeki zachowało na tym obszarze swój naturalny, meandrujący charakter, któremu towarzyszą starorzecza i zastoiska. Również na tym terenie występują gatunki objęte ochroną jednak jest to obszar przede wszystkim o niezwykłych walorach krajobrazowych.

NATURA 2000

Izbicki Przełom Wieprza oraz Las Orłowski objęte są obszarem NATURA 2000 – pow. 11,35 ha. Obszar położony na wysokości średnio 207 m n.p.m. obejmuje dolinę rzeki Łętowni (od wsi Wierzchowina do miejscowości Staw Ujazdowski). Jest to lewobrzeżny dopływ Wieprza, którego ujście zbiega się z ujściem rzeki Por. Górny odcinek doliny Łętowni zajmują rozległe, eksploatowane torfowiska, częściowo użytkowane ekstensywnie jako łąki kośne. Dolny odcinek ma charakter przełomu i nie jest użytkowany. Siedliska łąkowe i zaroślowe zajmują ponad połowę obszaru. Pozostała część to tereny uprawne. W Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej wymieniono występujące tu cenne siedliska: wodne i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic, zmienno wilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. W Załączniku I Dyrektywy Ptasiej wymienione zostały gatunki występujących tu ptaków: bocian biały, błotniak stawowy,

błotniak łąkowy, derkacz, batalion. Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu występowanie wielu gatunków ssaków, takich jak: bóbr, wydra, bezkręgowce: modraszek teleius, czerwonończyk nieparek, modraszek nausitous, czerwonończyk fioletek, rośliny: starodub łąkowy (dzięgiel łąkowy – obfite populacje na dużych powierzchniach). Jest to również miejsce występowania innych, ważnych gatunków: bezkręgowce: strzępoteksoplaczek, rusalka drzewoszek, rośliny: brzoza niska, turzycza Davalla, kukułka krwista, kukułka szerokolistna, goździk okazały, kruszczyk błotny, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, groszek błotny, zerwa kulista, ciemiężycza zielona.

OBSZARY CHRONIONE

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, prawnie chronionych oraz obiekty wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską.

Stan środowiska na terenie Gminy Izbica kształtowany jest głównie przez rolnictwo oraz działalność gospodarczą. Problemem w systemie gospodarki odpadami są odpady powstające w produkcji rolniczej tj. opakowania po środkach ochrony roślin i po przeterminowanych środkach ochrony roślin, których sposób zagospodarowania nie jest zorganizowany. Rolnicy co prawda powinni здаwać zużyte opakowania po środkach ochrony roślin do punktów ich sprzedaży, jednak wielu jeszcze tego nie robi mimo, że jest to odpad zaliczany do grupy niebezpiecznych.

Ze względu na swój rolniczy charakter, gmina nie jest obszarem zagrożonym pod względem zanieczyszczenia powietrza. Na jej terenie brak jest większych zakładów przemysłowych, emitujących zanieczyszczenia gazowe czy też pyły. Stąd też głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji. Podjęte działania w zakresie likwidacji źródeł niskiej emisji poprzez budowę kolektorów słonecznych na budynkach mieszkalnych oraz użyteczności publicznych wpływają korzystnie na jakość powietrza. Również zastępuje się kotłownie węglowe kotłowniami gazowymi lub na olej opałowy. W planach jest dalsza rozbudowa instalacji solarnych, instalacji fotowoltaicznych PV oraz budowa farm fotowoltaicznych.

Problemem na terenie gminy jest tzw. niska emisja głównie jako efekt spalania paliw niskiej jakości w paleniskach domowych. Dodatkowym źródłem zanieczyszczenia powietrza i jednocześnie źródłem hałasu choć w mniejszym stopniu jest w gminie ruch komunikacyjny. Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w wyniku spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów.

Na terenie gminy powstają również odpady niebezpieczne. Głównymi ich wytwórcami na terenie gminy są: stacja paliw (Dworzyska-Wólka Orłowska) oraz zakłady naprawy samochodów. Odpady powstające w wyniku ich działalności to m.in. substancje (ropopochodne) z oczyszczania urządzeń gospodarki wodno-ściekowej i okresowego czyszczenia zbiorników paliw, materiały filtracyjne i sorbenty, zużyte lampy fluorescencyjne, zużyte akumulatory, zużyte oleje. Gospodarka tymi odpadami musi być prowadzona zgodnie z przepisami. Wytwórca zobowiązany jest do posiadania zezwolenia na wytwarzanie odpadów niebezpiecznych, które określa zasady postępowania,

wykorzystanie lub unieszkodliwienie odpadów w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska.

Największym zagrożeniem dla czystości środowiska, zwłaszcza w aspekcie ochrony gleb oraz wód powierzchniowych i gruntowych są odpady komunalne oraz ścieki socjalno – bytowe. Problemem i to trudnym do zmierzenia jest źródło zanieczyszczenia wód powierzchniowych poprzez niekontrolowane spływy powierzchniowe z obszarów rolnych, w tym chemizowanych i nawożonych. Pomimo, że ilość wywożonej gnojowicy w ostatnich latach znacznie zmalała (ze względu na spadek pogłowia zwierząt), stanowi ona nadal lokalną uciążliwość dla środowiska.

Zmniejszył się niekorzystny wpływ nawozów sztucznych wykorzystywanych w rolnictwie poprzez wprowadzenie programów rolno-środowiskowych finansowanych ze środków Unii Europejskiej, które limitują ilość wysiewanych nawozów. Również nowe technologie wprowadzania nawozów do gleby np. w postaci płynnej (RSM) powodują ich większą przyswajalność przez rośliny a przez to są w mniejszym stopniu wypłukiwane z gleby. Czynniki te wpływają na zmniejszenie niekorzystnego wpływu rolnictwa na stan czystości wód. Innym problemem są ścieki z gospodarstw rolnych w większości gromadzone są w zbiornikach, z których zanieczyszczenia przedostają się do wód powierzchniowych lub do ziemi.

W „Planie Gospodarki Odpadami” oraz „Programie Ochronie Środowiska”, w których zawarto elementy niezbędne do prowadzenia właściwej gospodarki odpadami oraz wytyczne do realizacji programu uregulowania gospodarki wodnościekowej.

W Gminie Izbicy problem stanowi ujmowanie i odprowadzanie wód deszczowych. Głównym odbiornikiem ścieków deszczowych jest rzeka Wieprz oraz rowy melioracyjne, uchodzące do pozostałych cieków znajdujących się na terenie gminy. Celem poprawy stanu czystości wód powierzchniowych należy przewidzieć podczyszczenie wód opadowych. Szczególnie dotyczy to obszarów zabudowanych, gdzie koncentracja ścieków deszczowych jest największa z uwagi na umocnione nawierzchnie dróg, placów, powierzchni dachowych. Problem braku sieci kanalizacji burzowej rozwiązany został w miejscowości Izbica, w której wybudowano stosowną infrastrukturę w 2011r. Ścieki deszczowe przed zrzutem do rzeki Wieprz oczyszczane są w podczyszczalni o nominalnej przepustowości 190 m³/s, ze związków ropopochodnych. System wyposażony jest w monitoring oparty o system przesyłu danych GSM, który informuje o grubości warstwy oleju w komorze olejowej separatora.

Dla poprawy stanu środowiska należy więc w pierwszym rzędzie rozwiązać problem kanalizacji dużych skupisk ludności, oczyszczania ścieków i usuwania odpadów.

Bardzo ważnym elementem utrzymującym równowagę w środowisku przyrodniczym są lasy. Należy więc **podnieść tempo zalesiania nieużytków i gruntów nieprzydatnych dla rolnictwa.**

Podobnie jak w przypadku innych gmin wiejskich w Gminie Izbica znajduje się wiele budynków, w których pokrycie dachowe zostało wykonane z płyt eternitowych, których podstawowym

budulcem jest szkodliwy dla zdrowia azbest. Dane z programu usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Izbica w 2020 roku wykazują, że na terenie Gminy znajduje się 9 230 496 kg mas azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia. Do tej pory zutylizowano 268 915 kg mas azbestowych. Najwięcej tego rodzaju pokryw zlokalizowano na terenie Tarnogóry i Izbicy-Osady – ich liczba w tych sołectwach przekracza milion kg płyt azbestowych. Najmniejsza liczba pokryw azbestowych znajduje się natomiast na terenie Izbicy-Wsi jednak jest to sołectwo, w którym zgodnie z Bazą Azbestową nie przeprowadzono żadnego unieszkodliwienia tego rodzaju pokryw dachów.

W celu oczyszczenia Gminy Izbica z niebezpiecznego odpadu zawierającego azbest uchwałą Nr XLII/250/2014 z dnia 7 listopada 2014 roku, **Rada Gminy Izbica przyjęła „Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Izbica na lata 2014-2032”**. Ze względu na zagrożenie, jakie stwarzają te wyroby, powinny zostać usunięte ze wszystkich obiektów na terenie gminy do końca 2032 roku. **Przeszkodą w szybszym usuwaniu wyrobów zawierających azbest z terenu gminy są ograniczenia finansowe.** Dlatego gmina w ostatnich latach korzysta z dotacji krajowych udzielanych przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie, dotacji zagranicznych z Programu Szwajcarskiego oraz dotacje z w ramach realizacji projektu pn. „System gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego”, współfinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014 - 2020.

W Gminie Izbica system zbiórki odpadów komunalnych wykonywany jest przez Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.

4.8. LUDNOŚĆ.

W 2020 r. liczba mieszkańców Gminy Izbica wynosiła: 8 196 osób. Gęstość zaludnienia na terenie gminy wynosiła: 59 osób na 1 km².

Liczba mieszkańców przekracza liczbę 200 osób w miejscowościach:

- Dworzyska: 234;
- Izbica +Zalesie: 1 619;
- Orłów Drewniany: 336;
- Orłów Murowany-Kolonia: 230;
- Ostrzyca: 297;
- Stryków: 405;
- Tarnogóra: 829;
- Tarnogóra-Kolonia: 247;
- Tarzymiechy Pierwsze: 280;
- Tarzymiechy Drugie: 278;
- Tarzymiechy Trzecie: 371;
- Wirkowice Pierwsze: 585;
- Wirkowice Drugie: 384;
- Wólka Orłowska: 57.

Liczba mieszkańców poniżej 200 osób zamieszkuje miejscowości:

- Bobliwo: 165;
- Kryniczki: 195;
- Majdan Krynicki: 23;
- Mchy: 92;
- Orłów Drewniany-Kolonia: 186;
- Orłów Murowany: 154;
- Ostrówek: 69;
- Romanów: 168;
- Topola: 151;
- Wał: 143.

W latach 2014-2020 ubyło 414 mieszkańców,
w tym 248 mężczyzn oraz 166 kobiet.

Największą miejscowością pod względem liczby mieszkańców jest Izbica plus Zalesie z liczbą 1 619 mieszkańców. Zlokalizowane są tu następujące placówki usług publicznych: Urząd Gminy, Posterunek Policji, Bank Spółdzielczy, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, najwięcej placówek handlowych i usługowych oraz punktów gospodarczych. Natomiast w Tarnogórze (829 mieszkańców) swoją siedzibę ma Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu, Gminna Biblioteka Publiczna oraz znajdują się dwa kościoły parafialne rzymsko-katolicki i polsko-katolicki. W roku 2022 planowana jest zmiana siedziby wymienionych wyżej jednostek organizacyjnych i przeniesienie ich do nowo wybudowanego budynku Centrum Turystyczno-Edukacyjno-Kulturalnego w Izbicy przy ul. Gminnej.

Pod względem liczby miejscowości wiejskich oraz takiej samej liczbie sołectw, gmina lokuje się na drugim miejscu w Powiecie Krasnostawskim. Jednak są to w przeważającej większości wsie małe liczące od 100 do 400 mieszkańców o dużym rozproszeniu zabudowy lub skoncentrowanym w ciągach komunikacyjnych.

ZMNIEJSZANIE SIĘ LICZBY LUDNOŚCI

Zmniejszanie się liczby ludności tłumaczyć trzeba odpływem młodzieży do dużych aglomeracji Polski oraz w ostatnim czasie emigracją zarobkową zagranicę. Główną przyczyną wyjazdu młodzieży z terenu gminy jest bardzo trudna sytuacja na rynku pracy w Powiecie Krasnostawskim oraz pogarszająca się opłacalność w rolnictwie, gdzie w dalszym ciągu występuje bezrobocie ukryte. Młodzież kończąc studia lub naukę w szkołach ponad gimnazjalnych nie wraca w rodzinne strony, gdyż brak jest dla nich ofert pracy. W ostatnich latach znaczne środki finansowe skierowane były na rozwój infrastruktury technicznej i poprawę warunków życia ludności Gminy Izbica jak też Powiatu. Władze powiatowe nie posiadały wyraźnej koncepcji/strategii w przyciąganiu inwestorów krajowych lub zagranicznych, którzy chcieliby rozwijać swój biznes m. in. na terenie gminy. Drugim czynnikiem wpływającym na odpływ młodzieży z terenu są niskie zarobki oferowane przez

tutejszych pracodawców w porównaniu do dużych aglomeracji miejskich lub pracy zagranicznej. Dlatego wiele osób woli pracować poza granicami naszego kraju poniżej swoich kwalifikacji. Część rodzin tylko przez część roku zamieszkuje gminę, a w pozostałym okresie emigrują za pracę. Najczęściej wybieranym kierunkiem są Wielka Brytania, Niemcy oraz Holandia.

SIEĆ OSADNICZA

Izbica charakteryzuje się zabudową zwartą. Budynki ulokowane są w pasie drogi krajowej nr 17 oraz linii kolejowej z Krasnegostawu do Zamościa i Rawy Ruskiej. Drugą co do liczebności jest wieś Tarnogóra. Dwie kolejne miejscowości tj. **Wirkowice Drugie i Wólka Orłowska przekraczają pułap 500 mieszkańców. Jednak tutaj jak i w pozostałych miejscowościach sieć osadnicza nie jest już tak zwarta i posiada charakter rozproszony.** Taki układ przestrzenny osadnictwa nie wpływa korzystnie na koszty wyposażenia w sieciowe urządzenia infrastruktury komunalnej wodociągi i kanalizację, co obniża jakość życia mieszkańców.

Zmiany demograficzne wpływają na kondycję gospodarki, na system zabezpieczenia emerytalnego, rynek pracy, funkcjonowanie przedsiębiorstw, rynek dóbr i usług konsumpcyjnych. Z tego względu zainteresowanie problematyką starzenia się populacji jest bardzo duże i z pewnością będzie się jeszcze zwiększać w miarę nasilania się negatywnych przeobrażeń w strukturze wieku ludności. Postęp starzenia się społeczeństwa jest nieuchronny. Tak drastyczne przeobrażenia struktury wieku ludności muszą wywołać poważne skutki zarówno społeczne, jak i ekonomiczne. Problematyka zmian stanu i struktury ludności jest więc niezwykle ważna i musi być uwzględniana w krajowej polityce społeczno-gospodarczej.

Podsumowując można też sformułować najważniejsze wnioski dotyczące prac analitycznych związanych z analizą i oceną procesów demograficznych, które dokonują się na takich obszarach jak Gmina Izbica i Powiat Krasnostawski:

- kluczowa jest kwestia rozpoznania faktycznego zaawansowania procesów depopulacji i starzenia się ludności. Konieczna jest tu ścisła współpraca z GUS w zakresie poprawy wiarygodności statystyki dotyczącej rzeczywistych stanów ludności i zdarzeń migracyjnych, w tym odpływu ludności;
- konieczne jest opracowanie nowych prognoz demograficznych, uwzględniających wyżej wymienione uwarunkowania terminologiczno-identyfikacyjne;
- analizy, oceny i prognozy powinny w coraz większym stopniu uwzględniać podział wsi na różne jej kategorie pod względem specyfiki funkcjonalnej (obszary podmiejskie, typowo rolnicze, turystyczne, przejściowe, itp.), a odchodzić od podziału administracyjnego na gminy miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie. Klasyfikacja administracyjno-statystyczna niepotrzebnie bowiem „zaciemnia”, a niekiedy wręcz uniemożliwia prawidłową ocenę procesów, nie tylko demograficznych w Polsce (kardynalnym nieporozumieniem w tym kontekście jest np. notowany spadek wskaźnika urbanizacji, który jest faktem jedynie statystycznym).

- w związku z przewidywaną i nieodwracalną depopulacją przeważającej terenów wiejskich należy pilnie podjąć prace analityczne nad krajowym planem optymalizacji zagospodarowania obszarów wiejskich, uwzględniające takie kwestie, jak zwłaszcza efektywniejsze dopasowanie sieci lokalnych usług, reorganizacja lokalnych układów sieci osadniczej, możliwości korekt i zmian podziałów administracyjnych na szczeblu lokalnym i powiatowym (np. problem gmin obwarunkowych), polityka migracyjno-osiedleńcza oraz turystyczno-rekreacyjna.⁶⁵

Spółeczno-demograficzne zjawiska będą miały raczej negatywny charakter. W najbliższych dekadach można oczekiwać spadku ogólnej liczby mieszkańców kraju, w tym także ludności wiejskiej, w tym Gminy Izbica.

4.9. STRUKTURA BEZROBOCIA NA TERENIE GMINY.

Wg statystyki prowadzonej liczba bezrobotnych na terenie gminy rośnie w latach 2014-2020 i obejmuje obecnie 587 osób. Bezrobocie jest jednym z głównych problemów społecznych występujących na terenie Gminy Izbica. Bezrobocie, czyli sytuacja, w której mniejsza lub większa liczba osób zdolnych do pracy i jej poszukujących nie znajduje zatrudnienia. Bezrobocie jako kwestia społeczna dotyczy dużych grup społecznych, zakłóca prawidłowy rozwój społeczny, jest źródłem napięć społecznych, a nawet konfliktów. Jest ono problemem nie tylko ekonomicznym i społecznym, ale przede wszystkim wyjątkowo bolesnym problemem jednostek. Bezrobocie jest zjawiskiem, które najczęściej powoduje ubóstwo jednostek i rodzin, prowadząc tym samym do ich marginalizacji, wykluczenia ze społeczeństwa.

Analizując strukturę bezrobotnych według wykształcenia zauważymy, że na terenie gminy, w grupie 587 osób bezrobotnych, znajduje się 297 kobiet, 290 mężczyzn, w tym: 48 osób z prawem do zasiłku. Bezrobotni wg wykształcenia:

- Wykształcenie wyższe posiada: 65 osób,
- Policealne i średnie: 195,
- Średnie ogólnokształcące: 59,
- Zasadnicze zawodowe: 123 osoby,
- Podstawowe i gimnazjalne: 145.

Nisko wykwalifikowani bezrobotni stanowią duży problem na rynku pracy, ponieważ funkcjonująca gospodarka promuje wiedzę i doświadczenie.

⁶⁵ Polska Akademia Nauk Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania, *Identyfikacja i Ocena Wybranych Zjawisk Demograficznych w Polsce* (ze szczególnym uwzględnieniem wsi i relacji miasto-wieś), Przemysław Śleszyński. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

4.10. EDUKACJA.

Gmina Izbica jest organem prowadzącym dla sześciu szkół, tj.

- Szkoły Podstawowej w Izbicy,
- Szkoły Podstawowej w Orłowie Drewnianym,
- Szkoły Podstawowej w Tarnogórze,
- Szkoły Podstawowej w Tarnogórze Kolonii,
- Szkoły Podstawowej w Wirkowicach,
- Szkoły Podstawowej w Tarzymiechach.

Do realizacji zadań oświatowych na terenie gminy uprawnionym jest Samorządowy Ośrodek Oświaty w Izbicy, będący jednostką organizacyjną Gminy Izbica. Celem statutowym SOO jest zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy w zakresie wychowania przedszkolnego, szkolnictwa podstawowego. **Sieć szkół podstawowych jest dobrze rozwinięta i nie planuje się tworzenia kolejnych. Jednakże spadająca z roku na rok liczba dzieci uczących się w tych szkołach wymusza reorganizację czyli zmniejszenie ilości szkół.**

Atutem edukacji na terenie Gminy Izbica jest dobre wyposażenie pracowni i biblioteki szkolnej w nowoczesne pomoce dydaktyczne (Izbica). W szkole są wystarczające ilości podstawowych pomocy dydaktycznych oraz duża liczba nowoczesnego sprzętu elektronicznego i multimedialnego, do dyspozycji uczniów, nauczycieli i administracji szkolnej. Część pomocy dydaktycznych pozyskana została ze środków, jakie otrzymała szkoła w ramach projektów opracowywanych przez nauczycieli. Ponadto kilkadziesiąt laptopów udało się zakupić dzięki projektom „Zdalna szkoła” i „Zdalna szkoła +” w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa. Szkoła Podstawowa w Orłowie Drewnianym prowadzi edukację szkolną w budynku, który został wybudowany w 2006 roku. Spełnia on wszystkie niezbędne dla potrzeb uczniów wymagania co do ilości pomieszczeń jak też ich jakości i wyposażenia sprzętowego. Całość obiektu jest zadbane, bezpieczna i przyjazna dla uczniów. Przed szkołą urządzony jest teren na zajęcia sportowe i rekreacyjne dla uczniów oraz plac zabaw dla dzieci.

Specyfika działalności przedszkolnej w Gminie polega na tym, że poza Szkołą Podstawową w Izbicy, przy funkcjonują również oddziały przedszkolne, prowadzone przez Samorządowe Przedszkole w Izbicy.

ZAPLECZE SPORTOWE

- Szkoła Podstawowa w Izbicy: 1 sala gimnastyczna, 1 boisko do piłki nożnej ze sztuczną nawierzchnią trawiastą, 1 boisko do piłki plażowej – nawierzchnia piaskowa, 1 kort tenisowy – nawierzchnia mączka ceglana, 1 boisko wielofunkcyjne (piłka siatkowa, koszykówka), nawierzchnia tartanowa, plac zabaw.
- Szkoła Podstawowa w Orłowie Drewnianym: 1 sala gimnastyczna, 1 boisko sportowe do koszykówki i siatkówki, 1 boisko sportowe do piłki nożnej i piłki ręcznej, plac zabaw.

- Szkoła Podstawowa w Tarnogórze: 1 boisko szkolne trawiaste, 1 sala gimnastyczna mała.
- Szkoła Podstawowa w Tarnogórze Kolonii: 1 sala gimnastyczna niepełnowymiarowa, W podpiwniczeniu budynku szkoły, 1 boisko do piłki nożnej, 1 boisko do siatkówki, 1 boisko do koszykówki, 1 skocznia.
- Szkoła Podstawowa w Tarzymiechach: 1 sala gimnastyczna, 1 boisko do piłki nożnej, 1 plac zabaw.
- Szkoła Podstawowa w Wirkowicach: 1 sala gimnastyczna, 1 boisko trawiaste do piłki nożnej, 1 boisko trawiaste do piłki siatkowej, 1 plac zabaw.
- Samorządowe Przedszkole w Izbicy: 1 plac zabaw.

4.11. OPIEKA ZDROWOTNA NA TERENIE GMINY.

W zakresie usług zdrowia Gmina Izbica wchodzi w skład obwodu profilaktyczno – leczniczego Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Krasnymstawie. Organem założycielskim jest Powiat Krasnostawski. Zespół zabezpiecza opiekę medyczną dla około 80 tys. mieszkańców powiatu. Zakres świadczonych usług obejmuje: lecznictwo zamknięte, ambulatoryjne lecznictwo specjalistyczne, stacjonarna pomoc doraźną, medycynę pracy, profilaktykę i promocję zdrowia. Całość infrastruktury służby zdrowia w gminie została sprywatyzowana i reprezentowana jest przez wymienione poniżej podmioty:

- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Izbicy,
- Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Orłowie Murowanym,
- Indywidualna Praktyka Stomatologiczna w Izbicy,
- Indywidualna Praktyka Stomatologiczna w Tarnogórze.

Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej świadczą tylko podstawowe usługi medyczne. Mieszkańcy gminy korzystają ze specjalistycznych usług medycznych w placówkach zlokalizowanych poza granicami gminy, głównie w Krasnymstawie oraz Zamościu. Podstawowa opieka zdrowotna jest świadczona w wystarczającym zakresie. Na terenie gminy znajdują się 2 prywatne apteki.

W gminie brakuje specjalistycznej opieki medycznej oraz instytucji świadczących opiekę nad osobami niepełnosprawnymi. Instytucją świadczącą opiekę nad osobami niepełnosprawnymi pełni Krasnostawskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Instytucją świadczącą opiekę nad osobami starszymi (seniorami) są Mieszkania Chronione w Stryjowie: 47 miejsc. Najbliższa jednostka realizująca opiekę paliatywną świadczy Hospicjum Santa Galla Łabunie.

4.12. USŁUGI I OBIEKTY ŚWIADCZĄCE POMOC SPOŁECZNĄ.

Zadania związane z ochroną poziomu życia osób i rodzin najuboższych na terenie Gminy Izbica realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Izbicy. GOPS jest organizatorem i wykonawcą zadań własnych gminy oraz zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Izbicy realizuje dwie podstawowe funkcje polityki społecznej państwa: pomoc wszystkim mieszkańcom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, której nie są w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości oraz pomoc dla rodzin wychowujących dzieci. Zadaniem pomocy społecznej jest również profilaktyka czyli podejmowanie działań zapobiegających powstawaniu trudnych sytuacji.

W 2020 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Izbicy obejmował pomocą:

- z zakresu świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej - 472 rodziny,
- z zakresu świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych - 626 rodzin,
- z zakresu świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (500+) - 1 201 dzieci.
- z zakresu świadczeń udzielanych na podstawie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów - 45 rodzin.
- z zakresu świadczeń udzielonych na podstawie ustawy w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu "Dobry start" – 913 dzieci.

GOPS realizuje projekty, które wspomagają rozwój opieki społecznej na terenie Gminy Izbica:

- Projekt „Aktywni i Samodzielni” na rzecz realizacji projektu w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020* współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, na podstawie umowy o partnerstwie z Powiatem Krasnostawskim/Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Krasnymstawie (partner wiodący), 01.02.2018-31.12.2019. Projekt skierowany był do osób niepełnosprawnych, wykluczonych (w tym dotkniętych ubóstwem) lub osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. W roku 2019 wsparcie otrzymało 12 osoby z terenu gminy Izbica. Osoby z niepełnosprawnością to grupa znajdująca się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Projekt ma na celu stworzenie warunków do rozwoju tych osób w możliwie najszerszym zakresie (społecznym, edukacyjnym, zawodowym). Skorzystanie ze wsparcia ma umożliwić nabycie nowych umiejętności, zniwelowanie poczucia izolacji i niedostosowania.
- Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z Bankiem Żywności W Lublinie (dysponent żywności) realizował *Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020* współfinansowany z Europejskiego Funduszu Pomoc Najbardziej Potrzebującym realizowany w Podprogramie 2018 i 2019 w ramach którego, pomocą objęto 1550 osób. Jedna osoba w ciągu roku otrzymała 42 kg żywności. W ramach realizacji programu Lubelski Bank Żywności przeprowadził również warsztaty dietetyczne dla beneficjentów POPŻ prowadzone w Samorządowym Ośrodku Kultury i Sportu w Tarnogórze.

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny składający się z przedstawicieli różnych instytucji. Zadaniem Zespołu jest wdrażanie systemu przepływu

informacji oraz reagowanie na zdiagnozowane problemy społeczne, w tym w szczególności przejawy bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, przemocy domowej, demoralizacji nieletnich, zaniedbywania obowiązków rodzicielskich, a także zintegrowanie działań środowisk odpowiedzialnych za pomoc dziecku i rodzinie. **W 2020 roku Zespół Interdyscyplinarny prowadził w 36 rodzinach procedurę „Niebieskiej karty”.**

Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadanie gminy polegające na ustalaniu uprawnień osób do bezpłatnej opieki zdrowotnej, finansowanej ze środków publicznych. Mieszkanie chronione utworzono w roku 2015 roku w budynku po byłej szkole podstawowej w Stryjowie. Zasób ten zabezpiecza potrzeby gminy w formie zapewnienia opieki i usług osobom wymagającym takiego wsparcia. **W 2020 roku w mieszkaniu chronionym przebywało 58 osób.**

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. **W roku 2020 pracą asystenta rodziny objętych zostało 9 rodzin. W pieczy zastępczej przebywało 11 dzieci.**

W latach 2014-2020 Gmina Izbica dostarczała mieszkańcom posiłki (minimum jeden gorący posiłek dziennie). Liczba posiłków obejmuje co roku ok. 200 osób, w tym zakup posiłków dla dzieci i młodzieży w czasie nauki w szkole. **Gmina przeznaczyła na ten cel:** w roku 2014 – 94 226,00 zł., w roku 2015 – 104 004,00 zł., w roku 2016 – 101 492,00 zł., w roku 2017 – 106 566,00 zł, w roku 2018 – 114 174,00 zł., w roku 2019 – 110 101,00 zł, w roku 2020 – 108 985 zł. **Zakup posiłków kosztuje coraz więcej, ponieważ rosną ceny żywności. Można spodziewać się, że wartość jednostkowa posiłku będzie w najbliższych latach rosła.**

Prawo do świadczeń pieniężnych przysługuje: 477 mieszkańcom gminy. Gmina przeznaczyła na świadczenia pieniężne. Najczęstszym powodem przyznawania świadczeń pieniężnych było: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba.

Gmina Izbica, tak jak inne gminy wiejskie powinna aktywnie włączyć się w projekty typu: „Gospodarstwa opiekuńcze – rozwijanie usług społecznych na obszarach wiejskich”. W trakcie realizacji projektu, interesariusze procesu tworzenia gospodarstw opiekuńczych mają okazję zapoznać się z koncepcją rozwoju gospodarstw opiekuńczych w Polsce.

Z uwagi na przemiany demograficzne, które w najbliższych dekadach kształtować będą systemy gospodarcze, zarówno na poziomie lokalnym, jak i krajowym, odpowiednio zaprojektowana i wdrażana polityka senioralna na poziomie kraju, regionu, gminy jest coraz bardziej istotnym elementem modelu polityki społeczno-ekonomicznej. Polityka senioralna powinna być zaprojektowana horyzontalnie, tzn. powinna być spójna z polityką rozwoju lokalnego (strategią) oraz w odniesieniu do polityki państwa w obszarze zabezpieczenia społecznego, rynku pracy, zdrowia, edukacji (uczenia się przez całe życie), infrastruktury, mieszkalnictwa i innych. **Jak wynika z przeprowadzonej analizy, działania samorządów w tym zakresie powinny stanowić ważny punkt w polityce rozwoju gospodarczego, usług publicznych i społecznych. Działania o charakterze zintegrowanym – ponadlokalnej współpracy samorządów oraz samorządów**

z rządem – w procesie projektowania instrumentów oddziałujących na jakość życia seniorów na obszarach wiejskich wymagają łączenia różnych poziomów spójności.⁶⁶

W istniejącej sytuacji na wsi, tak jak i w miastach w poprawie jakości życia seniorów podstawowe znaczenie ma zakres wsparcia o charakterze instytucjonalnym. Rozproszenie wiejskiej sieci osadniczej, małe wsie peryferyjne, przysiółki znajdujące się w oddaleniu od placówek infrastruktury społecznej (głównie chodzi o ośrodki zdrowia, urzędy administracji państwowej, organizacje pomocy społecznej itp.) w stosunku do osób starszych generują głównie potrzeby natury opiekuńczej.⁶⁷

4.13. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE NA TERENIE GMINY.

Nadzór nad bezpieczeństwem Gminy Izbica sprawuje Posterunek Policji w Izbicy. W roku 2020 w skład etatowy posterunku wchodziło 6 funkcjonariuszy, tj. kierownik, dwóch policjantów służby kryminalnej, dwóch dzielnicowych oraz jeden policjant służby patrolowej. Głównym zadaniem posterunku jest ochrona życia i zdrowia, ochrona bezpieczeństwa i porządku, zapewnienie spokoju w miejscach publicznych, niedopuszczanie do popełnienia przestępstw i wykroczeń oraz wykrywanie ich sprawców co za tym idzie zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom i podległego rejonu, a także utrzymywanie stałej współpracy ze społeczeństwem i samorządem terytorialnym. W grupie popełnianych przestępstw (inne) znajdują się zarówno przestępstwa gospodarcze, jak również z innych ustaw zawierających przepisy karne. W analizowanym okresie czasu policjanci w Izbicy ujawnili 552 popełnionych wykroczeń, w 2019 roku 403. Nadmienić należy, iż są to efekty pracy policjantów z Posterunku Policji w Izbicy. Równolegle na omawianym obszarze pełnili służbę funkcjonariusze z WRD KPP w Krasnymstawie. W przedstawionym okresie 2020 roku na terenie działania Posterunku Policji w Izbicy naniesiono łącznie 83 zagrożenia (71 w 2019 roku) na Krajową Mapę Zagrożeń Bezpieczeństwa z czego po dokonanej weryfikacji 63 (45 w 2020 roku) uznano za potwierdzone. **Najczęściej weryfikowanym zagrożeniem, bo aż 38 zgłoszeń dotyczyło zagrożenia polegającego na przekroczeniu dozwolonej prędkości, z czego 37 uznano za potwierdzone/wyeliminowane. Drugie co do liczebności, to zagrożenie polegające na spożywaniu alkoholu w miejscu niedozwolonym z czego 25 z tej kategorii uznano za potwierdzone.** Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa jest istotnym elementem procesu zarządzania bezpieczeństwem publicznym, realizowanym w partnerstwie międzyinstytucjonalnym i społecznym. W porównaniu do 2019 roku na drogach gminy Izbica znacznie zmniejszyła się liczba zdarzeń drogowych. Nie doszło do żadnego wypadku drogowego, nie było osób zapitych oraz rannych. Dane te wskazują jednak na konieczność wzmocnienia w dalszym ciągu obecności patroli ruchu drogowego KPP w Krasnymstawie na drogach gminy Izbica.

Mieszkańcy bardzo dobrze oceniają poziom bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania.

⁶⁶ Autorzy publikacji są pracownikami naukowymi Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie. Monografia pt. Włączenie społeczne seniorów na obszarach wiejskich Mazowsza – inicjatywy lokalne, jest wynikiem zrealizowanej operacji w ramach planu działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Plan Operacyjny na lata 2018-2019.

⁶⁷ Jw.

4.14. BEZPIECZEŃSTWO - STRAŻ POŻARNA.

Jednostką odpowiedzialną za bezpieczeństwo p.poz. na terenie powiatu krasnostawskiego jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Krasnymstawie. Stan zatrudnienia w komendzie nadzorującej gminę w 2020 roku przedstawia się następująco: JRG – 30 funkcjonariuszy, KP PSP – 16 funkcjonariuszy.

Ponadto na terenie Gminy Izbica funkcjonują jednostki OSP: Izbica, Ostrzyca, Tarnogóra, Wólka Orłowska, Tarzymiechy, Wirkowice, Stryjów, Dworzyska, Orłów Drewniany, Orłów Murowany, Romanów, Topola, Wał, Kryniczki. Realizowane są działania przeciwpowodziowe: zabezpieczanie i obwałowanie za pomocą worków z piaskiem i folii zagrożonych obiektów, usuwanie skutków powodzi. W roku 2020 doszło do 7 zdarzeń obejmujących ten typ działań. W zakresie zagrożenia pożarowego w latach 2014-2020 liczba zdarzeń wyniosła: 282. Systemowo realizowane są działania przeciwpożarowe: gaszenie pożarów, usuwanie zagrożenia, profilaktyka i zapobieganie powstawaniu zagrożeń p.poz. W grupie innych zagrożeń w latach 2014-2020 doszło do 156 zdarzeń. Typy zdarzeń: usuwanie skutków silnych wiatrów, wichur, nawałnych deszczy, zabezpieczanie uszkodzonych budynków, usuwanie połamanych drzew i konarów, likwidacja, usuwanie skutków innych zdarzeń losowych.

OSP we wsiach i w małych miasteczkach, to często jeden z największych społecznych kapitałów (obok Kół Gospodyń Wiejskich). Działalność OSP skupia się w głównej mierze na terenach wiejskich i ma lokalny wymiar, gdyż blisko 75% jednostek OSP nie wykracza ze swoimi działaniami poza granicę terytorialną powiatu. OSP funkcjonują tam jako alternatywna forma samoorganizowania się społeczeństwa. Przyczynia się do tego wielozadaniowość jednostek OSP, także w aspekcie społeczno-kulturowym. Pomimo faktu, że większość strażaków za swoją główną działalność uznaje tylko ratownictwo i ochronę przeciwpożarową, to Ochotnicze Straże Pożarne zajmują się również sportem, edukacją i wychowaniem oraz kulturą. Choć dla większości strażaków jest to działalność dodatkowa, to z pewnością ma ona duże znaczenie w małych, lokalnych społecznościach. Ponad połowa OSP uczestniczy w zawodach sportowo-pożarniczych, a niemal połowa prowadzi Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Co dziesiąta straż sprawuje pieczę nad Izbą Tradycji, a co dwudziesta ma orkiestrę. Członkowie OSP pomagają też w organizacji imprez masowych: lokalnych uroczystości, festynów, świąt. Analogicznie jest na terenie Gminy Izbica i innych gmin powiatu krasnostawskiego.

4.15. ZABYTKI, KULTURA I TURYSTYKA.

NAJWAŻNIEJSZE ZABYTKI

- **Zespół Dworski w Dworzyskach** składający się z dworu, muru i otaczającego parku, spichlerza. Lokalizacja: Dworzyska, XIX w. Forma ochrony (wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1183).

- **Wozownia w Zespole Dworsko-Parkowym w Dworzyskach.** Lokalizacja: Dworzyska, XIX w. Forma ochrony: inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Cmentarz Grzebalny nieczynny w Izbicy.** Lokalizacja: Izbica, II poł. XVIII w. Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1181).
- **Cmentarz Wojenny z I wojny światowej.** Lokalizacja: Izbica, 1914 r.- 1918 r. Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1180).
- **Klinkiernia.** Lokalizacja – Izbica, 1928 r. Forma ochrony – zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Kościół Parafialny Rzymsko-Katolicki pw. Św. Kajetana w Orłowie Murowanym wraz z wyposażeniem wnętrza, cmentarzem przykościelnym** w granicach ogrodzenia. Lokalizacja – Orłów Murowany Kolonia, 1923 r. - 1929 r. Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1127.
- **Cmentarz Rzymsko-Katolicki w Orłowie Murowanym.** Lokalizacja: Orłów Murowany Kolonia. Forma ochrony: inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Ruiny Zamku wraz ze wzgórzem i czworobokiem FOS.** Lokalizacja: Orłów Murowany Kolonia. Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1126.
- **Zespół Pałacowo-Parkowy Orłowie Murowanym, obejmujący : pałac, dwie oficyny, park, aleję dojazdową do pałacu,** Lokalizacja – Orłów Murowany Kolonia. Datowanie zabytku – I poł. XIX w. Forma ochrony – wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1125).
- **Figurka św. Jana Nepomucena, figurka św. Józefa.** Lokalizacja: Orłów Murowany Kolonia. Forma ochrony: inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Kapliczka murowana.** Lokalizacja: Orłów Murowany Kolonia. Forma ochrony: zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Młyn.** Lokalizacja: Orłów Drewniany, Datowanie zabytku- 1898 r. Forma ochrony: zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Ogród Dworski w Ostrzycy.** Lokalizacja - Tarnogóra Kolonia, I poł. XIX w. Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1191.
- **Zespół Pałacowo- Parkowy w Stryjowie.** Lokalizacja: Stryjów, XIX w., Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomych pod nr: A/445.

- **Brama Wjazdowa i Domek Odźwiernego w Zespole Pałacowo - Parkowym w Stryjowie.** Lokalizacja – Stryjów, Datowanie zabytku - 1879 r., Forma ochrony: inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Kaplica, Magazyn, Budynek Podworski w Zespole Pałacowo - Parkowym w Stryjowie.** Lokalizacja: Stryjów, 1943 r. Forma ochrony - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Zespół Pałacowo- Parkowy w Tarnogórze obejmujący: pałac, aleję dojazdową, podjazd z gazonem, pozostałości ogrodu oraz park,** Lokalizacja – Tarnogóra, Datowanie zabytku - I poł. XIX w., Forma ochrony: wpis do rejestru zabytków pod nr: A/149.
- **Kościół Rzymsko-Katolicki pw. św. Zofii w Tarnogórze wyposażeniem w zabytki ruchome,** dzwonnica, murem cmentarza kościelnego z dwiema kapliczkami oraz drzewostanem. Lokalizacja: Tarnogóra, XVI w. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków pod nr: A/95.
- **Kostnica w Zespole Kościelnym.** Lokalizacja: Tarnogóra. Forma ochrony - inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Cmentarz Grzebalny Czynny w Tarnogórze z ogrodzeniem,** nagrobkami, drzewostanem. Lokalizacja - Tarnogóra, pocz. XIX w. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1184.
- **Kapliczka Mur. z rzeźbą św. Jana Nepomucena.** Lokalizacja - Tarnogóra, XVIII w. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1184.
- **Kapliczka Murowana.** Lokalizacja - Tarnogóra, I poł. XIX w. Forma ochrony - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Ratusz Murowany.** Lokalizacja – Tarnogóra, XVIII/XIX w. Forma ochrony - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Organistówka Murowany.** Lokalizacja – Tarnogóra, 1840r. Forma ochrony - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Rzeźba Matki Bożej „Królowej Pokoju”.** Lokalizacja – Tarnogóra. Zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Młyn Mur.** Lokalizacja- Tarnogóra, XIX w. Forma ochrony: zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Cmentarz Wojenny z i Wojny Światowej.** Lokalizacja - Tarnogóra Kolonia, 1914 r.-1918 r. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego pod nr: A/1178.

- **Cmentarz Wojenny w Tarzymiechach.** Lokalizacja –Tarzymiechy, 1915 r. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego pod nr: A/1179.
- **Zespół Dworski Tarzymiechy – Spichlerz.** Lokalizacja –Tarzymiechy, XIX w. Forma ochrony -zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Park Krajobrazowy i Tereny Nadwieprzańskie.** Lokalizacja- Wirkowice I, 1934r. Forma ochrony - wpis do rejestru zabytków nieruchomości województwa lubelskiego pod nr: A/1189.
- **Kościół Rzymskokatolicki pw. Najświętszej Krwi Pana Jezusa.** Lokalizacja - Wirkowice I, 1972 r. Forma ochrony - inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Cmentarz Rzymskokatolicki w Wirkowicach.** Lokalizacja – Wirkowice. Forma ochrony - inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Kapliczka Przydrożna (dwukondygnacyjna).** Lokalizacja – Wirkowice, XVIII w. Forma ochronna - inne zabytki nieruchome znajdujące się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków.
- **Kapliczka św. Jana Nepomucena Murowana.** Lokalizacja - Wirkowice I. Forma ochronna - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Kapliczka drewniana.** Lokalizacja – Wólka Orłowska, 1842 r. Forma ochronna - zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.
- **Kamienny słup przydrożny z płaskorzeźbą.** Lokalizacja - Wólka Orłowska, 1975 r. Forma ochronna - Zabytek nieruchomy znajdujący się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Ze względu na rosnące oczekiwania społeczne i możliwość nowych źródeł rozwoju należy pamiętać, że „wysoka jakość życia na wsi”, to główny cel stawiany rewitalizacji. Kultura, tradycja i tożsamość lokalna to baza dla innowacyjnych i przedsiębiorczych rozwiązań na obszarach wiejskich.

Również kapitał relacyjny, wykorzystywanie dotychczasowych sieci relacji i budowanie nowych, determinuje skuteczność i efektywność ponadlokalnej rewitalizacji. Warto w rozwoju lokalnym Gminy Izbica zwrócić uwagę na komplementarność nowych funkcji rewitalizowanych obszarów wiejskich w stosunku do obszarów miast. Rewitalizacja typu *brown field* to instrument budowania sprawiedliwej relacji miasto wieś.⁶⁸

Gminny Program Rewitalizacji wymaga współpracy i koordynacji działań wielu podmiotów (większej ich liczby niż w „klasycznej rewitalizacji”). Potrzeba tworzenia specjalnych, komplementarnych instrumentów (informacyjnych, promocyjnych, finansowych), dedykowanych rozwojowi międzygminnych partnerstwa w rewitalizacji. Ponadlokalna perspektywa rewitalizacji daje szersze

⁶⁸ Rewitalizacja miast i odnowa wsi jako narzędzia rozwoju lokalnego. Konferencja naukowa: MIASTO WIEŚ. Relacje zrównoważonego rozwoju Olsztyn, 9 października 2019 r.

możliwości aktywizacji obszarów kryzysowych, co może być traktowane jako wyraz ich prężności. Rewitalizacja to wieloaspektowy, kompleksowy proces społeczno-gospodarczej aktywizacji, połączonej z pozytywnymi przeobrażeniami przestrzennymi, przyczyniający się do rozwoju lokalnego (w skali miasta lub wsi), który wymaga współpracy wielu podmiotów i zaangażowania znaczących nakładów finansowych. Planowanie jej efektów w kontekście relacji funkcjonalnych (i innych): miasto wieś, czyni ten proces bardziej złożonym, ale daje szersze możliwości reagowania na potrzeby oraz zjawiska kryzysowe.⁶⁹

4.16. OŚRODKI KULTURY I IMPREZY KULTURALNE.

W Gminie Izbica w 2020 r. działalność kulturalna skupia się w Samorządowym Ośrodku Kultury i Sportu, w skład którego wchodzi:

- Dom Kultury w Tarnogórze, Gminne Centrum Kultury i Sportu w Izbicy z amfiteatrem i zespołem boisk sportowych,
- Wiejski Dom Kultury w Wirkowicach,
- Wiejski Dom Kultury w Wólce Orłowskiej,
- Dom Ludowy w Mchach,
- Dom Ludowy w Kolonii Orłów Murowany.

Stan infrastruktury kulturalnej należy ocenić jako ogólnie dobry. W 2019 r. SOKiS był organizatorem bądź współorganizatorem licznych imprez kulturalnych m.in. Gminne Święto Kobiet, Dzień Działacza Kultury i Bibliotekarza, Ogólnopolski Program Fundacji Orlen – Dar Serca ph. „Moje miejsce na ziemi” - projekt „Gmina Izbica w obiektywie”, Dożynki Gminno-Parafialne – WDK Wirkowice. W roku 2020 z uwagi na panującą sytuację epidemiologiczną w kraju większość imprez planowych lub cyklicznych nie odbyła się lub miała ograniczony charakter z uwagi na przestrzeganie środków epidemiologicznych.

W strukturze Gminnej Biblioteki Publicznej im. Anny Platto w Izbicy z/s w Tarnogórze znajdują się:

- Biblioteka Gminna z 2 oddziałami: oddział dla dorosłych, oddział dla dzieci i młodzieży,
- Filia w Orłowie Drewnianym,
- Filia w Tarnogórze Kolonii,
- Filia w Wirkowicach.

Na terenie Gminy Izbica działają stowarzyszenia kulturalne (zespoły, koła, orkiestry):

⁶⁹ jw.

- Orkiestra Dęta,
- Kapela Stryjowiacy,
- Dziecięcy Zespół Taneczny „Dream Team”,
- Dziecięcy Zespół Wokalny „Jagódki”,
- Młodzieżowy Zespół Wokalny,
- Stowarzyszenie „Kuźnia Kultury”.

W gminie działa 6 Kół Gospodyń Wiejskich. Do głównych wydarzeń organizowanych przez koła gospodyń wiejskich należą:

- Piknik rodzinny ph. „Kapuściany misz-masz” KGW Ostrzyca.
- Festyn kulturalny ph. „Festiwal smaków nad Wolicą” – KGW Wólka Orłowska.
- Biesiada kulturalna ph. „Święto pieczonego ziemniaka” – KGW- Romanów.
- Spotkanie integracyjne KGW i OSP ph. „Stryjowskie Golasy” - KGW Stryjów.

Działania organizowane przez gminę dla kół gospodyń wiejskich m.in. Gminne Święto Kobiet; I Gminny Konkurs Kulinaryny „Potrawy z kapustą”; Warsztaty kulinarne „Zasmakuj w produktach lokalnych ziemi krasnostawskiej”; VI Gminny Konkurs Kulinaryny „Najsmaczniejsze pierogi”; Gminny Konkurs Wieńców Dożynkowych; Warsztaty kulinarne potraw wigilijnych.

Z usług kultury np. teatry, galerie, muzea, wystawy itp. mieszkańcy gminy korzystają poza jej granicami, głównie w Lublinie, Zamościu i Krasnymstawie. Biorąc pod uwagę zainteresowanie ludności gminnej działalnością kulturalną, należy stwierdzić, że obecny zakres usług kultury jest wystarczający. W większości wsi funkcjonują świetlice wiejskie o ujednoliconej strukturze. Władze samorządowe widzą potrzebę utrzymania istniejących placówek. Ponadto należy kontynuować działania w kierunku umożliwiającym mieszkańcom, szczególnie młodym, zrzeszenie się w ramach różnych grup i sekcji kulturalnych (taneczne, malarskie, muzyczne itp.). Przyszłe działania władz powinny prowadzić do zachęcenia uczestnictwa w życiu kulturalnym coraz większej liczby mieszkańców.

4.17. SPORT.

Sport na terenie Gminy Izbica odgrywa ważną rolę. Funkcjonujący klub sportowy „RUCH” Izbica upowszechnia kulturę fizyczną przyczyniając się do rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży oraz podnoszenia jakości sportu. Młodzież klubu bierze czynny udział w rozgrywkach piłki nożnej.

Organizacją i zarządzaniem aktywnością związaną ze sportem zajmuje się SOKiS w Tarnogórze. W skład obiektów sportowych na terenie gminy wchodzi:

- stadion sportowy w Izbicy z boiskiem do piłki nożnej wraz z boiskiem wielofunkcyjnym do tenisa ziemnego i siatkówki,
- skate park w Izbicy z boiskiem do siatkówki plażowej oraz boiskiem do koszykówki z możliwością wykorzystania jako sezonowe lodowisko,
- boisko do piłki nożnej typu „orlik”, koszykówki, kort tenisowy i sala gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Izbicy,
- stok narciarski, kort tenisowy i basen w Bobliwie,
- boiska przyszkolne dla dzieci i młodzieży w Orłowie Drewnianym, Tarzymiechach, Tarnogórze i Wirkowicach.

4.18. TURYSTYKA.

Dzięki funduszom Unii Europejskiej w ostatnich latach dynamicznie rozwija się sektor usług turystycznych a w szczególności wynajem pokoi w nowo powstałych obiektach turystycznych. Wśród, których na wyróżnienie zasługują obiekt w Wirkowicach (przy Parku po dworskim).

Obiekty agroturystyczne położone na terenie gminy Izbica: Szajówka Alpaki - Tarzymiechy Trzecie; Alpaka World - Wólka Orłowska, Gospodarstwo agroturystyczne „Burdanówka” Kryniczki. **Baza gastronomiczna (restauracje, pizzerie):** Pizzeria Ibiza ul. Rynek 3; Spółdzielnia socjalna „Polka” catering.

Na terenie Gminy Izbica istnieją dobre warunki do uprawiania sportów zimowych, z uwagi na funkcjonujący w miejscowości Bobliwo stok narciarski. Stok został oddany do użytku w 2005 roku i jest jednym z najdłuższych stoków narciarskich na Lubelszczyźnie o łącznej długości 650 m, przy różnicy wysokości wynoszącej 70 m.

Gmina Izbica posiada warunki do rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej ze względu na swoje malownicze położenie, dużą lesistość, czyste wody oraz zabytki architektury. Cennymi przyrodniczo terenami są: Izbicki Przełom Wieprza i Las Orłowski. Są to obszary „Natura 2000”. Na południe od omawianego obszaru rozciąga się Roztocze. Na szczególną uwagę zasługuje źródłisko o pow. 0,8 ha, znajduje się tam 7 wypływów wód podziemnych z warstw kredowych. Część terenu gminy Izbica zajmuje Skierbieszowski Park Krajobrazowy utworzony w 1995 r. Na terenie parku w gminie znajdują się 2 rezerваты przyrody: Rezerwat Przyrody - stepowy Broczówka, chroniący murawy i fragmenty lasów ze zbiornikami roślinności kserotermicznej. Rezerwat Leśno-Krajobrazowy - Głęboka Dolina, jest to krajobraz z dolinami i wąwozami sięgającymi do 30 m głębokości. Robią wrażenie górskiego krajobrazu, są porośnięte lasami jaworowo - dębowymi z bukiem. Występują również bardzo rzadkie górskie rośliny chronione (np. gnieźnik leśny, paprotnik kolczasty, parzydło leśne).

Szlaki turystyczne.

L.P.	NAZWA	DŁUGOŚĆ	OPERATOR	OZNAKOWANIE
1.	Pieszko-rowerowa ścieżka przyrodniczo- historyczna „Stryjowskie Wąwozy”	23 km	Zespół Lubelskich Parków Krajobrazo- wych	W terenie oznakowana tablicami informacyjnymi. Nad rzeką trasa przebiega podmokłymi łąkami.
2.	Szlak Tadeusza Kościuszki (niebieski/)	120 km Część przebiegająca przez gm. Izbica przez i m. Topola, Wólka Orłowska	PTTK Lublin	Rozpoczyna się z Obniżenia Dubienki i biegnie wzdłuż Działów grabowieckich po znalezienie związków T. Kościuszki, jako bohatera wojny obronnej 1792 roku z ziemią chełmską.
3.	Trasa rowerowa Green Velo. Wschodni Szlak Rowerowy	Szlak wiedzie przez pięć województw wschodniej Polski. Woj. lubelskie (414 km), Część przebiegająca przez gm. Izbica 15 km	Regionalna Organizacja Turystyczna Wojewódz- twa Świętokrzy- skiego	Najdłuższy oznakowany szlak rowerowy w Polsce Różnorodność regionów, przez które prowadzi szlak, podkreślają atrakcje turystyczne, zarówno te usytuowane bezpośrednio na trasie, jak i te znajdujące się na obszarze 20-kilometrowego „korytarza” po obu stronach trasy.

Najciekawszą inicjatywą turystyczną w gminie Izbica jest ścieżka przyrodniczo - historyczna "Stryjowskie Wąwozy". Ta pieszo - rowerowa ścieżka prowadzi po zachodniej części Działów Grabowieckich. Na trasie znajdują się zespoły pałacowo - parkowe oraz dwa przystanki poświęcone różnym zagadnieniom gospodarki leśnej. Wspaniały krajobraz tej krainy geograficznej tworzą pagóry o stromych zboczach, rozdarte przez wąwozy.

Gmina Izbica uznana została w „Koncepcji programowo - przestrzennej rozwoju turystyki i rekreacji w Województwie Lubelskim” jako obszar o wysokich walorach krajoznawczych i wypoczynkowych o znaczeniu ponadregionalnym oraz rejon predestynowany do uprawiania turystyki kwalifikowanej aktywnej (wodnej, wędkarstwa, myślistwa, rowerowej) i agroturystyki.

Szczególnie atrakcyjne tereny w okolicy gminy to również: trasy narciarstwa biegowego, atrakcyjne łowiska wędkarskie, środkowy odcinek Wieprza przydatny do uprawiania kajakarstwa

masowego, ponadprzeciętne walory przyrodnicze i wysokie walory widokowe odcinka przełomowego doliny Wieprza. Na odcinku rzeki od miejscowości Nielisz przez miejscowości gminy, aż do miasta Krasnystaw spływy dla chętnych oferuje firma KANAKUM z Tarczyniech. Jedną z przystań kajakowych znajduje się przy urokliwym Zespole Pałacowo Parkowym w Tarnogórze. Natomiast Firma *Jeździectwo Wierzchowscy Team* Piotr Wierzchowski prowadzi działalność w branży zwierzęta hodowlane. Jej siedziba znajduje się w miejscowości Tarczyniechy Pierwsze 80.

4.19. GOSPODARKA I ROLNICTWO.

Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych aktywnych w systemie CEIDG w roku 2020 na terenie gminy Izbica wynosiła 33:

- **Przedsiębiorstwa poniżej 10 osób:** 33
- **Przedsiębiorstwa od 11-49 osób:** 0
- **Przedsiębiorstwa 50-249 osób:** 0
- **Przedsiębiorstwa powyżej 250 osób:** 0

Główni pracodawcy – stan na rok 2020: Supermarket „Stokrotka” - usługowy, Supermarket „Biedronka” - usługowy, Sklep Spożywczo-Przemysłowy „LEWIATAN, PHU „NIKA” - usługowy, Sklep Spożywczy „Groszek” - usługowy, Sklep Mięsno- Wędliniarski „Mini Max” – usługowy.

Do największych przedsiębiorstw na terenie gminy, należą: Urząd Gminy Izbica wraz z jednostkami organizacyjnymi, Bank Spółdzielczy w Izbicy, BO INNO POLSKA Sp. z o.o., Gminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., Tadeusz Matwiej Firma Handlowo-Produkcyjna „Timm”, „Auto-Moto” S.C Drygasiewicz Dariusz i Michał, Grzegorz Piłat „Auto-Komplet II”, Leszek Zych „Dwor-Trans”, Łukasz Bartnik „Kasztelan”, Robert Dubiela „Rozwój”.

Przemysł przetwórstwa rolno – spożywczego – stan na rok 2020 – obejmuje dwie suszarnie owoców. Do mocnych stron tej branży należy: popyt na sprzedaż produktów na rynkach zagranicznych, a do słabych stron: niski poziom produkcji wynikający z ograniczeń po stronie zaopatrzenia w surowce pochodzące z upraw ekologicznych.

Przemysł czasu wolnego ma ubogą ofertę, na razie największą atrakcją zorganizowaną jest stok narciarski w Bobliwie.

Nowo zakładane działalności są przeważnie niewielkie, lecz mają duże szanse rozwoju. Wśród nowo powstających podmiotów większość podejmuje działalność handlową lub usługową. W małym tylko stopniu prowadzona jest działalność produkcyjna (głównie na bazie miejscowych surowców naturalnych). W gminie za najbardziej rozwojowe branże uważa się usługi budowlane, handel, mechanikę pojazdową, usługi stolarskie oraz transport osób i towarów. W zaniku są natomiast usługi w kowalstwa, krawiectwa czy rękodzieła artystycznego. Rozpoczynając działalność gospodarczą lub zatrudniając dodatkowych pracowników można uzyskać wsparcie na przygotowanie miejsca pracy w postaci dotacji, które przyznawane jest przez Powiatowy Urząd Pracy w Krasnymstawie. Duża część osób zakładających działalność wykorzystuje tę formę wsparcia.

Ta forma wsparcia skierowana jest do zarejestrowanych osób bezrobotnych. Wsparcie na rozwój firm można uzyskać także z funduszy Unii Europejskiej. To wsparcie skierowane jest zarówno do osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP ale także do osób prowadzących działalność rolniczą.

W większości miejscowości występują usługi elementarne takie jak: sklepy, punkty sprzedaży drobno detalicznej. Likwidowane są natomiast punkty skupu mleka. Związane jest to ze specjalizacją rolników. Ci którzy zajmują się produkcją mleka posiadają od kilkunastu do kilkudziesięciu krów i mleko odbierane jest od nich prosto z gospodarstwa. Sklepy spożywcze występują w formie rozproszonej i swoim usytuowaniem nawiązują do osadnictwa i odbiorcy. **Natomiast placówki usługowe, takie jak apteka, ośrodek zdrowia, szkoły, sklepy wielobranżowe zlokalizowane są głównie w Izbicy, Tarnogórze.** Tu również są zlokalizowane również usługi administracji publicznej (Urząd Gminy, Policja) oraz usługi bankowe (np. Bank Spółdzielczy w Izbicy).

W sferze gospodarczej najgorsza sytuacja występuje w sołectwach: Ostrzyca, Wał, Dworzyska. W tej grupie zjawisk analizowano przede wszystkim liczbę podmiotów gospodarczych, gospodarstw rolnych i podmiotów wyrejestrowanych z rejestru REGON, wymienione sołectwa osiągnęły najgorsze wyniki świadczące o pogarszającym się stanie gospodarki nie tylko owych sołectw, ale przede wszystkim całej Gminy Izbica. Należy też zwrócić szczególną uwagę na centralne sołectwa Gminy stanowiące ośrodek handlu i usług. Wskaźniki gospodarcze dla sołectwa Izbica-Osada nie wskazują na sytuację kryzysową, wynika to z przedstawienia wskaźników w przeliczeniu na 100 mieszkańców, a są to tereny o największej gęstości zaludnienia. Liczba skreśleń z rejestru REGON jest jednak największa właśnie w Izbicy-Osadzie, Izbicy-Wsi oraz Tarnogórze.

Wytwarzanie żywności w czystym, nieskażonym środowisku może być przyszłością rolnictwa na terenie Gminy Izbica i szansą rozwoju lokalnego w latach 2021-2030. Jakość i bezpieczeństwo żywności oraz metody, którymi jest wytwarzana, to jeden z ważniejszych kierunków rozwoju rolnictwa i przemysłu spożywczego w Unii Europejskiej. Wspierając rolnictwo ekologiczne, UE realizuje trzy zasadnicze cele: poprawę stanu środowiska naturalnego, zmniejszenie nadprodukcji żywności i poprawę jakości żywności.

Produkcja ekologiczna w Polsce zaczęła się rozwijać w widoczny sposób po roku 2000, gdy wprowadzono dopłatę do tej produkcji. Kolejny impuls rozwoju to wejście do Unii Europejskiej – liczba gospodarstw ekologicznych podwaja się corocznie od 2003 roku, powierzchnia upraw ekologicznych wzrosła do 167 tysięcy hektarów w końcu 2005 roku.⁷⁰

Obecny trend demograficzny wywiera i będzie wywierał istotny wpływ na rozwój gospodarki w wielu jej obszarach. W tradycyjnym ujęciu starzenie się społeczeństwa związane jest przede wszystkim z działaniem sektora ochrony zdrowia. Starzenie się społeczeństwa powoduje rozwój i dostosowywanie się także innych sektorów gospodarki, jak np. edukacja, infrastruktura czy

⁷⁰<http://ecoportal.com.pl/ekologia-szansa-dla-wsi/>

usługi socjalne. W ujęciu globalnym, „srebrna gospodarka” powinna być uznawana za jeden z ważnych czynników stabilizujących oraz stymulujących wzrost gospodarczy.

Współcześnie najważniejszym kierunkiem rozwoju obszarów wiejskich jest wzrost ich gospodarczej różnorodności. Zachodzić to może przede wszystkim poprzez wzbogacanie struktury funkcjonalnej, tj. rozwijanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Współcześnie wielofunkcyjność obszarów wiejskich jest głównym postulatem w planach zagospodarowania przestrzennego, strategiach rozwoju, studiach i prognozach rozwojowych dotyczących wsi. Spośród różnorodnych pozarolniczych funkcji gospodarczych na terenach wiejskich w Polsce rozwija się przede wszystkim: turystyka, usługi, handel, leśnictwo, drobna wytwórczość i mieszkalnictwo. Dodatkowych źródeł dochodów wymaga obecnie wiele wiejskich gospodarstw domowych ze wszystkich części kraju.⁷¹

„Uprzemysłowienie wsi” to przede wszystkim lokowanie na jej terenie małych filii zakładów przemysłowych i warsztatów rzemieślniczych. Mając na uwadze malejące znaczenie przemysłu w tworzeniu miejsc pracy i dochodów oraz niski poziom wyposażenia technicznego wsi i kwalifikacji ludności, trudno oczekiwać, że przemysł będzie funkcją aktywizującą obszary problemowe. Pewne szanse pod tym względem mają obszary rezerw produkcyjnych, na których może rozwijać się drobny przemysł związany z przetwórstwem produktów rolnych. Pojawienie się tego typu przedsiębiorstw zaowocuje wyzwoleniem rezerw produkcyjnych tkwiących na tych obszarach. Niezbędna przy tym jest pomoc władz lokalnych promujących i wspierających rozwój przedsiębiorczości.⁷²

4.20. PARTNERSKIE GMINY I INNE POROZUMIENIA.

GMINA WINTERLINGEN (NIEMCY)

Gmina Izbica współpracuje z Gminą Winterlingen (Niemcy) od 1999 roku. Początkowo współpraca dotyczyła głównie kontaktów na poziomie władz samorządowych, z czasem jednak zaczęła przybierać nowe formy i obejmować takie obszary jak: edukacja szkolna, kultura i integracja społeczna. W latach funkcjonowania Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Tarnogórze wraz ze Szkołą Szczebła podstawowego i gimnazjalnego z Winterlingen rokrocznie, organizowano wymianę dzieci i młodzieży z Polski i Niemiec. Ówczesna wymiana sprzyjała bliższemu poznaniu się młodych ludzi, poznaniu dorobku i kultury obu narodów oraz doskonaleniu języka niemieckiego i angielskiego. Obecnie władze obu gmin pracują nad rozwojem nowych kierunków współpracy. Jednym z głównych kierunków będzie współpraca w zakresie gospodarczym, w tym rozwój turystyki i promocji obu regionów.

⁷¹ Ewa Pałka, *Kierunki Rozwoju Pozarolniczej Działalności na Obszarach Wiejskich w Polsce, INFRASTRUKTURA I EKOLOGIA TERENÓW WIEJSKICH INFRASTRUCTURE AND ECOLOGY OF RURAL AREAS*, Nr 1/2010, POLSKA AKADEMIA NAUK, Oddział w Krakowie, s. 163–174, Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi.

⁷² Jw..

GMINA GOŁOWNO (UKRAINA)

Współpraca z Gminą Gołowno na Ukrainie została nawiązana za pośrednictwem władz samorządowych przy okazji spotkania przedstawicieli Urzędu Gminy Izbica na Ukrainie. Współpraca obu partnerów trwa już ponad 8 lat i systematycznie rozwija się. Początkowo dotyczyła głównie kontaktów na poziomie władz samorządowych z czasem jednak zaczęła przybierać nowe formy i obejmować takie obszary jak: kultura, turystyka i integracja społeczna.

MOF KRASNOSTAWSKI

Miasto Krasnystaw z gminami: Krasnystaw, Izbica, Siennica Różana, Łopiennik Górny w ramach MOF Krasnostawskiego podpisało porozumienie międzygminne w dniu 2 lipca 2021 r. o współpracy jednostek samorządu terytorialnego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego MOF Krasnystaw, służącej opracowaniu i realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Planu Działań ZIT, w celu absorbowania środków na rozwój w perspektywie 2021-2027.

LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „KRASNYSTAW PLUS”

Gmina Izbica jest członkiem Lokalnej Grupy Działania „KRASNYSTAW PLUS” z siedzibą w Krasnymstawie, która powstała w roku 2008 w wyniku budowania partnerstwa publiczno – prywatnego. Partnerami i członkami Lokalnej Grupy Działania są podmioty sektora publicznego, gospodarczego i społecznego. Celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz wszechstronnego rozwoju obszarów wiejskich, w szczególności realizowanie Lokalnej Strategii Rozwoju dla obszaru gmin powiatu krasnostawskiego. Stowarzyszenie działając na rzecz obszarów wiejskich uwzględnia potrzeby związane z ochroną oraz promocją środowiska naturalnego, krajobrazu i zasobów historyczno-kulturowych, odpowiada na potrzeby związane z rozwojem turystyki oraz popularyzuje i rozwija produkcję produktów regionalnych. Lokalna Strategia Rozwoju ma na celu aktywizację obszarów wiejskich powiatu krasnostawskiego i uruchomienie potencjału ludzkiego do wspólnego przeprowadzenia zmian prorozwojowych w niej zaproponowanych. Misja i wizja strategii odnosi się do poprawy jakości życia, poprzez rozwój turystyki, przedsiębiorczości pozarolniczej, zapewniając poczucie więzi społecznych i wysoki standard życia w zgodzie z ideą zrównoważonego rozwoju. Dzięki członkostwu w strukturach Stowarzyszenia Gmina Izbica miała możliwość pozyskania środków finansowych na realizację wielu przedsięwzięć zarówno nie inwestycyjnych, jak i inwestycyjnych.

PARTNERSTWO Z OBSZARU SKIERBIESZOWSKIEGO PARKU NARODOWEGO KRAJOBRAZOWEGO

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa między samorządowego, zachęcający do podejmowania przemyślanej i celowej

współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój. Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców. Skład Partnerstwa: Grabowiec, Izbica, Krasnystaw, Kraśniczyn, Miączyn, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość.

POROZUMIENIE LUBELSKI OKRĘG PRZEMYSŁU ROLNO-SPOŻYWCZEGO

Procedowane przez rozwiązanie pn. Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego (LOPRS), to inicjatywa dążąca do zorganizowania dobrze skomunikowanej przestrzeni atrakcyjnej dla rolników, hodowców, przetwórców i przedsiębiorców oraz powiązań B+R+JST, w której dzięki mobilizacji istniejących potencjałów oraz kooperacji, powstaną nowe łańcuchy powiązań, synergie pomiędzy przedsiębiorstwami oraz innowacyjne produkty i atrakcyjne miejsca pracy. Staraniem Samorządowców, LOPRS znalazł się w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego, jako inicjatywa na obszarze OSI Żywicielskiego. LOPRS to inicjatywa łącząca kilkanaście Samorządów powiatów: krasnostawskiego, chełmskiego i włodawskiego oraz 50 interesariuszy (uczelnia, szkół, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, rolników).

Poprzez inicjatywę LOPRS budowany jest model rozwoju oparty na kooperacji, którego celem jest nadanie nowego impulsu gospodarczego poprzez kompleksowe innowacje, dywersyfikację i internacjonalizację, aby stworzyć warunki rozwoju inwestycji publicznych, prywatnych i publiczno-prywatnych. LOPRS ma wnieść w struktury poszczególnych samorządów nową jakość, która podnosi ich konkurencyjność. Kluczowymi działaniami na tym etapie będzie m. in. utworzenie Centrum Rozwoju Kompetencji, Innowacji i Technologii dla rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego – we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (MRiRW) oraz spółkami (m. in. KSC S.A., MHR sp. z o.o., Elewarr sp. z o.o., LRH Elizówka sp. z o.o.), w porozumieniu również z takimi podmiotami jak np. OSM Krasnystaw.

4.21. STOWARZYSZENIA I INNE AKTYWNOŚCI NA TERENIE GMINY.

Za jeden z mierników poziomu rozwoju społeczeństwa danej jednostki uważana jest liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących na jej terenie. Na terenie Gminy Izbica wg rejestru zarejestrowanych jest 20 podmiotów z sektora organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych.

ORGANIZACJE SPOŁECZNE DZIAŁAJĄCE NA TERENIE GMINY IZBICA:

- Gminny Związek Emerytów i Rencistów w Izbicy,
- Gminny Klub Sportowy „RUCH” w Izbicy,
- Fundacja „SANKTUS NEMUS”,
- Stowarzyszenie Izbica XXI,
- Stowarzyszenie „Kuźnia Kultury” w Izbicy
- Stowarzyszenie Lokalnej Grupy Działania „KRASNYSTAW PLUS”,
- Stowarzyszeni Polski Związek Wędkarski Okręg Zamość - Koło Nr 6 Izbica.

PARAFIE, KOŚCIOŁY, ZWIĄZKI WYZNANIOWE.

- Kościół Parafialny Rzymsko Katolicki pw. św. Kajetana w Orłowie Murowanym,
- Kościół Parafialny Rzymskokatolicki pw. św. Zofii w Tarnogórze,
- Kościół Parafialny Rzymskokatolicki pw. Przenajdroższej Krwi Pana Jezusa,
- Kościół Parafialny Polskokatolicki pw. św. Józefa w Tarnogórze

4.22. PRZEWIDYWANE PROJEKTY W PLANIE INWESTYCJI GMINY W LATACH 2020-2027, KTÓRE SĄ JUŻ UWZGLĘDNIONE W POSIADANEJ PRZEZ GMINĘ DOKUMENTACJI.

- „Rozwój infrastruktury obszaru zdegradowanego poprzez budowę budynku pełniącego funkcje społeczne w gminie Izbica”. Projekt polega na budowie budynku **Centrum Turystyczno-Edukacyjno-Kulturalnego w Izbicy, w miejscu w którym znajduje się stary budynek OSP**. Wniosek o dofinansowanie został złożony w grudniu 2017 r. do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego. Wniosek na podstawie dokonanej oceny uzyskał 92 pkt. na 100 pkt. możliwych. Zakres projektu polega na: (1) robotach rozbiórkowych budynku Domu Kultury (dawnego kina) wraz z remizą strażacką tj. dwóch części: garażowej oraz sali wielofunkcyjnej z zapleczem, roboty rozbiórkowe podestu betonowego amfiteatru, stalowej wieży z syreną, ogrodzenia; (2) Budowa nowego budynku pełniącego funkcje społeczne, w tym wykonanie: instalacji zewnętrznej i wewnętrznej wodno-kanalizacyjnych, instalacji CO i zasilania nagrzewnic, instalacji wentylacji mechanicznej, wewnętrznej instalacji gazowej i kotłowni gazowej, przyłączy energetyczne oraz instalacje elektryczne, instalacji solarnej w celu wytwarzania energii cieplnej (podgrzewanie ciepłej wody użytkowej), instalacja teletechniczna monitoringu w celu poprawy bezpieczeństwa, zagospodarowanie otoczenia poprzez budowę ciągów pieszo-jezdnych, sześciu miejsc parkingowych, montaż urządzeń siłowni zewnętrznej przy budynku, oświetlenie terenu, wydzielenie miejsca do składowania odpadów,

rekultywacja trawników, wykonanie ogrodzenia, budowę hydrantu p.poż., zakup wyposażenia. Planowany termin realizacji inwestycji według harmonogramu rzeczowo-finansowego i umowy z Wykonawcą to 2020-2021 rok. Projekt realizowany przez lidera Gminę Izbica w partnerstwie ze Stowarzyszeniem OSP w Izbicy. Wartość ogółem projektu: 6 134 331,26 zł. Wnioskowane dofinansowanie: 3 880 626,95 zł. Wysokość wkładu własnego: 2 253 704,31zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Oddanie obiektu do użytkowania planowane jest na przełomie roku 2021-2022.

- **„Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Kryniczki”.** Wniosek o dofinansowanie został złożony w sierpniu 2018r., do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie za pośrednictwem Lokalnej Grupy Działania Krasnystaw PLUS oś LEADER PROW 2014-2020. W ramach projektu zaplanowano przebudowę budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Kryniczki wraz z zakupem wyposażenia. Zakres zadania obejmuje wykonanie robót budowlanych polegających na: (1) robotach branży ogólnobudowlanej (naprawa pokrycia dachowego, wzmocnienie stropu w piwnicy oraz rozbiórki piwnic służące wykonaniu przyłącza wodno-kanalizacyjnego do pomieszczeń świetlicy, rozbiórki i przebudowa parteru, rozbiórki i przebudowa pietra, wykonanie stolarki i ślusarki), (2) robotach branży sanitarnej (wykonanie instalacji wody, instalacji kanalizacji sanitarnej, zbiornika na nieczystości oraz prace w zakresie higieniczno-sanitarnym, ogrzewania i klimatyzacji), (3) robotach branży elektrycznej (montaż opraw oświetleniowych i gniazd wtyczkowych). Gmina Izbica w 2019 roku podpisała umowę o dofinansowanie dla przedmiotowej inwestycji. Planowany termin realizacji inwestycji według harmonogramu rzeczowo-finansowego do 30 września 2020 roku. Wartość całkowita projektu wyniosła: 316 015,47 zł. Wartość dofinansowania: 112 988,00 zł. Wysokość wkładu własnego: 203 027,47 zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Projekt został zrealizowany i rozliczony w 2021 roku.
- **„Poprawa stanu sieci wodno-kanalizacyjnej w Gminie Izbica”.** Zakres projektu polega na: (1) przebudowie wodociągu w Izbicy w ciągu ul. Lubelskiej wraz z przyłączami do budynków mieszkalnych w ilości 31 szt., długość sieci wodociągowej do budowy – 1,55 km, (2) budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Izbicy ul. Skarpa i ul. Lubelska (od wysokości krzyżówki ul. Kolejowej w stronę Wału) wraz z przyłączami do budynków mieszkalnych w ilości 59 szt., długość sieci kanalizacji sanitarnej do budowy – 2,98 km. Gmina Izbica w 2019 roku podpisała umowę o dofinansowanie dla przedmiotowej inwestycji. Planowany termin realizacji inwestycji według harmonogramu rzeczowo-finansowego 2020-2021 rok. Wartość całkowita projektu: 1 721 149,07 zł. Wartość dofinansowania: 898 335,43 zł. Wysokość wkładu własnego: 822

813,64zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020. Zakończenie realizacji projektu planowane jest na listopad 2022 roku.

- **„Modernizacja systemu oświetlenia ulicznego poprzez wymianę nieefektywnych energetycznie opraw oświetleniowych na terenie Gminy Izbica”.** W ramach projektu planuje się zmodernizować system oświetlenia ulicznego drogowego, poprzez wymianę nieefektywnych sodowych opraw oświetleniowych na oprawy w technologii LED z zastosowaniem inteligentnego systemu sterowania. Zakres modernizacji obejmuje wymianę 539 lamp oświetlenia ulicznego na istniejących konstrukcjach wsporczych, wymianę 301 wysięgników oraz wyniesienie 2 szt. punktów zasilania ze stacji Tr. Na terenie Gminy Izbica brak jest obecnie rozwiązań opartych o oświetlenie LED. Przewidywana wartość inwestycji w oparciu o dokumentację projektowo-kosztorysową to około 1 700 000,00 zł. W przypadku uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych inwestycja będzie możliwa do realizacji w 2022 roku.
- **„Budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Wólka Orłowska”.** W miejscowości Wólka Orłowska brak jest jakiegokolwiek bazy sportowej, dlatego też w roku 2021 przystąpiono do opracowania dokumentacji projektowo-kosztorysowej polegającej na budowie boiska wielofunkcyjnego od podstaw na nieużytkowanym terenie będącym w posiadaniu gminy. W ramach projektu planuje się budowę boisk wielofunkcyjnych do piłki nożnej, koszykówki, siatkówki wraz z oświetleniem oraz odwodnieniem nawierzchni boisk. W przypadku uzyskania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych inwestycja będzie możliwa do realizacji w latach 2022-2023.
- **„Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w ciągu ul. Lubelskiej, ul. Maliniec, ul. Leśnej i ul. Gminnej w miejscowości Izbica”.** W roku 2021 rozpoczęto działania zmierzające do opracowania dokumentacji w formule zaprojektuj i wybuduj dla powyższego zadania polegającego na budowie sieci kanalizacji podciśnieniowej i grawitacyjnej o łącznej szacowanej długości 3500 mb. wraz z przyłączami odprowadzającymi ścieki z terenu m. Izbica do istniejącej oczyszczalni ścieków. Sieć kanalizacyjna wyposażona będzie w studzienki zbiorczo-zaworowe wyposażone w zawór podciśnieniowy oraz studzienki połączeniowe. Planowana inwestycja jest częścią systemu kanalizacji, która zostanie wykonana i włączona do istniejącej obecnie sieci kanalizacyjnej. Po opracowaniu w/w dokumentacji będą znane koszty inwestycyjne oraz będzie możliwość ubiegania się o dofinansowanie ze środków zewnętrznych.

4.21. POLITYKA FINANSOWA

Budżet Gminy Izbica po stronie dochodów na dzień 31 grudnia 2020 roku został wykonany w kwocie 37 832 361,52 zł, co stanowi 95,35 % planu w tym: dochody na zadania własne zostały wykonane w kwocie 24 021 797,28 zł, co stanowi 63,50 % dochodów ogółem, dochody

majątkowe zostały wykonane w kwocie 1 349 835,55 zł, co stanowi 3,57% dochodów ogółem, dochody na zadania zlecone zostały wykonane w kwocie 12 460 728,69 zł, co stanowi 32,93 % dochodów ogółem.

Wydatki na koniec roku wyniosły 36 704 004,03 zł, co stanowi 93,89% planu. Wskaźnik wydatków majątkowych które zostały zrealizowane w kwocie 3 014 581,59 zł wyniósł 8,21% natomiast wydatki bieżące zrealizowano w wysokości 33 689 422,44 zł, co daje wskaźnik w wysokości 91,79 % wydatków ogółem. Stan zobowiązań na dzień 31 grudnia 2020 roku z tytułu zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz emisji papierów wartościowych wyniósł 18 237 000,00 zł oraz przedstawia się następująco:

- Kredyty: Bank Spółdzielczy w Izbicy – 11 300 000,00 zł
- Obligacje komunalne: Bank Ochrony Środowiska w Lublinie - 6 937 000,00 zł

Na koniec okresu sprawozdawczego zobowiązania wymagalne nie wystąpiły. Wolne środki za 2020 rok wyniosły 1 621 590,52 zł. Wykonanie dochodów na 31.12.2020 wyniosło 37 832 361,52 zł, w stosunku do roku 2019 dochody wzrosły o 0,85 %, na 2021 rok zaplanowano dochody ze wskaźnikiem wzrostu 3,69%. Dochody z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w 2020 roku zmalały o 1,37 % w stosunku do roku 2019, na 2021 rok zaplanowano te dochody o 4,67 % niższe niż w roku 2020. Wydatki w 2020 roku zrealizowano w kwocie 36 704 004,03 i są one o 6,93 % niższe niż w roku 2019, na rok 2021 zaplanowano o 5,32 % wyższe w stosunku do 2020 roku, czyli na zbliżonym poziomie do roku 2019.

Wieloletnia prognoza finansowa na lata 2018-2021 zatwierdzona uchwałą Rady Gminy Izbica Nr XXXVIII.243.2016 z dnia 15 grudnia 2017 roku, przewidywała na rok 2018 plan dochodów w kwocie 33 303 320,28 zł, plan wydatków w kwocie 36 334 320,28 zł. oraz deficyt budżetowy w kwocie 3 031 000,00 zł. Rada Gminy uchwałą Nr XXXIX.253.2018 z dnia 8 lutego 2018 roku dokonała zmian w wieloletniej prognozie finansowej, wprowadzone zmiany nie miały wpływu na poziom dochodów i wydatków w roku 2018. Kolejne zmiany w wieloletniej prognozie finansowej Rada Gminy wprowadziła uchwałą Nr XLI.267.2018 z dnia 22 maja 2018 roku – plan dochodów na rok 2018 określono w kwocie 34 571 123,64 zł, natomiast plan wydatków ustalono w kwocie 37 602 123,64 zł, wynik budżetu pozostał bez zmian. Uchwałą Nr XLIV.278.2018 Rady Gminy Izbica z dnia 05 lipca 2018 roku zaktualizowano plan dochodów i wydatków zgodnie z podjętymi uchwałami. Plan dochodów na 2018 rok określono w kwocie 33 784 938,23 zł oraz plan wydatków na 2018 rok określono w kwocie 36 815 938,23 zł. W zakresie przychodów oraz rozchodów nie wprowadzono zmian. Plan dochodów na 2019 rok ustalono w kwocie 34 089 000,00 zł oraz plan wydatków na 2019 rok 32 996 768,00 zł. Następne zmiany w wieloletniej prognozie finansowej Rada Gminy wprowadziła uchwałą Nr XLV.286.2018 z dnia 27 lipca 2018 roku – zaktualizowano plan dochodów do kwoty 33 787 625,23 zł. Zaktualizowano plan wydatków na rok 2018; plan wydatków po zmianach – 36 818 625,23 zł. w tym wydatki bieżące - 28 689 568,72 zł oraz wydatki majątkowe w kwocie - 8 129 056,51 zł. W 2019 roku dokonano przesunięcia między wydatkami bieżącymi (zmniejszenie) a wydatkami majątkowymi (zwiększenie) o kwotę 114 400,65 zł, prognozowany plan wydatków na 2019 rok ustalono w kwocie 32 996 768,00 zł – wynik budżetu pozostał bez zmian zarówno w roku 2018 jak i w kolejnych latach.

Uchwałą XLVII.301.2018 Rady Gminy Izbica z dnia 28 września 2018 roku w sprawie zmian w wieloletniej prognozie finansowej zaktualizowano plan dochodów do kwoty 33 902 746,51 zł oraz

plan wydatków do kwoty 36 933 746,51 zł. W 2019 roku zmniejszono wydatki bieżące do kwoty 27 060 921,52 zł oraz zwiększono wydatki majątkowe do kwoty 5 935 846,48 zł. Uchwała nie wprowadzała zmian w zakresie przychodów i rozchodów w roku 2018 oraz w latach następnych. Uchwałą Nr XLVIII.304.2018 Rady Gminy Izbica z dnia 11.10.2018 roku zaktualizowano plan dochodów do kwoty 33 271 711,49 zł. Dokonano zmniejszenia dochodów majątkowych do kwoty 2 422 380,30 zł oraz zaktualizowano planu wydatków na 2018 rok do kwoty 36 302 711,49 zł, w tym plan wydatków bieżących do kwoty 29 625 561,65 zł oraz plan na wydatki majątkowe do kwoty 6 677 149,84 zł. Dokonano również zmian w roku 2019 roku. Ustalono plan dochodów w kwocie – 34 737 274,00 zł oraz plan wydatków w kwocie 34 045 042,00 zł. Wynik budżetu bez zmian w roku 2018 natomiast w roku 2019 wprowadzono przychody z tytułu wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust. 2 pkt. 6 ustawy o finansach publicznych w kwocie 400 000,00 zł, tym samym wynik budżetu ustalono w kwocie 692 232,00 zł. Kolejną wprowadzoną zmianą w wieloletniej prognozie finansowej była zmiana wprowadzona w dniu 26.11.2018 r.

Uchwała Nr II.19.2018 Rady Gminy Izbica aktualizuje plan dochodów do kwoty 33 760 053,78 zł., w tym dochody majątkowe ustalono w kwocie 2 372 380,30 zł. W/w uchwała aktualizuje również wydatki do kwoty 37 091 053,78 zł, w tym plan na wydatki bieżące 30 378 903,94 oraz plan na wydatki majątkowe do kwoty 6 712 149,84 zł. W 2019 roku wprowadzono zmiany w zakresie planowanych wydatków bieżących które zmniejszono o kwotę 100.000,00 zł tj. do kwoty 26 583 086,52 zł oraz zwiększono wydatki majątkowe o kwotę 100 000,00 zł tj. do kwoty 7 461 955,48 zł. – wynik budżetu w 2019 nie uległ zmianie. Ostatnią zmianę w 2020 roku w wieloletniej prognozie finansowej wprowadzono w dniu 31.12.2020 r. Zarządzenie Nr 188.2020 Wójta Gminy Izbica aktualizuje plan dochodów do kwoty 39 678 673,48 zł., w tym dochody bieżące ustalono w kwocie 36 720 303,91 zł, natomiast dochody majątkowe ustalono w kwocie 2 958 369,57 zł, W/w zarządzenie aktualizuje również wydatki do kwoty 39 091 420,32 zł, w tym plan na wydatki bieżące 35 080 499,72 oraz plan na wydatki majątkowe do kwoty 4 010 920,60 zł. W 2020 roku wprowadzono zmiany w zakresie zarówno dochodów jak i wydatków. Zwiększono wydatki, bieżące i majątkowe oraz zwiększono dochody bieżące i majątkowe. Zmiany te nie wpłynęły na wynik budżetu który w 2020 roku nie uległ zmianie.

Wysoki i stabilny zarazem udział w strukturze budżetu Gminy Izbica dochodów własnych a także relatywnie wysoki udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wskazuje na trudną sytuację budżetową gminy i ograniczone możliwości rozwojowe. Ponadto postępujące procesy decentralizacji sektora finansów publicznych wskazują na pilną potrzebę podejmowania działań polegających, między innymi, na wprowadzeniu elementów strategicznego zarządzania gminą poprzez uwzględnianie w pracach nad projektem uchwały budżetowej perspektywy średnio - i długookresowej, umożliwiając przez to bardziej efektywne zarządzanie posiadanymi zasobami i środkami publicznymi.

Strumienie środków publicznych wydatkowanych z budżetu powinny być skoncentrowane na wybranych celach strategicznych co uzasadnione jest dodatkowo powszechnym niedostatkiem środków publicznych. Jednym z podstawowych działań władz samorządowych powinno być dążenie do koncentracji tych środków na wyselekcjonowanych, strategicznych celach rozwoju gminy.

Należy zwrócić szczególną uwagę na możliwości uzupełniania źródeł finansowania określonych celów strategicznych rozwoju gminy środkami publicznymi gromadzonymi i pozostającymi w dyspozycji rządowego sektora publicznego. Środki te ujęte są w państwowych funduszach celowych (poszczególnych ministerstw, Funduszu Pracy, PFRON, NFOŚiGW) oraz funduszach Unii Europejskiej obecnej perspektywy finansowej na lata 2014-2020, jak i przyszłej na lata 2021-2027.

LITERATURA – DANE DO ROZDZIAŁU:

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023, Izbica, maj 2017

Raport o Stanie Gminy, Izbica, maj 2019

Raport o Stanie Gminy, Izbica, maj 2020

Program Gminy Izbica na lata 2015-2023, Autorzy opracowania: Robert Smęt, Grzegorz Suchodolski, Załącznik do Uchwały Rady Gminy Izbica.

Rozdział IV

WNIOSKI Z DIAGNOZY I REKOMENDACJE

Diagnozę Gminy Izbica przeprowadzono zgodnie z wytycznymi nowego, zrównoważonego modelu rozwoju, który został opisany w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* oraz *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*. Dane do diagnozy Gminy Izbica zaczerpnięto również z „Diagnozy prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”(2019). Uwzględniono również dane dotyczące Gminy Izbica na tle powiatu z dokumentu „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich i rolnictwa województwa lubelskiego” (2017).

W Diagnozie Gminy Izbica przeprowadzono analizę danych dotyczących uwarunkowań społeczno-gospodarczych, które dostarczył Urząd Gminy Izbica w dniu 10 lutego 2020r. oraz 31 września 2021 r. Ważnym elementem diagnozy jest Analiza SWOT wykonana podczas konsultacji publicznych (warsztatów i wywiadów). Dodatkowym źródłem danych do Diagnozy Gminy Izbica były wyniki analizy ankiet przygotowanych przez autora diagnozy dt. stanu obecnego Gminy Izbica, które uzupełniali mieszkańcy gminy. Pracownicy Urzędu Gminy dostarczyli ESSE Agnieszka Smreczyńska-Gąbka wypełnione ankiety. **Ważnym elementem diagnozy jest również zwrócenie uwagi na mega trendy w globalnej skali, które oddziałują na rozwój regionów, w tym Lubelszczyzny.** Na podstawie zebranych i przeanalizowanych danych sformułowano wnioski ogólne z diagnozy i rekomendacje do dokumentu „Strategia Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030”:

1. Województwo Lubelskie, a zwłaszcza jego przygraniczna część, charakteryzuje się niskim wskaźnikiem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.
2. Niezadawalający pozostaje stopień spójności społecznej i gospodarczej oraz poziom jakości życia mieszkańców.
3. W rolnictwie regionu, od wielu lat obserwujemy nawarstwienie najważniejszych problemów, które w znacznej mierze są wynikiem uwarunkowań historycznych i wyniszczających lubelską wieś efektów polityki rolnej, zarówno w okresie tzw. realnego socjalizmu, jak i okresu transformacji postsocjalistycznej.
4. Obszary wiejskie w regionie lubelskim są słabiej wyposażone w elementy infrastruktury transportowej, komunalnej, energetycznej niż obszary miejskie, co tylko w części wynika z mniejszej gęstości przestrzennej osadnictwa i działalności gospodarczej na wsi niż w mieście⁷³.
5. Ważną barierą ograniczającą rozwój nowoczesnego społeczeństwa w regionie lubelskim, a także w powiecie krasnostawskim i Gminie Krasnystaw jest najwyższy w kraju wskaźnik zagrożenia ubóstwem (30%) oraz zjawisko wykluczenia społecznego⁷⁴ m. in. z powodu niekorzystnych zmian demograficznych.
6. Doświadczenia wskazują na potrzebę zwiększenia roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych, jako koordynatora działań rozwojowych na swoim obszarze.
7. Szczególnie istotne będzie pobudzanie aktywności najuboższych ekonomicznie i instytucjonalnie jednostek samorządu terytorialnego oraz **przełamywanie barier we współpracy między samorządami.**

⁷³Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 (z perspektywą do 2030 r.).

⁷⁴Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2014 – 2020 z perspektywą do roku 2030.

8. Poprawa dialogu z przedsiębiorcami i mieszkańcami. **Istotne znaczenie będzie miała współpraca sąsiadujących ze sobą gmin**, również tych położonych w pasie przygranicznym z partnerami po drugiej stronie granicy”.
9. Kolejną grupą obszarów o szczególnej koncentracji problemów rozwojowych są miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze takie jak **Krasnystaw, który jest naturalnym partnerem rozwojowym gmin powiatu krasnostawskiego. Istotne jest to, że miasto Krasnystaw cechuje: regres w rozwoju i utrata funkcji społeczno-gospodarczych i administracyjnych, odpływ ludności (zwłaszcza wykształconej w wieku produkcyjnym) do dużych ośrodków, upadek tradycyjnych lokalnych przemysłów, starzejącego się społeczeństwa zmieniającego popyt na niektóre usługi, jak również niedopasowania popytu i podaży na rynku pracy.**⁷⁵
10. Zintegrowane podejście terytorialne polega na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe oznacza **potrzebę uwzględnienia kontekstu terytorialnego na etapie programowania, realizacji i monitorowania interwencji oraz lepszej koordynacji działań i dostępnych środków finansowych.**

W „Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030”, Gmina Izbica wskazana jest na terenie **OSI ŻYWICIELSKIE**. Województwo Lubelskie, w tym Gmina Izbica zmagają się z problemami rozwojowymi o charakterze strukturalnym, obligującymi władze do szukania i wprowadzania zdecydowanych rozwiązań mających na celu nadanie nowych, silnych impulsów rozwojowych całej gospodarce, dynamizację rynku pracy, aktywizację zawodową i mobilizację społecznej mieszkańców oraz przeciwdziałanie peryferyzacji regionu.

Z uwagi na rolniczy charakter oraz bogaty zasób surowców przetwórstwa rolno-spożywczego, który stanowi jedną z podstawowych gałęzi przemysłu w regionie, na terenie Gminy Izbica działają gospodarstwa rolne o wysokim potencjale produkcyjnym, które zapewniają dostępność surowców niezbędnych do rozwoju branży przetwórstwa owocowo-warzywnego. Podstawowym zadaniem każdej jednostki samorządu terytorialnego jest tworzenie możliwie najlepszych warunków dla bytu i rozwoju społeczności lokalnych. *Strategia Rozwoju Gminy Izbica* będzie planem, który stanowi przedmiot integracji celów, polityk oraz działań organizacji w zwartą całość, **będzie ponadto ważny punkt odniesienia dla planów inwestycyjnych firm, a także zintegruje społeczność lokalną wokół wspólnych wartości, oczekiwań i kluczowych przedsięwzięć. Współpraca Gminy Izbica z innymi samorządami, w tym z Samorządem Województwa Lubelskiego umożliwi w najbliższej perspektywie realny wzrost gospodarczy.**

⁷⁵<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/76917/zup2021-2027.pdf>

KLUCZOWE WARUNKI WYZNACZANIA KIERUNKÓW DZIAŁAŃ ROZWOJOWYCH 2021-2030 DLA GMINY IZBICA.

1. WNIOSKI Z ANALIZY DANYCH DOSTARCZONYCH PRZEZ URZĄD GMINY IZBICA.

- **Do największych atutów gminy należy przede wszystkim mało skażone środowisko naturalne sprzyjające rozwojowi turystyki i baza surowca istotna dla produkcji zdrowej żywności.** Walory krajobrazowe (Skierbieszowski Park Krajobrazowy, dolina rzeki Wieprz) oraz **korzystne położenie przy międzynarodowym szlaku komunikacyjnym – droga E 17 oraz połączenia PKP**, to zaplecze rozwojowe, z którego należy korzystać tworząc perspektywę rozwoju lokalnego.
- Istotnym elementem wynikającym zebranych danych jest wskazanie **na duży potencjał ludzki (działalność edukacyjną, sportową, kulturalną oraz OSP).**
- Posiadane przez gminę tereny i obiekty pod inwestycje wymagają dostosowania pod wytyczne potencjalnych inwestorów, ale ich obecność na terenie gminy stanowi duży atut.
- **Z punktu widzenia możliwości rozwoju gospodarki ważna jest wysoka ocena przestrzeni rolniczej i przestrzeni produkcyjnej (rozwoju przetwórstwa).** Wywiady i konsultacje pokazały przywiązanie do kultury i tradycji lokalnej i narodowej mieszkańców, dobrze rokuje angażowaniu się w sprawy gminy. Pomocna w tym zakresie jest dobrze rozwinięta i zdywersyfikowana infrastruktura społeczna (przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, biblioteki, dom kultury, KGW, Stowarzyszenia). Aktywność lokalnych Stowarzyszeń (OSP, Stowarzyszenie Rozwoju i Promocji wsi Dworzyska, Romanów Wał) powinna być wspierana nadal przez władze lokalne. W perspektywie 2021-2030 ze względu na rosnące potrzeby inwestycyjne, kluczowe będzie posiadane przez gminę doświadczenie w pozyskiwaniu i realizacji projektów współfinansowanych ze środków UE.
- **Atutem budującym przewagę konkurencyjną, która może polegać na widocznym obniżeniu kosztów mieszkania i działalności gospodarczej jest energia odnawialna.** Dobre warunki klimatyczne do inwestowania w energię odnawialną w gminie, tworzą przestrzeń rozwoju.
- Mocne strony Gminy Izbica powinny sprzyjać wykorzystaniu szans rozwojowych. **Ważnym elementem gospodarki będzie rozwój agroturystyki (z funkcjami opiekuńczymi) oraz turystyki, ale na zasadach przemysłu czasu wolnego i zaoferowania sieciowego produktu turystycznego z innymi gminami związanej z miejscowym potencjałem (mi. wyciąg narciarski w Bobliwie).**
- **Rozwój produkcji zdrowej żywności wydaje się być realną szansą rozwojową, ale pod warunkiem, że celem stanie się stworzenie wspólnej marki produktowej na większym obszarze. Szansą rozwojową jest możliwość tworzenia zakładów z branży rolno – spożywczej lub unowocześnienia istniejących.** Warto szukać rozwiązań służących poprawie opłacalności produkcji rolnej. Uporządkowanie gospodarki odpadami, a szczególnie usunięcie toksycznych składowisk, stanowi szansę na zagospodarowanie

gospodarcze terenów byłej klinkierni. Ponadto poprawa stanu środowiska może nastąpić poprzez budowę sieci kanalizacyjnej w gminie.

- Mieszkańcy oczekują napływu inwestycji zewnętrznych i lepszych wynagrodzeń. Stąd należy skumulować wysiłek i wykorzystać w latach 2021-2030 dostępność funduszy strukturalnych UE. Powstanie silnych grup producenckich, przetwórci, zakładów przemysłu rolno-spożywczego należy usytuować w gminie, wykorzystując atrakcyjność inwestycyjną terenów położonych wzdłuż międzynarodowej trasy transportowej. Równocześnie zaangażowanie w budowę zaplecza dla rozwoju gospodarki senioralnej opłaca się nie tylko gminie, ale stwarza możliwość połączenia potencjałów wszystkich gmin powiatu krasnostawskiego.
- Dużą szansą rozwojową jest troska o ochronę środowiska, ponieważ stwarza to naturalną przewagę konkurencyjną nad obszarami miast i dużych aglomeracji. Przetwarzanie bazy surowca – przetwórstwo i przemysł rolno-spożywczy powinny stanowić oprócz branży przemysłu czasu wolnego i srebrnej gospodarki, najważniejszy kierunek rozwoju gospodarczego gminy.
- Do największych mankamentów rozwojowych należy przede wszystkim brak atrakcyjnych miejsc pracy, wysokich wynagrodzeń oraz rosnące zaburzenia demograficzne (starzenie się gminy i emigracja zarobkowa). Brak rozwoju przemysłu rolno-spożywczego oraz brak zorganizowanych grup producentów stanowi duży problem na terenie gminy. Brak kluczowych inwestorów i inwestycji znacznie osłabia wpływy do budżetu gminy, stąd należy wspólnie z innymi gminami podjąć współpracę na rzecz ożywienia gospodarczego powiatu krasnostawskiego, we współpracy z samorządem województwa i rządem RP.
- Występujący równolegle zły stan techniczny dróg powiatowych, brak zabezpieczenia przeciwpowodziowego rzeki Wieprz, brak inwestycji generujących miejsca pracy i źródła własnych dochodów. Rozbudowa infrastruktury kanalizacyjnej oraz sieci gazowej. Mieszkańcy zwracają uwagę na brak specjalistycznej opieki medycznej, która ze względu na starzejące się społeczeństwo powinna być dostępna i nie obciążać budżetu mieszkańców. Pozyskanie środków na rozbudowę struktury specjalistycznej opieki medycznej stanowi wyzwanie rozwojowe Państwa.
- Równocześnie brakuje kompleksowych rozwiązań gospodarki odpadami, które mogłyby w sposób zapobiegać degradacji środowiska naturalnego, dlatego w perspektywie 2021-2030 należy skoordynować edukację z programem selektywnej zbiórki odpadów oraz sposobami ogrzewania budynków.

Istotnym problemem gminy jest brak dostatecznych zasobów finansowych potrzebnych do absorpcji w odpowiedniej do skali potrzeb środków pomocowych. Niestety niska dochodowość rolnictwa nie sprzyja zwiększaniu się dochodów gminy.

- Uciążliwością w rozwoju relacji i budowaniu kapitału społecznego jest brak kompleksowego systemu organizacji czasu wolnego młodzieży (zajęć pozalekcyjnych)

oraz brak miejsc pracy dla młodzieży kończącej naukę w szkołach średnich. Przeprofilowanie szkół i dopasowanie ich oferty do nowych potrzeb rynku pracy jest bardzo istotny. Miejsce spotkań dla młodzieży (klub) powinien być zorganizowany na modelu brytyjskim tzn. służyć rozrywce, organizacji przedsięwzięć kulturalnych i sportowych oraz akcji charytatywnych.

- **Budowa ścieżek rowerowych, chodników dla pieszych przy drogach powiatowych, poprawa jakości dróg znacznie poprawi wizerunek gminy oraz poziom komfortu życia mieszkańców, jak również ułatwi rozwój przemysłu czasu wolnego.**
- **Szczególną uwagę należy zwrócić na patologie społeczną (alkoholizm) i zjawisko bezrobocia, które potęgują problemy i ograniczają w zasadniczy sposób jakość życia mieszkańców.** Patologia ujawnia się również w działaniach degradacji niewykorzystanych obiektów budowlanych i zabytkowych.

2. WNIOSKI Z ANALIZY SWOT REALIZOWANEJ PODCZAS KONSULTACJI W GMINIE IZBICA.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU STREFA SPOŁECZNA

- **Mocne strony Gminy Izbica takie jak:** położenie geograficzne (na szlaku dróg krajowych i międzynarodowych) oraz połączenia kolejowe oraz walory przyrodnicze (rzeka Wieprz) stanowią istotne czynniki ważne dla rozwoju społecznego. Atutem gminy jest dobry dostęp do podstawowej służby zdrowia oraz poziom świadczeń pomocy społecznej. Niemniej ważne dla mieszkańców jest bezpieczeństwo oraz edukacja na poziomie szkół podstawowych, które budują zaufanie pomiędzy władzą lokalną a obywatelami. Aktywność społeczeństwa gminy w zakresie Kół Gospodyń Wiejskich (14 KGW), działalności OSP oraz Domu Kultury w Tarnogórze wpływa na poziom komfortu funkcjonowania JST. Ważnym elementem przestrzeni społecznej jest Integracja w Klubie Seniora (koła emerytów), która wskazuje, że podejmowanie tego typu inicjatyw jest bardzo istotne z punktu widzenia rozwoju Gminy Izbica.
- **Do najważniejszych szans Gminy Izbica należą:** wprowadzone udogodnienia dla inwestorów oraz sprowadzenie do gminy nowych pracodawców/ inwestorów. Atrakcyjne miejsca pracy dla ludzi wykształconych oraz przystosowana do rynku pracy oferty kształcenia dla młodzieży stanowiąc będą o przewadze konkurencyjnej w latach 2021-2030. Dla poprawy warunków bytowych ważna będzie realizacja budowy Centrum Turystyczno-Edukacyjno-Kulturalnego w Izbicy. Baza surowca do rozwoju przemysłu rolno-spożywczego sprzyja powstawaniu nowych zakładów pracy. Jednak, do wykorzystania tych szans rozwojowych potrzebne jest odpowiednie podnoszenie kwalifikacji przez mieszkańców. Wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju atrakcji turystycznych i miejsc pracy w tej branży, wymaga współpracy z innymi JST oraz Województwem Lubelskim m. in. poprawa dojazdu do gminy oraz do pracy (Zamość, Lublin) np. poprzez szybkie połączenia bus i PKP. Punkt Informacji Turystycznej to ważny element dopełniający ofertę przemysłu czasu wolnego, który powinien powstać jak najszybciej. Warunkiem rozwoju lokalnego będzie skuteczne pozyskiwanie środków na

rozwój gminy oraz współpraca z młodzieżą np. reprezentowaną przez Młodzieżową Radę Gminy, którą warto założyć.

- **Należy zadbać w projektowanych działaniach, aby słabe strony Gminy Izbica takie jak:** niskie wynagrodzenia, migracje zarobkowe, brak atrakcyjnych miejsc pracy, bezrobocie stanowiły problemy, które będą mogły być rozwiązane za pomocą konkretnych działań w perspektywie 2021-2030. Ważnym problemem i słabą stroną gminy jest **brak atrakcyjnego miejsca do spędzania wolnego czasu (klubu) dla młodych**. Demografia – starzejące się społeczeństwo oraz zły ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki medycznej i brak mieszkań socjalnych, znacznie osłabiają postrzeganie gminy, jako przyjaznej seniorom, dlatego należy zmierzyć się z tym problemem. Do niedostatków w strefie społecznej należy niewątpliwie niewystarczające angażowanie się społeczeństwa w sprawy Gminy. Brak planowania i realizacji mieszkań dla osób starszych może okazać się bardzo nieciekawym w konsekwencjach (opieka medyczna wymaga skupiska, ponieważ bardzo drogi jest transport medyczny i ograniczony dostęp do specjalistów).
- Należy zwrócić uwagę, aby słabe strony Gminy Izbica **nie pogłębiły zagrożeń, które są identyfikowane w gminie:** zwiększenie liczby osób wymagających opieki społecznej (uzależnienie od pomocy społecznej): niskie dochody rolników i wysokie koszty produkcji, pogłębiające się patologie związane z alkoholizmem, bezrobocie osób nisko wykwalifikowanych oraz brak zaangażowania ludzi w życie publiczne (stagnacja). Pogłębiające się problemy demograficzne dotyczą nie tylko gminy, ale całej Europy, to jeden z najistotniejszych problemów współczesnej Europy.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU STREFY GOSPODARCZEJ

- **Do atutów gospodarczych Gminy Izbica należy przede wszystkim:** lokalizacja JST (trasy krajowe i międzynarodowe), a szczególnie droga S17 oraz posiadane przez gminy tereny do inwestycji. Walory krajobrazowe, potencjał do rozwoju agroturystyki i turystyki umożliwia rozwój przemysłu czasu wolnego i stworzenie pozarolniczych miejsc pracy (należy rozbudować infrastrukturę turystyczną, atrakcje turystyczne: stoki narciarskie, trasy kajakowe, stadniny. Mocną stroną rozwoju gospodarczego gminy są rolnicze tereny (baza surowca) oraz rolnictwo (liczne gospodarstwa). Potencjał produkcji żywności ekologicznej oraz zielarstwa stanowi ważny kierunek dalszego rozwoju gminy w latach 2021-2030. Również pokłady gliny (do przetwarzania) stanowią realną szansę na rozwój gospodarczy Gminy Izbica.
- **Kapitał potencjałów endogenicznych powinien pomóc Gminie Izbica wykorzystać nakreślone w badaniu szanse rozwojowe:** pozyskanie dużego (strategicznego) inwestora. Rozwój rolnictwa (przetwórstwa rolno-spożywczego), produkcji ekologicznej żywności to spójne z trendami kierunku rozwoju gospodarczego właściwe dla takich gmin jak Gmina Izbica. Budowa zbiornika rekreacyjnego, nowe atrakcje turystyczne (rozwój punktów gastronomicznych i miejsc noclegowych, rozwój wiosek tematycznych – gospodarstw tematycznych, usług SPA), a także rozwój stoków narciarskich oraz szlaków kajakowych oraz rozwój agroturystyki i budowa atrakcyjnych campingów – to ważna gałąź przemysłu czasu wolnego, który oprócz branży przetwórstwa rolno-spożywczego

jest bardzo ważną szansą rozwojową. Ważny w perspektywie 2021-2030 będzie rozwój współpracy międzynarodowej oraz powstanie Centrum Innowacji i Przemysłu.

- **Do słabych stron Gminy Izbica, które należy rozwiązać w postaci konkretnych działań w perspektywie rozwojowej w zakresie potencjału gospodarczego należą:** niewykorzystywanie współpracy z gminami niemieckimi w celu rozwoju inwestycji w przemyśle rolno-spożywczym i gorzelniczym. Bardzo istotny jest również brak atrakcji turystycznych oraz brak gastronomii i miejsc noclegowych. Dużym problemem do rozwiązania jest brak innowacji i nowych technologii w rolnictwie, brak opłacalności produkcji rolnej, rozdrobnienie gospodarstw rolnych oraz słaba kondycja firm i brak współpracy między firmami (przedsiębiorczość). Brak przetwórstwa rolno-spożywczego stanowi ważne wyzwanie, ponieważ należy dołożyć wszelkich starań, aby przejść od produkcji surowców do przetwarzania i wytwarzania żywności (szczególnie tej ekologicznej). Krwioobiegim rozwoju gospodarczego jest stan infrastruktury drogowej i odpowiednie przygotowanie terenów inwestycyjnych, dlatego na te aspekty należy zwrócić szczególnie uwagę w projektowaniu rozwoju lokalnego.
- **Należy zatroszczyć się o minimalizowanie zagrożeń, które mogą pogłębić słabe strony i mocno ograniczyć rozwój gospodarczy Gminy, a należą do nich:** brak finansów na rozwój, brak atrakcyjnych miejsc pracy (bezrobocie), wyludnianie się gminy, rosnące koszty pracy, rosnące podatki i opłaty, brak inwestorów.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU STREFA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

- **W strukturze przestrzenno-funkcjonalnej do mocnych stron Gminy Izbicy należy zakwalifikować:** budowę nowych dróg (rozwój infrastruktury), dostęp do S17, dostęp do światłowodu, dostęp do terenów publicznych, dostęp do usług (poczta, banki, podst. opieka zdrowotna), dostęp do infrastruktury kolejowej. Atutem gminy istotnym w dalszym rozwoju są: wodociągi, elektryfikacja, oczyszczalnia oraz obecność szkół, obiekty typu: place zabaw dla dzieci w większości miejscowości. Szlak Green Velo to nie tylko rozpoznawalny szlak w Europie, ale możliwość rozwoju gospodarczego (campingi, restauracje, hotele) wokół tej atrakcji turystycznej na terenie JST oraz sąsiadujących gmin. Walory przyrodnicze i zielone miejsca mają ważną funkcję w postrzeganiu gminy przez mieszkańców oraz inwestorów.
- **Wymienione atuty powinny być wykorzystane do realizacji szans rozwojowych tj.** inwestowanie w infrastrukturę komunalną, inwestowanie w drogi i chodniki, poprawę komunikacji (szybsze połączenia). Obniżenie kosztów prowadzenia przedsiębiorstwa oraz komfortu życia mieszkańców poprzez rozwój gazyfikacji oraz OZE, termomodernizację, rewitalizację, to istotny kierunek budowania przewagi konkurencyjnej Gminy Izbica. Dostosowania urbanistyczne do osób starszych oraz organizacja dziennych domów pobytu dla seniorów to wyzwanie perspektywy 2021-2030. Należy również zwrócić uwagę na rozbudowę/budowę atrakcji do rekreacji oraz wzmocnić ofertę spędzania czasu wolnego poprzez budowę Ośrodka Kultury w Izbicy, budowę ścieżek rowerowych, a także: modernizacja boiska SP w Orłowie Drewnianym, modernizacja boiska SP w Tarnogórze, budowa sali gimnastycznej w SP w Tarnogórze. Rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej, budowa parkingów oraz miejsc na campingi, budowa przystanków to rozwiązania, które należy wziąć pod uwagę projektując kierunki rozwoju

gminy. Do nowych wyzwań należy udowa mieszkań komunalnych oraz wykorzystanie terenów pod budowę mieszkalnictwa rodzinnego.

- **Do słabych stron Gminy Izbica, które należy potraktować priorytetowo w projektowaniu rozwoju, poprzez niwelowanie barier rozwojowych należy:** brak planu zagospodarowania przestrzennego, stan dróg, brak chodników, brak usług komunalnych (kanalizacji, gazyfikacji), brak parków (miejsc do spacerowania, odpoczynku). Mieszkańcy wskazują również na słabe oświetlenie gminy, brak mieszkań socjalnych, brak ścieżek rowerowych, brak parkingów, niewystarczające skomunikowanie gminy z innymi gminami, miastami. Brak miejsc gastronomicznych i miejsc noclegowych oraz brak klubu dla młodzieży znacznie obniża komfort mieszkania na terenie gminy oraz atrakcyjność oferty turystycznej. Brak oferty mieszkalnictwa jednorodzinnego to kwestia do zastanowienia i opracowania rozwiązania wspólnie z prywatnymi inwestorami.
- **Należy zatroszczyć się o minimalizowanie zagrożeń, które mogą pogłębić słabe strony i mocno ograniczyć rozwój Gminy:** brak środków na inwestycje, wzrost wandalizmu, popadanie w ruinę budynków, które nie zostaną wyremontowane. Należy również pamiętać o rosnących potrzebach opieki nad osobami starszymi.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU STREFA TECHNICZNA

- **Do mocnych stron Gminy Izbica niewątpliwie należy:** Dom Kultury w Tarnogórze i Wirkowicach, dziedzictwo kulturowe m. in. budownictwo sakralne, zabytki (np. pałac w Tarnogórze, Cmentarz z czasów I Wojny Światowej). Stan budynków: szkół, przedszkoli, budynek Urzędu Gminy, świetlic, remiz OSP warto wykorzystać do rozwoju nowych kompetencji gminy związanych z poprawą wizerunku i promocji. Dużym atutem są pomniki przyrody, które już teraz mogą tworzyć ciekawą atrakcję turystyczną.
- **Należy skupić się na wykorzystaniu szans rozwojowych, do których należą:** termomodernizacja, rewitalizacja zabytków (pałaców, młynów) i nadanie im nowych funkcji. Ważna będzie promocja gminy (reklama internetowa, foldery, przewodniki itp.) oraz pozyskiwanie środków i znalezienie inwestora w perspektywie 2021-2030. Należy uzupełnić tablice informacyjne przy zabytkach oraz znaczenie pomników przyrody. Mieszkańcy oczekują remontów OSP (np. w Dworzyskach) i boiska w Tarzymiechach.
- **Jednak należy w projektowaniu rozwoju uwzględnić potrzeby wynikające ze słabych stron wskazanych w badaniu diagnostycznym:** dworzec PKP, przystanki, brak toalet, brak ławek do siedzenia, brak budownictwa mieszkaniowego, stan ośrodka zdrowia. Niepokojąca jest obecność obiektów nadających się do rozbiórki, stan Zabytków (zespół pałacowo-parkowy), stan budynków po szkołach oraz brak oświetlenia w gminie (w niektórych szkołach istnieje potrzeba dobudowania np. stołówki, sali lekcyjnej, biblioteki).
- **W projektowaniu rozwoju należy zmierzyć się z wymienionymi zagrożeniami, które mogą pogłębić problemy:** pogarszanie się finansów gminy oraz pogarszający się stan infrastruktury.

UWARUNKOWANIA ROZWOJU STRZAFA ŚRODOWISKOWA

- **Do atutów w obszarze środowiska naturalnego Gminy Izbica należy:** dobra jakość powietrza, w miarę czyste środowisko, segregacja śmieci (gospodarka śmieciowa). Największym atutem jest niewątpliwie: Skierbieszowski Park Krajobrazowy, Europejska Sieć „Natura 2000”, Las Orłowski i czysta woda do picia. Klimat sprzyjający budowaniu energetyki OZE oraz spokój i cisza, to duże atuty na obszarze gminy. Brak szkodliwych zakładów to istotny czynnik w ocenie środowiska.
- **Do szans, które mają wpływ na rozwój i należy je wykorzystać można zaliczyć:** budowa obwodnicy Izbicy (zmniejszy hałas), utylizacja odpadów, korzystanie z segregacji śmieci w sposób konsekwentny, OZE. W perspektywie 2021-2030 ważna będzie kompleksowa edukacja ekologiczna, promocja ekologii oraz pozyskiwanie dofinansowania ze środków UE i innych źródeł. Szansą rozwojową jest umiejętne wykorzystanie walorów przyrodniczych jako atrakcji turystycznej i otoczenia do budowy mieszkalnictwa jednorodzinne.
- **Do słabych stron, które należy rozwiązać na etapie projektowania działań rozwojowych należy:** składowisko niebezpiecznych odpadów w byłej klinkiarni, zanieczyszczona rzeka Wieprz, brak edukacji ekologicznej społeczeństw (emisja CO₂ i pyłów zimną, wywóz śmieci do lasu, brak dyscypliny w segregowaniu odpadów). Utrudnieniem jest brak środków na wkład własny w projekty dotyczące m.in. budowy kolejnego etapu sieci kanalizacji sanitarnej, modernizacji oczyszczalni, modernizacji i przebudowy istniejących wodociągów oraz rozbudowę gazociągu.
- **Do zagrożeń, z którymi należy się zmierzyć należy:** rosnąca liczba odpadów, smog – mała świadomość mieszkańców, używanie oprysków, chemii w rolnictwie, nieoszczędzanie wody, wzrost zachorowania na choroby cywilizacyjne.

Obserwacja rozwoju naszego kraju i Europy, a szczególności stały wzrost zamożności społeczeństwa oraz rosnące zainteresowanie zdrowym i aktywnym trybem życia, pozwala sformułować wniosek, że Gmina Izbica, w związku z powyższymi uwarunkowaniami, powinna skupić się na wykorzystaniu walorów krajobrazowych i środowiskowych w kierunku rozwoju turystyki i przemysłu czasu wolnego oraz usług dla grup aktywnych seniorów i tych, którzy wymagają opieki. Trzeba zauważyć, że do największych zagrożeń/problemów społecznych, na które należy zwrócić uwagę w tworzeniu perspektywy rozwoju gminy są przede wszystkim: wzrost liczby osób starszych, brak atrakcyjnych miejsc pracy oraz brak wykwalifikowanych pracowników i należy skupić swoją uwagę na tym, aby rozwiązać te problemy społeczne. Do najbardziej niepokojących problemów należy wzrost odsetka osób starszych, co może świadczyć o emigracji młodych wykształconych osób w celach zarobkowych.

W Polsce przez długie lata dominował dość klasyczny kierunek migracji z terenów wiejskich do miast, pozwala to sformułować wniosek, że **Gmina Izbica**, w związku z powyższymi problemami społecznymi, **powinna skupić się na tworzeniu atrakcyjnych warunków do życia oraz atrakcyjnych miejsc pracy celem odwrócenia klasycznego trendu migracyjnego.**

DO GRUPY PRIORYTETÓW ROZWOJOWYCH, KTÓRE NAJCZĘŚCIEJ WSKAZYWALI UCZESTNICY BADANIA DIAGNOSTYCZNEGO NALEŻĄ:

1. Budowa nowych i modernizacja istniejących dróg, budowa kanalizacji oraz ciągów pieszo-rowerowych.
2. Sprowadzenie do gminy dużego inwestora w branży rolno-spożywczej, przetwórczej.
3. Promocja i wsparcie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
4. Udogodnienia dla przedsiębiorców (w tym: ulgi, przygotowane tereny pod inwestycje).
5. Modernizacja i wyposażenie w sale gimnastyczne szkół.
6. Rewitalizacja lokalnych zabytków (nadanie im nowych funkcji).
7. Rozwój rolnictwa, w tym nowoczesnych, ekologicznych gospodarstw rolnych i przemysłu przetwórczego.
8. Rozwój turystyki (budowa infrastruktury atrakcji turystycznych, miejsc noclegowych, gastronomii).
9. Rozwój srebrnej gospodarki opartej na usługach dla seniorów.
10. Budowa oferty szkolnictwa zawodowego oraz oferty czasu wolnego dla młodzieży.
11. Poprawa dostępu do specjalistycznej służby zdrowia,
12. Budowa Ośrodka Kultury w Izbicy.
13. Budowa Obwodnicy Izbicy.
14. Skuteczna walka z patologią (alkoholizmem).
15. Zapewnienie kierunków nauczania zgodnych z trendami gospodarczymi.
16. Współpraca z innymi JST w zakresie rozwoju gospodarczego, edukacji, opieki zdrowotnej i geriatrycznej oraz budowy sieciowego produktu turystycznego.

Należy stwierdzić, że **Gmina Izbica jest atrakcyjna, ponieważ jest zlokalizowane w atrakcyjnym miejscu i jest postrzegane jako bezpieczne miejsce, z którym związani są jego mieszkańcy.** Jednak w latach 2021-2030 należy popracować nad: stworzeniem warunków do rozwoju miejsc pracy oraz zaplecza do spędzania wolnego czasu.

KLUCZOWE ZNACZENIE DLA PRZYSZŁOŚCI ROZWOJU GMINY IBICA JEST PODJĘCIE DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ZWIĘKSZANIU WYDAJNOŚCI PRACY, W TYM⁷⁶:

- Poprawa warunków wodnych, w tym w zakresie retencji i nawodnień.
- Ochrona gleb poprzez promowanie innowacyjnych, bardziej ekologicznych sposobów nawożenia oraz rozwój infrastruktury oczyszczania ścieków na obszarach wiejskich.
- Zwiększenie wykorzystania OZE.
- Rozwój rolnictwa specjalistycznego, w tym ekologicznego.
- Wprowadzanie nowoczesnych rozwiązań technicznych i technologicznych, w tym w zakresie automatyzacji i informatyzacji.
- Poprawa struktury wielkościowej i organizacyjnej gospodarstw rolnych.

⁷⁶Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030 proponowane kierunki rozwoju.

- Rozwój rolniczego handlu detalicznego.
- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej.
- Rozwój przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych.
- Rozwój branż wykorzystujących surowce rolne na cele nieżywnościowe (np. kosmetyki, farmaceutyka).
- Rozwój branż obsługujących sektor spożywczy (np. opakowaniowy, maszynowy).
- Stworzenie zintegrowanego systemu dystrybucji (w tym transportu i sprzedaży) w skali lokalnej i globalnej (eksport).
- Wzmacnianie współpracy i sieci powiązań producentów rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Rozwój i profesjonalizacja działalności organizacji zrzeszających rolników sprzyjającej zwiększaniu efektywności poszczególnych działów rolnictwa.
- Wzmocnienie współpracy sektora badawczo-rozwojowego z sektorem produkcyjnym i przetwórczym.
- Wspieranie działań zwiększających rolę doradztwa rolniczego oraz promocja dobrych praktyk rolniczych.
- Stworzenie warunków dla lokalizacji podmiotów należących do Skarbu Państwa w branży przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Stworzenie warunków dla lokalizacji podmiotów należących do prywatnych inwestorów w branży przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Kształtowanie centrum kompetencji w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych.
- Działania na rzecz tworzenia oferty i promowania produktów tradycyjnych i regionalnych.
- Wykreowanie marki produktów żywnościowych.
- Poprawa regionalnych powiązań komunikacyjnych pomiędzy ośrodkami osadniczymi (zgodnie z regionalnym planem transportowym) z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2.
- Organizacja zintegrowanego systemu transportu zbiorowego (MOF) i LOPRS).
- Rozwijanie alternatywnych dla komunikacji publicznej form transportu (MOF i LOPRS).
- Racjonalne korzystanie z energii oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynków, infrastruktury publicznej.
- Rozwój niskoemisyjnych i zeroemisyjnych mocy wytwórczych, w tym energetyki rozproszonej.
- Rozbudowa sieci infrastruktury komunalnej.
- Stworzenie systemu racjonalnej gospodarki odpadami.
- Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej elektro mobilności.
- Rozwój usług i lokalnej infrastruktury komunalnej.
- Organizacja terenów inwestycyjnych.
- Wspieranie rozwoju nowoczesnych technologii w dziedzinie medycyny, rehabilitacji oraz usług dla seniorów.
- Wspieranie rozwoju turystyki zdrowotnej.

- Wspieranie działań mających na celu promocję zdrowego stylu życia, w tym rozwój branży wellness.
- Rozwój komercyjnych usług opieki nad osobami starszymi (domy opieki, ośrodki rehabilitacyjne).
- Rozwój usług i produktów skierowanych do osób starszych, sprzyjających utrzymaniu ich samodzielności i aktywności.
- Kreowanie punktowych produktów turystycznych wykorzystujących nowe trendy w turystyce, łączących funkcje edukacyjne, kulturowe i rekreacyjne.
- Rozwijanie oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. wydarzenia historyczne, tradycje, obiekty kultury, walory środowiskowe).
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning).
- Digitalizacja zasobów kultury, zwiększenie wykorzystania technik teleinformatycznych zapewniających dostęp do dóbr kultury i zasobów przyrodniczych.
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej propagowaniu różnych form turystyki aktywnej.
- Wspieranie przedsiębiorczości bazującej na lokalnej tradycji i dziedzictwie kulturowym (np. rękodzieło) i usługach edukacyjnych.
- Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym w tym form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych).
- Rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie).
- Upowszechnianie usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podnoszenie jej jakości.
- Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.
- Stwarzanie warunków umożliwiających godzenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi.
- Kształtowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich, prospołecznych (np. wolontariat), innowacyjnych, w tym rozwój innowacji społecznych.
- Profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży.
- Wspieranie sektora ekonomii społecznej.
- Ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego.
- Wprowadzanie sposobów upraw i hodowli zmniejszających presję na środowisko przyrodnicze.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony powietrza.
- Ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych.
- Wspieranie inicjatyw ponadlokalnych wpływających na pobudzenie rozwoju gospodarczego.
- Informatyzacja i udostępnianie zasobów i danych publicznych, w szczególności ułatwiających inwestowanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej.
- Integrowanie działań wymagających współpracy wielopoziomowej oraz międzyinstytucjonalnej.

- Promowanie innowacyjnych rozwiązań sprzyjających podnoszeniu efektywności działań administracji publicznej.⁷⁷

Należy uwzględnić w projektowaniu strategicznym to, że w mieszkańcy, docelowo chcą, aby gmina w 2030 powinna być kojarzona jako gmina przedsiębiorcza, atrakcyjna dla inwestorów i tworząca nowe miejsca pracy oraz z miejscem atrakcyjnym dla turystów i dbającym o środowisko naturalne oraz estetykę otoczenia.

Literatura – dane do rozdziału pochodzą z:

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023, Izbica, maj 2017;
- Raport o Stanie Gminy, Izbica, maj 2019;
- Program Gminy Izbica na lata 2015-2023, Autorzy opracowania: Robert Smęt, Grzegorz Suchodolski;
- Dane GUS;
- Dane otrzymane z Urzędu Gminy Izbica oraz jednostek podległych.

⁷⁷Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do roku 2030 proponowane kierunki rozwoju.

Rozdział V

MISJA I WIZJA

MISJA to najogólniejszy opis, sens i powód działania Gminy Izbica. To obraz przewodni, to co gmina (zarządzający i mieszkańcy) uważają za najważniejszą rolę do odegrania. Misja, to ważne obszary, na których skupi się Gmina Izbica w latach 2021-2020. Misja jest precyzyjnym wyrażeniem – w kilku zdaniach – dalekosiężnych zamierzeń i aspiracji. Misja jest wartością, korzeniem z którego formułuje się wizję na użytek działań strategicznych:

- *Co chcemy robić, na czym się koncentrować (cechy działań/usług)?*
- *Dla kogo i gdzie chcemy to robić (cechy mieszkańców, inwestorzy, przedsiębiorcy, naukowcy, turyści)?*
- *Co będzie nas wyróżniało, co będzie specyficzne, unikalne (cechy gminy)?*

Gmina Izbica w latach 2021-2030 chce skoncentrować się na wdrażaniu zrównoważonego rozwoju i wesprzeć rozwój kapitału społecznego, aby wszystkie grupy mieszkańców uczestniczyły czynnie w procesach przekształceń i wdrażaniu nowych inicjatyw. W podejmowanych działaniach Samorząd Gminy Izbica chce skupić się na: utrzymaniu rolniczego krajobrazu poszczególnych miejscowości, polityce zagospodarowania przestrzennego (kreowaniu ładu przestrzennego), programie rozwoju gospodarstw z przewagą użytków zielonych, łączeniu procedur komasacji gruntów z programami odnowy wsi, produkcją ekologicznej, naturalnej żywności, przetwórstwie rolno-spożywczym, promowaniu sprzedaży bezpośredniej i skróconych łańcuchów dostaw, rozwoju turystyki wiejskiej i agroturystyki, rozwiązywaniu problemów strukturalnych gminy (jako obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, w tym przeciwdziałaniu marginalizacji za pomocą prac urzędniowych i planistycznych), wzmocnieniu pomocy przy zakupie gruntów przez inwestorów oraz budowie infrastruktury transportowej, pomocy w transferze wiedzy do przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych oraz pomocy w kształceniu pracowników i podnoszenia kwalifikacji uczniów szkół zawodowych.

Istotnym elementem wyróżniającym Gminę Izbicę w rozwoju w latach 2021-2023 będzie taki rozwój przemysłu, działalności gospodarczej, turystyki, aby wykorzystując w działaniach bazę surowca i kapitał ekologiczny (walory przyrodnicze, zasoby naturalne), zachować rolniczo-turystyczny charakter obszaru, zwiększając jego możliwości gospodarcze przez transfer innowacji, partnerskie – zintegrowane inwestycje z innymi JST oraz współpracę zagraniczną (w tym eksport).

M I S J A

Gmina Izbica koncentrując się na wdrażaniu zrównoważonego modelu rozwoju oraz utrzymaniu rolniczego krajobrazu i walorów przyrodniczych, podejmuje się świadomego kształtowania polityki zagospodarowania przestrzennego, tworząc warunki do rozwoju przemysłu, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz turystyki wiejskiej i agroturystyki oraz srebrnej gospodarki.

Przeciwdziałając marginalizacji społeczno-gospodarczej wprowadza zasady wielopoziomowego, strategicznego zarządzania współpracując z mieszkańcami i inwestorami, tworząc warunki systematycznej poprawy konkurencyjności podmiotów gospodarczych i gospodarstw rolnych oraz poprawiając poziom życia mieszkańców.

W sposób szczególny **Gmina Izbica** skupia się na rewitalizacji społeczno-gospodarczej, budowie infrastruktury transportowej, transferze wiedzy do przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych oraz pomocy w kształceniu i podnoszeniu kwalifikacji mieszkańców. Zintegrowane inwestycje z innymi JST oraz współpraca zagraniczna, w tym eksport pomagają zbudować przestrzeń do życia, do pracy i wypoczynku.

WIZJĘ można zdefiniować jako wspólne wyobrażenie pożądanej, szczegółowo opisanej przyszłości. Nie istnieje żadna uniwersalna wizja modelu gminy. W rzeczywistości może istnieć tyle wizji, ilu jest mieszkańców. Wizja bazuje na realiach i trendach, na mocnych i słabych stronach, szansach i zagrożeniach, a także na różnych wartościach.

W I Z J A

Prowadząc odpowiedzialną, spójną i zrównoważoną politykę planowania przestrzennego, wykorzystując lokalizację przy trasie S17 oraz linii kolejowej 69,

***Gmina Izbica** wyodrębnia obszary inwestycyjne, obszary rolnicze, obszary pod ekstensywną gospodarkę rolną oraz obszary, na których należy utrzymać rolniczy krajobraz.*

***Gmina Izbica** dąży do tego, by w sposób zaplanowany powstawały i rozwijały się tereny przemysłowo-usługowe, rekreacyjne, mieszkalne i rolnicze, co ma pomóc w zachowaniu naturalnego, wiejskiego charakteru poszczególnych miejscowości i pomóc w tworzeniu atrakcyjnych miejsc pracy.*

*Rozbudowany system doradztwa i edukacji rolniczej oraz ekologicznej, transfer innowacji do przemysłu i rolnictwa oraz budowa infrastruktury drogowej i technicznej, wsparcie eksportu i współpraca zagraniczna, kształtują przewagę konkurencyjną **Gminy Izbica**.*

*Zintegrowany rozwój **Gminy Izbica** przekłada się na szczególną dbałość o atrakcyjną, komfortową przestrzeń do życia i do prowadzenia działalności gospodarczej, przy równoczesnym utrzymaniu walorów krajobrazu oraz wspieranie inicjatyw związanych ze spędzaniem wolnego czasu.*

*Łączenie procedur komasacji gruntów z programami odnowy wsi oraz partnerstwo z innymi JST doprowadzi oraz do wielofunkcyjności obszaru **Gminy Izbica** tj. rozwoju przemysłu, przetwórstwa i turystyki oraz gospodarki senioralnej.*

Rozdział VI

CEL STRATEGICZNY I CELE OPERACYJNE

Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym; ochronie środowiska, muszą uwzględniać: cele rozwoju regionu lubelskiego oraz wskazania *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*.

Strategia, będąc dokumentem perspektywicznym i długofalowym, ale jednocześnie zawierającym określone priorytety i kierunki rozwoju, z pewnością będzie ulegać dalszym modyfikacjom i aktualizacjom przez cały okres wdrażania. W momencie przygotowania Strategii, przyjęte kierunki działań wydają się stwarzać najwięcej możliwości na dynamiczny rozwój gminy.

Zasadniczym elementem tworzenia niniejszej Strategii stało się zidentyfikowanie głównych kierunków rozwoju gminy, czyli tych obszarów działalności samorządu lokalnego, które powinny stać się kołem zamachowym dla jego rozwoju. Określanie kierunków rozwoju zrealizowano poprzez pracę Zespołu ds. Strategii oraz podczas konsultacji. Dzięki temu umożliwiono całościową refleksję nad szansami i perspektywami rozwoju Gminy Izbica.

W wyniku prac warsztatowych i analiz strategicznych wyodrębniono następujący cel strategiczny i cele operacyjne planu strategicznego spójne z wyodrębnionymi kierunkami rozwoju.

C E L S T R A T E G I C Z N Y

*Celem rozwoju **Gminy Izbica** w perspektywie 2021-2030
jest przeciwdziałanie marginalizacji społeczno-gospodarczej
i trwały wzrost społeczno-gospodarczy oparty na dotychczasowych
oraz nowych przewagach konkurencyjnych, zapewniający atrakcyjne miejsca pracy,
wysoki poziom kwalifikacji mieszkańców oraz wzrost dochodów mieszkańców, przy
minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego
oraz poprawę stanu środowiska naturalnego.*

***Gmina Izbica** chce razem z innymi Samorządami rozwijać
poprzez Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego – strefę aktywności gospodarczej.*

KIERUNKI ROZWOJU I CELE OPERACYJNE

I. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: Utworzenie we współpracy z kluczowymi partnerami Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego.

CEL OPERACYJNY 1. Poprawa konkurencyjności rolnictwa i tworzenie pozarolniczych miejsc pracy.

CEL OPERACYJNY 2. Rozwój branży rolno-spożywczej oraz przetwórstwa.

CEL OPERACYJNY 3. Rozwój współpracy sektora rolno-spożywczego i budowanie sieci powiązań producentów i przetwórców na terenie gminy.

CEL OPERACYJNY 4. Budowa marki oraz promocja tradycyjnych i lokalnych produktów żywnościowych.

II. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: Zrównoważony rozwój infrastruktury wraz z powiązaniami funkcjonalno-przestrzennymi gminy.

CEL OPERACYJNY 1. Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych przez zrównoważony rozwój infrastruktury technicznej.

CEL OPERACYJNY 2. Wielofunkcyjny rozwój poprzez stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

III. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: Rozwój gospodarki gminy wykorzystujący innowacyjne rozwiązania oraz endogeniczny potencjał gminy.

CEL OPERACYJNY 1. Rozwój usług prozdrowotnych oraz gospodarki senioralnej.

CEL OPERACYJNY 2. Innowacyjne wykorzystanie kapitału ekologicznego i dziedzictwa kulturowego w rozwoju usług wolnego czasu.

IV. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: Poprawa spójności oraz tożsamości gminy poprzez rozwijanie kapitału ludzkiego.

CEL OPERACYJNY 1. Rozwój kapitału ludzkiego gminy.

CEL OPERACYJNY 2. Rozwój usług społecznych i tworzenie warunków do aktywizacji osób starszych.

CEL OPERACYJNY 3. Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej na terenie gminy.

CEL OPERACYJNY 4. Ochrona materialna i niematerialna zasobów kulturowych i środowiskowych gminy.

CEL OPERACYJNY 5. Poprawa efektywności zarządzania gminą i współpraca ponadlokalna.

Rozdział VII

KIERUNKI ROZWOJU I DZIAŁANIA

CELE OPERACYJNE - KIERUNKI - DZIAŁANIA

I. KIERUNEK ROZWOJU GMINY:				
<i>Utworzenie we współpracy z kluczowymi partnerami Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego.</i>				
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL. 1.1. Cel: Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.			
SR GI	CEL OPERACYJNY 1. POPRAWA KONKURENCYJNOŚCI ROLNICTWA I TWORZENIE POZAROLNICZYCH MIEJSC PRACY.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Ochrona gleb poprzez promowanie innowacyjnych, bardziej ekologicznych sposobów nawożenia	1.	1.1. Promowanie innowacyjnych i ekologicznych metod upraw i nawożenia.	1.1.1. Współpraca z KOWR ora IUNG w Puławach w ramach rozwoju edukacji z zakresu ekologicznego rolnictwa (organizacja konferencji, szkoleń, wymiany doświadczeń). 1.1.2. Wsparcie projektów promujących ekologiczne sposoby nawożenia upraw.	GOSPODARKA OCHRONA ŚRODOWISKA
Zwiększenie wykorzystania OZE		1.3. Zwiększenie efektywności energetycznej gospodarstw oraz zwiększenie produkcji i wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.	1.3.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. 1.3.2. Montaż instalacji OZE - Czysta energia w Gminie Izbica – kolektory słoneczne, fotowoltaika, pompy ciepła itp. na budynkach użyteczności publicznej.	

			1.3.3. Wsparcie montażu instalacji OZE - Czysta energia w Gminie Izbica – kolektory słoneczne, fotowoltaika, pompy ciepła itp. w prywatnych budynkach mieszkalnych. 1.3.4. Budowa infrastruktury służącej do wykorzystania paliw alternatywnych (stacje doładowania elektrycznych pojazdów). 1.3.5. Budowa oświetlenia ulicznego wykorzystującego OZE, wymiana opraw oświetleniowych na energooszczędne na terenie Gminy Izbica.	
Rozwój rolnictwa specjalistycznego, w tym ekologicznego	1.	1.4. Rozwój rolnictwa specjalistycznego, w tym ekologicznego.	1.4.1. Wsparcie edukacji ekologicznej w gospodarstwach rolnych. 1.4.2. Wsparcie w pozyskiwaniu środków na rozwój rolnictwa ekologicznego. 1.4.3. Pomoc w organizacji grup producentów produktów ekologicznych – we współpracy z LGD oraz <i>Stowarzyszeniem Polska Ekologia</i> oraz <i>Grupą od Rolnika</i>. 1.4.4. Wsparcie rozwoju przetwórstwa żywności ekologicznej – organizacja kiermaszów, degustacji i innych wydarzeń.	OCHRONA ŚRODOWISKA
Poprawa struktury wielkościowej i organizacyjnej gospodarstw rolnych		1.5. Promowanie zmian struktury wielkościowej i organizacyjnej gospodarstw rolnych.	1.5.1. Współpraca z ARI-MR w zakresie kampanii informacyjnej, organizacyjnej oraz wsparcie merytoryczne w zakresie zmian struktury wielkościowej i organizacyjnych gospodarstw rolnych.	GOSPODARKA
Rozwój rolniczego handlu detalicznego		1.6. Wspieranie rozwiązań sprzyjających rozwojowi rolniczego handlu detalicznego na terenie gminy.	1.6.1. Tworzenie przestrzeni umożliwiającej rozwój rolniczego handlu detalicznego we współpracy z LGD i KGW (sprzedaż tradycyjna oraz e-platforma). 1.6.2. Współpraca z KOWR w zakresie promocji produktów lokalnych i rozwoju rolniczego handlu detalicznego. 1.6.3. Organizacja szkoleń i konferencji dotyczących handlu produktami lokalnymi.	GOSPODARKA
Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej		1.7. Rozwój atrakcyjnej oferty agroturystycznej.	1.7.1. Tworzenie warunków do rozwoju atrakcji agroturystycznych. 1.7.2. Budowa infrastruktury turystycznej wzdłuż rzeki Wieprz na terenie gminy Izbica (m.in. przystanie kajakowe, itp.) oraz infrastruktury służącej edukacji ekologicznej.	GOSPODARKA

1.		1.8. Rozwój różnych form turystyki wiejskiej. 1.9. Zintegrowane wsparcie współpracy w ramach organizacji odpowiedzialnych za rozwój turystyki i agroturystyki w Polsce.	1.7.3. Promocja gospodarstw agroturystycznych i ich oferty jako element marketingu terytorialnego gminy. 1.7.4. Organizacja narzędzi promocji i sprzedaży miejsc noclegowych oraz usług dla seniorów – srebrna gospodarka. 1.8.1. Rozwój współpracy międzynarodowej z Gminą Winterlingen (Niemcy) oraz Gminą Gołowno (Ukraina) i tworzenie różnych form wsparcia. 1.8.2. Wsparcie opracowania i wdrożenia programu wiosek tematycznych (na wzór Saksońskich wiosek tematycznych). 1.8.3. Współpraca z innymi JST w ramach budowy i zarządzania zintegrowanym produktem turystycznym „Lubelska Spiżarnia”. 1.8.4. Tworzenie warunków zachęcających do rozwoju bazy gastronomicznej i noclegowej. 1.8.5. Utworzenie punktu informacji turystycznej. 1.8.6. Współpraca z KGW oraz OSP w ramach angażowania kapitału społecznego w powstawaniu atrakcyjnej oferty wydarzeń kulturalnej. 1.8.7. Współpraca z Akademią Sztuk Pięknych, Wydziałem Artystycznym UMCS, AWF oraz innymi Uczelniami, w ramach rozwoju oferty kulturalno-sportowej. 1.8.8. Rozwój infrastruktury szlaków rowerowych i kajakowych. 1.9.1. Podjęcie stałej współpracy z <i>Polską Organizacją turystyczną</i> w zakresie rozwoju oferty turystycznej Gminy Izbica. 1.9.2. Gmina Izbica – liderem, inicjatorem <i>Stowarzyszenia Gmin Turystycznych Województwa Lubelskiego</i> – organizacji promującej kompleksowo ofertę zrzeszonych gmin. 1.9.3. Podjęcie współpracy z <i>Lubelskim Związkiem Stowarzyszeń Agroturystycznych</i> – w zakresie rozwoju i promocji oferty turystyki wiejskiej.	SPOŁECZNA GOSPODAR- CZA
----	--	---	---	---

		1.10. Rozwój materialnej bazy turystycznej.	1.9.4. Podjęcie współpracy z <i>Fundacją Mapa Pasji</i> i <i>Fundacją Calamita</i> w zakresie rozwoju możliwości wykorzystania questów⁷⁸ w edukacji szkolnej oraz promocji turystycznej Gminy Izbica. 1.9.5. Nawiązanie współpracy z organizatorami „Zielonych Szkół” – budowa oferty dla „Zielonych Szkół” na terenie Gminy Izbica. 1.9.6. Realizacja wspólnych przedsięwzięć rozwijających ofertę turystyczną gmin „Skierbszowskiego Parku Krajobrazowego”. 1.10.1. Uwzględnienie w zintegrowanym i zrównoważonym planie zagospodarowania przestrzennego obszarów pod budowę obiektów noclegowych typu: hotele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska młodzieżowe. 1.10.2. Tworzenie warunków i zachęt do prowadzenia działalności w zakresie gastronomii: zakłady gastronomiczne, punkty gastronomiczne, restauracje, bary, cukiernie. 1.10.3. Tworzenie warunków i zachęt do budowy bazy towarzyszącej, umożliwiającej korzystanie z walorów przyrodniczych: wież i kładek widokowych, parków linowych, stanic kajakowych, wyciągów narciarskich, ogrodów botanicznych/zielarskich, SPA, sklepy z pamiątkami, wypożyczalnie rowerów).	
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRIIR	SRWL Cel operacyjny 1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne			
SR GI	CEL OPERACYJNY 2. ROZWÓJ BRANŻY ROLNO-SPOŻYWCZEJ ORAZ PRZETWÓRSTWA.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL,	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA

⁷⁸Questing to rodzaj gry polegającej na odkrywaniu dziedzictwa miejsca i tworzeniu nieoznakowanych szlaków, którymi można wędrować kierując się informacjami zawartymi w wierszowanych wskazówkach. W wielu elementach gra ta przypomina podchody i harcerskie gry patrolowe oraz gry terenowe.

SOR, KSRR, SZRWRiR				
Rozwój przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego	2.	2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego.	2.1.1. Tworzenie odpowiednich warunków inwestycyjnych, dla inwestorów z branży przetwórstwa rolno-spożywczego - ulgi, obsługa informacyjna, pomoc w zakupie gruntów, wysoki poziom edukacji. 2.1.2. Utworzenie punktu obsługi inwestora i współpracy zagranicznej. 2.1.3. Promocja gospodarcza gminy (szczególnie poprzez SoMe, blogi tematyczne, videoblogi, udział w targach i konferencjach). 2.1.4. Opracowanie z Miastem Krasnystaw i innymi JST „Planu zagospodarowania terenów leżących wzdłuż nowej trasy S-17 oraz linii kolejowej nr 69 Rejowiec – Hrebenne” w MOF Krasnystaw.	GOSPODARKA
Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych		2.2. Wsparcie w zakresie powstawania infrastruktury oraz obiektów przechowalniczych.	2.2.1. Tworzenie warunków do powstawania zintegrowanej i spójnej infrastruktury oraz obiektów przechowalniczych poprzez opracowanie Miejscowego Planu Zagospodarowania Przestrzennego z uwzględnieniem terenów inwestycyjnych – we współpracy z Samorządami inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego. 2.2.2. Uzbrojenie terenów pod tereny inwestycyjne w tym budowa dróg dojazdowych i pozostałych mediów. 2.2.3. Współpraca z PKP w zakresie tworzenia możliwych ułatwień, do podejmowania działań modernizacji linii i taboru kolejowego, budowy infrastruktury dworca przesiadkowego (do obsługi ruchu turystycznego) – we współpracy z gminami sąsiadującymi, MOF Krasnystaw oraz inicjatywą Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego.	GOSPODARKA

Rozwój branż wykorzystujących surowce rolne na cele nieżywnościowe (np. kosmetyki, farmaceutyka)		2.3. Wsparcie w zakresie rozwoju branż wykorzystujących surowce na cele przetwórstwa nieżywnościowego.	2.3.1. Tworzenie warunków do rozwoju branż wykorzystujących surowce rolne na cele nieżywnościowe - biogospodarka (np. produkcja biopaliw, biometanu). 2.3.2. Utworzenie gminnej bazy surowców naturalnych oraz produktów rolnych dla inwestorów. 2.3.3. Promocja gminy jako bazy surowca w kraju i zagranicą. 2.3.4. Wsparcie transferu wiedzy i innowacji do biznesu i gospodarstw rolnych – we współpracy z uczelniami oraz instytucjami z kraju i zagranicy – współpraca z CTT lubelskich Uczelni oraz innymi Centrami/Ośrodkami Badawczo-Rozwojowymi.	GOSPODARKA
Rozwój branż obsługujących sektor spożywczy (np. opakowaniowy, maszynowy)		2.4. Wsparcie rozwoju branż obsługujących sektor spożywczy.	2.4.1. Tworzenie warunków do rozwoju branży opakowaniowej i drzewnej. 2.4.2. Tworzenie warunków do rozwoju branży maszynowej. 2.4.3. Tworzenie warunków do rozwoju branży IT. obsługującej producentów rolno-spożywczych.	GOSPODARKA
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 1.3. Rozwój współpracy w sektorze rolno-spożywczym			
SR GI	CEL OPERACYJNY 3. ROZWÓJ WSPÓŁPRACY SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO I BUDOWANIE SIECI POWIĄZAŃ PRODUCENTÓW I PRZETWÓRCÓW NA TERENIE GMINY.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Wzmacnianie współpracy i sieci powiązań producentów rolnych	3.	3.1. Efektywne wzmacnianie współpracy branży rolno-spożywczej i przetwórstwa rolno-spożywczego.	3.1.1. Program wsparcia organizacyjno-prawnego sieciowania gospodarstw, producentów i przedsiębiorców we współpracy z LODR i KOWR i inicjatywą Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego.	

i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego		3.2. Wzmacnianie sieci powiązań producentów rolnych i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego.	3.1.2. Utworzenie lokalnej bazy rolników, producentów rolno-spożywczych i przetwórców (na stronie www gminy). 3.2.1. Systematyczna i kompleksowa współpraca z LODR i KOWR oraz inicjatywą Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego, w ramach kierunkowego wsparcia nowatorskich rozwiązań organizacyjnych na potrzeby współpracy podmiotów branży rolno-spożywczej i przetwórstwa rolno-spożywczego oraz rozwoju eksportu. 3.2.2. Współpraca z korporacjami, instytucjami publicznymi, które prowadzą dystrybucję produktów żywnościowych i pomoc w tworzeniu krótkich łańcuchów dostaw.	GOSPODARKA
Rozwój i profesjonalizacja działalności organizacji zrzeszających rolników sprzyjającej zwiększaniu efektywności poszczególnych działów rolnictwa		3.3. Profesjonalizacja działalności organizacji zrzeszających rolników sprzyjającej zwiększaniu efektywności produkcji, pakowania, przechowywania i dystrybucji żywności.	3.3.1. Organizowanie merytorycznego wsparcia w budowaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji producentów i przetwórców rolno-spożywczych oraz rolników w zakresie: zarządzania, certyfikacji, marketingu, finansów, informatyki, negocjacji, sprzedaży oraz logistyki. 3.3.2. Tworzenie warunków do współpracy organizacji zrzeszających rolników poprzez organizowane przez gminę spotkania, konkursy, wyjazdy studyjne, wystawy i inne wydarzenia.	GOSPODARKA
Wzmocnienie współpracy sektora badawczo-rozwojowego z sektorem produkcyjnym i przetwórczym		3.4. Współpraca z sektorem badawczo-rozwojowym oraz z sektorem produkcyjnym i przetwórczym.	3.4.1. Utworzenie wspólnie z Miastem Krasnystaw i partnerami inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego Centrum Rozwoju Przedsiębiorczości rozwijającego innowacyjne rozwiązania technologiczne i poza technologiczne na potrzeby małych, średnich producentów i przetwórców rolno-spożywczych.	GOSPODARKA
Stworzenie warunków dla lokalizacji siedziby oraz podmiotów		3.5. Opracowanie i wdrożenie projektu modelowego rozwiązania mobilizującego sektor producentów do	3.5.1. Uzbrojenie terenów przeznaczonych w miejscowym planie zagospodarowania pod tereny inwestycyjne w tym budowa dróg dojazdowych i pozostałych mediów.	FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

Narodowego Holdingu Spożywczego		współpracy i poprawy efektywności gospodarstw rolnych.	3.5.2. Utworzenie wspólnie z innymi JST –Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego poprzez tworzenie warunków rozwoju gospodarki żywnościowej.	GOSPODARKA
Kształtowanie centrum kompetencji w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych		3.6. Rozwój edukacji, e-learningu oraz zintegrowanych kwalifikacji w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych.	3.6.1. Tworzenie warunków do rozwoju edukacji, e-learningu oraz zintegrowanych kwalifikacji w obszarze nauk przyrodniczych i rolniczych we współpracy ze szkołami podstawowymi i średnimi oraz lubelskimi Uczelniami. 3.6.2. Budowa zintegrowanego systemu zarządzania szkołami średnimi o profilu rolniczym na terenie powiatu krasnostawskiego.	SPOŁECZNA
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 1.4. Umacnianie marki lubelskich produktów żywnościowych			
SR GI	CEL OPERACYJNY 4. BUDOWA MARKI ORAZ PROMOCJA TRADYCYJNYCH I LOKALNYCH PRODUKTÓW ŻYWNOŚCIOWYCH.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Działania na rzecz tworzenia oferty i promowania produktów tradycyjnych i regionalnych	4.	4.1. Tworzenie oferty i promowanie produktów tradycyjnych i regionalnych pochodzących z terenu gminy i LGD Krasnystaw PLUS.	4.1.1. Wsparcie organizacyjne we współpracy z LGD Krasnystaw PLUS oraz inicjatywą Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego współpracy rolników i producentów rolnych w celu uruchomienia na szeroką skalę produkcji zdrowej, ekologicznej żywności. 4.1.2. Budowa sieci współpracy skoncentrowanej wokół ekologicznej produkcji rolnej i jej marketingu we współpracy z lokomotywami tj. regionalnymi przedstawicielami branży rolno-spożywczej. 4.1.3. Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej i solidarnościowej na poziomie gminy we współpracy z GOPS, KGW oraz stowarzyszeniami i organizacjami społecznymi w celu promowania produkcji i produktów lokalnych. 4.1.4. Opracowanie planu komunikacji i promocji produktów pochodzących z gminy wspólnie ze stowarzyszeniami i KGW	GOSPODARKA

			oraz producentami – ze szczególnym wykorzystaniem narzędzi internetowych, wystaw, targów, kiermaszów. 4.1.5. Zorganizowanie profesjonalnych szkoleń z zakresu promocji żywności i produktów lokalnych oraz tradycyjnych dla rolników, producentów. 4.1.6. Powołanie koordynatora ds. rozwoju i promocji produktów lokalnych w ramach LGD Krasnystaw PLUS i inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego.	
Wykreowanie lubelskiej marki produktów żywnościowych		4.2. Wykreowanie marki lokalnych produktów żywnościowych „KRASNA CHATA”⁷⁹.	4.2.1. Opracowanie strategii marki produktów lokalnych i tradycyjnych „KRASNA CHATA” i powołanie podmiotu zarządzającego rozwojem marki i produktów w ramach LGD. 4.2.2. Pozyskiwanie środków finansowych na realizację działań związanych z wykreowaniem marki produktów żywnościowych „KRASNA CHATA”. 4.2.3. Organizacja przestrzeni i wydarzeń promujących markę „KRASNA CHATA”. 4.2.4. Tworzenie warunków do dystrybucji krajowej produktów oznaczonych marką „KRASNA CHATA”. 4.2.5. Współpraca z organizacjami wspierającymi eksport produktów lokalnych i tradycyjnych w celu internacjonalizacji marki „KRASNA CHATA”. 4.2.6. Współpraca z rolnikami, producentami oraz przetwórcami w celu certyfikacji produktów, pakowania, przechowywania, marketingu oraz zbudowania kanałów dystrybucji produktów oznaczonych marką „KRASNA CHATA”.	SPOŁECZNA GOSPODAR- CZA

⁷⁹ Nazwa może ulec zmianie na poziomie operacyjnym tj. realizacji działania.

II. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: Zrównoważony rozwój infrastruktury wraz z powiązaniami funkcjonalno-przestrzennymi gminy.

SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej Cel operacyjny 2.2. Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)			
SR GI	CEL OPERACYJNY 1. WZMOCNIENIE POWIĄZAŃ FUNKCJONALNYCH PRZEZ ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Poprawa regionalnych powiązań komunikacyjnych pomiędzy ośrodkami osadniczymi (zgodnie z regionalnym planem transportowym) z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2 Założenia Programowania	1.	1.1. Rozwój lokalnych układów drogowych z uwzględnieniem ruchu rowerowego na zasadach ogólnych, zapewniających dostęp do miejsc koncentracji podstawowych usług.	1.1.1. Budowa drogi gminnej Nr 109893L na odcinku od drogi powiatowej 3111 L – Tarnogóra Kolonia – Górecko. 1.1.2. Budowa drogi gminnej Mchy – Las Niemienice. 1.1.3. Budowa drogi gminnej Nr 109912L w miejscowości Orłów Murowany. 1.1.4. Budowa drogi gminnej Nr 109904L w miejscowości Majdan Krynicki. 1.1.5. Budowa i przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Izbica. 1.1.6. Budowa drogi gminnej Nr 109900 L od drogi powiatowej 3147L w kierunku Zalesie. 1.1.7. Utwardzenie dna wąwozu lessowego poprzez budowę drogi gminnej nr 109900L. 1.1.8. Przebudowa drogi gminnej Nr 109940L w miejscowości Tarnogóra w stronę m. Tarczyniechy Pierwsze. 1.1.9. Przebudowa drogi gminnej Nr 109897L w miejscowości Tarczyniechy Pierwsze w stronę m. Izbica.	FUNKCJO- NALNO - PRZESTRZEN -NA

Rozwoju Obszarów Wiejskich ze Środków Europejskich na lata 2021-2027" (20.02.2020).			1.1.10. Budowa drogi gminnej Nr 109899L w miejscowości Tarzymiechy Trzecie (Hydrofornia). 1.1.11. Budowa drogi gminnej Nr 109935L w miejscowości Tarzymiechy Trzecie od drogi powiatowej Nr 2145L do drogi gminnej 109899L. 1.1.12. Przebudowa drogi gminnej Nr 109946L w miejscowości Izbica (ul. Zielna). 1.1.13. Przebudowa drogi gminnej Nr 109949L w miejscowości Izbica (ul. Sportowa). 1.1.14. Budowa parkingu przy drodze gminnej Nr 109939L w miejscowości Izbica (ul. Kronlanda). 1.1.15. Budowa dalszej części drogi gminnej Nr 109934L w miejscowości Tarzymiechy Trzecie od drogi powiatowej nr 3145L do drogi gminnej Nr 109899L. 1.1.16. Budowa drogi gminnej nr 109945L w miejscowości Izbica od ul. Gminnej do ul. Leśnej. 1.1.17. Budowa drogi gminnej Nr 109892L Tarnogóra Kolonia-Wirkowice Drugie. 1.1.18. Budowa drogi gminnej w miejscowości Orłów Drewniany Kolonia. 1.1.19. Budowa drogi gminnej Bartoszków – Las Kulig. 1.1.20. Przebudowa drogi gminnej Nr 109948 L (ul. Łąkowa) w Izbicy. 1.1.21. Budowa drogi gminnej nr 126031L w kierunku Las Dąbrowa. 1.1.22. Przebudowa ulicy Kwiatowej w Izbicy. 1.1.23. Budowa drogi gminnej Nr 126031L Dworzyska – Widniówka Kolonia 1.1.24. Budowa dalszego odcinka drogi gminnej Nr 109923 L w miejscowości Kolonia Tarnogóra. 1.1.25. Budowa dalszego odcinka drogi gminnej Nr 126020L w miejscowości Romanów-Zapłocie.	
--	--	--	--	--

			1.1.26. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Wirkowice – Stara Wieś 1.1.27. Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Ostrzyca – Zawodzie. 1.1.28. Budowa drogi gminnej Nr 109911L w miejscowości Orłów Murowany. 1.1.29. Budowa drogi gminnej Kryniczki – Wiszenki Kolonia. 1.1.30. Przebudowa drogi gminnej Nr 109957L w Izbicy (ul. Fabryczna). 1.1.31. Przebudowa drogi gminnej Nr 109936L w Izbicy (ul. Kolejowa). 1.1.32. Budowa dojazdów do drogi gminnej Nr 109967L (ul. Chmielna) w miejscowości Tarnogóra. 1.1.33. Budowa drogi gminnej w Wikowicach (Tapiniec Górny).	
		1.2. Integrowanie systemów transportowych w MOF Krasnostawskim przyjaznych środowisku, z uwzględnieniem infrastruktury sprzyjającej elektromobilności.	1.2.1. Budowa zintegrowanych systemów transportowych w MOF , przyjaznych środowisku, z uwzględnieniem infrastruktury sprzyjającej elektro mobilności. 1.2.2. Integrowanie działań na rzecz efektywnego świadczenia usług społecznych.	
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 2.3. Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich Cel operacyjny 4.6 . Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania			
SR GI	CEL OPERACYJNY 2. WIELOFUNKCYJNY ROZWÓJ POPRZEC STYMULOWANIE ROZWOJU LOKALNEJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI			
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	2.	2.1. Zintegrowane metody wielopoziomowego zarządzania gminą poprzez planowanie strategiczne oraz zarządzanie marketingowe.	2.1.1. Integracja planowania społeczno-gospodarczego z planowaniem przestrzennym poprzez opracowanie „Ponadlokalnej Strategii Rozwoju 2021-2030” wspólnie z partnerami inicjatywy Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-	FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA

		Spożywczego. 2.1.2. Rozwój systemu partycypacji społecznej – konsultowanie i uwzględnienie w systemie planowania przestrzennego zmiennych w czasie powiązań funkcjonalno-przestrzennych w prowadzonej działalności gospodarczej i społecznej przekraczającej granice administracyjnych podziałów poprzez wprowadzenie instrumentów realizujących cele wynikające z ponad gminnego podejścia funkcjonalnego i potrzeb przedsiębiorców. 2.1.3. Kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu oraz instytucjami finansowymi. 2.1.4. Wsparcie organizacyjne i doradcze w tworzeniu warunków do rozwoju e-gospodarki na terenie gminy. 2.1.5. Współpraca z przedsiębiorcami w zakresie pomocy organizacyjno-prawnej w zakresie zarządzania zmianą i niwelowania skutków kryzysu gospodarczego. 2.1.6. Opracowanie „Lokalnego Planu Rozwoju Gospodarczego” (zintegrowanego z działalnością innych JST oraz Powiatowego Urzędu Pracy w powiecie krasnostawskim) na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i promocji postaw przedsiębiorczych, szczególnie wśród młodych mieszkańców gminy. 2.1.7. Tworzenie warunków do budowania bazy dla rozwoju sektorów opartych na usługach ekosystemowych (m. in. produkcja dóbr ekosystemowych, takich jak żywność, drewno, biopaliwa, pochłanianie i przetwarzanie odpadów, procesy regeneracji). 2.1.8. Współpraca B+R+JST w zakresie rozwoju innowacji gospodarczych i technologii informacyjno-komunikacyjnych. 2.1.9. Współpraca z innymi JST, administracją Samorządu Województwa Lubelskiego oraz stroną rządową w zakresie	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA GOSPODAR KA
--	--	---	---

			wzrostu aktywności zawodowej mieszkańców - budowa Zintegrowanego Systemu Szkolnictwa Zawodowego i Kwalifikacji Zawodowych (we współpracy z Powiatem Krasnostawskim). 2.1.10. Wprowadzenie <i>Funduszu Sołeckiego</i> .	SPOŁECZNA
Rozwój usług i lokalnej infrastruktury komunalnej		2.2. Rozwój usług i lokalnej infrastruktury komunalnej.	2.2.1. Wsparcie organizacyjno-techniczne budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. 2.2.2. Uzupełnienie braków w wyposażeniu infrastrukturalnym, w tym infrastruktury dostępu do szerokopasmowego Internetu m.in. w celu zwiększenia poziomu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych. 2.2.3. Teleinformatyzacja Urzędu Gminy Izbica e-urząd, w tym informatyzacja gminy.	TECHNICZNA
Odnowa wsi/ Obszary zagrożone trwałą marginalizacją.		2.3. Wzrost jakości życia i tożsamości mieszkańców gminy.	2.3.1. Budowa, odnawianie i urządzenie ścieżek rowerowych, szlaków pieszych służących do użytku publicznego (budowa infrastruktury rowerowej – ścieżek, parkingów dla rowerów oraz stojaków). 2.3.2. Kształtowanie centrum wsi poprzez w odnawianie lub budowę placów, parkingów, chodników, oświetlenia ulicznego itp. 2.3.3. Budowa lub przebudowa połączona z remontem elementów małej infrastruktury turystycznej oraz rekreacyjnej m. in. budowa infrastruktury turystycznej wzdłuż rzeki Wieprz (przystanie kajakowe, szlaki konne, trasy do nart biegowych). 2.3.4. Rewitalizacja obszaru zdegradowanego poprzez budowę budynku pełniącego funkcje społeczne w Gminie Izbica. 2.3.5. Przebudowa świetlicy wiejskiej w miejscowości Kryniczki. 2.3.6. Budowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy Izbica (place zabaw, siłownie zewnętrzne, ścieżki rowerowe, wiaty, stojaki, itp.).	TECHNICZNA SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

			2.3.7. Rewitalizacja przestrzeni publicznej przy ulicy Lubelskiej i ulicy Rynek w miejscowości Izbica. 2.3.8. Montaż systemu monitoringu wizyjnego przy Skwerze w centrum miejscowości Izbica oraz w miejscach zagrożonych bezpieczeństwem osób, mienia.	
Organizacja terenów inwestycyjnych		2.4. Rozwój terenów inwestycyjnych.	2.4.1. Pozyskanie środków finansowych na uzbrojenie terenów inwestycyjnych na terenie gminy. 2.4.2. Uzbrojenie terenów przeznaczonych pod inwestycje (budowa dróg dojazdowych oraz pozostałych mediów) 2.4.3. Promocja terenów inwestycyjnych – <i>Strefy Aktywności Gospodarczej pn. Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego.</i>	FUNKcjONALNO -PRZESTRZEN-NA

III. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: <i>Rozwój gospodarki wykorzystujący innowacyjne rozwiązania oraz endogeniczny potencjał gminy.</i>				
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej			
SR GI	CEL OPERACYJNY 1. ROZWÓJ USŁUG PROZDROWOTNYCH ORAZ GOSPODARKI SENIORALNEJ.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Rozwój komercyjnych usług opieki nad osobami starszymi (domy opieki, ośrodki rehabilitacyjne)	1.	1.1. Rozwój usług opieki nad osobami starszymi na terenie gminy.	1.1.1. Tworzenie warunków do budowy zakładów opiekuńczo leczniczych i pielęgnacyjnych przeznaczonych dla osób starszych oraz niepełnosprawnych. 1.1.2. Rozwój infrastruktury społecznej, komunalnej w tym dedykowanej dla osób starszych. 1.1.3. Powołanie <i>Koordynatora ds. inwestycji</i> odpowiadającego za obsługę (organizacyjno-doradczą)	SPOŁECZNA

			deweloperów, inwestorów w zakresie budowy mieszkań, świetlic, klubów, dla seniorów tj. tworzenie warunków do rozwoju gospodarki senioralnej (srebrnej gospodarki) na terenie gminy poprzez: budowanie pozytywnego wizerunku społecznego osób starszych; wsparcie informacyjno-merytoryczne środowisk senioralnych; zbieranie i udzielanie informacji na temat placówek działających na rzecz seniorów, wspieranie programów aktywizujących osoby starsze, umacnianie więzi międzypokoleniowych, a szczególnie podkreślenie roli seniora w rodzinie, promocja i wsparcie aktywności ruchowej wśród seniorów, budowanie pozytywnego wizerunku samorządu przyjaznego seniorom.	
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRI	SRWLCel operacyjny 3.3. Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej.			
SR GI	CEL OPERACYJNY 2. INNOWACYJNE WYKORZYSTANIE KAPITAŁU EKOLOGICZNEGO I DZIEDICTWA KULTUROWEGO W ROZWOJU USŁUG WOLNEGO CZASU.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRI	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Kreowanie punktowych produktów turystycznych wykorzystujących nowe trendy w turystyce, łączących funkcje edukacyjne, kulturowe i rekreacyjne	2.	2.1. Kreowanie punktowych produktów turystycznych wykorzystujących nowe trendy w turystyce.	2.1.1. Opracowanie lokalnego, kompleksowego i spójnego programu (we współpracy ze stowarzyszeniami, gminami skupionymi w inicjatywie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego, przedsiębiorcami) pakietowania i sieciowania oferty turystycznej, w tym kształtowanie spójnego układu szlaków rowerowych o znaczeniu europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. 2.1.2. Wspieranie rozwoju usług turystycznych poprzez innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych takich jak: przewodnictwo, usługi gastronomiczne, usługi hotelarskie, informacja turystyczna	GOSPODARKA I OCHRONA ŚRODOWISKA

			oraz promocja gminy poprzez: mapy turystyczne, pamiątki, sprzęt turystyczny, a szczególnie internet. 2.1.3. Opracowanie zasad współpracy z przedsiębiorcami, JST oraz rolnikami w budowaniu i promocji usług wolnego czasu (w zakresie kultury, usług związanych z aktywną rekreacją, odnową biologiczną, turystyką zdrowotną, gastronomią, rozrywką, e-usługami) oraz założenie fundacji pozyskującej środki na rozwój kultury w gminie. 2.1.4. Upowszechnianie nowoczesnych, wykorzystujących technologie cyfrowe form dostępu do kultury i informacji o zasobach przyrodniczych.	
Rozwijanie oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. wydarzenia historyczne, tradycje, obiekty kultury, walory środowiskowe)		2.2. Kampanie informacyjno-promocyjne skierowane do turystów i inwestorów.	2.2.1. Organizacja i promocja wydarzeń charakteryzujących się dużą spójnością tematyczną, organizacyjną oraz konkretnym umiejscowieniem w czasie i przestrzeni np. pokazy, prezentacje, wystawy, festiwale, imprezy sportowe. 2.2.2. Utworzenie video kanału⁸⁰ Gminy Izbica – <i>Lokalne Źródło Informacji</i>. 2.2.3. Budowa interaktywnej strony internetowej gminy. 2.2.4. Promocja działalności kół gospodyń wiejskich wśród – wsparcie w projektach ogólnopolskich (m. in. organizowanych przez Fundację) . 2.3.5. Wzmocnienie wąwozu lessowego w miejscowości Bobliwo	SPOŁECZNA
Rozwój infrastruktury sprzyjającej propagowaniu różnych form turystyki aktywnej		2.3. Rozwój zasobów endogenicznych - infrastruktura turystyki aktywnej będąca produktem turystycznym.	2.3.1. Budowa wież widokowych z kładkami i infrastrukturą otaczającą (parkingi, lunety, siedziska, grillowiska, mała gastronomia itp.) 2.3.2. Przygotowanie nowych tras dla turystyki pieszej, rowerowej, konnej, kajakowej, samochodowej na terenie Izbickiego Przełomu Wieprza we współpracy z <i>Lubelską</i>	SPOŁECZNO - GOSPODAR- CZA

⁸⁰ Przykład: <http://www.wgmedia.eu/aktualnosci/z-gminy-rajcza/3303-jako-to-downij-bywalo-w-miynsopuscie-i-w-posci>

			<i>Regionalną Organizacją Turystyczną oraz Ligą Ochrony Przyrody.</i> 2.3.3. Tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury turystyki aktywnej w PPP. 2.3.4. Utwardzenie dna wąwozu lessowego poprzez budowę drogi gminnej nr 109900L. 2.3.5. Wzmocnienie wąwozu lessowego w miejscowości Izbica (łączącego Maliniec z Zalesiem). 2.3.6. Wzmocnienie wąwozu lessowego w miejscowości Bobliwo. 2.3.7. Utwardzenie dna wąwozu w miejscowości Wirkowice na drodze gminnej nr 109929L.	
Wspieranie przedsiębiorczości bazującej na lokalnej tradycji i dziedzictwie kulturowym (np. rękodzieło) i usługach edukacyjnych		2.4. Rozwój przedsiębiorczości bazującej na lokalnej tradycji i dziedzictwie kulturowym oraz usługach edukacyjnych.	2.4.1. Inicjowanie i wspieranie współpracy sieciowej przedsiębiorców i instytucji z branży turystycznej bazującej na lokalnej tradycji i dziedzictwie kulturowym (np. rękodzieło) i usługach edukacyjnych. 2.4.2. Wykreowanie i budowa produktu turystycznego tworzonego w oparciu o atrakcje <i>OSI Żywicielskiego</i>, w tym opracowanie koncepcji rozwoju produktu turystycznego wspólnie z innymi JST (partnerami inicjatywy pn. Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego). 2.4.3. Prowadzenie skutecznych działań promocyjnych zachęcających turystów do korzystania z pakietu usług oferowanych w ramach rozwijanego produktu turystycznego – szczególnie z wykorzystaniem przestrzeni internetu. 2.4.4. Współpraca gminy z instytucjami z branży turystycznej w celu stworzenia kompleksowego programu szkolenia kadr i monitorowania standardów jakości świadczonych usług turystycznych m. in. z POT, PART SA.⁸¹	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

⁸¹<https://www.pot.gov.pl/pl/archiwum/szkolenia-dla-branzy-turystycznej-nowe-szkolenia-part-sa-2>

		2.5. Zintegrowane zarządzanie dziedzictwem kulturowym.	2.4.5. Współpraca i promocja sieci wiosek tematycznych OSI Żywicielskiego wspólnie z innymi JST (partnerami gminy). 2.5.1. Opracowanie bazy fotograficzno-historycznej i digitalizacja zbiorów dziedzictwa gminy. 2.5.2. Rewitalizacja miejscowości oraz obszarów istotnych dla dziedzictwa kulturowego i atrakcyjnych turystycznie, 2.5.3. Regulacje w zakresie dbałości o estetykę krajobrazu na terenie gminy. 2.5.4. Współpraca i tworzenie zintegrowanych strategii rozwoju lokalnej tradycji i dziedzictwa kulturowego we współpracy z LGD Krasnystaw Plus oraz inicjatywy Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego 2.5.5. Wspieranie działalności gospodarczej związanej z dziedzictwem (tzw. branży dziedzictwa) poprzez: ulgi, granty, pożyczki, zwolnienia podatkowe. 2.5.6. Zastosowanie instrumentów planistycznych umożliwia tworzenie przestrzeni dla twórców, np. dla klasy kreatywnej.⁸² 2.5.7. Założenie podmiotów ekonomii społecznej (mogą to być spółdzielnia socjalna, spółka non-profit, zakład aktywności zawodowej – ZAZ, centrum integracji społecznej – CIS) – samodzielnie lub z inną JST oraz organizacjami pozarządowymi.	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA
--	--	--	---	---

⁸² Dobrym przykładem takich działań jest Art_Inkubator mieszczący się w Fabryce Sztuki w Łodzi i wykorzystanie dziedzictwa poprzemysłowego do rozwoju klasy i sektorów kreatywnych.

IV. KIERUNEK ROZWOJU GMINY: <i>Poprawa spójności oraz tożsamości gminy poprzez rozwijanie kapitału ludzkiego.</i>				
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel strategiczny 4 –Wzmacnianie kapitału społecznego			
SR GI	CEL OPERACYJNY 1. ROZWÓJ KAPITAŁU LUDZKIEGO I SPOŁECZNEGO GMINY.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Wspieranie działań na rzecz uczenia się przez całe życie, służących poprawie umiejętności i zmianom kwalifikacji	1.	1.1. Wsparcie procesów uczenia się i podnoszenia kwalifikacji mieszkańców gminy.	1.1.1. Promowanie zintegrowanych kwalifikacji.⁸³ 1.1.2. Rozwijanie współpracy i więzi partnerskich z pracodawcami i związkami zawodowymi pod kątem kształcenia w miejscu pracy; zachęcanie różnego rodzaju placówek do działania w ramach systemu edukacji oraz stymulowanie współpracy między nimi w zakresie wdrażania rozwiązań sprzyjającym zmianom kwalifikacji mieszkańców gminy. 1.1.3. Promowanie nauki języków obcych i informatyki na terenie gminy w różnych grupach wiekowych (zajęcia dodatkowe prowadzone przez Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu). 1.1.4. Zwiększenie liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (tworzenie warunków do edukacji przedszkolnej dopasowanej do potrzeb młodych małżeństw poprzez wprowadzenie nowych usług umożliwiających uczęszczanie do przedszkola w niepełnym wymiarze, uczestnictwo rodziców itp.).	SPOŁECZNO - GOSPODAR- CZA

⁸³<https://www.kwalifikacje.gov.pl/>

			1.1.5. Przeciwdziałanie niepowodzeniom w nauce i przedwczesnemu odchodzeniu ze szkoły (tworzenie szkół prowadzących kształcenie wyrównawcze, wprowadzanie zindywidualizowanych ścieżek kształcenia, w ramach których organizuje się specjalne zajęcia pomocnicze i zajęcia wyrównawcze oraz zapewnia pomoc dzieciom najbardziej narażonym na niepowodzenia, zapewnianie opieki psychologicznej).	SPOŁECZNA
Rozwijanie szkolnictwa zawodowego, w tym w zakresie współpracy szkół i placówek oświatowych z otoczeniem społeczno – gospodarczym, podnoszenia kompetencji nauczycieli, unowocześniania bazy dydaktycznej		1.2. Wprowadzanie nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych (elementów informatyki, programowania, robotyki, logiki) oraz współpraca z pracodawcami w procesie profilowania kształcenia na terenie gminy.	1.2.1. Wsparcie i promocja innowacyjnych szkół, profili kształcenia. 1.2.2. Współpraca z przedsiębiorcami i szkołami średnimi w tworzeniu dualnych form kształcenia. 1.2.3. Rozwój i unowocześnienie bazy dydaktycznej. Upowszechnienie rozwiązań e-szkolnictwa, w tym doposażenie szkół i placówek oświatowych w odpowiednie narzędzia. 1.2.4. Wprowadzanie nowych form i metod nauczania oraz nowych materiałów dydaktycznych w celu zachęcania uczniów do większej aktywności oraz przygotowania ich do samodzielnego podejmowania decyzji w sprawie własnego kształcenia i do uczestnictwa w życiu społecznym.	SPOŁECZNA
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR		Cel operacyjny 4.2. Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych		
Popularyzacja profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia, w tym intensyfikacja działań na rzecz rozwoju kultury fizycznej i sportu		1.3. Popularyzacja profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia.	1.3.1. Popularyzacja profilaktyki zdrowotnej we współpracy z przedszkolami, szkołami i organizacjami pozarządowymi działającymi na terenie gminy. 1.3.2. Organizacja programów i rozwiązań społecznych promujących zdrowy tryb życia we współpracy z klubami sportowymi, OSP oraz szkołami (wdrożenie procesu planowanych zmian do toku działania już istniejących organizacji).	SPOŁECZNA

			1.3.3. Prowadzenie kampanii informacyjnych, warsztatów i konferencji nt. podnoszenia świadomości społeczeństwa zarówno na temat roli, jaką odgrywa żywienie i aktywność fizyczna w profilaktyce nadwagi i otyłości, przewlekłych chorób i chorób zakaźnych, roli modyfikacji modelu żywienia, poprawy żywienia i aktywności fizycznej dzieci i młodzieży w szkołach oraz prewencja nadwagi i otyłości w podstawowej opiece zdrowotnej. 1.3.4. Wsparcie działań na rzecz rozwoju kultury fizycznej i sportu (programów szkolenia sportowego, zakupu sprzętu sportowego, pokrycie kosztów organizowania zawodów sportowych lub uczestnictwa w tych zawodach, pokrycie kosztów korzystania z obiektów sportowych dla celów szkolenia sportowego, sfinansowanie stypendiów sportowych). 1.3.5. Zrównoważone i spójne opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie dotyczącym terenów wykorzystywanych na cele kultury fizycznej.	FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA
SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 4.3. Włączenie i integracja społeczna			
SR GI	CEL OPERACYJNY 2. ROZWÓJ USŁUG SPOŁECZNYCH I TWORZENIE WARUNKÓW DO AKTYWIZACJI OSÓB STARSZYCH.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych, w tym w tym form	2.	2.1. Rozwój usług społecznych z zakresu opieki i aktywizacji osób starszych.	2.1.1. Rozwój infrastruktury społecznej dedykowanej osobom starszym. 2.1.2. Tworzenie warunków do rozwoju mobilnej i dziennej opieki osób starszych.	SPOŁECZNA

środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych)			2.1.3. Opracowanie <i>Programu Wsparcia i Aktywizacji Społecznej Seniorów</i> na terenie gminy. 2.1.4. Wsparcie w tworzeniu gospodarstw opiekuńczych. 2.1.5. Wsparcie tworzenia nowych dziennych domów opieki medycznej, zgodnie ze standardem DDOM wypracowanym w ramach POWER. 2.1.6. Wsparcie organizacyjne w tworzeniu teleopieki medycznej. 2.1.7. Zwiększenie dostępu do sprzętu pielęgnacyjnego, rehabilitacyjnego i wspomagającego poprzez tworzenie wypożyczalni sprzętu, w tym szkolenia/doradztwo w połączeniu z nauką ich obsługi i doradztwem w zakresie jego wykorzystania – w partnerstwie PPP. 2.1.8. Założenie <i>Informacyjnego Telefonu Seniora</i> – w celu zwiększenia relacji z seniorami na terenie gminy. 2.1.9. Rozwój usług opiekuńczych dedykowanych różnym grupom społecznym, m.in. osobom z niepełnosprawnościami, osobom starszym, osobom niesamodzielnym, poprzez zwiększenie roli form środowiskowych (zdeinstytucjonalizowanych); 2.1.10. Wspieranie integracji międzypokoleniowej.	
Rozwój instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (m.in. żłobki, kluby dziecięce, dzienni opiekunowie)		2.2. Wsparcie organizacji rozwoju instytucjonalnej i pozarodzinnej opieki nad dziećmi w wieku do lat 3.	2.2.1. Adaptacja, rozbudowa i modernizacja obiektów infrastruktury instytucjonalnej, pozarodzinnej opieki nad dziećmi do 3 lat (zakładanie żłobków, klubów malucha).	SPOŁECZNA
SR WL, SOR, KSRR, SZRWIR	SRWL. Cel operacyjny 4.3. Włączenie i integracja społeczna.			
SR GI	CEL OPERACYJNY 3. PROMOWANIE PRZEDSIĘWZIĘĆ NA RZECZ AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ NA TERENIE GMINY.			

KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GK	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych	3.	3.1. Promowanie przedsięwzięć na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej.	3.1.1. Aktywne uczestnictwo gminy w tworzeniu zakładów opiekuńczo leczniczych i pielęgnacyjnych przeznaczonych dla osób starszych, niesamodzielnych oraz niepełnosprawnych. 3.1.2. Współpraca z innymi gminami powiatu na rzecz rozwoju oferty szpitala powiatowego w Krasnymstawie, w tym budowie oddziału opieki geriatrycznej. 3.1.3. Współorganizacja przedsięwzięć pomagających w aktywizacji zawodowej osób starszych i niepełnosprawnych na terenie gminy. 3.1.4. Aktywizacja lokalnych społeczności oraz wzmacnianie poczucia tożsamości i integracji;	SPOŁECZNA
Stwarzanie warunków umożliwiających godzenie obowiązków zawodowych z rodzinnymi		3.2. Prowadzenie polityki prorodzinnej na terenie gminy.	3.2.1. Tworzenie warunków do realizacji projektów z zakresu nowoczesnego budownictwa wielorodzinnego z infrastrukturą usługową (kompleksowo wyposażone w punkty usługowe, powierzchnie handlowe i rekreacyjne) w PPP.	FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA
Kształtowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich, prospołecznych (np. wolontariat), innowacyjnych, w tym rozwój innowacji społecznych		3.3. Rozwój relacji społecznych i innowacji społecznych.	3.3.1. Promowanie różnych form pomocy sąsiedzkiej, wolontariatu, dobroczynności i pomocy charytatywnej na terenie gminy. 3.3.2. Rozwój innowacji społecznych we współpracy z Miastem Krasnymstaw i innymi JST Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego. 3.3.3. Wsparcie oraz promocja działań zwiększających przedsiębiorczość oraz różne formy samozatrudnienia.	SPOŁECZNA

			3.3.4. Organizacja działań mających na celu kształcenie ustawiczne dla mobilności osób dorosłych na rynku pracy.	
Profilaktyka uzależnień oraz przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży		3.4. Profilaktyka uzależnień oraz rozwiązywanie problemów społecznych.	3.4.1. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, przeciwdziałanie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży. 3.4.2. <i>Opracowanie i wdrożenie Programu Bezpieczna Szkoła 2021-2030</i> we współpracy z Policją, Szkołami, organizacjami pozarządowymi w celu przeciwdziałaniu agresji i depresji, przemocy wśród dzieci i młodzieży. 3.4.3. Rozwijanie edukacji publicznej i działań w profilaktyce uzależnień na terenie gminy we współpracy z GOPS, szkołami, organizacjami pozarządowymi.	SPOŁECZNA
Wspieranie sektora ekonomii społecznej		3.5. Rozwój ekonomii społecznej i solidarnej na terenie gminy.	3.5.1. Rozwój ekonomii społecznej – powołanie <i>Stowarzyszenia na rzecz rozwoju Gminy Izbica</i>, którego misją będzie „mieć pracę i żyć godnie”⁸⁴ (m. in. uruchomienie atrakcji turystycznych, małych gastronomi oraz przedsiębiorstw społecznych). 3.5.2. Rozwój ekonomii solidarnej - aktywizacja zawodowa i integracja społeczna, w tym reintegracja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – we współpracy z innymi JST oraz NFZ i PPP (zakładanie spółdzielni socjalnej lub spółdzielni inwalidów; zakłady pracy chronionej). 3.5.3. Reintegracja tj. organizacja Warsztatów Terapii Zajęciowej, Zakładów Aktywności Zawodowej oraz jednostki zatrudnienia socjalnego aktywizujące osoby wykluczone społecznie.⁸⁵	SPOŁECZNA

⁸⁴http://www.owes.info.pl/biblioteka/tworzenie_i_organizacja_podmiotow_ekonomii_spolecznej.pdf

⁸⁵http://es.rops.torun.pl/strona-21-czym_jest_ekonomia_spoleczna.html

SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	SRWL Cel operacyjny 2.4. Ochrona walorów środowiska			
SR GI	CEL OPERACYJNY 4. OCHRONA MATERIALNA I NIEMATERIALNA ZASOBÓW KULTUROWYCH I ŚRODOWISKOWYCH GMINY.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego	4.	4.1. Rewitalizacja społeczno-kulturowa.	4.1.1. Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji 2021-2027. 4.1.2. Realizacja działań opisanych w Gminnym Programie Rewitalizacji 2021-2027.	SPOŁECZNA
Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych		4.2. Ochrona i kształtowanie zasobów wodnych na terenie gminy.	4.2.1. Realizacja działań z zakresu małej retencji oraz ochrony przeciwpowodziowej. 4.2.2. Ochrona jakości wód w tym racjonalna gospodarka nawozami i środkami ochrony roślin. 4.2.3. Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony przyrody. 4.2.4. Utworzenie małej infrastruktury służącej obserwacji przyrodniczej oraz ścieżek przyrodniczych i wiat dla turystów. 4.2.5. Wykonanie dokumentacji i budowa zbiornika retencyjnego na rzece Wolica w miejscowości Topola. 4.2.6. Wykonanie dokumentacji i budowa zbiornika retencyjnego, przeciwpowodziowego, rekreacyjnego na rzece Wieprz we współpracy z Miastem Krasnystaw i Gminą Krasnystaw. 4.2.7. Wsparcie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków. 4.2.8. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Izbica i Tarnogóra – etap VI, VII. 4.2.9. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Izbicy.	OCHRONA ŚRODOWISKA

			4.2.10. Poprawa stanu sieci wodno-kanalizacyjnej na terenie Gminy Izbica (kanalizacja ul. Lubelska i ul. Skarpa, przebudowa wodociągu ul. Lubelska). 4.2.11. Modernizacja sieci wodociągowej z przyłączami w miejscowości Izbica oraz Tarnogóra. 4.2.12. Zaprojektowanie i budowa przyłączy do sieci kanalizacyjnej w miejscowości Izbica.	
Wspieranie działań na rzecz ochrony powietrza		4.3. Ochrony powietrza i edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju.	4.3.1. Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju i ochrony przyrody. 4.3.2. Wsparcie w rozwoju wymiany ogrzewania domków jednorodzinnych na instalacje typu kolektory słoneczne. 4.3.3. Usuwanie wyrobów zawierających azbest z budynków na terenie Gminy.	OCHRONA ŚRODOWISKA
Ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych		4.4. Ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych.	4.4.1. Doposażenie Ochotniczych Straży Pożarnych działających na terenie obszaru w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych oraz usuwania skutków zagrożeń naturalnych i katastrof. 4.4.2. Kształtowanie ładu przestrzennego w sposób zintegrowany i zrównoważony oraz promocja dobrych praktyk w zakresie ładu przestrzennego i estetyki miejsc publicznych. 4.4.3. Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ekologii, ładu przestrzennego i estetyki miejsca zamieszkania - doskonalenie edukacji w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu oraz zrównoważonego rozwoju. 4.4.4. Zwiększenie różnorodności i jakości oferty turystycznej dzięki ochronie i promocji dziedzictwa przyrodniczego. 4.4.5. Wykonanie dokumentacji i budowa <i>Centrum Edukacji Ekologicznej</i> we współpracy z innymi JST oraz organizacjami pozarządowymi rozwijającymi postawę proekologiczną.	OCHRONA ŚRODOWISKA / FUNKCYJNALNO PRZESTRZENNA

SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	Cel: Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania.			
SR GI	CELOPERACYJNY 5. POPRAWA EFEKTYWNOŚCI ZARZĄDZANIA GMINĄ I WSPÓŁPRACA PONADLOKALNA.			
KIERUNEK DZIAŁAŃ SR WL, SOR, KSRR, SZRWRiR	CEL GI	KIERUNEK DZIAŁAŃ GMINY	DZIAŁANIA NA TERENIE GMINY	STREFA
Wspieranie inicjatyw ponadlokalnych wpływających na pobudzenie rozwoju gospodarczego	5.	5.1. Pobudzenie rozwoju gospodarczego i relacji ponadlokalnych.	5.1.1. Zintegrowane i zrównoważone działania gminy w ramach współpracy z JST Obszaru Funkcjonalnego m. in. w zakresie zarządzania. 5.1.2. Upowszechnianie mechanizmów zwiększających udział obywateli w kształtowaniu polityki rozwoju lokalnego, np. dzięki utworzeniu budżetów obywatelskich. 5.1.3. Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu w kraju i zagranicą m. in. <i>Krajową Izbą Gospodarczą, Polskim Funduszem Rozwoju.</i> 5.1.4. Rozwój relacji społeczno-gospodarczych z gminami partnerskimi na Ukrainie i w UE poprzez organizowanie spotkań, wymianę doświadczeń i współpracę gospodarczą.	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA
Rozwój infrastruktury informacji przestrzennej		5.2. Podnoszenie efektywności informacji przestrzennej.	5.2.1. Wypracowanie i wdrażanie modelu wielopoziomowego i strategicznego zarządzania gminą poprzez planowanie strategiczne rozwoju, marketing oraz monitoring i ewaluację wdrażanych dokumentów strategicznych. 5.2.2. Budowanie partnerstwa publiczno-społecznego na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i partycypacji społecznej mieszkańców. 5.2.3. Rozwój praktyki wieloletniego planowania finansowego oraz planowania w układzie zadaniowym,	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

			pozwalającym na ocenę ponoszonych wydatków oraz wprowadzenie budżetu obywatelskiego.	
Informatyzacja i udostępnianie zasobów i danych publicznych, w szczególności ułatwiających inwestowanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej		5.3. Rozwój e-administracji oraz dostępu do e-usług.	5.3.1. Tworzenie infrastruktury Sieci Szerokopasmowego Internetu – rozwój infrastruktury „ostatniej mili”. 5.3.2. Wykorzystanie technologii informacyjnych w udostępnianiu zasobów kulturowych, przyrodniczych i turystycznych. 5.3.3. Działania ukierunkowane na rozwój elektronicznej administracji i usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną (składanie wniosków drogą elektroniczną, elektroniczny punkt informacji).	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA
Promowanie innowacyjnych rozwiązań sprzyjających podnoszeniu efektywności działań administracji publicznej		5.4. Podnoszenie efektywności działań administracji publicznej.	5.4.1. Rozwój e-administracji poprzez stworzenie infrastruktury informatycznej, w tym aplikacji i systemów baz danych, w tym tworzenie i rozwój cyfrowych zasobów gminy w zakresie np. mienia i nieruchomości, planowania przestrzennego. 5.4.2. Uruchomienie systemu monitorowania dostępności i efektywności usług publicznych w gminach OSI, na którego terenie znajduje się gmina.	SPOŁECZNO - GOSPODARCZA

Rozdział VIII

MODEL STRUKTURY funkcjonalno-przestrzennej

Model rozwoju funkcjonalno-przestrzenny Gminy Izbica w latach 2021-2030 jest zrównoważonym modelem rozwoju obejmującym w sposób spójny i komplementarny wszystkie strefy tzn.:

- **Strefę społeczną,**
- **Strefę gospodarczą,**
- **Strefę funkcjonalno-przestrzenną,**
- **Strefę techniczną,**
- **Strefę ochrony środowiska.**

Przyjęty w opracowaniu niniejszej Strategii zrównoważony model rozwoju obejmuje misję, wizję, cele, kierunki rozwoju i działania:

- Gmina Izbica po procesie diagnozy stanu obecnego, będzie wdrażać wielofunkcyjny sposób organizacji poszczególnych stref rozwoju, wykorzystując endogeniczne potencjały tj. rolnictwo, bazę surowca, kapitał ekologiczny, walory przyrodnicze w budowaniu trwałej przewagi konkurencyjnej podmiotów gospodarczych na terenie gminy oraz dążąc do systematycznej poprawy warunków życia swoich mieszkańców.
- Gmina Izbica skupi się na tworzeniu warunków sprzyjających powstawaniu atrakcyjnych miejsc pracy, aby w efektywny sposób przeciwstawić się kluczowym zagrożeniom, takim jak wyludnienie i niekorzystna demografia. Ważnym elementem działań podjętych w ramach zrównoważonego modelu rozwoju będzie współpraca i zintegrowane inwestycje z partnerami takimi jak: JST, Samorząd Województwa, Rząd, gospodarze, grupy producenckie, przedsiębiorcy, organizacje społeczne.
- Planowanie zrównoważonego ładu przestrzennego umożliwi Gminie Izbica systematyczne zagospodarowanie terenu gminy zgodnie z zasadami zrównoważonego modelu przestrzenno-funkcjonalnego. Narzędzia cyfryzacji takie jak: e-usługi, e-edukacja, e-urząd – znacznie ułatwią realizację uzgodnionych w tej Strategii działań.
- Rozwój infrastruktury drogowej i kolejowej oraz realizowana przez Gminę Izbica rewitalizacja społeczno-gospodarcza będzie kluczowym działaniem minimalizującym zagrożenie trwałą marginalizacją społeczno-gospodarczą, z którą musi zmierzyć się gmina w perspektywie 2021-2030. Zrównoważone inwestycje infrastrukturalne oraz uzbrojenie terenów inwestycyjnych poprawią strukturę przestrzenno-funkcjonalną gminy i doprowadzą do długofalowego, stabilnego rozwoju gminy.
- Wspólnie z innymi JST oraz powiatem, Gmina Izbica podejmie starania w zakresie poprawy dostępu do specjalistycznej opieki medycznej oraz zapewnienia właściwej opieki geriatrycznej seniorom.
- Dużego znaczenia dla Gminy Izbica w ramach nowego, zrównoważonego modelu rozwoju będzie odgrywała edukacja oraz komercjalizacja wiedzy (współpraca B+R). W związku z tym, wiele zaprojektowanych działań w niniejszej Strategii skupia się na:
 - Poprawie bazy wychowawczo-edukacyjnej,
 - Dostępie do innowacji,
 - Poprawie współpracy z Uczelniami wyższymi,
 - Integracji,

- Inkluzji,
- Budowaniu Kapitału Społecznego,
- Wdrażaniu innowacji.

W zrównoważonym i zintegrowanym modelu funkcjonalno-przestrzennym Gminy Izbica ważne miejsce zajmuje tworzenie warunków do rozwoju zrównoważonego rolnictwa, ekstensywnego rolnictwa oraz wsparcie w internacjonalizacji kanałów dystrybucji tj. eksportowania wyprodukowanych towarów.

Współpraca międzynarodowa Gminy Izbica, przyczyni się do zawierania porozumień, partnerstw, zintegrowanych projektów z partnerami zagranicznymi, co znacznie przyspieszy rozwój gospodarczy gminy oraz przyczyni się do poprawy konkurencyjności i zbudowania wyróżniającej branży, która pomoże osiągnąć zamierzone cele.

W latach 2021-2030 Gmina Izbica w ramach zrównoważonego planowania ładu przestrzennego oraz działaniach mających na celu wykorzystanie endogenicznych potencjałów, zamierza tworzyć warunki do rozwoju turystyki wiejskiej, turystyki aktywnej, agroturystyki oraz srebrnej gospodarki. Wdrożenie zaprojektowanych działań umożliwi poprawę rynku pracy tj. wzbogaci ją o atrakcyjne miejsca pracy.

W tym obszarze konieczne będą inwestycje takie jak:

- Budowa atrakcji turystycznych,
- Budowa miejsc noclegowych i gastronomicznych,
- Budowa kampingów,
- Budowa przystani kajakowych,
- Budowa parkingów rowerowych i samochodowych (autokarowych),
- Promocja oferty turystycznej.

Istotnym narzędziem realizacji rozwoju Gminy Izbica, zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju oraz modelem funkcjonalno-przestrzennym będzie skuteczny rozwój ekonomii społecznej i solidarnej. Poprzez zaangażowanie kapitału ludzkiego, powstanie realna perspektywa absorpcji dodatkowych źródeł finansowania, które znacznie urealnią realizację działań zaprojektowanych w niniejszej Strategii.

Nowym elementem rozwoju Gminy Izbica, wynikającym z wielofunkcjonalnego rozwoju obszarów wiejskich jest tworzenie wielu profili funkcjonowania społeczno-gospodarczego, w celu zdynamizowania tempa realizacji założonych celów. Wdrożenie zasad wielopoziomowego zarządzania i partycypacji społecznej, umożliwią zaangażowanie mieszkańców, przedsiębiorców, rolników, producentów w poszczególne projekty/ działania.

Zrównoważony rozwój endogenicznych potencjałów Gminy Izbica umożliwią również działania związane z ochroną środowiska, które są integralną częścią niniejszej Strategii. Poprawa jakości środowiska naturalnego łączy się również z odpowiednimi działaniami w obszarze retencji, która staje się istotnym elementem nie tylko gminy, ale całego powiatu. Stąd współpraca z innymi gminami oraz zaplanowanie i realizacja wspólnego planu retencji, będzie istotną inicjatywą w ponadlokalnych relacjach gminy z innymi JST.

Filary zrównoważonego rozwoju Gminy Izbica w latach 2021-2027 z perspektywą do roku 2030, które są tożsame z celami planowania przestrzennego to:

- dostosowanie przestrzeni zabudowy do potrzeb rozwoju gminy,
- zapewnienie równego traktowania użytkowników przestrzeni w skali gminy i szerzej w układzie ponadlokalnym, regionalnym,
- kompleksowe przygotowanie terenu do modernizacji istniejącej infrastruktury,
- zapewnienie rozwoju w zakresie urbanizacji, gospodarki i ochrony środowiska dla potrzeb przyszłych pokoleń,
- ochrona klimatu, zasobów surowcowych i środowiska przyrodniczego (powietrza, wody, gleby),
- ochrona dóbr kultury materialnej,
- ograniczenie szkodliwych emisji do atmosfery,
- oszczędzanie energii poprzez wykorzystywanie odnawialnych źródeł (energia słoneczna, wiatrowa, wodna itp.),
- utylizacja odpadów i wdrażanie technologii produkcji przemysłowej i rolniczej przyjaznych otoczeniu,
- zaspokojenie potrzeb zdrowotnych, kulturalnych i socjalnych mieszkańców,
- zachowanie ładu przestrzennego (urbanistycznego i architektonicznego) zgodnie ze współczesnymi standardami.⁸⁶

Oczekiwania dotyczące planowania przestrzennego formułowane są przede wszystkim jako zapewnienie ładu przestrzennego określonego wieloma szczegółowymi aktami legislacyjnymi. Dlatego powinien powstać **Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Izbica** tj. dokument, w którym wypis i wyrys będzie zawierał wszystkie uwarunkowania zrównoważonego rozwoju. Na mapy stanowiące integralną część planów zagospodarowania przestrzennego winny być naniesione obszary chronione (jak np. Natura 2000), co uwolni inwestorów od obowiązku prowadzenia postępowania środowiskowego. Wszystkie analizy i uzgodnienia związane z lokalizacją inwestycji powinny być wykonane w ramach planowania przestrzennego, a nie w ramach procesu inwestycyjnego. Znaczenie kluczowe dla kształtowania rozwoju zrównoważonego i trwałego ma integracja przede wszystkim ładu przestrzennego i ekologicznego.

⁸⁶ Serwis: Buduj z głową, <https://www.bzg.pl/>

Tego typu integracja może i powinna, pozwalać na racjonalne i harmonijne rozwijanie obiektów oraz urządzeń szeroko rozumianej infrastruktury, w tym infrastruktury technicznej. Rozwój zrównoważony i trwały realizowany w sposób prawidłowy, racjonalny, kompleksowy jest równoznaczny z kształtowaniem ładu przestrzennego w sposób harmonijny.⁸⁷

Ład w procesie zagospodarowania przestrzeni – zintegrowane i zrównoważone planowanie przestrzenne w Gminie Izbica ma wpływ istotny i pozytywny na rozwój: społeczny, kulturalny, gospodarczy oraz na ochronę wartości przyrodniczych środowiska i dziedzictwa kulturowego. Gmina Izbica ma ogromne szanse rozwoju wynikające z walorów przyrodniczych, bioróżnorodności, wartości kulturowych, dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, zabytków, tradycji, wartości duchowych – wypracowanych przez całe pokolenia, które można i powinno się wykorzystać.

Budując różnorodność funkcjonalną - wielofunkcyjny rozwój - Gmina Izbica, ujmując w swoim profilu rozwoju zarówno profil rolniczy/ przetwórstwo rolno-spożywcze, jak i profil turystyczny/ w tym agroturystyka, turystyka aktywna, srebrna gospodarka.

1. PROCES BUDOWY PRZEWAGI KONKURENCYJNEJ - PROFIL ROLNICZY/PRZETWÓRTSTWO I PRZEMYSŁ ROLNO-SPOŻYWCZY.

Należy stworzyć profil gospodarczy w Gminie Izbica we współpracy z przedsiębiorcami i gospodarzami oraz sąsiednimi gminami, który uruchomi cały mechanizm rozwoju potencjału związanego z rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym. W tym celu, w koncepcji rozwoju gospodarczego w sposób planowy wykorzysta się krwioobieg infrastrukturalny, którego sercem staje się dla Gminy i całego powiatu krasnostawskiego trasa S17 oraz infrastruktura kolejowa nr 69. Brak spójnego „Planu zagospodarowania przestrzennego” powoduje, że wiele środków pozyskanych z Unii Europejskiej oraz środków własnych zostanie wydanych na niewłaściwe działania.

Ze względu na istotne znaczenie gospodarcze branża rolno-spożywcza znalazła się wśród gałęzi przemysłu o największym potencjale innowacyjnym i konkurencyjnym tzw. Krajowe Inteligentne Specjalizacje (KIS). Zgodnie z założeniami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, projekty wpisujące się w Krajowe Inteligentne Specjalizacje będą w szczególności wspierane finansowo, w ramach m.in. Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR). Ponadto do Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju został zgłoszony projekt strategiczny pn. Innowacyjne przetwory owocowo-warzywne.⁸⁸

Znaczenie przetwórstwa rolno-spożywczego rośnie, czemu sprzyja coraz większa produkcja owoców i warzyw, jak też rosnący eksport. Trzeba jednak pamiętać, że gospodarka żywnościowa, dzięki nowoczesnym technologiom nieustannie się rozwija, co stwarza potrzebę na zatrudnienie wykwalifikowanych specjalistów w tej dziedzinie. Dlatego równolegle należy rozwijać ścieżkę

⁸⁷ Janusz Lech Siemiński, Koncepcja „Sustainable Development” – Ujęcie Planistyczne (Część 2), Nr 3/2008, Polska Akademia Nauk, Oddział w Krakowie, s. 175–189. Komisja Technicznej Infrastruktury Wsi.

⁸⁸ Za źródłem: <https://www.wrp.pl/przetworstwo-rolno-spozywcze-polsce/>

podnoszenia kwalifikacji mieszkańców oraz edukację na poziomie szkoły średniej, aby zaplanować rozwój kapitału ludzkiego w Gminie Izbica. **Rozwój gospodarczy Gminy Izbica właściwie zaplanowany, przyczyni się do zainteresowania tym obszarem młodych ludzi z Polski i Europy, którzy zobaczą, że powstają tutaj nowoczesne zakłady pracy, przedsięwzięcia, a równocześnie samorząd troszczy się o jak najlepszą ofertę ochrony zdrowia (dostęp do specjalistycznej opieki medycznej).**

W kontekście budowy wyraźnego profilu Gminy Izbica opartego na gospodarce żywnościowej (rolnictwie, przetwórstwie, przemyśle rolno-spożywczym), ochrona środowiska staje się priorytetem rozwojowym i zarazem jednym z najważniejszych wyzwań. Przyszłość rolnictwa zależy od wdrożenia nowego paradygmatu, odpowiadającego potrzebom zrównoważenia produkcji rolnej i uwzględniającego w rachunku kosztów nie tylko czynniki czysto ekonomiczne, lecz także te o charakterze społecznym i ekologicznym.⁸⁹ Rolnictwo przyjazne klimatowi jest całościowym sposobem odpowiedzi na powiązane ze sobą wyzwania w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego i zmian klimatu. Ten model rolnictwa stara się osiągnąć trzy główne cele: w sposób zrównoważony podnieść wydajność produkcji rolnej, aby zapewnić wzrost dochodów gospodarstw rolnych, bezpieczeństwo żywnościowe i rozwój obszarów wiejskich; na różnych poziomach zwiększyć dostosowanie systemów rolnych i żywnościowych do zmian klimatu oraz odporność na ich konsekwencje; zmniejszyć emisję gazów cieplarnianych z rolnictwa (w tym z produkcji roślinnej, hodowli zwierząt i rybołówstwa). Zrównoważona intensyfikacja jest globalną koncepcją, której źródłem jest konstatacja, że rosnący popyt na żywność w warunkach ograniczonych naturalnych zasobów wytwórczych wymaga, aby producenci rolni produkowali więcej żywności, zwiększając wydajność produkcji.⁹⁰

Gmina Izbica powinna skupić się na dążeniu do promowania zrównoważenia produkcji rolnej, co zagwarantuje zachowanie i ochronę cennych zasobów rolniczych. Równocześnie najważniejsze jest, aby w komunikacji z otoczeniem w perspektywie 2021-2030 wybrzmiało, że Gmina Izbica i sąsiednie samorządy stawiają w rozwoju na ludzi młodych, którzy stają się motorem napędowym rozwoju całej Lubelszczyzny, a szczególnie w obszarze rozwoju przetwórstwa i przemysłu rolno-spożywczego oraz rolnictwa ekologicznego, rolnictwa ekstensywnego.

Opracowanie i wdrożenie inwestycyjnego projektu kluczowego dla rozwoju gospodarczego Gminy Izbica tj. budowa zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, jako modelowego rozwiązania mobilizującego sektor prywatny do współuczestniczenia w tego typu inwestycjach, to działanie, którego współorganizacją powinien zająć się: Porozumienie Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego, Samorząd Województwa Lubelskiego oraz strona rządowa (np. w ramach projektowanego holdingu spożywczego tzw. Polskiej Grupy Spożywczej).

⁸⁹ Justyna Góral, Włodzimierz Rembisz, „Produkcja w rolnictwie w kontekście ochrony środowiska”, Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich, T. 104, z. 1, 2017

⁹⁰ Jw.

Przygotowanie możliwości finansowania przemysłu przetwórczego i przemysłu spożywczego z poziomu regionu oraz wsparcie ze strony rządu takich inwestycji, to konieczność.

We współpracy z innymi JST, Gmina Izbica powinna wspierać powstawanie na terenie powiatu Inkubatorów Przetwórstwa Rolno-Spożywczego oraz Inkubatorów Kuchennych. Inkubator kuchenny, zwany również przetwórczym, jest jednym ze sposobów pomocy lokalnym producentom żywności w wejściu na drogę profesjonalnej produkcji i sprzedaży, zanim zainwestują większe środki w uruchomienie własnego przedsięwzięcia. Gmina Izbica powinna dla tej grupy stanowić bazę informacji istotnych dla zrozumienia idei tworzenia i sposobów funkcjonowania inkubatora kuchennego (przetwórczego). Inkubator jest miejscem, w którym rolnik, gospodarstwo agroturystyczne lub inny właściciel surowców roślinnych i/lub zwierzęcych może rozpocząć ich przetwarzanie korzystając z infrastruktury inkubatora, maszyn i urządzeń oraz doradztwa oferowanego przez podmiot prowadzący inkubator. Dla producenta żywności korzystanie z infrastruktury inkubatora może być pierwszym etapem na drodze do utworzenia własnego zakładu przetwórczego. Zamiast zaczynać od kosztownej inwestycji związanej z budową nowego zakładu, producent żywności nieprzetworzonej może sprawdzić swoje umiejętności przetwórcze oraz możliwości wprowadzenia na rynek (opakowanie, etykietowanie, dystrybucja i sprzedaż) oryginalnego, własnego produktu w zgodzie z przepisami sanitarnymi i weterynaryjnymi.⁹¹

ROZWÓJ FUNKCJONALNO-PRZESTRZNY STREFY SPOŁECZNEJ

Obszary wiejskie, do których należy Gmina Izbica, to złożony organizm gospodarczy, społeczny, kulturowy i przyrodniczy. Od zawsze na polskiej wsi żyło się trudniej niż w mieście. Wstąpienie do Unii Europejskiej i fundusze strukturalne stworzyły możliwość podniesienia poziomu życia na wsi. **W perspektywie 2021-2030 Gmina Izbica ma niepowtarzalną (i najprawdopodobniej ostatnią w takim rozmiarze) szansę, aby jakość życia na obszarach gminy uległa poprawie.** Nie chodzi tylko o rozkwit tych terenów, na których rozwijać może się produkcja rolno oraz przetwórstwo rolno spożywcze i przemysł spożywczy, ale o całą przestrzeń wiejską. **Każdy mieszkaniec gminy powinien w tym czasie (2021-2030) otrzymać szansę na rozwój.** Każdy ma prawo do równych szans. **Polityka rządu powinna być prowadzona tak, aby mieszkańiec wsi czuł się bezpieczny i szczęśliwy.**⁹²

Edukacja jest dziedziną życia, w której najsilniej uaktywniły się aspiracje rodzin wiejskich i rolniczych Gminy Izbica. Rodzice chcą, by ich dzieci zdobyły wyższe wykształcenie. Aspiracje te przedstawiają się podobnie jak aspiracje wszystkich Polaków. Coraz więcej młodzieży w Gminie Izbica ma wykształcenie średnie i wyższe. Niezbędne jest w tym obszarze wsparcie państwa w stworzeniu warunków, które umożliwią młodzieży z terenu Gminy Izbica oraz sąsiednich JST konkurowanie z rówieśnikami z miast, by dysproporcje między liczbą studentów z miast i ze wsi nie były tak znaczące. To wspólna sprawa wszystkich gmin z powiatu krasnostawskiego, dlatego powinno stać się to istotnym elementem strategii ponadlokalnego rozwoju. Państwo powinno

⁹¹Inkubator Kuchenny Poradnik Tworzenia i Funkcjonowania, <https://annaland.pl/download/attachment/1373/inkubator-kuchenny-poradnik-tworzenia-i-funkcjonowania.pdf>

⁹² Błażej Nadobnik, *Nowoczesna wieś, po pierwsze edukacja*, Instytut Obywatelski.

wspierać finansowo wiejskie szkoły i przeznaczyć więcej środków na zajęcia dodatkowe rozszerzające wiadomości oraz umiejętności.

Mieszkańcy wsi potrzebują do rozwoju szybkiego, szerokopasmowego Internetu. Należy jak najszybciej zbudować sieć i wprowadzić nauczanie na odległość. Rolnicy i mieszkańcy wsi średniego pokolenia powinni mieć możliwość nauki obsługi komputera. Bez dostępu do Internetu mieszkańcy Gminy Izbica nie zbudują kapitału społecznego, gminy obywatelskiej i Polski równych szans.⁹³

Czynniki determinujące rozwój gospodarki opartej na wiedzy B+R, które decydują o rozwoju Gminy Izbica – wpływają na ich przewagę konkurencyjną, a nierówny dostęp do wiedzy i brak możliwości jej przetwarzania są najważniejszą przyczyną współczesnego różnicowania rozwoju. Gospodarka oparta na wiedzy, dając ogromne szanse społeczeństwu jako całości, niesie ze sobą ryzyko dla JST, które nie dostosują się do tego trendu⁹⁴. Dlatego **realizując cele opisane w niniejszej Strategii, należy skupić się na zmniejszaniu dystansu do bardziej rozwiniętych gmin, a to wymagać będzie konkretnych działań edukacyjnych, organizacyjnych inwestycyjnych.**

Rozwój rolnictwa w Gminie Izbica, jego restrukturyzacja i unowocześnienie, scalanie gruntów porównywalne musi być z poziomem UE, dlatego wymaga podjęcia różnorodnych działań na rzecz ustawicznej edukacji rolników i innych mieszkańców wsi.

Nieustanne podnoszenie kwalifikacji wpływać będzie na zwiększenie efektywności transferu wiedzy do praktyki, niezbędnego dla podnoszenia wydajności pracy. Wszelkie plany z tym związane powinny być nakierowane przede wszystkim na organizację szkoleń zawodowych, mających poprawić efektywność zarządzania gospodarstwem, podnieść opłacalność i jakość produkcji rolniczej, wskazywać możliwości zbytu produktów rolnych. Aby sprostać tym wyzwaniom, rolnikom należy przedstawić konkretną ofertę edukacyjną w formie: kursów, seminariów, wystaw, targów rolniczych, pokazów, wyjazdów studyjnych do gospodarstw w krajach Unii Europejskiej, staży specjalistycznych oraz praktyk zawodowych w dobrze prowadzonych gospodarstwach w kraju i za granicą.⁹⁵

Ułatwianie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie oraz turystyce to istotne wyzwanie rozwojowe, które będzie towarzyszyło wielu innym przedsięwzięciom. Współpracując z instytucjami krajowymi i zagranicznymi, Gmina Izbica będzie starała się realizować projekty polegające na zwiększaniu rentowności gospodarstw rolnych i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa oraz promowanie innowacyjnych technologii w gospodarstwach rolnych i zrównoważonego zarządzania lasami, stawami. Uzupełniającą grupą działań będzie wspieranie

⁹³ Jw.

⁹⁴ M. Słodowa-Helpa, Gospodarka Oparta na Wiedzy i społeczeństwo informacyjne w świetle Strategii Lizbońskiej oraz założeń NPR 2007-2013, w: Zarządzanie wiedzą w agrobiznesie w warunkach polskiego członkostwa w Unii Europejskiej, Prace Naukowe nr 35, Wydawnictwo Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, Warszawa 2005, s. 35.

⁹⁵ Błażej Nadobnik, *Nowoczesna wieś, po pierwsze edukacja*, Instytut Obywatelski.

organizacji łańcucha żywnościowego, w tym przetwarzania i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, dobrostanu zwierząt oraz zarządzania ryzykiem w rolnictwie.⁹⁶

Edukacja rolników na terenie Gminy Izbica powinna być upowszechniana jako kształcenie na odległość, czyli e-learning. Transfer wiedzy do praktyki na terenie Gminy Izbica powinny realizować instytucje zajmujące się działalnością oświatową, a więc szkoły rolnicze na różnych poziomach, Centra Kształcenia Ustawicznego i Centra Kształcenia Praktycznego, Ośrodki Doradztwa Rolniczego, stowarzyszenia branżowe, a także fundacje czy osoby prawne i fizyczne. Praktyka gospodarowania przekazywana przez pokolenia, nawet bardzo dobra, nie wystarczy do osiągnięcia takich efektów, jakie zdobywa się, stosując nowe technologie i nową wiedzę płynącą z doksztalcenia.⁹⁷

Należy zmienić system kształcenia szkolnego i pozaszkolnego dla rolników z terenu Gminy Izbica oraz powiatu. Wszystkie szkoły rolnicze z powiatu krasnostawskiego powinny podlegać Ministerstwu Rolnictwa i Rozwoju Wsi, choćby dlatego, że samorządy powiatowe ze względu na brak środków nie są w stanie inwestować w park maszynowy. Niezbędne jest wyposażenie szkół rolniczych w nowoczesne maszyny rolnicze, aby młodzież mogła poznawać nowe technologie uprawy roślin czy hodowli zwierząt. Niezbędne jest również nieustanne kształcenie nauczycieli przedmiotów zawodowych, gdyż ich wiedza i umiejętności często są nieaktualne.⁹⁸

Rolnicy powinni mieć dostęp do nauki przez Internet, a szkoły rolnicze, jako *Centra Kształcenia Ustawicznego*, winny otwierać się na organizowanie kursów dla rolników. Z pomocą w kształceniu rolników powinny przyjść ODR-y. Szczególny nacisk należy położyć na kształcenie rolników w zakresie zarządzania, certyfikacji żywności, prowadzenia upraw ekologicznych, rachunkowości rolnej i marketingu. Większość rolników średniego i starszego pokolenia nie zna podstaw ekonomii rynkowej. Potrzebna jest pomoc państwa, aby przygotować rolników do prowadzenia rachunkowości rolniczej w swoich gospodarstwach, a tym samym, by mogli być objęci podatkiem VAT na zasadach ogólnych jako przetwórcy rolno-spożywczy.⁹⁹

Istotnym elementem, który Gmina Izbica uwzględniła w niniejszej Strategii jest współpraca między szkołami ponadpodstawowymi a uczelniami wyższymi. Z działań takich będą płynąć ogromne korzyści dla wszystkich zaangażowanych stron. Uczniowie poznają struktury i zwyczaje akademickie, zapoznają się z podstawowymi zasadami panującymi na uczelniach i przede wszystkim będą mieli umożliwiony kontakt z profesjonalistami, co pozwala im nie tylko poszerzać własne horyzonty, ale i przygotować się do studiów na wymarzonych kierunkach. Równocześnie nauczyciele szkół ponadgimnazjalnych będą mieli możliwość zapoznania się z nowoczesnymi i innowacyjnymi technologiami, maszynami, programami, na co często nie pozwalają warunki szkolne. Uczelnie wyższe natomiast skorzystają z okazji poznania swoich przyszłych studentów i wskazania im kierunku rozwoju, dzięki czemu zyskują szansę na pozyskanie w przyszłości wartościowych słuchaczy.

Gminy Izbica powinni mieć dostęp do nauki języków obcych, aby realnie otworzyć przed gospodarzami i producentami rynki eksportowania żywności. Pokolenie czterdziestolatków (a tym bardziej starsze) nie zna żadnego języka zachodniego, dlatego istnieje potrzeba

⁹⁶ Za źródłem: Informacje Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, www.min.rol.gov.pl

⁹⁷ Błażej Nadobnik, *Nowoczesna wieś, po pierwsze edukacja*, Instytut Obywatelski.

⁹⁸ Jw.

⁹⁹ Jw.

organizowania kursów nauki języków obcych dla dorosłych, zwłaszcza dla osób, które wyjeżdżają do pracy za granicę. Niezbędne staje się zatem wdrożenie ustawicznego systemu dokształcania rolników. Rolnik, oprócz wiedzy fachowej z zakresu produkcji rolnej, musi wykazać się edukacją holistyczną. Swoista rewolucja edukacyjna powinna mieć ważne konsekwencje dla odrzucenia stereotypów i tradycyjnej nieufności rolników i mieszkańców wsi, w celu budowy nowej gospodarki opartej na innowacjach, komercjalizacji wiedzy B+R.¹⁰⁰

Najlepsza droga do dobrobytu w gminach wiejskich wiedzie przez budowanie kapitału społecznego, czyli wzrostu poziomu zaufania w społeczeństwie. Przyczyny niskiego poziomu zaufania społecznego tkwią w polityce państwa wobec rolników. Najpierw reforma rolna i związana z nią parcelacja ziemi bez odszkodowań, a później przymus kolektywizacji, obowiązkowe dostawy, wreszcie łagodne restrykcje stawiające nowe bariery dla rozwoju gospodarstw indywidualnych spowodowały nieufność rolników wobec pojęcia „spółdzielnia”. Poziom kapitału społecznego mierzy się przede wszystkim aktywnością społeczną mieszkańców. Przejawem zwiększania się kapitału społecznego na wsi jest organizowanie różnych imprez lokalnych: dożynek, festynów ludowych, zabaw tanecznych, warsztatów itp.¹⁰¹

W perspektywie rozwoju Gminy Izbica w latach 2021-2030 należy pamiętać, że kapitał społeczny odnosi się do umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji wspólnych interesów. Kapitał społeczny jest pojęciem coraz częściej używanym w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego. Inwestowanie w ten kapitał jest uznawane za istotny element polityki rozwoju Polski, w tym także polityki rozwoju obszarów wiejskich.¹⁰²

Kapitał społeczny rozwija się najlepiej w działaniu. Do działań społecznych wykorzystujemy te zasoby kapitału, które są dostępne. Wspólnie osiągnęte sukcesy skutkują zwykle wzmacnianiem kapitału społecznego. Problemem jest to, że coraz trudniej angażować ludzi do działań powtarzalnych, odtwórczych, zwykłych. Niestety katalog działań, które można podejmować na wsi i w małym mieście jest zwykle ograniczony. Innowacji w tym zakresie nie ma zbyt wiele. Rodzi to potrzebę projektowania nowych rozwiązań z zakresu pracy środowiskowej i przedsiębiorczości, np. nowych form pracy świetlic, domów kultury, nowych sposobów wykorzystywania placów zabaw, boisk, parków, nowych sposobów zagospodarowania budynków, które straciły poprzednie funkcje związane z rolnictwem, nowych sposobów zarabiania itd.¹⁰³

Na terenie Gminy Izbica organizuje się coraz więcej imprez lokalnych, a ich oferta jest coraz ciekawsza. Należy wspierać klimat aktywności społecznej poprzez upraszczanie procedur związanych z założeniem stowarzyszeń, fundacji. Konieczne wydaje się, aby państwo i agendy

¹⁰⁰ Jw.

¹⁰¹ Jw.

¹⁰² Budowa kapitału społecznego do wykorzystania w procesie zarządzania rozwojem kierowanym przez lokalną społeczność. Publikacja opracowana w związku z projektem „Budowa kapitału społecznego do wykorzystania w procesie zarządzania rozwojem kierowanym przez lokalną społeczność – badania, spotkanie audytoryjne, publikacja realizowanym w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2015.

¹⁰² J. J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, WN UAM, Poznań 1997, s. 15-17; Z. Gilowska, *System ekonomiczny samorządu terytorialnego w Polsce*, Municipium, Warszawa 1998, s. 26-45; E. J. Blakely, *Planning Local Economic Development – Theory and Practice*, Sage Library of Social Research, t. 168, Sage Publications, Newbury Park 1989,

¹⁰³ Jw.

ARiMR poręczały kredyty lub prefinansowany rozwój wszelkich form działalności pozarządowej, zwłaszcza gdy realizowane są projekty ze środków unijnych.¹⁰⁴

W działaniach przewidzianych w niniejszej Strategii, Gmina Izbica przewiduje powstawanie wiosek tematycznych na swoim obszarze, które są sprawdzonym narzędziem budowania kapitału społecznego. Wioski tematyczne są jednym ze sposobów wprowadzania wsi do nowej gospodarki. Są one propozycją dla wsi i regionów, w których kończą się dotychczasowe sposoby zarobkowania związane z rolnictwem i dodatkową pracą w przemyśle. Jest to sposób na tworzenie, przy minimalnych nakładach, nowej oferty wsi lub gospodarstw. Główne działania są tu skierowane nie na rozwijanie zwykłej infrastruktury turystycznej (pokoje w gospodarstwach agroturystycznych, pensjonaty, przystanie, ścieżki rowerowe, stadniny itp.), lecz na tworzenie oferty związanej z doznaniem, edukacją i twórczością. Dodatkowym, lub ubocznym, efektem pracy nad tworzeniem wiosek tematycznych jest powstawanie gospodarstw i świetlic tematycznych. Działają one albo w ramach wiosek tematycznych, albo jako osobne przedsięwzięcia.¹⁰⁵

ROZWÓJ FUNKCJONALNO-PRZESTRZNNY STREFA OCHRONY ŚRODOWISKA

W ramach *Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska* w szkołach, organizacjach pozarządowych na terenie Gminy Izbica należy przeprowadzić intensywne programy edukacyjne, które miałyby charakter ustawiczny, a nie tylko okazjonalny. Należy również zwiększać środki na sanitację, które będzie można pozyskać z PROW.

W niniejszej Strategii, która uwzględnia model zrównoważonego rozwoju, za priorytetowe uznaje się działania na rzecz ochrony i konserwacji dziedzictwa historycznego, podkreślenia i eksponowania tożsamości, zachowania równowagi między rozwojem nowej zabudowy a działaniami rewaloryzacyjnymi, obejmującymi nie tylko środowisko zabudowane, ale również przyrodnicze.

Poszukiwanie ekologicznie zrównoważonych form wymagać będzie od Gminy Izbica uwzględnienia w projektowaniu oszczędnej gospodarki po względem gospodarowania:

- terenem (m.in. preferowanie zwartej zabudowy),
- wodą (m.in. tworzenie zbiorników retencyjnych),
- energią (m.in. wspieranie budowy odnawialnych źródeł energii),
- surowcami (m.in. kontrola i planowanie wyrobisk),

¹⁰⁴ Błażej Nadobnik, *Nowoczesna wieś, po pierwsze edukacja*, Instytut Obywatelski.

¹⁰⁵ Budowa kapitału społecznego do wykorzystania w procesie zarządzania rozwojem kierowanym przez lokalną społeczność. Publikacja opracowana w związku z projektem „Budowa kapitału społecznego [...]”

- materiałami budowlanymi (m. in. recykling).¹⁰⁶

Tak prowadzona odpowiedzialna i oszczędna gospodarka obejmie działania prowadzone zarówno w Gmina Izbica, jak i całym powiecie. Działania obejmować będą m. in.

- promowanie i wspieranie nowej, przyjaznej środowisku zabudowy,
- urbanistyczną i społeczno-gospodarczą rewitalizację,
- nowe podejście do kształtowania przestrzeni społecznej: komfort fizyczny i psychiczny mieszkańców (sfery zagospodarowania przestrzeni podyktowane ładem przestrzennym i troską o rozwój kapitału ekologicznego Gminy Izbica), dostęp do specjalistycznej służby zdrowia, dostęp do ekologicznej i nowoczesnej komunikacji, transportu).
- szczególna troska o bezpieczeństwo (ochrona powietrza, wody, kształtowanie przyjaznej infrastruktury i przestrzeni gminy, ochrona dóbr osobistych i majątkowych mieszkańców),
- edukacja w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi.¹⁰⁷

Istotnymi działaniami w latach 2021-2030 będzie ochrona różnorodności biologicznej środowiska naturalnego na obszarze Gminy Izbica. W ostatnich latach, podobnie jak w wielu krajach Unii Europejskiej, obserwujemy zanik siedlisk i gatunków. Tylko dobrze zachowane i niezdegradowane pod względem przyrodniczym ekosystemy mogą łagodzić wpływ zmian klimatu i adoptować się do nich, dlatego należy znaleźć takie metody produkcji, jak rolnictwo integrowane, ekologiczne w rejonach o wysokich walorach przyrodniczych.

Produkowana w sposób ekologiczny żywność na terenie Gminy Izbica powinna być wysokiej jakości i bazować na naturalnym materiale wytwórczym. Różnorodności biologicznej sprzyja a wyeliminowanie nawozów sztucznych, środków chemicznych i organizmów genetycznie modyfikowanych. W rolnictwie rozdrobnionym w Polsce południowo-wschodniej, w tym na terenie Gminy Izbica, gdzie występują nadwyżki siły roboczej i istnieje półnaturalne środowisko, taka metoda prowadzenia gospodarstwa jest alternatywnym źródłem pozyskiwania dodatkowych dochodów.¹⁰⁸

Gminę Izbica w sposób szczególny w perspektywie 2021-2030 – w obszarze kształtowania ładu przestrzennego, interesuje nowe podejście do gospodarki wodami, które wynika z postanowień ustawy *Prawo wodne* oraz zaleceń *Ramowej Dyrektywy Wodnej Unii Europejskiej*. W aktach tych zwraca się uwagę na potrzebę zarządzania gospodarką wodną na poziomie zlewni oraz dążenie do uzyskania „dobrego stanu ekologicznego wód” – jako głównego celu *Ramowej Dyrektywy Wodnej Unii Europejskiej*. Gmina Izbica jest świadoma, że każda budowa zbiornika retencyjnego, nawet ta najmniejsza, jest wynikiem prac inżynierskich i powinna bazować na obowiązujących standardach. Realizując plany budowy obiektów hydrotechnicznych należy wziąć pod uwagę ich ewentualny, negatywny wpływ na środowisko oraz czy nie wyrządzą szkód na terenach podlegających osobom

¹⁰⁶ Stanisława Wehle-Strzelecka, Angelika Koczyńska, *Ochrona środowiska w kształtowaniu współczesnej przestrzeni miejskiej w aspekcie idei ekologii miasta*, Czasopismo Techniczne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, 2007.

¹⁰⁷ Jw.

¹⁰⁸ Błażej Nadobnik, *Nowoczesna wieś, po pierwsze edukacja*, Instytut Obywatelski.

trzecim.¹⁰⁹Zbiorniki retencyjne powinny być tworzone w celu magazynowania wody, również w celach przeciwpowodziowych. Jeśli chodzi o konstrukcję samego zbiornika, to musi ona uwzględniać jego funkcje i przeznaczenie, a także spełniać uwarunkowania związane z bezpieczeństwem.

ROZWÓJ FUNKcjONALNO-PRZESTRZNY STREFA FUNKcjONALNO-PRZESTRZENNA, TECHNICZNA I GOSPODARCZA

Zrównoważony i zintegrowany model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Izbica uwzględnia zalecenia dla obszaru funkcjonalnego i OSI Żywicielskiego, na którym znajduje się *Gmina Izbica w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030*, a równocześnie wpisuje się w zrównoważony model rozwoju opisany w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego tj. zrównoważony model rozwoju*.

Niniejsza Strategia musi uwzględnić ponadlokalne, partnerskie, zrównoważone i zintegrowane działania. Tylko w ten sposób możliwy będzie do zrealizowania cel strategiczny rozwoju gminy, w którego rdzeniu znajduje się systematyczne podnoszenie komfortu życia mieszkańców oraz budowanie trwałej przewagi konkurencyjnej. Polskie samorządy rzadko otwierają się na współpracę, ograniczając się do myślenia w kategorii własnego budżetu i granic, jednak taką sytuację zmieniają fundusze unijne, uzależniające wsparcie od m. in. zintegrowania poszczególnych projektów.

Istotne dane do modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Izbica z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. (Dz. Urz. Woj. Lubel. z 2015 r., poz. 5441)

Przestrzenne warunki realizacji regionalnej polityki rozwoju.

Dla zachowania walorów hydrograficznych zlewni (nierzadko o dużym znaczeniu dla rekreacji), w celu ochrony ilościowej i jakościowej zasobów wodnych ustanawia się, jako formę planistycznej ochrony hydrosfery, projektowane obszary ochronne zlewni wód powierzchniowych (tzw. projektowane zlewnie chronione) na terenach: wyznaczonych do ujmowania wody przeznaczonej dla zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, części wód przeznaczonych do celów rekreacyjnych, wyznaczonych jako wrażliwe na substancje biogenne (wytworzone przez źródła komunalne oraz rolnictwo).

Do ochrony planistycznej wskazuje się następujące zlewnie: **zlewnia Wolicy – Izbica**, Stary Zamość, Skierbieszów, Sitno, Miączyn, Grabowiec, Uchanie, Wojsławice, Trzeszczany, Kraśniczyn,

¹⁰⁹ Anna Siemieniuk, Joanna Szczykowska, Rafał Miłaszewski, „Ekonomiczne i ekologiczne aspekty budowy i funkcjonowania małej retencji wodnej na Podlasiu”, *Ekonomia i Środowisko* 2 (53), 2015.

Krasnystaw; **zlewnia Wojśławki** – Uchanie, Żmudź, Wojśławice, Leśniowice, Grabowiec, Siennica Różana, Kraśniczyn, Skierbieszów, Izbica, Krasnystaw, m. Krasnystaw.

Przy realizacji wszelkiego rodzaju inwestycji należy uwzględnić ich wizualne oddziaływanie na krajobraz. Szczególną ochroną obejmuje się najcenniejsze walory krajobrazowe w postaci tzw. krajobrazów priorytetowych. Należą do nich krajobrazy przełomowych dolin rzecznych: **Izbicki Przełom Wieprza (Izbica)**. **Uwzględniając istniejące i projektowane elementy infrastruktury drogowej ustala się docelowy układ funkcjonalny podstawowych powiązań drogowych na obszarze województwa lubelskiego: w układzie ponadlokalnym – drogi powiatowe** (w tym przede wszystkim klasy G): nr 3114L Chorupnik – Piaski Szlacheckie – Izbica.

Rozwój infrastruktury gazowej sieci dystrybucyjnej w województwie lubelskim obejmuje: budowę nowych odcinków sieci wraz ze stacjami wysokiego ciśnienia (Tarnawatka – Dołhobyczów – Mircze, Izbica – Turobin – Zakrzew, Małochwiej – Wojśławice, Stryjów – Skierbieszów, Miączyn – Uchanie, Stary Dzików – Obsza – Borki, Modliborzyce – Batorz, Chodel – Zadole, Fajstławice – Bychawa – Zakrzówek, Lubartów – Ostrów Lubelski, Trawniki – Siedliszcze, Kamień – Białopole, Biała Podlaska – Tucznia, Radzyń Podlaski – Komarówka Podlaska, Ulan Duży – Świdry, Rossosz – Hanna).

W ramach przeciwdziałania uciążliwościom akustycznym generowanym przez ruch komunikacyjny wskazuje się nie lokalizowanie (w lokalnych dokumentach planistycznych) funkcji wrażliwych na uciążliwości hałasu na terenach położonych w bezpośrednim sąsiedztwie głównych drogowych powiązań transportowych. Zgodnie z Programem ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubelskiego dla terenów poza aglomeracjami położonych wzdłuż odcinków dróg do obszarów, na których występują przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku należą: w sąsiedztwie drogi krajowej nr 17– na terenie **Gminy Izbica**.

ŚRODOWISKO KULTUROWE

Pasma kulturowe, traktowane jako wielkoprzestrzenne struktury wyznaczone na obszarach koncentracji potencjału kulturowego pozwalającego na ukierunkowanie rozwoju turystyki i zintegrowany rozwój infrastruktury turystycznej: pasmo Jana III Sobieskiego, obejmujące miasta i gminy posiadające dziedzictwo związane z patronem (miasta: Łęczna, Krasnystaw, Piaski, Rejowiec Fabryczny, Szचेbrzeszyn, Zwierzyniec, Krasnobród, Tomaszów Lubelski oraz gminy: Spiczyn, Ludwin, Łęczna, Wólka, Mełgiew, Milejów, Głusk, Piaski, Trawniki, Fajstławice, Krzczonów, Rybczewice, Rejowiec, Rejowiec Fabryczny, Krasnystaw, Gorzków, Wysokie, Żółkiewka, Rudnik, **Izbica**, Nielisz, Stary Zamość, Zamość, Szचेbrzeszyn, Zwierzyniec, Adamów, Krasnobród, Tarnawatka, Rachanie, Tomaszów Lubelski, Bełżec, Lubycza Królewska).

TURYSTYKA

W zakresie turystyki kwalifikowanej: narciarskiej - ośrodki sportów zimowych: Bobliwo w gm. Izbica.

POLITYKA WODNA

Ze względu na szczególnie niski wskaźnik skanalizowania (w tym szczególnie w odniesieniu do projektowanych obszarów ochrony GZWP), jako priorytetowe w zakresie budowy i rozbudowy zbiorowych systemów kanalizacyjnych wskazuje się gminy. Kształtowanie warunków przestrzennych dla potrzeb ochrony przeciwpowodziowej obejmuje:

- utrzymanie i rozwój infrastruktury przeciwpowodziowej (wały przeciwpowodziowe, poldery, przepompownie),
- budowę zbiornika dużej retencji,
- rozwój małej retencji na dopływach rzeki głównej,
- utrzymanie i zwiększanie naturalnej retencji (mokradła, zalesienia),
- renaturalizację rzek,
- utrzymanie i modernizację urządzeń melioracyjnych,
- wykluczenie rozwoju zabudowy na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz uwzględnianie w wyznaczaniu terenów rozwoju zabudowy, zagrożenia wynikającego z potencjalnego zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

W odniesieniu do doliny Wieprza wskazuje się:

- utrzymanie i rozbudowa wału wstecznego rzeki Wieprz w Dolinie Stężyckiej,
- utrzymanie i rozbudowa wałodrogi Wola Skromowska (gm. Firlej) oraz wałów w miejscowościach: Strzyżowice i Kośmin (gm. Żyrzyn), Krasnystaw i Dęblin,
- budowę zbiornika Oleśniki,
- **budowę polderów w gminach: Izbica, Krasnystaw.**

OCHRONA GLEB

W przeciwdziałaniu ruchom masowym ziemi i skutkom erozji brzegowej jako priorytetowe uznaje się:

- umacnianie brzegów erodowanych odcinków koryt rzecznych: Wisły, Bugu i Wieprza,
- zabiegi techniczne i biologiczne na terenach osuwiskowych w gminie Izbica.

Wiejskie obszary funkcjonalne obejmują tereny, których głównym kierunkiem rozwoju pozostaje produkcja rolna absorbująca większość zasobów pracy oraz będąca podstawą lokalnego PKB. Z uwagi na nierównomierne tempo rozwoju wyodrębnia się:

- obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych,
- obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych.

OBSZARY WIEJSKIE UCZESTNICZĄCE W PROCESACH ROZWOJOWYCH.

Obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych obejmują tereny gmin znajdujących się w fazie postępującej integracji funkcjonalnej z najważniejszymi ośrodkami miejskimi, a także tereny charakteryzujące się dobrą dostępnością komunikacyjną do usług wyższego rzędu oraz dobrym potencjałem rolniczym wykorzystywanym rynkowo i miejscami pracy w obsłudze rolnictwa, tj. gminy wiejskie i obszary wiejskie gmin miejsko-wiejskich: Izbica (Obszar funkcjonalny o znaczeniu ponadregionalnym).

OBSZAR FUNKCJONALNY ROZWOJU GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ (ROŚLINNEJ ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ)

Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Do obszaru tego zaliczono gminy: Kurów, Markuszów, Garbów, Niemce, Jastków, Wólka, Spiczyn, Mełgiew, Milejów, Piaski, Trawniki, Głusk, Konopnica, Wojciechów, Poniatowa, Bełżyce, Niedrzwica Duża, Strzyżewice, Jabłonna, Fajstławice, Łopiennik Górny, Krzczonów, Rybczewice, Bychawa, Borzechów, Chodel, Urzędów, Wilkołaz, Dzierzkowice, Kraśnik, Trzydnik Duży, Potok Wielki, Zakrzówek, Zakrzew, Wysokie, Turobin, Żółkiewka, Gorzków, Sułów, Rudnik, Szczepieszyn, Zamość, Nielisz, Stary Zamość, Izbica, Krasnystaw, Siennica Różana, Kraśniczyn, Skierbieszów, Sitno, Łabunie, Krynice, Komarów Osada, Miączyn, Grabowiec, Wojstawice, Leśniowice, Uchanie, Trzeszczany, Werbkowice, Tyszowce, Rachanie, Jarczów, Łaszczów, Ulhówek, Telatyn, Dołhobyczów, Mircze, Hrubieszów, Horodło, Spiczyn, Szastarka, Batorz, Godziszów, Chrzanów i Radecznica. Ze względu na zapewnienie spójności przestrzennej obszaru funkcjonalnego na terenie tym znalazły miasta: Lublin, Poniatowa, Bełżyce, Kraśnik, Bychawa, Piaski, Krasnystaw, Szczepieszyn, Zamość, Hrubieszów oraz Tyszowce. Nie są one przestrzenią realizacji priorytetów i funkcji rozwojowych, a także kierunków i warunków zagospodarowania określonych dla obszaru funkcjonalnego, jednak pełnią ważną rolę w obsłudze obszarów wiejskich. W obszarze tym występuje koncentracja gospodarstw specjalizujących się w uprawie roślin o wysokich wymaganiach glebowych, tj. zbóż (pszenica), buraków cukrowych, rzepaku, chmielu, tytoniu, owoców, warzyw, ziół oraz w hodowli bydła i trzody chlewnej. Pełni on kluczową rolę w skali kraju w produkcji takich roślin jak: chmiel (70% upraw krajowych), tytoń (36,0%), rośliny strączkowe jadalne (48,3%), maliny (80,4%), porzeczki (36,5%). Dodatkowo w części obszaru funkcjonują duże plantacje ziół (w rejonie gmin Fajstławice, Łopiennik, Trawniki i Krasnystaw) a także szkółkarskie uprawy roślin ozdobnych (rejon gminy Końskowola). W obszarze funkcjonalnym rozwoju gospodarki żywnościowej zlokalizowane są liczne zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego.

Ze względu na potrzeby związane z poprawą bezpieczeństwa, a także utrzymania w użytkowaniu gospodarczym łąk i pastwisk wskazuje się strefę, obejmującą obszary gmin w dolinie Wieprza: Milejów, Trawniki, Fajstławice, Łopiennik Górny, m. i gm. Krasnystaw, Izbica, Nielisz, Sułów, m. i gm. Szczepieszyn oraz gmin w dolinie Bugu: Horodło, m. i gm. Hrubieszów, Mircze, Dołhobyczów, dla realizacji działań w ramach pakietu strategicznej interwencji Obszary ochrony i kształtowania zasobów wodnych.

Priorytet rozwojowy: optymalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego gleb oraz aktywizacja gospodarcza poprzez rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego. Funkcje rozwojowe:

- podstawowe – gospodarcza (ukierunkowana na produkcję rolniczą),
- towarzyszące – turystyczna.

Wiodące kierunki zagospodarowania:

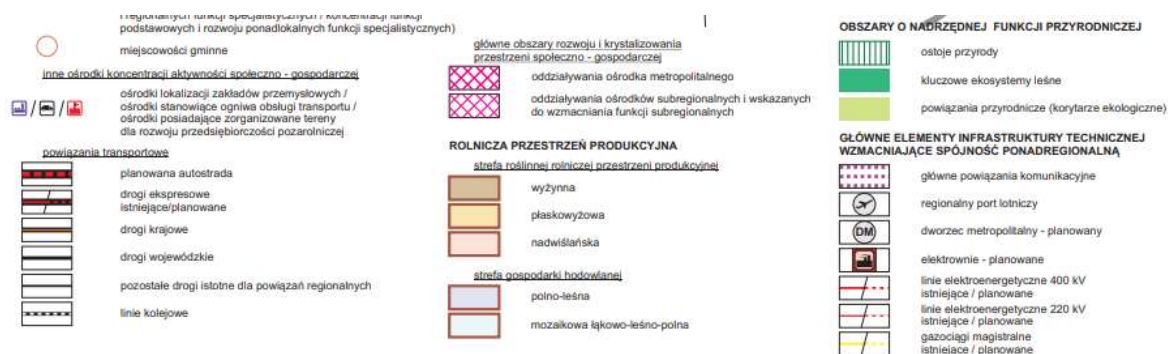
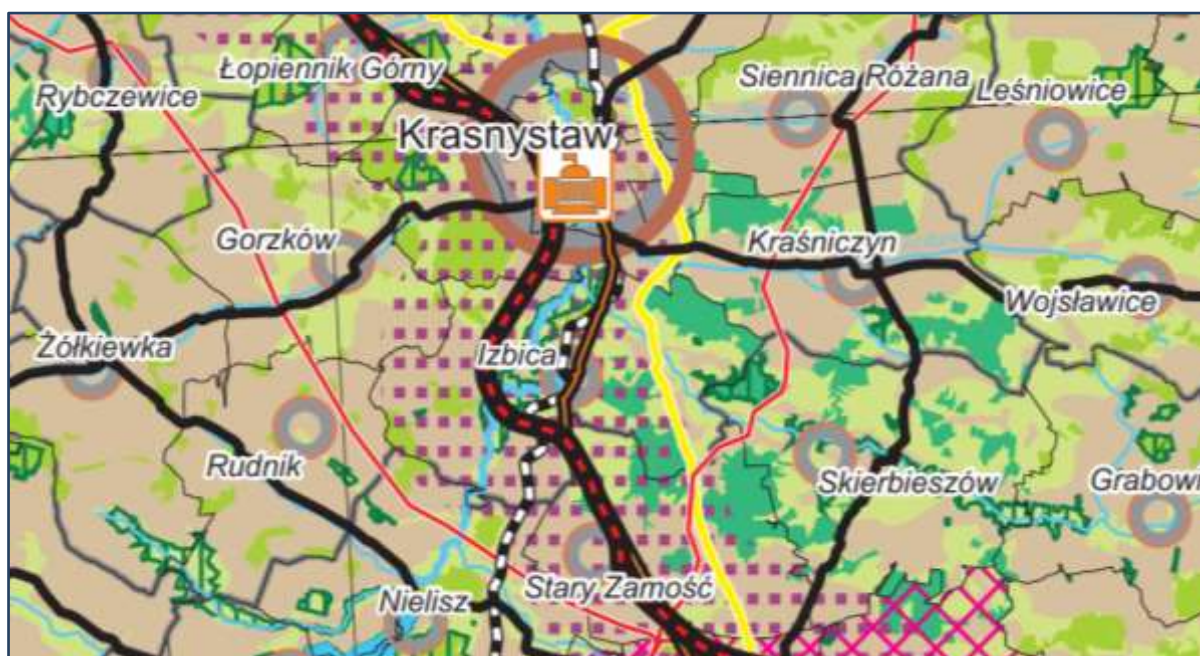
- produkcja roślinna,
- rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego,
- rozwój agroturystyki jako formy wzbogacenia funkcjonalnego obszarów wiejskich,
- rozwój infrastruktury turystycznej (głównie szlaków turystycznych),

- produkcja zdrowej żywności,
- rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

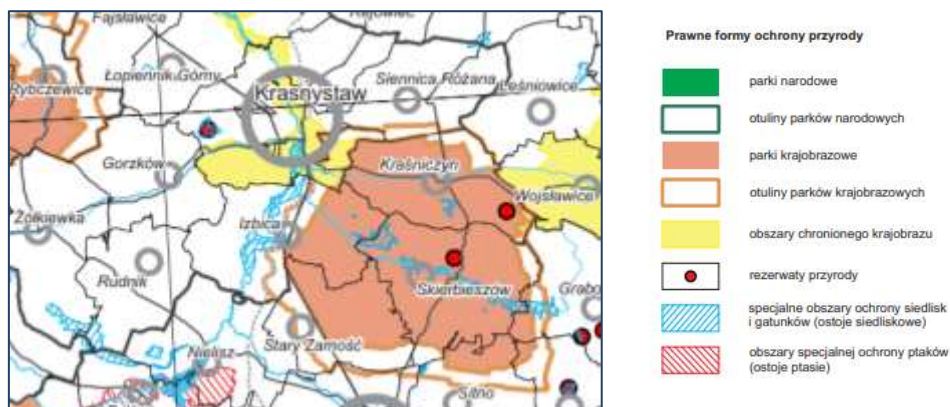
- utrzymanie w użytkowaniu rolniczym gleb o najwyższej przydatności dla produkcji roślinnej,
- utrzymanie trwałych użytków zielonych dla przeciwdziałania skutkom zmian klimatycznych,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach otwartych,
- wzbogacanie przyrodnicze agro ekosystemów poprzez fitomelioracje,
- dostosowanie struktury agrarnej do potrzeb wysokotowarowego rolnictwa,
- aktywna ochrona walorów krajobrazu kulturowego i dbałość o jakość przestrzenną zagospodarowania.

STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA GMINY IZBICA KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO¹¹⁰

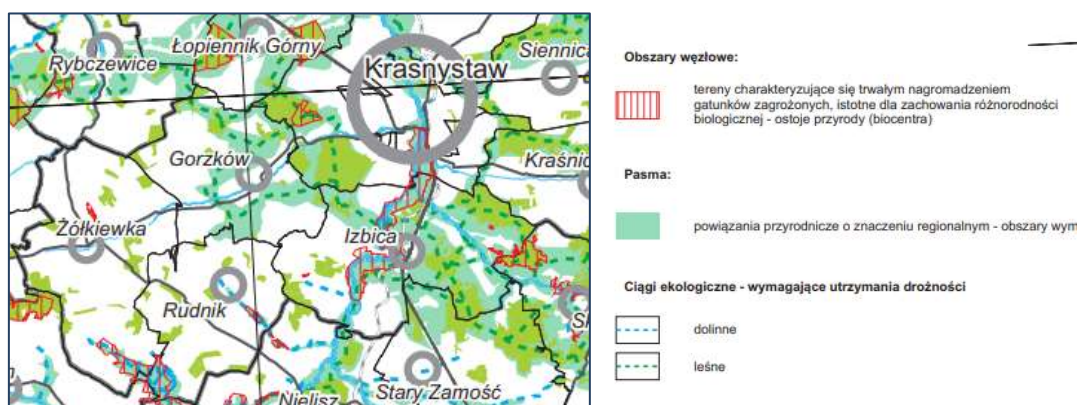

¹¹⁰ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, 2015.

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE GŁÓWNE ELEMENTY SYSTEMU OBSZARÓW CHRONIONYCH¹¹¹

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE ODNOCZĄCE POWIĄZANIA PRZYRODNICZE¹¹²

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE - GOSPODAROWANIE ZASOBAMI NATURALNYMI¹¹³

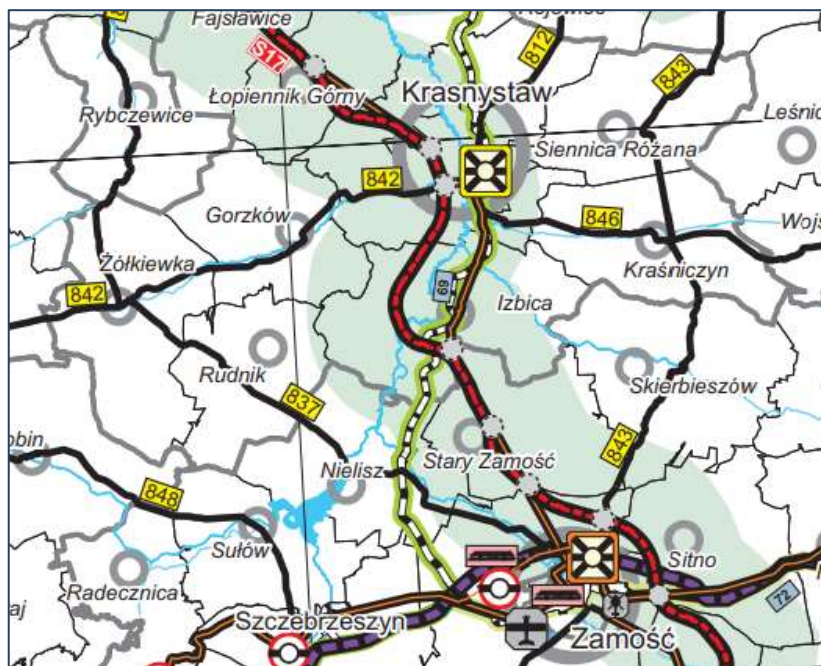
¹¹¹ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, 2015.

¹¹² JW.

¹¹³ JW.

INTRAUKSTUKTURA TRANSPORT¹¹⁶

Rozwój systemu drogowego

drogi krajowe	
	planowana autostrada
	drogi ekspresowe: istniejące / planowane
	pozostałe drogi krajowe
	planowane obwodnice
drogi wojewódzkie	
	istniejące
	planowane obwodnice
pozostałe	
	drogi istotne dla powiązań regionalnych
	rekomendowany szlak rokadowy
węzły drogowo	
	istniejące / planowane

mosty drogowe

	istniejące / planowane
--	------------------------

Rozwój systemu kolejowego

linie kolejowe normalnotorowe

	o prędkościach 120 - 200 km/h
	o prędkościach 100 - 120 km/h
	o prędkościach poniżej 100 km/h

linie kolejowe szerokotorowe

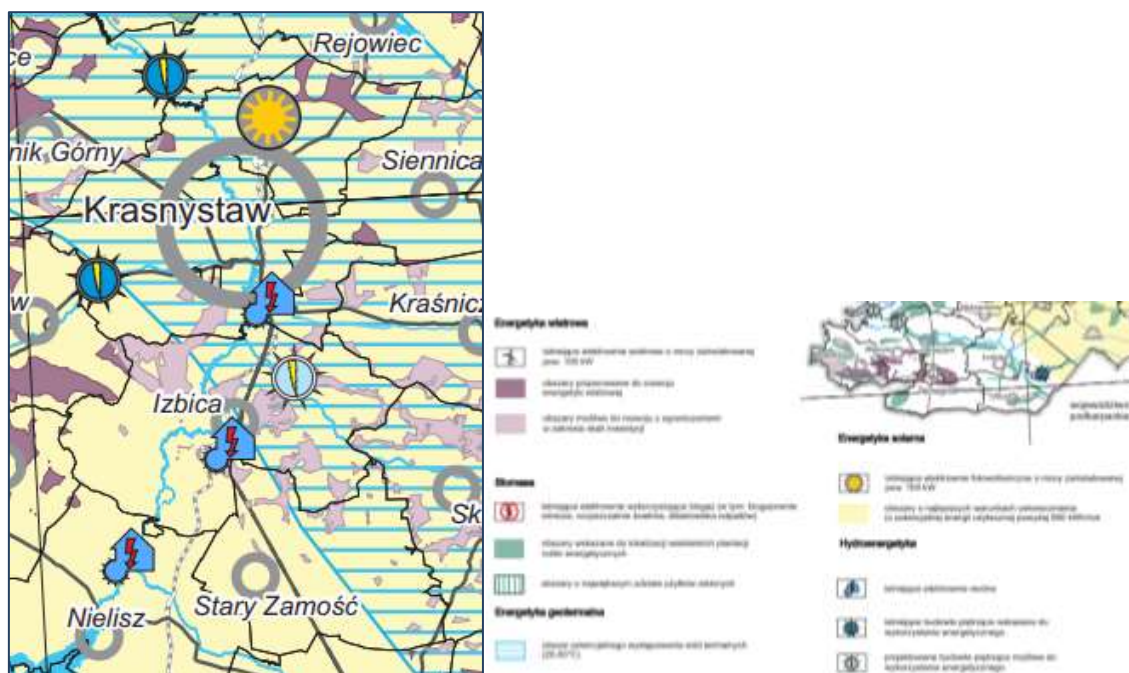
	Linia Hutnicza Szerokotorowa
	pozostałe linie

mosty kolejowe

	istniejące / planowane
--	------------------------

¹¹⁶ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, 2015.

INTRASTRUKTURA ENERGETYKA - ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII¹¹⁷

Gmina Izbica w poszukiwaniu dodatkowego finansowania na potrzebne inwestycje w latach 2021-2030 będzie współpracować z innymi JST. Zrównoważony, wielofunkcyjny rozwój Gminy Izbica będzie dokonywać się równocześnie i harmonijnie w sferze: społecznej, kulturowej, gospodarczej, przestrzennej i przyrodniczej.

Ten model funkcjonalno-przestrzenny rozwoju Gminy Izbica jest niezbędnym warunkiem:

- **wzrostu atrakcyjności lokalizacyjnej** (nowe, innowacyjne inwestycyjne, poprzez posiadany dostęp do trasy S17, linię transportu kolejowego 69, bliskość lotniska oraz interesujące tereny inwestycyjne),
- **wzrostu rangi gminy w jej bliższym i dalszym otoczeniu**, a w konsekwencji wzrostu liczby mieszkańców, podmiotów gospodarczych i turystów,
- **tworzenia warunków do powstawania atrakcyjnych miejsc zatrudnienia** i spadku rozmiarów bezrobocia,
- **dochodów indywidualnych mieszkańców i dochodów budżetu gminy**, a w konsekwencji wzrostu jakości życia mieszkańców wskutek coraz lepszego zaspokajania ich zbiorowych potrzeb.

¹¹⁷ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, 2015.

Równocześnie w perspektywie 2021-2030 uwzględniono, że w rozwoju lokalnym uczestniczy zbiór współzależnych podmiotów gospodarujących, działających na terenie Gminy Izbica, z których każdy spełnia określone funkcje i dąży do realizacji własnych – często partykularnych – celów, są to gospodarstwa domowe i gospodarstwa rolne, jednostki gospodarcze (produkcyjno-usługowe), różnego rodzaju instytucje, organizacje pozarządowe oraz gminne władze samorządowe. Podmioty te tworzą lokalny system gospodarowania. Działania tych podmiotów powinny się w różny sposób uzupełniać, aby w sumie współtworzyć pozytywny wpływ na rozwój Gminy Izbica. Jednak wielopodmiotowość uczestników oraz wielość i różnorodność zachodzących procesów i interakcji stwarza sytuacje, w których interesy poszczególnych podmiotów gospodarujących są często sprzeczne lub konfliktogenne.

W związku z tym szczególna rola w lokalnym systemie gospodarowania przypada władzom Gminy Izbica, które powinny być centrum sterującym w tym systemie. **Zadaniem gminy jest wdrożenie zasad wielopoziomowego zarządzania, w taki sposób, aby móc wpływać na procesy rozwojowe, aby przebiegały one nie tylko w pożądanym dla całej gminy kierunku, lecz także powodowały one jak najmniej sprzeczności i konfliktów przy optymalnym wykorzystaniu lokalnych zasobów** (ludzkich, rzeczowych, finansowych, przestrzennych, przyrodniczych). Jednak ich rola nie powinna ograniczać się wyłącznie do sfery regulacji, lecz obejmować również wpływ na kształt sfery realnej, zwłaszcza poprzez:

- świadczenie usług administracyjnych, społecznych i technicznych,
- inicjowanie, organizowanie, wspieranie i stymulowanie rozwoju gospodarczego,
- racjonalne zagospodarowanie przestrzeni, ochronę zasobów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego,
- kształtowanie jak najlepszego wizerunku gminy w otoczeniu.¹¹⁸

W ostatecznym rozrachunku podstawowym efektem synergii wynikającym z komplementarności zarządzania strategicznego i marketingu terytorialnego będzie lub może być skuteczniejsze i efektywniejsze zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców Gminy Izbica¹¹⁹. Infrastruktura stanowi jeden z głównych endogenicznych czynników determinujących rozwój lokalny. Dobre wyposażenie infrastrukturalne przyciąga kapitał zewnętrzny, kształtuje wielofunkcyjny rozwój, zapewnia wysoki poziom warunków życia, gwarantuje trwałość walorów przyrodniczych, kształtuje sieć osadniczą. Obszary o lepszym wyposażeniu infrastrukturalnym charakteryzują się wyższym poziomem przedsiębiorczości.

W rozwoju Gminy Izbica kompleksowe wyposażenie infrastrukturalne jest wstępnym warunkiem lokalizacji działalności gospodarczej. Niedostateczny stopień wyposażenia w infrastrukturę może stanowić zagrożenie degradacji środowiska przyrodniczego, barierę dla rozwoju społeczno-gospodarczego oraz stwarza niekorzystne warunki bytowe mieszkańców. **Obszar Gminy Izbica bez odpowiedniego zaplecza infrastrukturalnego, będzie mało atrakcyjny dla potencjalnych inwestorów. Dopiero po nasyceniu ich elementami infrastruktury decydujące staną się inne czynniki lokalizacyjne, np. wielkość i zasoby rynku pracy, odległość od rynków zbytu, odległość**

¹¹⁸ Marek Ziółkowski, Strategiczne zarządzanie rozwojem gminy, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, Rok LXXVII – zeszyt 1 – 2015.

¹¹⁹ Jw.

od źródeł surowców itp.¹²⁰Działania Gminy Izbica w tym zakresie można określić mianem interwencjonizmu samorządowego, analogicznie do interwencjonizmu państwowego. Wraz z decentralizacją władzy i zastępowania rozwoju gałęziowo-branżowego nową logiką rozwoju terytorialnego samorząd gminny stał się podmiotem ingerencji w procesy rynkowe, a także ich aktywnym uczestnikiem. Tak więc **samorząd Gminy Izbica jako faktyczny gospodarz określonego terytorium ponosi zatem odpowiedzialność za organizację, strukturę, funkcjonowanie i rozwój lokalnego środowiska życia mieszkańców gminy.**¹²¹

W perspektywie 2021-2030 Gmina Izbica przyjmuje działanie strategiczne, jako metodę zarządzania, polegającą na kształtowaniu procesów rozwojowych gminy i rozwiązywaniu zdefiniowanych problemów w długim horyzoncie czasu (kilkunastoletnia perspektywa). Działania w tym względzie nie są prostą kompilacją rocznych czy też kadencyjnych planów działania, znajdujących swe odzwierciedlenie w corocznie uchwalanych budżetach, lecz wynikają z ustaleń perspektywicznych, a co najważniejsze – są skorelowane z możliwościami ich sfinansowania zarówno ze środków własnych, jak i zewnętrznych. Ta metoda zarządzania nastawiona jest na opracowywanie i realizowanie skutecznych strategii rozwoju oraz wynikających z nich programów i planów działania¹²². Jest ona ukierunkowana przede wszystkim na maksymalne wykorzystanie endogenicznych czynników rozwoju (zasoby ludzkie, finansowe, rzeczowe, ekologiczne i przestrzenne) i potencjału miejscowych podmiotów gospodarujących, oczywiście z uwzględnieniem uwarunkowań tkwiących w jej otoczeniu.

Metodę strategicznego zarządzania rozwojem Gminy Izbica będzie łączyć się z działaniami strategiczno-marketingowymi. Jest to najbardziej pożądana metoda zarządzania rozwojem gminy w warunkach gospodarki rynkowej i narastającej konkurencji międzygminnej przede wszystkim o kapitał (prywatny i publiczny), tylko bowiem kompleksowe (zintegrowane) podejście do zagadnień z tym związanych daje większą gwarancję odniesienia sukcesu na tym polu. Podstawowym zadaniem w ramach strategiczno-marketingowego podejścia do rozwoju Gminy Izbica jest znalezienie, a następnie wybór optymalnych – przy danych uwarunkowaniach wewnętrznych i zewnętrznych – działań realizacyjnych prowadzących do stałego zwiększania atrakcyjności lokalizacyjnej (inwestycyjnej) i konkurencyjności gminy oraz zapewnienia warunków do rozwoju zrównoważonego, a w konsekwencji jak najlepszego zaspokajania zbiorowych potrzeb mieszkańców.

Podstawowymi cechami tak rozumianego podejścia do zrównoważonego, strategiczno-marketingowego zarządzania rozwojem Gminy Izbica będą:

- **orientacja na potrzeby społeczności lokalnej, czyli rozpoznanie oraz zaspokojenie**

¹²⁰ Budowa kapitału społecznego do wykorzystania w procesie zarządzania rozwojem kierowanym przez lokalną społeczność. Publikacja opracowana w związku z projektem „Budowa kapitału społecznego do wykorzystania w procesie zarządzania rozwojem kierowanym przez lokalną społeczność – badania, spotkanie audytoryjne, publikacja realizowanym w ramach Planu działania Sekretariatu Centralnego Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2015.

¹²¹ J. J. Parysek, *Podstawy gospodarki lokalnej*, WN UAM, Poznań 1997, s. 15-17; Z. Gilowska, *System ekonomiczny samorządu terytorialnego w Polsce*, Municipium, Warszawa 1998, s. 26-45; E. J. Blakely, *Planning Local Economic Development – Theory and Practice*, Sage Library of Social Research, t. 168, Sage Publications, Newbury Park 1989.

¹²² E. Wojciechowski, *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin, Warszawa 2003, s. 11-34; M. Ziolkowski, M. Goleń, *Zarządzanie strategiczne rozwojem lokalnym*, w: H. Sochacka-Krysiak (red.), *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, wyd. 2 uzupełnione i zaktualizowane, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2006, s. 70-76; M. Ziolkowski, *Zarządzanie strategiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, w: A. Zalewski (red.), *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, wyd. 2 zmienione i rozszerzone, Oficyna Wydawnicza. SGH w Warszawie, Warszawa 2007, s. 103-107.

ilościowych potrzeb i podnoszenie jakości świadczonych usług komunalnych (społecznych, technicznych i administracyjnych);

- **kompleksowość w podejściu do problemów rozwoju**, czyli współzależne ujmowanie wszystkich sfer (dziedzin) funkcjonowania gminy (gospodarczej, społecznej, przestrzennej, ekologicznej, kulturowej, finansowej i inwestycyjnej);
- **jak najlepsze wykorzystanie endogenicznych czynników i zasobów dla zdynamizowania procesów rozwoju**;
- **orientacja na przyszłość**, czyli rozwiązywanie dzisiejszych problemów przez pryzmat przyszłości, a także uznanie, że postęp, innowacyjność i konkurencyjność jako wyraz rozwoju gminy są najważniejsze dla jakości środowiska życia mieszkańców;
- **orientacja na otoczenie gminy**, czyli maksymalne wykorzystywanie szans i przeciwdziałanie zagrożeniom;
- **orientacja na wyniki**, czyli osiągnięcie celów rozwoju przez sukcesywną, skuteczną i efektywną realizację – zaplanowanych wcześniej – konkretnych zadań realizacyjnych;
- **orientacja na zasoby i walory gminy** – intelektualne, rzeczowe, finansowe, ekologiczne, przestrzenne i kulturowe, czyli maksymalne ich spożytkowanie dla dalszego rozwoju;
- **orientacja na kreowanie pozytywnego wizerunku gminy, czyli ekspozowanie „dóbr gminnych”** (np. usługi komunalne, atrakcyjność turystyczna, wartości środowiska przyrodniczego, nieruchomości, oferty lokalizacyjne, zasoby i walory dziedzictwa kulturowego) z punktu widzenia pełnionych przez nie funkcji wobec konsumentów tych dóbr (obecnych i potencjalnych);
- **orientacja na podnoszenie konkurencyjności gminy w otoczeniu regionalnych, krajowym i międzynarodowym.**¹²³

Podmiotem tak rozumianego podejścia do zarządzania rozwojem Gminy Izbica jest lokalna wspólnota samorządowa działająca poprzez swoje ciała przedstawicielskie i administrację samorządową.

Dla większości mieszkańców Gminy Izbica rolnictwo jest nadal głównym źródłem utrzymania. Zespół opracowujący *Strategię Rozwoju Gminy Izbica* uznał problemy związane z rolnictwem za istotne i priorytetowe.

Działania powinny zmierzać do wspierania różnorodnych form gospodarczego organizowania działalności rolniczej na wsi i działań na rzecz poprawy warunków prowadzenia działalności rolniczej oraz podnoszenia kwalifikacji rolników, a także opracowania *Gminnego Programu Kompleksowej i Długofalowej Polityki Zarządzania Terenami Inwestycyjnymi oraz Gospodarki Gruntami Rolnymi* oraz skutecznego pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych na rozwój tego sektora gospodarki. Jednak kluczową kwestią pozostanie uruchomienie na terenach inwestycyjnych gminy nowych inwestycji, szczególnie w przetwórstwie rolno-spożywczym i przemyśle spożywczym, a także innych branżach nie tworzących zagrożenia dla środowiska naturalnego.

¹²³ Marek Ziółkowski, „Strategiczne zarządzanie rozwojem gminy”, *Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny*, Rok LXXVII – zeszyt 1 – 2015.

Pod względem rozwoju infrastruktury Gmina Izbica wypada korzystnie na tle innych gmin powiatu krasnostawskiego, jednak rozwój infrastrukturalny, pod względem niektórych kryteriów, odbiega od średniej krajowej. W celu uzupełnienia braków infrastrukturalnych i polepszenia warunków zamieszkania oraz atrakcyjności inwestycyjnej **Gmina Izbica powinna dążyć do ciągłej poprawy stanu infrastruktury dróg, chodników, oświetlenia oraz kanalizacji. Działania inwestycyjne w kolejnych latach mają doprowadzić również do skanalizowania całego obszaru gminy z wykorzystaniem różnych dostępnych rozwiązań oraz obniżenia cen energii elektrycznej poprzez rozwijający się sektor OZE.**

Substancja mieszkaniowa na terenie Gminy Izbica w dużej mierze jest przestarzała, wiele budynków wymaga remontów. Należy pamiętać, że odpowiednie warunki mieszkaniowe stymulują wzrost poziomu życia, wpływają na wzrost mobilności społeczeństwa, jak również na atrakcyjność gminy, w tym atrakcyjność inwestowania. **W perspektywie 2021-2030 obok terenów pod mieszkalnictwo jednorodzinne, należy zmierzyć się z potrzebami mieszkańców, którzy coraz częściej są zainteresowani inwestycjami w budownictwie wielorodzinnym, nowoczesnym, jedno/dwu kondygnacyjnym na obszarach wiejskich, które położone są w ścisłej zależności z sąsiadującym miastem.** Działania gminy w tej dziedzinie powinny skupić się na pracach remontowych komunalnych zasobów mieszkaniowych i wyznaczaniu terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Należy mieć na uwadze stosowne zapisy w tworzonej miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy. Istotne byłoby również wspieranie budownictwa społecznego, np. przez system ulg, pomoc prawną, uzbrojenie nowych terenów.

Dostępność komunikacyjna Gminy Izbica będzie istotnym czynnikiem implikującym rozwój suburbanizacji. Wiejskie jednostki struktury osadniczej w strefie izochrony dostępności 1 godz. od Zamościa będą charakteryzowały się istotnym wpływem suburbanizacji, której formy uregulują przepisy prawa miejscowego, utrzymujące skuteczne formy ładu przestrzennego, ciągłości kulturowej, zachowania wartości krajobrazu. Istotną rolę w transporcie pełnić będzie system transportu publicznego: bus, połączenia PKP oraz transport prywatny: bus, samochody osobowe.

Układ komunikacji w Gminie Izbica, oparty powinien być na segregacji ruchu kołowego i pieszego wraz z wyznaczonymi ścieżkami rowerowymi łączącymi poszczególne miejscowości z terenami rekreacyjnymi i otwartymi, scalać powinien integralnie poszczególne jednostki mieszkaniowe. Głównym kierunkiem przyjętych działań, w dużym uproszczeniu, powinno być zachowanie tożsamości **Gminy Izbica w aspekcie rewaloryzacji zabudowy historycznej i utrzymania cech integralności formy przestrzennej wsi uniemożliwiającej niekontrolowane formy rozproszenia, właściwe kształtowanie systemu przestrzeni publicznych oraz utrzymanie i wprowadzenie układu zieleni scalającego układ przestrzenny tj. właściwa rewitalizacja.** Surowej kontroli powinna podlegać nowa zabudowa (w tym jednorodzinna) w celu zachowania istotnych wartości fizjonomii krajobrazu wiejskiego i środowiska przyrodniczego.¹²⁴

Priorytetem określić powinno się proces przekształceń istniejących form rozwoju w nowe formy uwzględniające wieloaspektowe zasady zrównoważonego rozwoju. Istnieje konieczność stosowania w planach miejscowych zasad zgodności lokalizacji każdej inwestycji

¹²⁴ Agnieszka Ociepa-Kubicka, Politechnika Częstochowska, Wydział Zarządzania, Zakład Rozwoju Regionalnego, *Rola planowania przestrzennego w zarządzaniu ochroną środowiska*, 2014, t. 17, nr 1, s. 135-146.

z otoczeniem (asymilacji z wartościami krajobrazowymi), stosowania zasad grupowania zabudowy w celu uniemożliwiania jej rozpraszania, zasad oddzielenia – sytuowania zabudowy o współczesnych formach od istniejących w celu uniknięcia konfliktu wizualnego, stosowania materiałów, kolorystyki, faktury adekwatnej do lokalnej tradycji, stosowania wskaźników zawierających szczegółowe informacje dotyczące lokalnej tradycji i projektowania.¹²⁵

Rozwój rolnictwa (w tym rolnictwa ekologicznego), przetwórstwa rolno-spożywczego oraz przemysłu spożywczego tj. aktywizacja gospodarcza, zwłaszcza w zakresie utrzymania zanikającej funkcji rolniczej, przyczyni się do przywrócenia zanikających form możliwości miejscowego zatrudnienia oraz kształtowania i rozbudowania więzi społecznych mieszkańców. **Istotne będzie w tej metodologii m.in. scalanie gruntów i rozwój zrzeszeń producentów i przetwórców. W gospodarce opartej na wiedzy, rolnictwo musi być mocno wsparte przez różnego rodzaju działania m. in. B+R.**¹²⁶

Promowanie zatrudnienia w sektorze usług, a przede wszystkim w sektorze: srebrnej gospodarki¹²⁷, turystyki oraz agroturystyki i rekreacji nie eliminuje ukierunkowanego zatrudnienia w sektorze rolnictwa utrzymującego związek wsi z kultywacją kultury agrarnej, ale tworzy zaplecze pozarolniczych miejsc pracy. **Dlatego umiejętne połączenie w modelu rozwoju Gminy Izbica produkcji i przetwarzania surowców rolnych, ze srebrną gospodarką, turystyką i agroturystyką zabezpieczy stabilny rozwój gminy. Usługi powinny spełniać oczekiwania społeczności gminy oraz turystów i przedsiębiorców.**

Należy pamiętać, że mieszkańcy Gminy Izbica mogą korzystać z infrastruktury społecznej w Mieście Krasnystaw m.in. z zespołu szkół, basenu oraz Powiatowego Szpitala. **Budowanie społecznych form działania przez samorząd lokalny we współpracy z organizacjami poza rządowymi (Rady Wsi, Rada Seniorów, Młodzieżowa Rada Gminy, Rada Pożytku Publicznego, Stowarzyszenia) inspirować powinny wyższy poziom integracji i znajdować odzwierciedlenie w efektywności realizacji celów przewidzianych w *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030*.** W procedurze ustanawiania planów zagospodarowania przestrzennego szczebla lokalnego szczególnie istotne miejsce powinna zajmować partycypacja społeczna. Koncepcja planu każdorazowo powinna być prezentowana na organizowanych przez samorządy spotkaniach z mieszkańcami i stanowić promocję opracowanych rozwiązań planistycznych. Uwagi mieszkańców mają duże znaczenie w formułowaniu ostatecznej wersji planu, który po uwzględnieniu zastrzeżeń i propozycji jest ponownie prezentowany mieszkańcom. Świadomość możliwości efektywnego oddziaływania na proces planistyczny stanowi element znaczącej aktywności i integracji społecznej.

Gmina Izbica powinna wybrać strategię agresywną w rozwoju lokalnym w latach 2021-2030, która będzie zmierzać do zdecydowanego wykorzystywania mocnych stron oraz większego wykorzystywania możliwości rolniczego handlu detalicznego, zmniejszania zróżnicowania w rozwoju społeczno-gospodarczym, rozwijania przedsiębiorczości m. in. w sektorze przetwórstwa rolno-spożywczego, turystyce oraz srebrnej gospodarce, przy równoczesnym

¹²⁵Kształtowanie przestrzeni wsi podmiejskiej na przykładzie obszaru oddziaływania miasta Szczecin, Agnieszka Zimnicka, Lechosław Czernik.

¹²⁶Rolnictwo w kontekście Zrównoważonego Rozwoju Obszarów Wiejskich, Uniwersytet Szczeciński Katedra Polityki Społeczno-Gospodarczej i Europejskich Studiów Regionalnych, Szczecin 2010.

¹²⁷ JW.

rozwijaniu infrastruktury drogowej, kanalizacyjnej, internetowej oraz infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej na obszarach atrakcyjnych przyrodniczo.

Należy się również skupić na zwiększaniu stopnia wykorzystywania odnawialnych źródeł energii oraz większego wykorzystywania instrumentów ekonomii społecznej i solidarnościowej. Ponadlokalna współpraca z innymi gminami to konieczność i wymóg sięgania po zróżnicowane źródła finansowania poszczególnych działań oraz rozwój edukacji średniej i zawodowej.

Wielką szansą ożywienia gospodarki Gminy Izbica, którą powinni wykorzystać mieszkańcy jest tworzenie wiosek tematycznych (kompleksowy projekt mający na celu ożywienie gospodarki wiejskiej poprzez integrację lokalnej społeczności wokół zagadnień związanych z określonym produktem, usługą lub kulturą danego regionu) oraz organizowanie gospodarstw tematycznych (w tym gospodarstwa opiekuńcze).

Ochrona materialnych i niematerialnych zasobów dziedzictwa kulturowego oraz wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, a także wspieranie działań na rzecz ochrony powietrza i ochrona wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Dlatego warto poszukiwać wsparcia dla inicjatyw ponadlokalnych wpływających na pobudzenie rozwoju gospodarczego, informatyzację i udostępnianie zasobów i danych publicznych, w szczególności ułatwiających inwestowanie oraz prowadzenie działalności gospodarczej:

- Integrowanie działań wymagających współpracy wielopoziomowej oraz międzyinstytucjonalnej,
- Promowanie innowacyjnych rozwiązań sprzyjających podnoszeniu efektywności działań administracji publicznej.

Zjawisko kreowania przestrzeni publicznej na obszarach wiejskich jest stosunkowo nowe i nie wykształciło jeszcze typowych dla siebie tradycji i wzorców przestrzeni reprezentacyjnych. Istnieje zatem konieczność bardziej kompleksowego podejścia planistycznego i projektowego w procesie kształtowania miejsc publicznych, właściwego wykorzystania cech lokalnego krajobrazu, a także włączenie w ten proces społeczności lokalnej. Podkreślić należy, że obecnie największy wpływ na kształtowanie przestrzeni publicznych w poszczególnych wsiach regionu mają inicjatywy finansowane w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW), a dokumenty planistyczne stanowią tylko pewne ogólne wytyczne dla podejmowanych działań. rolą przestrzeni publicznych jest nie tylko tworzenie atrakcyjnego wizualnie otoczenia, wykreowanie inspirującego środowiska, ale także sfera estetyczna, stymulująca zmysły przebywających w niej ludzi. Estetyka i funkcjonalność przestrzeni publicznych ma ogromne znaczenie zarówno dla atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Gminy Izbica, jak i dla samopoczucia jej użytkowników.¹²⁸

¹²⁸ Gabriela Czapiewska, Kształtowanie Wiejskich Przestrzeni Publicznych Przykład Konkursu „Najlepsza Przestrzeń Publiczna Województwa Pomorskiego”, Acta Universitatis Lodziensis, Folia Geographica Socio-Oeconomica 33, 2018.

ZASADY KREOWANIA ŁADU PRZESTRZENNEGO GMINY IZBICA

Uwzględniając potrzeby rozwojowe Gminy Izbica oraz zasady zrównoważonego rozwoju, szczególnie wobec aktualnych przemian dotyczących obszarów wiejskich (w tym m.in. ich urbanizacji), coraz ważniejsze staje się określenie zasad właściwego kształtowania obszarów wspólnych na wsi, w zgodzie z regulacjami odpowiedzialnego kreowania ładu przestrzennego. Szczególnie istotne jest przy tym dostrzeżenie cech lokalnych Gminy Izbica, w tym dostosowanie skali i charakteru zaproponowanych rozwiązań do potrzeb jej użytkowników (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów). Dobrze zaprojektowane miejsca wspólne, takie jak parki, place sportowe, skwery czy obszary towarzyszące obiektom usługowym, stają się już teraz czynnikiem prospołecznym. Poprawiają one jakość życia i umożliwiają zaspokojenie potrzeb mieszkańców, co ma bezpośrednie przełożenie na podniesienie standardów życia jednostek i całej społeczności. W kreowaniu przestrzeni Gminy Izbica w latach 2021-2030 ważne jest zwrócenie uwagi na zrównoważony model przestrzenno-funkcjonalny, który uwzględnia czynniki przestrzenne, społeczne czy infrastrukturalne.¹²⁹

CHARAKTERYSTYKA POTENCJALNYCH TERENÓW INWESTYCYJNYCH TERENIE GMINY

Teren Inwestycyjny: Klinkiernia,

- **Powierzchnia:** 8,6890 ha,
- **Własność:** Gmina Izbica,
- **Możliwość podziału:** jest,
- **Możliwość powiększenia terenu poprzez zakup działki sąsiedniej:** jest,
- **Rodzaj działki:** inne tereny zabudowane, nieużytki, pastwiska trwałe,
- **Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego:** tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej (propozycja obecna oraz docelowa np. obecnie nieużytek – docelowo teren usług nieuciążliwych, zabudowa letniskowa, hotel z infrastrukturą towarzyszącą itp.),
- **Dostęp bezpośredni do drogi krajowej:** jest poprzez drogę gminną,
- **Dostęp bezpośredni do drogi powiatowej:** jest,
- **Droga dojazdowa do terenu:** odległość 2 km do projektowanej drogi krajowej S 17;

¹²⁹ JW.

odległość 1 km do linii kolejowej nr 69,

- **Odległość od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego Świdnik:** ok. 57 km,
- **Odległość do najbliższego centrum miasta Krasnystaw** (19 434 mieszkańców), to 13 km do centrum miasta, dojazd ok. 15 min,
- **Najbliższe miasto wojewódzkie:** Lublin,
- **Elektryczność na terenie:** jest,
- **Gaz na terenie:** jest,
- **Woda na terenie:** jest,
- **Kanalizacja na terenie:** jest,
- **Dodatkowe informacje:** brak opłaty dodatkowej związanej z przygotowaniem do działalności produkcyjnej; brak ryzyka wystąpienia zalań lub obsunięć terenu; brak istniejących ograniczeń ekologicznych; są budynki i zabudowania na terenie po byłej klinkierni; maksymalna wysokość zabudowy max.: brak danych; maksymalna powierzchnia zabudowy % powierzchni działki: brak danych; występowanie zadrzewienia: jest. Biznes w bezpośrednim sąsiedztwie; sklepy spożywcze, wielobranżowe, kwiaciarnie, supermarkety, pizzeria, salony piękności.

Teren Inwestycyjny: Tarnogóra (działka po kółku rolniczym)

- **Powierzchnia:** 9,20 ha,
- **Własność:** Gmina Izbica,
- **Możliwość podziału:** jest,
- **Możliwość powiększenia terenu poprzez zakup działki sąsiedniej** – jest,
- **Rodzaj działki:** grunty rolne zabudowane, grunty orne, łąki, pastwiska trwałe,
- **Przeznaczenie w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego:** brak danych (propozycja obecna oraz docelowa np. obecnie nieużytek – docelowo teren usług nieuciążliwych, zabudowa letniskowa, hotel z infrastrukturą towarzyszącą itp.),
- **Dostęp bezpośredni do drogi krajowej:** poprzez drogę powiatową,
- **Dostęp bezpośredni do drogi powiatowej:** poprzez drogę gminną,
- **Odległość:** 1,5 km do drogi krajowej S 17; odległość 1 km do linii kolejowej; odległość od najbliższego międzynarodowego portu lotniczego Świdnik ok. 57 km, odległość do najbliższego centrum miasta Krasnystaw (19 434 mieszkańców), to 14 km do centrum miasta, dojazd ok 15 min,
- **Najbliższe miasto wojewódzkie:** Lublin,
- **Elektryczność na terenie:** nie ma ale można doprowadzić z działki sąsiedniej,
- **Gaz na terenie:** nie ma, można doprowadzić z ulicy Krakowskie Przedmieście,
- **Woda na terenie:** nie ma, można doprowadzić z działki sąsiedniej,
- **Kanalizacja na terenie:** nie ma.
- **Dodatkowe informacje:** brak opłaty dodatkowej związanej z przygotowaniem do

działalności produkcyjnej; brak ryzyka wystąpienia zalań lub obsunięć terenu; brak istniejących ograniczeń ekologicznych; brak budynków i zabudowań na terenie; maksymalna wysokość zabudowy: brak danych; maksymalna powierzchnia zabudowy % powierzchni działki: brak danych; występowanie zadrzewienia: jest, minimalne. Biznes w bezpośrednim sąsiedztwie: Pałacowa Przystań przy ul. Krakowskie Przedmieście (restauracja), sklepy spożywcze.

2. PROCES BUDOWY PRZEWAGI KONKURENCYJNEJ. PROFIL TURYSTYCZNY/ W TYM AGROTURYSTYKA, TURYSTYKA AKTYWNA, SREBRNA GOSPODARKA.

Proces wspierania przedsiębiorczości w gminach jest jednym z kluczowych zadań władz lokalnych, ponieważ wpływa bezpośrednio na poziom życia mieszkańców, a w ogólnym ujęciu na przyspieszenie wzrostu społeczno-gospodarczego gminy i regionu. Jest to trudne zadanie, ponieważ gminy mają do dyspozycji wiele instrumentów wspierania przedsiębiorczości zarówno finansowych, jak i niefinansowych. Zastosowanie wszystkich instrumentów nie jest możliwe, zatem ważna jest ocena skuteczności oddziaływania tych instrumentów na przedsiębiorców lokalnych.¹³⁰

Gmina Izbica w perspektywie 2021-2030 zintensyfikuje działania, aby realnie oddziaływać na tworzenie przedsiębiorstw poza sferą publiczną. Jej działania w różny sposób będą wpływać na zdynamizowanie przedsiębiorczości i jej rozwój, poprzez zastosowanie różnych instrumentów wspierania przedsiębiorczości:¹³¹

- instrumenty dochodowe wspierania przedsiębiorczości m. in. stosowanie przez gminy stawek podatków niższych od maksymalnych oraz ulg i zwolnień dla lokalnych przedsiębiorców w zakresie podatku od nieruchomości, od środków transportowych, podatku rolnego i leśnego;
- instrumenty wydatkowe wspierania przedsiębiorczości, a zwłaszcza sposoby finansowania inwestycji, inwestycje realizowane w ciągu pięciu lat, inwestycje obecne oraz zamierzenia inwestycyjne, wysokość wydatków inwestycyjnych ogółem, na jednego mieszkańca oraz z podziałem na działy, sposoby współpracy z podmiotami lokalnymi.
- promocja gminy, a zwłaszcza nakłady na promocję i działania promocyjne gminy, korzystanie z firm zewnętrznych, adresatów promocji, programy wspierania promocji lokalnych produktów;
- działalność gospodarcza gminy, a zwłaszcza spółki z dominującym udziałem gminy, usługi kupowane od firm lokalnych, prywatyzacja przedsiębiorstw komunalnych, sposób ustalania cen usług komunalnych;
- gospodarowanie mieniem gminy, a zwłaszcza sprzedaż lub dzierżawa majątku gminnego, strategię zarządzania mieniem gminy, użytkowanie wieczyste,

¹³⁰ Michał Flieger, „Proces budowy przewagi konkurencyjnej w gminie o profilu turystycznym”, Edukacja Ekonomistów i Menedżerów, 3 (41) 2016.

¹³¹ Jw.

nabywanie, scalanie, zbrojenie i podział gruntów, politykę czynszową najmu, dzierżawy oraz użyczenia, wnoszenie mienia do spółek, formy prywatyzacji w gminie, plan zagospodarowania przestrzennego, bazy danych dotyczących nieruchomości oraz zasady zbywania, nabywania, zamiany i obciążania nieruchomości;

- lokalne strategie rozwoju gospodarczego, a zwłaszcza opracowanie strategii rozwoju gminy, strategii rozwoju gospodarczego gminy, wieloletniego planu inwestycyjnego, bieżącą analizę i udoskonalanie strategii rozwoju według zmieniających się potrzeb, cykliczne spotkania z przedsiębiorcami w celu poznania ich potrzeb, udział liderów lokalnych w procesie tworzenia strategii rozwoju, współpracę z innymi gminami w procesie tworzenia i udoskonalania strategii rozwoju, cele strategii rozwoju gospodarczego, specjalny program pomocy dla małych firm;
- tworzenie klimatu sprzyjającego przedsiębiorczości oraz specyficzne formy wspierania przedsiębiorczości, a zwłaszcza spotkania i dyskusje okresowe z przedsiębiorcami na temat kierunków rozwoju gminy i efektywności realizacji strategii rozwoju gospodarczego, udział przedsiębiorców w tych działaniach, szybkie ścieżki dla projektów inwestycyjnych, udogodnienia administracyjne, szkolenia urzędników, politykę ośrodka pomocy społecznej, stabilność polityki podatkowej i czynszowej gminy, ułatwiony dostęp do infrastruktury technicznej, współpracę gminy z innymi instytucjami i organizacjami wspierającymi przedsiębiorczość, wiedzę gminy co do rodzaju kwalifikacji, na które występuje zapotrzebowanie ze strony lokalnych przedsiębiorców, organizację szkoleń podnoszących kwalifikacje oraz ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej, finansowanie ośrodków doradczych dla firm, współpracę gmin z placówkami badawczymi, tworzenie inkubatorów, parków technologicznych, agencji rozwoju lokalnego oraz ośrodków doradczo-szkoleniowych, systemy gromadzenia i zarządzania informacjami pomocnymi w zarządzaniu przedsiębiorstwem, przedsięwzięcia *venture capital* z udziałem gminy, tworzenie funduszy gwarancyjnych, organizację konkursów na najlepszy produkt, firmę i przedsiębiorstwo, organizację wycieczek zagranicznych dla przedsiębiorców lokalnych.¹³²

Ukształtowanie terenu i liczne walory przyrodnicze m. in. Izbicki Przełom Wieprza i Dolina Łętowni oraz nietuzinkowe zabytki, pozwalają wprowadzić do modelu funkcjonalno-przestrzennego oraz planu działań strategicznych Gminy Izbica, liczne przedsięwzięcia, których zadaniem jest ukształtowanie wyraźnego profilu turystycznego gminy w latach 2021-2030.

Pandemia covid spotęgowała zainteresowanie wypoczynkiem w Polsce, dlatego obserwuje się wzrost zapotrzebowania na turystykę na obszarach wiejskich. Rozwój turystyki w Gminie Izbica (usług ekosystemowych, usług czasu wolnego, turystyki aktywnej i kulturowej, agroturystyki,

¹³² Michał Flieger, „Proces budowy przewagi konkurencyjnej w gminie o profilu turystycznym”, Edukacja Ekonomistów i Menedżerów, 3 (41) 2016.

srebrnej gospodarki) będzie zrównoważony i zintegrowany w ramach współpracy z innymi JST, organizacjami pozarządowymi oraz przedsiębiorcami.

Istotnym warunkiem turystyki zrównoważonej, szczególnie na obszarach cennych przyrodniczo jest: zastąpienie, zmniejszenie przewagi turystyki pobytowej typu zbiorowego na rzecz kameralnych form turystyki aktywnej; wydłużenie sezonu turystycznego; określenie chłonności turystycznej, rekreacyjnej w celu wyeliminowania intensywnego, skoncentrowanego ruchu turystycznego na małej powierzchni. Podstawą produktu turystycznego Gminy Izbica będą zasoby przyrodnicze, dobra kultury i inne wytwory działalności człowieka, które stanowią trzon oraz warunkują program zagospodarowania turystycznego gminy.¹³³

Właściwe zagospodarowanie turystyczne, oparte na przesłankach ekologicznych, przyrodniczych, dziedzictwa kulturowego, stworzy unikatowy wizerunek Gminy Izbica. Jednym z dwóch profili strategii rozwoju przestrzennego Gminy Izbica będzie turystyka nie zagrażająca środowisku naturalnemu, zgodna z zasadami ekorozwoju.

W celu ochrony środowiska, zmniejszenia uciążliwości związanych z ruchem turystycznym na szczelbu Gminy Izbica – w ramach modelu przestrzenno-funkcjonalnego, podejmowane będą takie działania jak:

- określenie w lokalnych planach zagospodarowania przestrzennego terenów przeznaczonych pod rozwój funkcji turystycznej;
- objęcie szczególną ochroną obszarów o wysokich walorach środowiska przyrodniczego;
- właściwe zorganizowanie ruchu turystycznego;
- wytyczenie tras spacerowych, rowerowych, konnych, wodnych; narciarskich;
- zorganizowanie na obrzeżach obszarów najcenniejszych przyrodniczo (parków krajobrazowych) stref buforowych zatrzymujących ruch turystyczny przez specjalnie przygotowane atrakcje np. wioski tematyczne, parki leśne, ścieżki przyrodnicze, miniskanseny, restauracje,
- obsługa ruchu turystycznego poprzez Punkt Obsługi Turystyki, centra, agencje, biura turystyczne;
- rozwój przyjaznej środowisku infrastruktury technicznej oraz atrakcji turystycznych;
- opracowanie zasad i zakresu rewaloryzacji cennych przyrodniczo obiektów, obszarów, które uległy degradacji;
- edukacja ekologiczna lokalnej społeczności jak również stymulowanie różnych inicjatyw społecznych związanych z ochroną środowiska.¹³⁴

¹³³ Za źródłem: Program 5 (PR-5) Rozwój Funkcji Turystycznej. https://gryfino.pl/UMGryfinoFiles/6A954FEA_14-5_str_pr5.htm

¹³⁴ Za źródłem: Program 5 (PR-5) Rozwój Funkcji Turystycznej. https://gryfino.pl/UMGryfinoFiles/6A954FEA_14-5_str_pr5.htm

Unikatowe walory przyrodniczo- krajobrazowe oraz kulturowe przy odpowiednie promocji i rozwinięciu infrastruktury mogą przyciągać turystów krajowych i zagranicznych przynosząc tym samym korzyści ekonomiczne lokalnej społeczności, a także tworzyć nowe, atrakcyjne miejsca pracy w Gminie Izbica. Turystyka będzie stanowić instrument osiągnięcia szerszych celów rozwojowych Gminy Izbica, jak: zwiększenie zatrudnienia, spójność gospodarcza i społeczna, zrównoważony rozwój. Wiąże się to z różnorodnością oczekiwań władz samorządowych wobec turystyki jako dziedziny gospodarki (nowa baza ekonomiczna rozwoju lokalnego, regeneracja czy dywersyfikacja lokalnej struktury gospodarczej, czynnik poprawy wizerunku, rewaloryzacji dziedzictwa kulturowego i przestrzeni gminnej, podniesienia jakości życia, czynnik sprzyjający lokalizacji działalności gospodarczej itd.). Wiele zależeć będzie przy tym od postaw władarzy lokalnych wobec procesów rozwojowych w turystyce na obszarze gminy, które mogą przejawiać się w: kreowaniu popytu turystycznego, reagowaniu na popyt turystyczny (wspieranie bądź osłabianie) czy pasywności, obojętności władz gminnych. Wyrazem tych postaw jest prowadzona polityka lokalna.¹³⁵

Pozarolnicza działalność gospodarcza prowadzona na obszarze Gminy Izbica jest uważana za niezbędną do wielofunkcjonalnego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego. Ma ona istotne znaczenie dla gospodarstw rolnych działających szczególnie na terenach o mniej korzystnych warunkach dla produkcji rolnej. Najważniejszym kierunkiem rozwoju obszaru Gminy Izbica będzie wzrost jej gospodarczej różnorodności. Zachodzić to może przede wszystkim poprzez wzbogacanie struktury funkcjonalnej m. in. rozwijanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych. Gmina Izbica we współpracy z innymi gminami powinna zbudować sieciowy produkt turystyczny w latach 2021-2030.

Wdrożenie założeń niniejszej Strategii w zakresie funkcji turystycznej związane będzie z podjęciem wielu zadań, które w końcowym etapie skutecznie zrealizują zamierzone cele. Część zadań zrealizowanych będzie na szczeblu gminy. Równocześnie zadania, które przekraczają możliwości finansowe, organizacyjne, terytorialne trzeba będzie opracować w ponadgminnym układzie funkcjonalno-przestrzennym (np. podejmowanie wspólnych, zintegrowanych inwestycji, opracowanie ścieżek rowerowych, pieszych; atrakcji turystycznych itp.). Poprawa dostępności i atrakcyjności usług turystycznych w zakresie sieci komunikacyjnej i jej jakości jest elementem planu rozwoju infrastruktury gminy. Decydujący wpływ na rozwój turystyki będą miały czynniki endogenne.

Elementami produktu turystycznego Gminy Izbica powinny być usługi i dobra, które wpływają na zaspokojenie potrzeb turystycznych. Może nim być:

- usługa turystyczna,
- rzecz – np. czasopismo turystyczne, mapa, przewodnik,

¹³⁵ Justyna Majewska, „Samorząd terytorialny w kształtowaniu funkcji turystycznej gminy”, rozprawa doktorska. Promotor: Prof. dr hab. Grzegorz Golembski, Akademia Ekonomiczna w Poznaniu, Wydział Ekonomii, Poznań 2008.

- impreza turystyczna – np. cykliczna, krajowa, międzynarodowa, pobytowa,
- wydarzenie – może składać się z produktu turystycznego miejsca lub imprezy turystycznej, np. organizowanie festiwalu, wydarzeń sportowych.¹³⁶

Zintegrowany produkt turystyczny w działaniach promocyjnych Gminy Izbica powinien być zdefiniowany, opisany i określony profesjonalnie Strategią Marki Gminy Izbica. Dzisiejsi turyści coraz częściej poszukują markowych produktów turystycznych. Dlatego tak ważna jest współpraca gmin danego terytorium, by w efekcie wykształcić nie tylko markowy produkt, ale i tworzyć pozytywny wizerunek całego obszaru. Markowe produkty turystyczne powinny wykazywać następujące cechy:

- atrakcyjność – oferta, która budzi zainteresowanie, ciekawość, pragnienie.
- niematerialność – związana z motywami podróży lub zakupu towaru,
- komplementarność – potrzeby turysty zaspokajane są dzięki świadczonym usługom różnych przedsiębiorstw, np. usługi noclegowe, gastronomiczne, transportowe,
- podatność produktów na substytucję – występującą w przypadku produktów konkurencyjnych,
- kompleksowość – czyli oferowane dobra i usługi,
- otwartość – tzn. uprzejme przyjmowanie turystów,
- rozpoznawalność – która ma związek z prowadzonymi działaniami marketingowymi,
- dostępność – czyli oferta produktu adekwatnego do potrzeb turystów.¹³⁷

Warunkiem koniecznym do stworzenia produktu zintegrowanego jest realizowanie zinstytucjonalizowanych czynności (stowarzyszenie, spółka, fundacja). Efektem działań współpracy samorządu terytorialnego z podmiotami gospodarki turystycznej oraz organizacjami turystycznymi jest wytworzenie zintegrowanego produktu turystycznego (oferty turystycznej). Zintegrowany produkt turystyczny powinien posiadać elementy świadczące o istnieniu obszarowego produktu turystycznego, ale i uwzględniać formy aktywności i współpracy podmiotów samorządowych, organizacji i przedsiębiorców.¹³⁸

Gmina Izbica w strategii rozwoju profilu turystycznego i budowy zintegrowanego produktu turystycznego powinna korzystać z rozwiązania tworzenia wiosek tematycznych z innymi partnerami na wyznaczonym obszarze funkcjonalnym. Wioska tematyczna¹³⁹ – czyli wieś z motywem przewodnim – to innowacyjny sposób na ożywienie gospodarki wiejskiej oraz zapewnienie mieszkańcom wsi alternatywnych dochodów. Oferta wsi tematycznych – budowana na bazie zasobów przyrodniczych, kulturowych i historycznych, a także oryginalnych tematów, które odpowiadają na potrzeby – pozwala przyciągnąć na tereny wiejskie turystów oraz zintegrować mieszkańców wsi. Organizacje pozarządowe łączą w ramach idei wioski tematycznej osoby indywidualne, gospodarstwa agroturystyczne, lokalne przedsiębiorstwa i instytucje publiczne tworząc wspólnie markę miejscowości i jej lokalnych, unikalnych produktów. Wioska tematyczna to

¹³⁶ Jw.

¹³⁷ Paulina Kowalska, *Zintegrowany Produkt Turystyczny w działaniach promocyjnych Gminy Uniejów i jego rola w budowaniu marki miejsca*, *Biuletyn Uniejowski*, Tom 5, 2016.

¹³⁸ Jw.

¹³⁹ <https://wioska-tematyczna.pl/>

pomysł na wieś, to wieś z pomysłem, Dzięki takiemu innowacyjnemu podejściu można na terenach wiejskich przyciągnąć turystów, a tym samym zapewnić mieszkańcom możliwość zarabiania oraz zintegrować lokalną społeczność. Wioska tematyczna może mieć formę prawną stowarzyszenia, fundacji, związku stowarzyszeń, spółdzielni socjalnej lub spółki prawa handlowego o statusie non for profit.¹⁴⁰

Gmina Izbica ma na nowo zdefiniować swoją tożsamość, aby stać się przestrzenią z duszą, w której chce się żyć, pracować, do której chętnie przyjeżdża się odpocząć, poznać coś, przeżyć coś, posmakować czegoś, odkryć coś. Miejscowości tematyczne to przedsięwzięcie ewidentnie partnerskie. Naturalnym partnerem są funkcjonujące tu struktury, jak Rady Sołeckie, organizacje pozarządowe, Koła Gospodyń Wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne i inne. W mniejszym lub większym stopniu angażują się lokalne samorządy, jak samorząd Gminy Izbica. Ważny jest też wymiar pomocy w budowie *Partnerstwa Miejscowości Tematycznych* i spójnej oferty opartej na strategii rozwoju Partnerstwa.

W budowaniu zintegrowanego produktu turystycznego Gmina Izbica oraz partnerzy muszą skupić się na trzech podstawowych elementach. Po pierwsze, położyć nacisk na integrację społeczną i zaangażowanie we wspólnym budowaniu nowego obrazu miejscowości. Głównym rezultatem nie jest tu wyłącznie korzyść finansowa i rozwój ekonomiczny, ale więzi budujące współpracę mieszkańców. Po drugie, „tematyczność” – wioskę tematyczną buduje się nie tylko na wsi, ale również w miasteczkach, które mają potencjał infrastruktury kulturalno-sportowej, tam mogą odbywać się Festiwale Partnerstwa. Po trzecie, należy opierać się na budowie więzi pomiędzy miejscowościami tematycznymi, łącząc je właśnie w Partnerstwo – **„Przestrzeni ETNOLANDU”** – różnorodność kultur, tradycji, obyczajów. To partnerstwo o wymiarze nie tylko ekonomicznym, ale przede wszystkim społecznym, wzmacniające siłę oddziaływania i dające wzajemne wsparcie. Tak więc podstawowi odbiorcy to społeczności lokalne, a dopiero docelowi to klienci partnerstwa jako przedsiębiorstwa społeczne – czyli turyści indywidualni i grupowi, klienci biznesowi, szkoły i jednostki oświatowe.¹⁴¹

Zaleca się, aby Gmina Izbica i jej partnerzy rozpatrzyli min. formułę budowania tematu wokół lokalnego dziedzictwa historii, tradycji, smaku, walorów przyrodniczych, ale nie unikali interesujących tematów, związanych np. z potrzebą poznawania tradycji odległych krajów. W pierwszej formule **Gmina Izbica powinna rozeznaczyć temat budowania na swoim terenie ETNOLANDU¹⁴², a w drugiej orientacji tematycznej jako „Małe Bieszczady”¹⁴³ - „Mała Saksonia”** (wykorzystując posiadane partnerstwa z gminami niemieckimi, Mieszkańcy saksońskich wsi burzą zaniedbane budynki, aby w ich miejscu postawić nowe, założyć park. Co więcej tworzą muzea i zakładają wioski tematyczne. Tym samym pokazują, że wieś może być atrakcyjna dla turystów. Środki na tego typu przedsięwzięcia pochodzą z programów rządowych i unijnych)¹⁴⁴. Zazwyczaj taki

¹⁴⁰<http://wioskitematyczne.pl/standardy-funkcjonowania-wioski-tematycznej/>

¹⁴¹ Tam, gdzie miejsca mają duszę. Model tworzenia miejscowości tematycznych, Bartłomiej Głuszak, prof. zw. dr hab. Maria Mendel, Jola Prokopowicz, Karolina Lubak, Anna Łebek-Obyrcka, ESWIP 2012, Publikacja bezpłatna.

¹⁴² Wzór: <http://www.dalmati.com/Etnoland> w Śybeniku (Chorwacja).

¹⁴³<https://przyrodapolska.pl/dzialy-grabowieckie/>

¹⁴⁴ Wzór: http://www.turinfo.pl/p/ak_id,20417,,niemieckie_wioski,wies_atrakcyjna_turystycznie,programy_unijne,departament.html

biznes powstaje na podwalinie własnych zasobów. Warto pomyśleć przy planowaniu takiego biznesu o najmłodszych, gdyż to zazwyczaj oni nie znajdują atrakcji we wiejskim odpoczynku.¹⁴⁵

MODEL FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY - OPIS STREF

1. Strefa budownictwa mieszkaniowego.

Charakterystyka: budownictwo jednorodzinne i zagrodowe.

Lokalizacja: wzdłuż głównych ulic sołectw gminy Izbica.

Charakterystyka: budownictwo wielorodzinne, połączone z funkcją usługową.

Lokalizacja: Izbica, Tarnogóra.

Uwarunkowania: dostęp do infrastruktury drogowej gminnej i powiatowej, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, elektryfikacji, sieci internetowej. Podnoszenie jakości życia i zamieszkania, kształtowanie, porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej.

2. Strefa rolnictwa.

Charakterystyka: tradycyjna produkcja rolna, rolnictwo ekologiczne (owoce, warzywa, zboża), uprawa ziół i roślin leczniczych, szkółkarstwo drzew owocowych, krzewów i roślin ozdobnych. Obejmuje grunty orne, łąki, pastwiska, sady zlokalizowane na terenie całej gminy Izbica.

Lokalizacja: cała gmina.

Uwarunkowania: dostęp do dobrej jakości dróg dojazdowych do gruntów rolnych i możliwość wywozu płodów w różnych warunkach atmosferycznych. Optymalne wykorzystanie jakości danej gleby, ochrona przed degradacją jakości gleb, ochrona przyrodnicza, wzrost wiedzy rolników i ich świadomości dotyczącej zrównoważonego rozwoju. Dywersyfikacja produkcji rolnej. Zachowanie rolniczego/wiejskiego charakteru gminy.

3. Strefa aktywności gospodarczej (budowy małych zakładów przemysłowych, przetwórstwa rolno-spożywczego, obiektów przechowalniczych (chłodni, magazynów).

Charakterystyka: obszary pełniące kluczową rolę dla rozwoju gospodarczego gminy, zlokalizowane wzdłuż dróg powiatowych, w większości na terenach uzbromionych, w sąsiedztwie istniejących podmiotów gospodarczych.

Lokalizacja: Izbica, Wólka Orłowska

Uwarunkowania: dostęp do drogi krajowej, i terenu uzbromionego, zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla osób korzystających ze strefy (pracownicy, interesanci, kontrahenci), zwiększanie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy, porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej, zwiększenie miejsc pracy, koncentracja obszarów

¹⁴⁵ Na przykład w Neugersdorf do niedawna istniał budynek starej farbiarni, której ruiny były składowiskiem kabli i gruzów. Mieszkańcy zburzyli fabrykę na miejscu tworząc plac z tarasami i pergolą. Zostanie tutaj także utworzona scena i amfiteatr. Z kolei mieszkańcy Duerrhennersdorf, w którym znajduje się dawny zespół rycerski, wyremontowali zabudowania tworząc klub dla młodzieży. W budynkach organizuje się wystawy i imprezy z których dochód przeznaczają na dalsze remonty. W Bucholz został wyremontowany dawny sklep spożywczy z salą, w której można urządzić spotkanie albo imprezę urodzinową, świetlicę, profesjonalną salę do kręgli. Może z niej korzystać każdy mieszkaniec wsi, a pieniądze idą na utrzymanie świetlicy. Tworząc taki biznes trzeba wykazać się nie tylko pomysłowością, ale też znajomością danej dziedziny, którą chce się promować. Wbrew pozorom, aby stworzyć własną wioskę tematyczną niepotrzebna zbyt wiele środków finansowych.

wzdłuż obecnych ciągów komunikacyjnych, minimalizowanie negatywnych skutków chaotycznej organizacji przestrzeni dla ludzi, infrastruktury i środowiska, łatwy dostęp dla pracowników.

4. Strefa pod działalność usługowo-rekreacyjno-wypoczynkową.

Charakterystyka:

- **Zbiornik wodny Izbica. Lokalizacja:** Izbica
Przybliżona powierzchnia: 0,7 ha
- **Tereny pod rekreację rowerową w różnych miejscowościach gminy Izbica.**
Lokalizacja: gmina Izbica
- **Tereny pod agroturystykę w miejscowościach położonych na terenie Skierbieszowskiego Parku Krajobrazowego. Lokalizacja:** Kryniczki, Stryjów, Orłów Murowany, Orłów Murowany Kolonia, Orłów Drewniany, Orłów Drewniany Kolonia, Majdan Krynicki, Topola, Zalesie.
- **Spółdzielnia Socjalna "Polka". Lokalizacja:** Izbica
- **Teren wypoczynkowo-rekreacyjny ze stokiem narciarskim. Lokalizacja:** Bobliwo
- **Tereny pod ofertę usługowo-sportową. Lokalizacja:** Izbica.

Uwarunkowania: Zapewnienie dostępu z dróg gminnych i powiatowych, stworzenie infrastruktury sprzyjającej rozwojowi danych działalności. Stworzenie warunków do powstawania nowych podmiotów świadczących niniejsze usługi, sieciowanie podmiotów działających w tej branży. Zwiększenie dostępności terenów zielonych, zorganizowanie ruchu na obszarach chronionych, pełne wykorzystanie potencjału przyrodniczego do stworzenia atrakcyjnej oferty aktywnego spędzania czasu wolnego (sport, rekreacja, wypoczynek, turystyka), a tym samym tworzenie warunków do rozwoju działalności gospodarczej. Poprawa jakości zamieszkania oraz atrakcyjności osadniczej. Obszary atrakcyjne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym, pełniące głównie rolę rekreacyjno-społeczną i turystyczną.

5. Strefa terenów inwestycyjnych.

Charakterystyka: obszary pełniące kluczową rolę dla rozwoju gospodarczego gminy, zlokalizowane wzdłuż drogi powiatowej Izbica-Chorupnik oraz drogi krajowej nr 17 w większości na terenach częściowo uzbrojonych, w sąsiedztwie istniejących podmiotów gospodarczych.

Lokalizacja: Izbica, Tarnogóra

Uwarunkowania: dostęp do drogi krajowej, oraz drogi powiatowej i terenu częściowo uzbrojonego, zapewnienie odpowiedniej infrastruktury dla osób korzystających ze strefy (pracownicy, interesanci, kontrahenci), zwiększanie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy, porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej, zwiększenie miejsc pracy, koncentracja obszarów wzdłuż obecnych ciągów komunikacyjnych, minimalizowanie negatywnych skutków chaotycznej organizacji przestrzeni dla ludzi, infrastruktury i środowiska, łatwy dostęp dla pracowników.

6. Strefa rozwoju branży drzewnej (tartaki, zakłady stolarskie, zakłady meblarskie).

Charakterystyka: obszary rozwijające się w kierunku branży drzewnej, nowe profile działalności, potencjał w tym kierunku ze względu na możliwości pozyskania surowca.

Lokalizacja: teren całej gminy.

Uwarunkowania: dostęp do dróg publicznych, bliskość terenów leśnych, zwiększanie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy, porządkowanie, uzupełnianie i kreowanie nowej struktury przestrzennej, zwiększenie miejsc pracy, koncentracja obszarów wzdłuż obecnych ciągów komunikacyjnych, minimalizowanie negatywnych skutków chaotycznej organizacji przestrzeni dla ludzi, infrastruktury i środowiska, łatwy dostęp dla pracowników.

7. Strefa usług dla seniorów i osób niepełnosprawnych.

Charakterystyka: Poszerzenie usług, w tym udostępnienie infrastruktury na cele związane z realizacją działań skierowanych do seniorów. Obecnie na terenie gminy funkcjonuje lokal mieszkań chronionych zlokalizowany w m. Stryjów. Istnieją możliwości poszerzenia usług o kolejną adaptację budynku po byłej szkole podstawowej w m. Wólka Orłowska.

Lokalizacja: Stryjów, Wólka Orłowska.

Uwarunkowania: Dobry dostęp do infrastruktury drogowej, lokale dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych, łatwo dostępne z dróg publicznych. Zapewnienie możliwości zwiększenia aktywności społecznej i kulturalnej mieszkańców, korzystania z usług prozdrowotnych. Minimalizowanie skutków biernej starości.

8. Strefa rozwoju infrastruktury technicznej: drogowej, kanalizacyjnej, wodociągowej, gazowej, internetowej, oświetlenie uliczne.

Charakterystyka: Budowa, przebudowa, remont dróg gminnych, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, budowa sieci gazowej i internetowej. Stan istniejącej infrastruktury drogowej jest zadowalający, wymaga jednak modernizacji, w tym wymiana nieefektywnego oświetlenia ulicznego na lampy LED. Rozbudowy wymaga sieć kanalizacji sanitarnej w m. Izbica oraz Tarnogóra oraz sieć internetowa.

Lokalizacja: cała gmina poza siecią kanalizacji sanitarnej.

Uwarunkowania: Zapewnienie dostępu do sieci kanalizacyjnej (lub przydomowych oczyszczalni ścieków) oraz sieci internetowej przez każdego mieszkańca gminy, poprawa jakości życia, zwiększenie atrakcyjności gospodarczej i inwestycyjnej gminy. Ochrona środowiska, minimalizowanie negatywnych skutków dla ludzi i infrastruktury.

9. Strefa obszaru rewitalizacji.

Charakterystyka: Zakres obszaru strefy rewitalizacji zostanie opisany w przygotowywanym Gminnym Programie Rewitalizacji gminy Izbica na lata 2021-2027.

Lokalizacja: na podstawie wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Uwarunkowania: Wyprowadzenie terenu objętego rewitalizacją ze stanu kryzysowego, nadania nowych funkcji społeczno-gospodarczych.

10. Strefa usług publicznych, kulturalnych.

Charakterystyka: Centrum gminy tworzy miejscowość Izbica, gdzie znajduje się Urząd Gminy Izbica, Urząd Stanu Cywilnego, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Bank Spółdzielczy, Poczta Polska, NZOZ, Gminna Biblioteka Publiczna, powstające Centrum Turystyczno-Edukacyjno-Kulturalne. Instytucje zlokalizowane są w niedużej odległości od siebie, położone przy drodze krajowej nr 17 oraz drodze powiatowej Izbica-Chorupnik. Stan techniczny infrastruktury jest dobry, wymaga jedynie dostosowania w niewielkim stopniu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Lokalizacja: Izbica

Uwarunkowania: Dostęp z drogi krajowej i powiatowej, dostosowanie przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienie wysokiego poziomu obsługi interesantów poprzez odpowiedni poziom infrastruktury technicznej. Budowanie roli miejscowości/gminy jako lokalnego lidera usług i handlu. Porządkowanie i uzupełnianie struktury przestrzennej. Zwiększanie potencjału gospodarczego, w tym wzmacnianie istniejących funkcji usługowych komercyjnych. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez zapewnienie dostępu do usług. Promocja dziedzictwa kulturowego.

11. Strefa sportu i rekreacji.

Charakterystyka: Lepsze wykorzystanie infrastruktury na terenie gminy. Zbiornik wodny w Izbicy, boiska przyszkolne, gminny stadion sportowy z boiskiem wielofunkcyjnym do siatkówki i tenisa ziemnego, boisko do piłki nożnej treningowe, boisko wielofunkcyjne przy szkole podstawowej w Izbicy z salą sportową, skate park w Izbicy, stok narciarski w Bobliwie, trasa rowerowa Green Velo. Stan techniczny infrastruktury wymaga rozbudowy w innych miejscowościach nieposiadających takiej infrastruktury. Na terenie gminy funkcjonuje gminny klub sportowy oraz grupy nieformalne korzystające z istniejącej infrastruktury.

Lokalizacja: Izbica, Tarzymiechy Pierwsze, Orłów Drewniany, Bobliwo, Wirkowice Pierwsze, Wirkowice Drugie, Tarnogóra, Ostrzyca, Romanów, Dworzyska.

Uwarunkowania: Zapewnienie dostępności z dróg publicznych, parkingi przy obiektach. Dostępność obiektów dla wszystkich mieszkańców. Wzmocnienie potrzeby dbania o zdrowy styl życia, kształtowanie nawyków spędzania czasu na świeżym powietrzu, wzrost poziomu zdrowia mieszkańców gminy oraz integracji społecznej. Wzrost konkurencyjności sportowej i społecznej względem innych gmin oraz atrakcyjności osiedleńczej oraz inwestycyjnej gminy.

12. Strefa edukacji.

Charakterystyka: szkoły podstawowe wraz z oddziałami przedszkolnymi. Położone w miejscowościach przy drogach powiatowych i gminnych posiadają zadowalającą infrastrukturę do prowadzenia edukacji. Dojazd uczniów do szkoły zapewnia gmina.

Lokalizacja: Izbica, Orłów Drewniany, Wirkowice Drugie, Tarzymiechy Pierwsze, Tarnogóra, Tarnogóra Kolonia.

Uwarunkowania: Dostosowanie obiektów do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnienie bezpiecznej infrastruktury do przeprowadzania zajęć, modernizacja oraz dostosowywanie do

zmieniających się technologii. Zapewnienie dostępu mieszkańcom gminy do wysokiego poziomu edukacji, stworzenie konkurencyjnych i atrakcyjnych warunków do nauki, zwiększenie subwencji przyznawanych gminie.

13. Strefa ochrony środowiska i walorów przyrodniczych

Charakterystyka: rozbudowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Izbica oraz Tarnogóra, przebudowa sieci wodociągowej w miejscowości Izbica z wymianą rur azbestowo-cementowych, budowa farmy fotowoltaicznej oraz rozproszonych instalacji fotowoltaicznych na terenie całej gminy Izbica, modernizacja systemu odpadów z punktem selektywnej zbiórki odpadów, modernizacja nieefektywnego oświetlenia ulicznego na energooszczędne oświetlenie LED.

Lokalizacja: teren całej gminy Izbica, poza siecią kanalizacyjną (Izbica, Tarnogóra).

Uwarunkowania: popularyzacja wśród mieszkańców korzyści z instalacji OZE, wykorzystanie potencjału pomników przyrody, poprawa oznakowania, zabezpieczenie konserwatorskie.

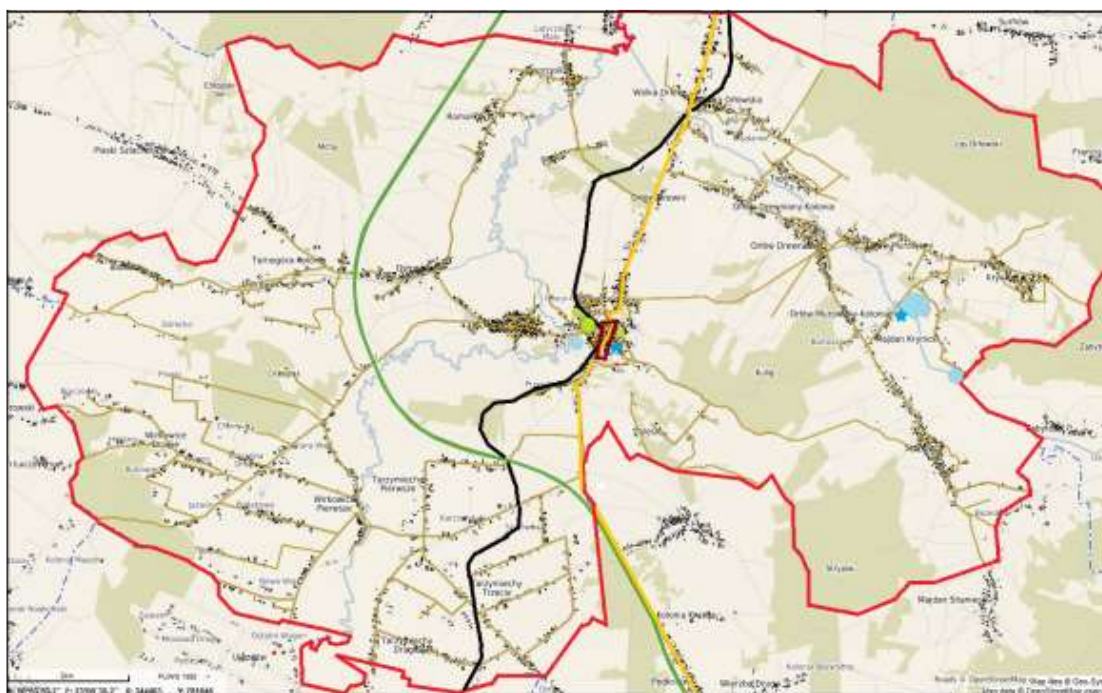
14. Strefa zbiorników wodnych (obecnych i planowanych)

Charakterystyka: zbiornik wodny w Izbicy, w Orłowie Murowanym Kolonii oraz Majdanie Krynickim. Budowa zbiornika retencyjnego o funkcjach turystyczno-rekreacyjnych Rońsko oraz zbiornika retencyjnego w miejscowości Topola.

Lokalizacja: Izbica, Orłów Murowany Kolonia, Majdan Krynicki, Wólka Orłowska, Topola.

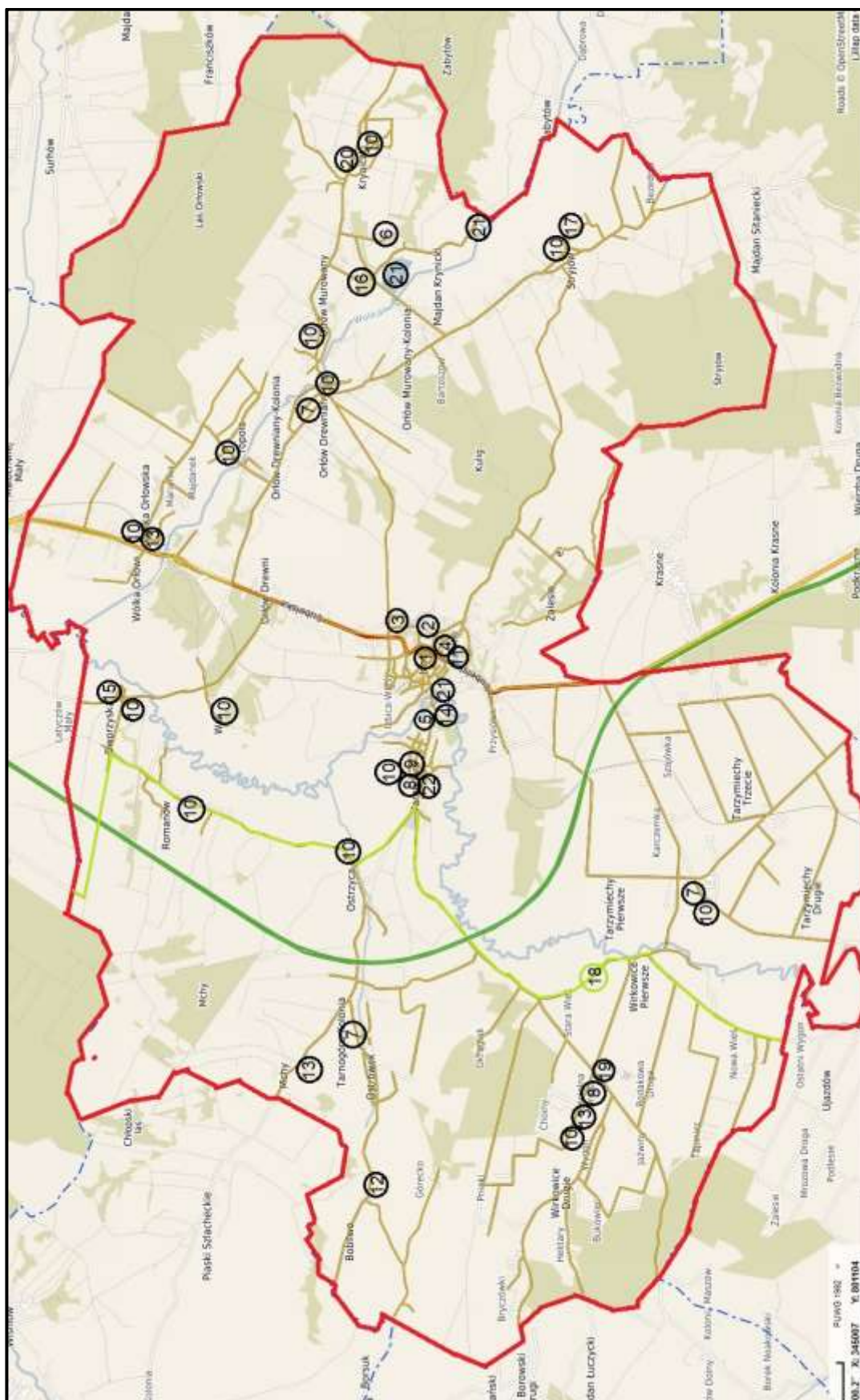
Uwarunkowania: wykorzystanie walorów zbiornika Izbica oraz zbiorników w Orłowie Murowanym Kolonii i Majdanie Krynickim. Budowa zbiorników wodnych retencyjno-rekreacyjnych wraz z bazą turystyczną.

Mapa. Strefy rozwoju gminy.

Mapa. Rozmieszczenie planowanych działań.

(kolejna strona)

Legenda mapy:

- 1.** Urząd Gminy Izbica, GOPS, Samorządowy Ośrodek Oświaty, Poczta Polska, Skatepark, Stadion sportowy z boiskiem wielofunkcyjnym, Centrum Turystyczno-Edukacyjno-Kulturalne z OSP Izbica
- 2.** Szkoła podstawowa w Izbicy z kompleksem boisk wielofunkcyjnych
- 3.** Samorządowe Przedszkole w Izbicy
- 4.** Bank Spółdzielczy
- 5.** Kościół Rzymsko-Katolicki pw. Św. Zofii w Tarnogórze
- 6.** Kościół Rzymsko-Katolicki pw. Św. Kajetana w Orłowie Murowanym
- 7.** Szkoły Podstawowe z oddziałami przedszkolnymi
- 8.** Szkoły Podstawowe
- 9.** Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu
- 10.** Świetlice wiejskie, Remizy OSP
- 11.** Targowisko
- 12.** Stok narciarski Bobliwo
- 13.** Wiejskie Domy Kultury
- 14.** Zespół Pałacowo-Parkowy w Tarnogórze
- 15.** Zespół Dworski w Dworzyskach
- 16.** Zespół Pałacowo-Parkowy w Orłowie Murowanym
- 17.** Zespół Pałacowo-Parkowy w Stryjowie
- 18.** Trasa rowerowa „Green Velo”
- 19.** Kościół Rzymsko-Katolicki pw. Przenajdroższej Krwi Pana Jezusa w Wirkowicach
- 20.** Gospodarstwa Agroturystyczne „Burdanówka”.

ROZDZIAŁ IX

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

określone w *Strategii Rozwoju Województwa*

Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań wskazują, że Gmina Izbica położona jest na Obszarze Zagrożonym Trwałą Marginalizacją Społeczną - OSI ŻYWICIELSKIE.

Zespoły gmin zagrożonych trwałą marginalizacją takie jak m. in. Gmina Izbica będą głównymi adresatami polityki regionalnej po roku 2020, taką koncepcję zakłada *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030*. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), które należy ująć w krajowych, regionalnych i lokalnych strategiach rozwoju to m. in. obszary zmarginalizowane (obejmujące małe miasta i obszary wiejskie). **Obszary zagrożone trwałą marginalizacją** to zróżnicowane przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupiska gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Obszary te zostały wyznaczone na podstawie wielowskaźnikowej metodyki opracowanej na potrzeby SOR. Na obszarach zagrożonych trwałą marginalizacją zaplanowane działania powinny mieć na celu osiągnięcie wymiernych korzyści do których zaliczyć należy:

- rozwój lokalnych firm,
- wzrost liczby lokalnych miejsc pracy,
- wzrost dochodów mieszkańców,
- wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych,
- wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miastami, stanowiącymi lokalne ośrodki wzrostu w celu lepszego dostępu mieszkańców do rynku pracy oraz integracja usług, a przez to bardziej efektywne nimi zarządzanie,
- poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych w zakresie zarządzania rozwojem i zdolności do partnerstwa, dialogu oraz współpracy administracji lokalnej z innymi instytucjami publicznymi, ze społeczeństwem i partnerami gospodarczymi.¹⁴⁶

W przypadku działań dotyczących **obszarów położonych wzdłuż granicy zewnętrznej UE skoncentrują się one z jednej strony na zmniejszeniu ich peryferyjności** – poprzez poprawę dostępności do lokalnych i regionalnych ośrodków rozwoju, a z drugiej – na wykorzystaniu możliwości, jakie oferuje współpraca transgraniczna.¹⁴⁷

Gmina Izbica wskazana jest jako JST na terenie **Obszaru funkcjonalnego rozwoju gospodarki żywnościowej (roślinnej rolniczej przestrzeni produkcyjnej)**. Obszar funkcjonalny rozwoju gospodarki żywnościowej obejmuje tereny Wyżyny Lubelskiej i Wyżyny Wołyńskiej charakteryzujące się dużą koncentracją gleb o najwyższej przydatności dla produkcji żywności oraz szczególnie przydatnych dla rozwoju rolnictwa towarowego. Do obszaru tego zaliczono również

¹⁴⁶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

¹⁴⁷ JW.

inne gminy z powiatu krasnostawskiego m. in: Fajstławice, Łopiennik Górny, Żółkiewka, Gorzków, Gmina Krasnystaw, Siennica Różana, Kraśniczyn oraz Miasto Krasnystaw.¹⁴⁸

W obszarze tym występuje koncentracja gospodarstw specjalizujących się w uprawie roślin o wysokich wymaganiach glebowych, a także zakłady przetwórstwa rolno-spożywczego.¹⁴⁹ **Gmina Izbica jest ściśle połączona przestrzennie i funkcjonalnie z miastem Krasnystaw. Ten ośrodek lokalny pełni ważną rolę w zakresie funkcji sektora publicznego charakteryzuje się potencjałem sprzyjającym rozwojowi bazy przemysłu rolno-spożywczego, usług z zakresu obsługi rolnictwa, ośrodków i działań wspierających transfer wiedzy i innowacji w zakresie rolnictwa.** Równocześnie należy pamiętać, że Miasto Krasnystaw jako naturalny partner Gminy Krasnystaw to ośrodek z relatywnie słabo zaawansowanymi procesami restrukturyzacyjnymi polegającymi na: niewielkiej zmianie struktury zatrudnienia przy spadku liczby zatrudnionych; ubytku zatrudnienia w ujęciu sektorowym: w przemyśle i budownictwie oraz w usługach pozostałych; wzroście w strukturze podmiotów liczby i udziału usług z zakresu informacji i komunikacji oraz profesjonalnych i naukowo-technicznych.¹⁵⁰

W opracowaniu „Diagnoza prospektywna województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”, Gmina Izbica wskazana jest również jako JST na terenie *Obszaru funkcjonalnego o wiodącej funkcji turystycznej*. Rozwój usług turystycznych determinowany jest zróżnicowanym występowaniem zasobów naturalnych i kulturowych oraz stopniem rozwoju bazy i infrastruktury służącej ich udostępnianiu. Do najważniejszych zasobów naturalnych i kulturowych należy m. in. zaliczyć: Bobliwo. Strefy podmiejskie obejmujące tereny intensywnego oddziaływania ośrodków centralnych określone zostały w PZPWL jako miejskie obszary funkcjonalne (MOF). Gmina Izbica została włączona do MOF Krasnegostawu, w tym: miasto Krasnystaw – jako ośrodek rdzeniowy, gmina wiejska Krasnystaw, Siennica Różana, Łopiennik Górny i Izbica – jako strefa zewnętrzna MOF.¹⁵¹

Województwo lubelskie, w tym Gmina Izbica zmagają się z problemami rozwojowymi o charakterze strukturalnym, obligującymi władze do szukania i wprowadzania zdecydowanych rozwiązań mających na celu nadanie nowych, silnych impulsów rozwojowych całej gospodarce, dynamizację rynku pracy, aktywizację zawodową i mobilizację społecznej mieszkańców oraz przeciwdziałanie peryferyzacji regionu. Dla potrzeb formułowania *Strategii Rozwoju Gminy Izbica* należy skupić się na celach wyznaczonych w *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030*.

Szansą rozwojową Gminy Izbicy jest przemysł – branża rolno-spożywcza i przemysł czasu wolnego (turystyki). **Gmina podobnie jak inne obszary województwa lubelskiego wykazuje relatywnie niską innowacyjność gospodarki, która wymaga:**

- dostosowania charakteru usług profesjonalnych i naukowo-technicznych do potrzeb gospodarki regionalnej,
- wspierania nowych inwestycji realizowanych przez polskie i zagraniczne firmy, które wymagają wprowadzenia nowych lub adaptacji istniejących nowoczesnych

¹⁴⁸ „Diagnozy prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego”(2019).

¹⁴⁹ Jw.

¹⁵⁰ Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030 r.

¹⁵¹ Jw.

technologii, procesów, a także inicjujących własną działalność badawczo-rozwojową.¹⁵²

Turystykę należy uznać na terenie Gminy Izbica jako:

- obszar działalności gospodarczej o dużym (perspektywicznym) potencjale rozwojowym,
- potencjalną płaszczyznę kształtowania konkurencyjności regionalnej.¹⁵³

Ważny dla Gminy Izbica będzie dynamiczny rozwój i wzrost znaczenia międzynarodowych powiązań gospodarczych, naukowych i technologicznych oraz rosnące znaczenie korporacji ponadnarodowych i innych podmiotów niepaństwowych o zasięgu globalnym, w tym sieciowych społeczności internetowych z jednej strony niosą za sobą wiele zagrożeń, z drugiej zaś generują wyzwania i tworzą nowe możliwości rozwojowe. Istotne jest to, aby innowacje były postrzegane jako horyzontalny ważny czynnik podnoszenia konkurencyjności regionu, Gminy, a nie jedynie jako dokument służący korzystaniu ze wsparcia z funduszy strukturalnych UE; pozycjonowania sektora rolniczego nie jako odrębnego elementu wymagającego wsparcia, ale jako ważne ogniwo dla budowania łańcucha wartości w przemyśle rolno-spożywczym a także w branżach pokrewnych, bazujących na surowcach rolnych; poszukiwania tzw. nisz rozwojowych i unikalnych funkcji, wykorzystujących zasoby dostępne w województwie dla tworzenia produktów i usług poszukiwanych przez użytkowników z poza regionu; położenia większego nacisku na sieciowanie i rozwój gospodarczej współpracy zagranicznej.¹⁵⁴

Priorytetem rozwoju OSI Żywicielskiego jest wykorzystanie zasobów naturalnych Wyżyny Lubelskiej dla rozwoju konkurencyjnego rolnictwa.¹⁵⁵

Przewidywane kierunki interwencji / tematyczne obszary wsparcia Żywicielskiego OSI w kontekście realizacji celów SRWL, które powinna wykorzystać w rozwoju Gmina Izbica:

1.1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych:

- Poprawa warunków wodnych, w tym retencjonowanie, melioracje i nawodnienia, ochrona i lepsze wykorzystanie wód,
- Ochrona gleb, w tym racjonalizacja stosowania chemicznych nawozów oraz środków ochrony roślin oraz stosowanie agrotechniki przeciwozyjnej i zadrzewień śródpolnych,
- Rozwój lokalnych specjalizacji rolnych m.in. w oparciu o odtworzenie historycznie ukształtowanych lub wykorzystanie nowych, niszowych kierunków produkcji,

¹⁵² Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030 r.

¹⁵³ JW.

¹⁵⁴ JW.

¹⁵⁵ JW.

- Poprawa struktury wielkościowej i organizacyjnej gospodarstw rolnych,
- Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej jako istotnego elementu regionalnej oferty turystycznej oraz ważnego czynnika poprawy ekonomicznej gospodarstw rolnych.

1.2. Rozwój przedsiębiorczości wykorzystującej surowce rolne:

- Rozwój podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego,
- Rozwój infrastruktury i obiektów przechowalniczych,
- Tworzenie warunków oraz działania na rzecz lokalizacji na terenie województwa lubelskiego siedziby oraz podmiotów Krajowej Grupy Spożywczej.

2.1. Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej:

- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych powiązań komunikacyjnych z uwzględnieniem szkieletowego układu dróg ekspresowych (S19, S17 i S12) oraz planowanej autostrady A2, w tym budowa obwodnic miast.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Realizacja drogi ekspresowej S17,
- Przebudowa drogi krajowej nr: DK74,
- Rozbudowa dróg wojewódzkich nr: DW812, DW816, DW837, DW838, DW842, DW843, DW844 (w tym budowa obwodnicy m. Hrubieszów), DW846, DW850, DW852,
- Poprawa regionalnych i międzyregionalnych połączeń kolejowych z uwzględnieniem Programu Kolejowego CPK Centralny Port Komunikacyjny,
- Realizacja szlaku kolejowego relacji Warszawa – Lwów,
- Budowa linii kolejowej nr 54 (Trawniki – Krasnystaw Miasto),
- Prace na liniach kolejowych 69 i 72 na odcinku Rejowiec, Zawada, Zamość Szopinek wraz z budową łącznicy omijającej stację Zawada,
- Rozbudowa, modernizacja i automatyzacja stacji LHS.

2.4. Ochrona walorów środowiska:

- Ochrona wartości przyrodniczych, w tym krajobrazu, siedlisk i bioróżnorodności.

Przedsięwzięcia flagowe:

- Opracowanie planów ochrony oraz planów zadań ochronnych dla obszarów objętych prawną formą ochrony przyrody.

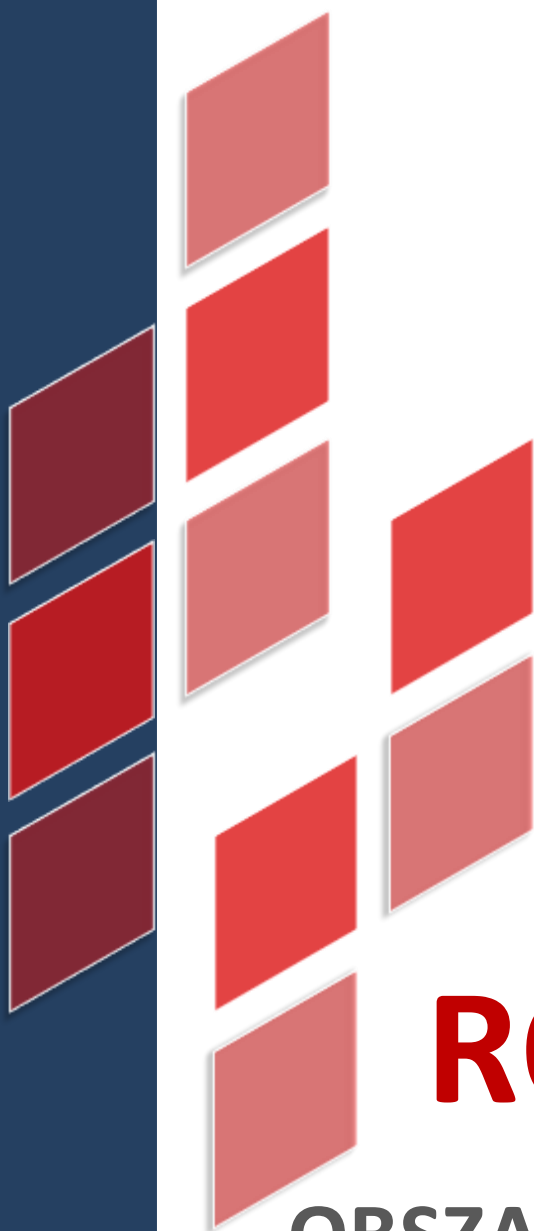
- Aktualizacja lokalnych dokumentów planistycznych w zakresie uwzględnienia działań i warunków zagospodarowania wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych.
- Wspieranie działań na rzecz ochrony i kształtowania zasobów wodnych, w tym racjonalizacji wielkości poboru wody, rozwój i modernizacja oczyszczalni ścieków, zwiększanie małej retencji i renaturyzacji rzek.

3.4. Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

- Kreowanie, rozwijanie oferty i infrastruktury ośrodków łączących funkcje edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne, wykorzystujących nowe trendy w turystyce,
- Rozwijanie produktów i oferty wydarzeń wykorzystujących unikalne zasoby lokalne (np. kuchnię, wydarzenia historyczne, tradycje, materialne i niematerialne dziedzictwo kulturowe, walory środowiskowe, wydarzenia związane z przejawami współczesnej twórczości artystycznej, wydarzenia sportowe),
- Organizacja punktów usług i obsługi turystycznej dla turystyki zmotoryzowanej (np. caravanning, turystyka motocyklowa),
- Rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zróżnicowanej oferty opartej o różne formy turystyki (np. kajakową, rowerową, nordic walking, konną, kulturową, historyczną, przyrodniczą, kulinarną itp.),
- Wspieranie rozwoju przemysłów kreatywnych oraz przemysłów kultury, przedsiębiorczości bazującej na lokalnych zasobach, dziedzictwie kulturowym i usługach edukacyjnych,
- Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez rozwijanie funkcji użytkowej obiektów kulturowych.

4.4. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej:

- Wspieranie działań i współpraca z właściwymi podmiotami na rzecz realizacji inwestycji sprzyjających pogłębianiu kontaktów międzyregionalnych, w tym w zakresie infrastruktury granicznej (budowa i rozbudowa przejść granicznych oraz dostosowanie ich do obsługi ruchu turystycznego) oraz poprawiającej dostępność do przejść granicznych (drogi, linie kolejowe, parkingi buforowe, infrastruktura turystyczna)

ROZDZIAŁ X

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

kluczowe dla Gminy

Za jedną z zasad wdrażania *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030* oraz *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego* przyjęto zasadę wielopoziomowego zarządzania i zintegrowanych projektów, a także wyznaczono tzw. *Obszary Strategicznej Interwencji* (OSI), czyli obszary funkcjonalne o charakterystycznych wewnętrznych potencjałach rozwojowych. Decyzja o zastosowaniu podejścia zintegrowanego we wdrażaniu *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego* służy realizacji tej zasady, dostarczając wsparcia dla podmiotów podejmujących wysiłki wspólnych działań w zintegrowanych przedsięwzięciach¹⁵⁶.

Partnerstwo JST na obszarze OSI Żywicielskie (wyznaczony w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030) – Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego (LPORS) – z określonymi typami podmiotów, zakłada stworzenie przez samorządy warunków motywujących inne podmioty (zwłaszcza prywatne) do podejmowania działań, które wprawdzie leżą w ich interesie, ale nie są ich priorytetami, choćby dlatego, że wymagają znacznego wysiłku (ekonomicznego, organizacyjnego itp.) lub gwarancji równoległości innych działań dla uzyskania efektów. Rolą LPORS jest gwarantowanie odpowiedniej skali pożądanych zmian i dystrybucja wsparcia organizacyjnego, logistycznego i finansowego, stanowiącego zachętę dla przyszłych partnerów do podjęcia określonych prac, ale jednocześnie reprezentowanie beneficjentów tego wsparcia wobec instytucji zapewniającej dofinansowanie zewnętrzne i gwarantowanie prawidłowej realizacji zamierzeń według jej wymogów. Cechą tego typu partnerstw jest to, że JST angażują w nich głównie wysiłki organizacyjny, bez konieczności zapewniania pełnego wkładu własnego. Przykładowe zakresy zamierzeń takich partnerstw to: rewitalizacja dzielnic o niskiej zabudowie prywatnej dokonywana poprzez rozwój MŚP i podejmowanie prac remontowych, wymagająca aktywizacji właścicieli nieruchomości oraz mieszkańców dotkniętych bezrobociem tworzenie klastra producentów zdrowej żywności na terenach wiejskich o dużym rozdrobnieniu gruntów, z założeniem pozyskania nie tylko producentów ale i partnerów zdolnych do zapewnienia doradztwa, certyfikacji, skupu, magazynowania, przetwórstwa i dystrybucji produktów.¹⁵⁷

Partnerstwo Lubelski Okręg Przemysłu Rolno-Spożywczego (LPORS) zakłada podjęcie działań inicjujących szeroki zakres zmian, realizowanych w zdefiniowanym wstępnie partnerstwie z intencją włączenia kolejnych partnerów w miarę pojawiania się warunków do ich aktywności. Ten typ partnerstwa wymaga na ogół dłuższej perspektywy trwania oraz zdolności do elastycznych dostosowań, gdyż poza realizacją zdefiniowanych na wstępie zamierzeń obejmuje okres mobilizowania nowych partnerów i realizacji ich zamierzeń, nie zawsze możliwych do przewidzenia w fazie przygotowania.

Do planowanych zamierzeń takich partnerstw jak LPORS należą:

- tworzenie strefy aktywności gospodarczej,
- rewitalizacja obszarów wymagających likwidacji istotnych barier rozwojowych (np. likwidacji uciążliwości lub bariery dostępności do obszaru zaniedbanego),

¹⁵⁶ Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030 r.

¹⁵⁷ Strategiczne plany terytorialne. Przewodnik w zakresie przygotowania dokumentów dla przedsięwzięć o zintegrowanym charakterze, Departament Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym, 2016.

- budowanie sieciowej oferty kulturalno-turystycznej skojarzonej z istniejącymi obiektami kultury wraz ze wzmacnianiem walorów krajobrazowych (np. przesłanianie zielenią obiektów tworzących kolizje widokowe).¹⁵⁸

Gmina Izbica opracowała *Lokalny Program Rewitalizacji*, w którym na drodze delimitacji i konsultacji wyznaczono obszar strategicznej interwencji objęty propozycjami rozwiązań (projektów) do roku 2023. Podstawą prawną do sporządzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023 (zwanego dalej LPR) jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446, 1579, 1948). Zasady przygotowania dokumentu określone zostały w wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 wydanych przez Ministerstwo Rozwoju 2 sierpnia 2016 roku. Ponadto procesowi rewitalizacji poświęcona jest Ustawa z dnia 9 października o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, z 2016 r. poz. 1020, 1250.).¹⁵⁹

Gmina decydując się na podjęcie działań w obszarze strategicznej interwencji m. in. działań rewitalizacyjnych przeprowadzi analizę sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz dokumentów lokalnych i ponadlokalnych, pod kątem występowania stanu kryzysowego i sporządzi Gminny Program Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023, którym dysponuje obecnie gmina zapewnia komplementarność w pięciu aspektach: przestrzennym, problemowym, proceduralno-instytucjonalnym, międzyokresowym i źródeł finansowania. Spełnienie tego wymogu jest konieczne do wspierania projektów rewitalizacyjnych, zapewnienie komplementarności w wymienionych wymiarach jest kluczowe dla osiągnięcia wsparcia w ramach programu rewitalizacji, jest także niezbędne dla osiągnięcia celów założonych w projekcie.¹⁶⁰

Projekty wyznaczone do realizacji w procesie rewitalizacji swoim zasięgiem obejmują obszar, który w wyniku przeprowadzonej diagnozy określono obszarem rewitalizacji – *Obszarem Strategicznej Interwencji*. Obszar rewitalizacji będący częścią obszaru zdegradowanego cechuje się nagromadzeniem negatywnych zjawisk i właśnie na tym obszarze zlokalizowane zostały działania rewitalizacyjne. Poszczególne projekty *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023* wzajemnie się dopełniają i zapewniają kompleksowe działania na rzecz wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego. Działania oddziałują nie tylko na obszar rewitalizacji, ale na cały obszar zdegradowany, a także zapewniają pozytywny wpływ na całą społeczność regionu gdyż wszystkie proponowane projekty będą dostępne dla ogółu mieszkańców Gminy.¹⁶¹

Przeprowadzona analiza wskaźnikowa oraz badania jakościowe i ilościowe pozwoliły w sposób rzeczywisty i rzetelny wyznaczyć obszar wymagający podjęcia działań rewitalizacyjnych. Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

¹⁵⁸Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023.

¹⁵⁹ Jw.

¹⁶⁰ Jw.

¹⁶¹ Jw.

określono obszar o najgorszej sytuacji społecznej i towarzyszącym jej negatywnym zjawiskom w przynajmniej jednej z wymienionych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej. W Gminie Izbica obszarem znajdującym się w najgorszej – kryzysowej sytuacji społecznej po przeprowadzonej analizie określono trzy sołectwa: Izbica Wieś, Izbica Osada i Mchy.¹⁶²

Synteza wyników uzyskanych podczas analizy pozostałych badanych sfer określiła sołectwa znajdujące się w kryzysowej sytuacji pod względem gospodarczym, środowiskowym i przestrzenno-funkcjonalnym.¹⁶³ Wszystkie wzięte pod uwagę czynniki zostały zsumowane i stworzyły podstawę do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Zgodnie z wskaźnikami obszarem rewitalizacji określono dwa sołectwa: Izbica Wieś, Izbica Osada. Oba sołectwa podczas analizy wskaźnikowej oraz badań ilościowych i jakościowych uzyskały najwyższy, czyli „najgorszy” wynik pod względem społecznym. Dodatkowo sołectwo Izbica-Wieś znajduje się na pierwszym miejscu pod względem degradacji środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz wśród sołectw zdegradowanych w aspekcie gospodarczym. Sołectwo Izbica-Osada natomiast znajduje się w grupie sołectw o najgorszym wskaźniku przestrzenno-funkcjonalnym. Najważniejsze jest jednak to, że Izbica-Osada osiągnęła najgorszy wynik społeczny, zdecydowanie przewyższając pozostałe sołectwa. Pozostałe wskaźniki dla sołectwa Izbica Osada również osiągnęły wysokie pozycje, mimo że Izbica-Osada nie znalazła się w grupie sołectw o najgorszej sytuacji gospodarczej i środowiskowej.¹⁶⁴

Ważnym i kluczowym założeniem procesu rewitalizacji warunkującym jego powodzenie jest wykorzystanie lokalnych potencjałów. Izbica-Osada jest siedzibą władz Gminy, centrum handlu i usług oraz sołectwem o największej liczbie ludności, wszystkie te czynniki warunkują nie tylko najgorszą sytuację społeczną, ale także, a może przede wszystkim stają się szansą na powodzenie procesu rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne mogą przynieść rzeczywistą korzyść nie tylko osobom zamieszkującym oba sołectwa, ale także osobom z terenu całej Gminy Izbica. Wykorzystanie potencjału jaki zdecydowanie posiadają oba sołectwa spowoduje poprawę warunków życiowych całej społeczności, nowa infrastruktura oraz proponowane projekty aktywizacyjne i doradczo-szkoleniowe będą dostępne dla wszystkich mieszkańców, a z uwagi na centralne położenie sołectw oraz dobrą dostępność komunikacyjną obejmą swym zasięgiem całą Gminę, dzięki czemu rezultaty rewitalizacji wyznaczonego obszaru zostaną osiągnięte na większą skalę.¹⁶⁵

Obszar rewitalizacji: powierzchnia: 9,47 km² - co stanowi 6,85% powierzchni Gminy Izbica. Proces rewitalizacji jest procesem wieloletnim i wielopłaszczyznowym. W perspektywie kilku lat podjęte działania mają spowodować zmniejszenie skali negatywnych zjawisk występujących na terenie Gminy Izbica.

¹⁶²Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023.

¹⁶³ Jw.

¹⁶⁴ Jw.

¹⁶⁵ Jw.

Działania przeprowadzone w porozumieniu i we współpracy ze społecznością lokalną i innymi zainteresowanymi podmiotami, uruchomią lokalne potencjały, zwiększą partycypację obywateli w życiu społecznym i doprowadzą do wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z kryzysu. Tym samym zwiększą atrakcyjność całej Gminy Izbica nie tylko dla mieszkańców sołectw objętych rewitalizacją, ale dla wszystkich osób zamieszkujących teren Gminy.¹⁶⁶

W ramach procesu rewitalizacji zostaną podjęte działania zarówno „miękkie” jak i infrastrukturalne, które przyczynią się do osiągnięcia celów zawartych w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Izbica na lata 2014–2023. Aby osiągnąć cel nadrzędny wyznaczono następujące cele rewitalizacji:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym.
2. Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej.
3. Tworzenie warunków do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Kierunki działań dla celu „Poprawa jakości życia mieszkańców i zwiększenie ich partycypacji w życiu publicznym”: Integracja społeczeństwa i budowa silnych więzi społecznych; Wykorzystanie miejsc publicznych do budowy infrastruktury wspólnego spędzania czasu przez mieszkańców; Aktywizacja dzieci, młodzieży, seniorów i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym; Poprawa warunków mieszkaniowych. Kierunki działań dla celu „Wzrost atrakcyjności przestrzeni publicznej”: Zagospodarowanie przestrzeni publicznej; Budowa, przebudowa, renowacja lub modernizacja budynków na obszarze rewitalizacji mających spełniać cele publiczne; Tworzenie stref aktywnego wypoczynku. Kierunki działania dla celu „Tworzenie warunków do przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu”: Zmiana funkcji budynków publicznych z przeznaczeniem na działalność społeczną; Tworzenie warunków do aktywizacji osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem; Zwiększenie zaangażowania społecznego.¹⁶⁷

O ważności inwestycji gminnych dla innych inwestycji i dla rozwoju lokalnych firm oraz dla rozwoju gospodarczego w ogóle decydować będą:

- Dobrze zaplanowane inwestycje infrastrukturalne powodują kolejne inwestycje (np. uzbrojenie terenów pod budownictwo przyciąga inwestorów budowlanych).
- Inwestycje finansowane przez gminę dają pracę lokalnym firmom, a więc tworzą koniunkturę na rynku usług budowlanych.
- Inwestycje są najskuteczniejszą (i w zasadzie jedyną) metodą zapobiegania bezrobociu – spirala inwestycyjna tworzy lokalny rynek pracy.

¹⁶⁶ Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016-2023.

¹⁶⁷ Jw.

- Inwestycje infrastrukturalne i inne inwestycje komunalne podnoszą na stałe standard życia mieszkańców gminy. Powstaje coś, z czego długie lata mieszkańcy będą korzystać – wodociągi, kanalizacja, drogi itd.
- Bez dokonania pewnych inwestycji (np. atrakcji turystycznych, obiektów pod usługi czasu wolnego, usługi ekosystemowe), rozwój niektórych dziedzin działalności gospodarczej nie jest możliwy.
- Brak inwestycji (np. w dziedzinie telekomunikacji, zaopatrzenia w energię, wodę itp.) stanowi niebezpieczną barierę w rozwoju gospodarczym.
- Brak niezbędnych inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska jest barierą rozwoju zrównoważonego i może na trwałe pogorszyć jakość życia mieszkańców.
- Brak inwestycji w niektórych dziedzinach (np. w budownictwie mieszkaniowym) powoduje, że nie zaspokojone zostają podstawowe potrzeby mieszkańców wywołujące niezadowolenie społeczne.¹⁶⁸

W przypadku zrównoważonego i zintegrowanego, wielofunkcyjnego rozwoju Gminy Izbica obszarem strategicznej interwencji kluczowej dla gminy będzie zaplanowane budowanie (lub rewitalizacja) przez gminę, samodzielnie lub wspólnie z innymi inwestorami obiektów przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej z założeniem, że zostaną one wydzierżawione różnym, wewnętrznym i zewnętrznym inwestorom.

Obszarem interwencji kluczowych dla rozwoju gminy będą również inwestycje, które mogą przynosić bezpośrednio dochód do budżetu gminy. Inwestycje jako źródło dochodów budżetu gminy, to przede wszystkim:

- Inwestycje gminy przynoszące bezpośredni dochód z ich eksploatacji (np. wybudowanie lokali użytkowych w dobrym punkcie handlowym albo podłączenie do sieci pewnej liczby użytkowników wnoszących opłaty zapewniające dochód).
- Inwestycje gminy wpływające na zwiększenie dochodów budżetu gminy wskutek wykorzystania efektów tych inwestycji do prowadzenia przynoszącej dochód działalności gospodarczej.
- Inwestycje nie przynoszące bezpośrednio określonego dochodu, lecz pośrednio powodujące wzrost dochodów do budżetu z tytułu wzrostu podatków i opłat związanych z bogaceniem się ludności i przedsiębiorstw (inwestycje w OZE).¹⁶⁹

Skutki inwestycji dla budżetu są łatwe do obliczenia jedynie w pierwszym przypadku i to tylko wówczas, gdy założymy stabilność warunków makroekonomicznych. Przypadek drugi wymaga już studiów opłacalności i wykonalności, które także zakładają pewną możliwość błędu. W trzecim przypadku dotyczącym większości inwestycji najczęściej można jedynie szacunkowo ocenić potencjalne zwiększanie dochodu gminy, gdyż bardziej dokładne dane można byłoby uzyskać

¹⁶⁸ Inwestycje jako niezbędny warunek rozwoju gospodarczego, <http://poig.parp.gov.pl/>

¹⁶⁹ JW.

dopiero na podstawie analizy zjawisk zachodzących w ciągu co najmniej kilku lat, a podstaw do takiej analizy przeważnie brak. Nie tylko dlatego, że nie są gromadzone odpowiednie dane, ale również dlatego, że poważna inwestycja, a to na rynku lokalnym niepowtarzalne przedsięwzięcie nie mające precedensu w danej gminie.¹⁷⁰

Strategiczną interwencją kluczową dla rozwoju Gminy Izbica będzie tworzenie warunków do inwestowania, co wymaga od władz gminy podjęcia działań niżej wyszczególnionych. W celu stworzenia warunków do inwestowania należy:

- przekonać inwestorów w gminie o stabilności warunków działania przez unormowanie na stałe wielu kwestii związanych z inwestowaniem (opracowanie *Lokalnego Planu Zagospodarowania Przestrzennego*),
- ustalić procent pierwszej opłaty z tytułu oddania w użytkowanie wieczyste gruntów przeznaczonych pod poszczególne rodzaje budownictwa (niższy procent dla preferowanych rodzajów),
- określić warunki zabudowy i zagospodarowania poszczególnych terenów z zaznaczeniem, co i kiedy zbuduje tam gmina, a co inwestor może z własnych środków,
- ustalić czytelne i trwałe zasady partycypowania gminy w inwestycjach drogowych i sieciowych prowadzonych z udziałem mieszkańców lub przez innych inwestorów,
- ustalić czytelne i trwałe zasady zbywania, nabywania i zamiany nieruchomości i lokali przez gminę,
- wypracować powszechnie obowiązujące zasady dotyczące trybu wydzierżawiania i wynajmowania gminnych nieruchomości i lokali, możliwości prowadzenia tam inwestycji przez najemców i dzierżawców oraz zwrotu nakładów poniesionych na te inwestycje,
- ująć w odpowiednich uchwałach rady gminy (dotyczących ww. zasad) wszelkie preferencje dla działań i dziedzin szczególnie w danej gminie popieranych (np. bonifikat lub skont przy sprzedaży gminnych lokali mieszkalnych).¹⁷¹

Nie są to wszystkie możliwe działania gminy, a jedynie najważniejsze, bez których trudno mówić o korzystnej dla inwestorów polityce gminy. Działania te stwarzają także ramy współpracy różnych inwestorów z gminą. Umożliwiają inwestorom ocenę opłacalności zamierzonej inwestycji, określają warunki korzystania z mienia gminy, okoliczności, w których można uzyskać ulgę lub zwolnienie od lokalnych podatków i opłat itp. Dają także inwestorom wyraźny sygnał, że gmina rozumie ich potrzeby i jest nastawiona na współpracę.

Działaniem strategicznej interwencji kluczowej dla rozwoju Gminy Izbica, aby przyciągnąć inwestorów z zewnątrz jest prowadzenie na szeroką skalę działań promocyjnych. Plan kampanii promocji gminy powinien uwzględniać, że ma ona na celu oddziaływanie na świadomość potencjalnych inwestorów i skłonienie ich do traktowania gminy jako ewentualnego miejsca inwestycji.

¹⁷⁰Inwestycje jako niezbędny warunek rozwoju gospodarczego, <http://poig.parp.gov.pl/>.

¹⁷¹ Jw.

Inwestorzy prawie zawsze rozpatrują większą liczbę możliwych lokalizacji swojej inwestycji i dlatego należy ich przekonać o korzyściach płynących z wyboru lokalizacji na terenie Gminy Izbica. Jednocześnie, aby więc mieć pewność, że potencjalny inwestor zostanie jak najlepiej obsłużony, zarząd gminy powinien zadbać o:

- sprawne, profesjonalne i wyczerpujące udzielanie odpowiedzi na pytania inwestora,
- informacje muszą być aktualne i dobrej jakości (opracowania planistyczne oraz materiały promocyjne).¹⁷²

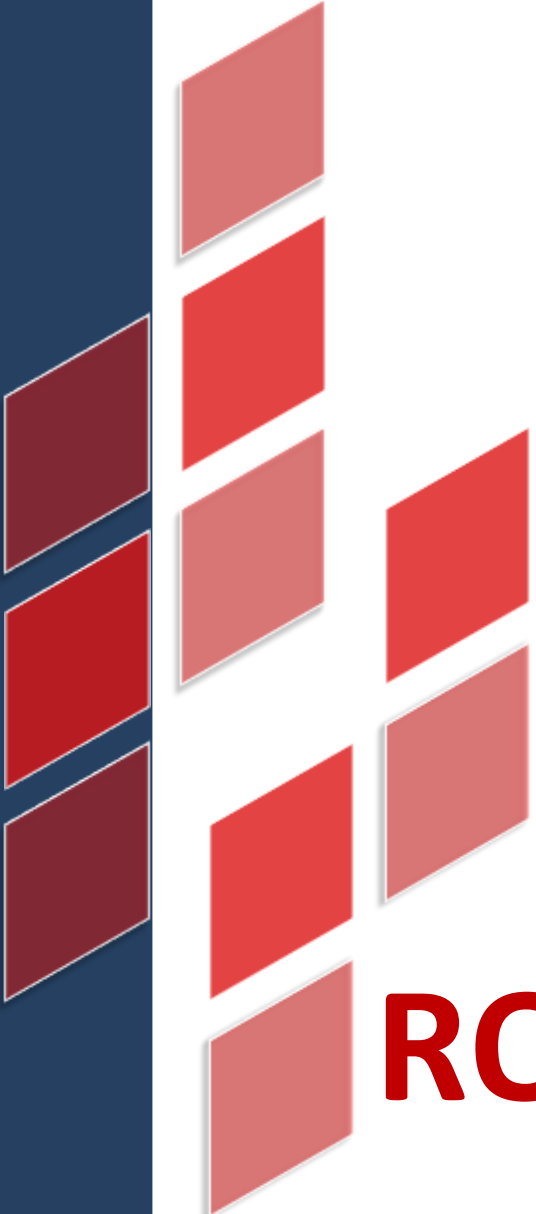
W zorganizowaniu dobrej obsługi inwestorów pomoże opracowanie tzw. przewodnika inwestycyjnego LOPRS, zawierającego zestaw informacji, które najbardziej inwestorów interesują. Przewodnik taki każdy potencjalny inwestor mógłby otrzymać w urzędzie gminy lub w innej organizacji zajmującej się promocją gminy. Opracowując przewodnik inwestycyjny gminy warto połączyć się we współpracy z innymi JST i wykorzystać:

- mapy geodezyjne,
- dane z ewidencji gruntów i wpisy do ksiąg wieczystych,
- wartości księgowe budynków i infrastruktury technicznej,
- plany zagospodarowania przestrzennego,
- dane statystyczne,
- fragmenty aktów prawnych,
- różne spisy tematyczne,
- profesjonalne fotografie terenu gminy.

Informacje muszą być dokładne i precyzyjne, nawet jeśli są niezbyt korzystne dla gminy. Kolejnym etapem promocji będzie pokazanie, że Gmina Izbica jest w stanie zaspokoić potrzeby potencjalnego inwestora.¹⁷³

¹⁷²Inwestycje jako niezbędny warunek rozwoju gospodarczego, <http://poig.parp.gov.pl/>.

¹⁷³ JW.

ROZDZIAŁ XI

EWALUACJA, MONITOROWANIE DZIAŁAŃ I ICH REZULTATÓW

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Izbica na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 podlegał ewaluacji trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji (z uwzględnieniem wpływu terytorialnego skutków planowanych). Projekt strategii powstawał w sposób partycypacyjny, z uwzględnieniem dobrych praktyk, dlatego nie było konieczne prowadzenie ewaluacji jako całkowicie osobnego, dublującego wcześniejsze działania. Elementy ewaluacji *ex ante* obecne były w procedurze tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030, a zmiany, jakie były zgłaszane w procesie konsultacji do dokumentu strategii w wyniku przeprowadzenia ewaluacji, zostały ostatecznie uwzględnione w niniejszym opracowaniu.

W procesie powstawania Strategii Rozwoju Gminy Wojsławice na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030, porównywano alternatywne scenariusze rozwoju (realizacji przy wykorzystaniu planowanych środków z UE) oraz możliwości realizacji poszczególnych działań bez tego wsparcia. W celu zabezpieczenia kierunków rozwoju gminy, założono różne ścieżki dojścia do celu/różne sposoby realizacji, poprzez wprowadzenie wielofunkcyjnego rozwoju oraz różnych mechanizmów finansowania inwestycji, w tym również w partnerstwie publiczno-prywatnym, w kooperacji z organizacjami pozarządowymi, we współpracy z innymi samorządami, rządem.

W trakcie ewaluacji *ex ante* zastosowano badania jakościowe, realizowane podczas wywiadów z kierownictwem gminy oraz potencjalnymi beneficjentami działań. W trakcie procesu konsultacji społecznych przeprowadzano warsztaty z udziałem kierowników poszczególnych komórek urzędu i jednostek gminnych, którego celem była weryfikacja i aktualizacja przyjętych celów, działań, rozwojowych oraz założeń systemu realizacji strategii, w szczególności w zakresie systemu monitoringu i wyznaczonych wskaźników śródkresowych i docelowych.

Strategia Rozwoju Gminy Izbica na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030 tworzona jest w modelu logicznym tłumaczącym ciąg przyczynowo-skutkowy między problemem, planowanymi działaniami a oczekiwanymi efektami (tzw. ewaluacja oparta na teorii).

Działania prowadzone na rzecz ewaluacji dostarczyły praktycznych wniosków i rekomendacji, które służą udoskonaleniu bieżącej lub przyszłej interwencji. *Ewaluacja ex ante* jest próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania planowane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu dedykowanych im instrumentów i zasobów. Jej rolą jest dostarczenie oceny trafności tych założeń, ich spójności i planowanego sposobu realizacji strategii. Ocena ta ma posłużyć poprawie jakości planowanej do uruchomienia interwencji. Rekomendacje dotyczące systemu monitoringu, tzn. poprawy adekwatności mierników i rzetelnego gromadzenia danych, umożliwią kontrolowanie całego procesu nadzorowania wdrażania poszczególnych działań przewidzianych w *Strategii Rozwoju Gminy Izbica na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*.

Monitorowanie działań i ich efektów w tym w wymiarze przestrzennym oraz propozycje wskaźników ich osiągnięcia jest potrzebne, ponieważ pokazuje metodę osiągnięcia rezultatów zapisanych w wizji i celach. Podejmowane działania w latach 2021-2027 (2030) mają budować lokalną przewagę konkurencyjną Gminy Izbica i nieść przynieść pozytywne rozwiązania związane oraz perspektywy jej rozwoju, które zostały przedstawione w: misji, wizji, celach oraz działaniach.

Celem monitorowania działań z zakresu realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** jest postawienie prawidłowej diagnozy stanu rozwoju gminy w roku 2030, w oparciu o dane wewnętrzne gminne, oraz uzyskanie rzeczowej informacji zwrotnej na temat efektów działań podejmowanych w latach 2021-2030, które w swojej złożoności są adresatami i miejscem krzyżowania się działań różnych polityk: krajowej, regionalnej, wiejskiej oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją.

Wnioski z monitoringu realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** powinny być bazą dla tworzenia kolejnych, długookresowych strategii, sygnalizować pojawiające się trudności oraz być źródłem wiedzy na temat zachodzących i projektowanych zmian dla społeczności lokalnej.

Etapem budowy systemu monitorowania realizacji **Strategii** jest integracja danych z różnych istniejących systemów i zasobów oraz ich ciągłe dostosowanie do potrzeb lokalnych – zwłaszcza w zakresie skali/poziomu zbierania wiarygodnych danych. Monitorowanie realizacji **Strategii** będzie odbywać się w połączeniu z istniejącymi instytucjami i narzędziami opisującymi oraz monitorującymi politykę rozwoju. Dla skutecznej realizacji **Strategii** oraz zapewnienia jej obiektywnej i pełnej informacji (*evidence based policy*), wykorzystane zostaną instytucje wspomagające procesy monitorowania wprowadzone przez politykę regionalną (*Regionalne Obserwatoria Terytorialne i Krajowe Obserwatorium Terytorialne*) i ewaluacji (*Krajowa Jednostka Ewaluacji oraz regionalne jednostki ewaluacyjne*). Instytucje te tworzą system współpracy i zapewniają przepływ informacji między najważniejszymi podmiotami publicznymi biorącymi udział w planowaniu i realizacji polityki rozwoju w celu monitorowania i oceny całości interwencji publicznej mającej wpływ terytorialny, w tym na rozwój obszarów wiejskich¹⁷⁴.

W systemie monitorowania rozwoju Gminy Izbica więcej uwagi zostaje poświęcone monitorowaniu tendencji i zjawisk w obszarach przestrzenno-funkcjonalnych. Z uwagi na istnienie w zasobach instytucji publicznych, ale poza statystyką publiczną, różnych źródeł informacji, zbiorów danych, wskaźników, rejestrów danych przestrzennych, w tym zwłaszcza danych istotnych dla gmin i obszarów wiejskich (gromadzonych na różnych poziomach i w różnych skalach przestrzennych), kluczowym zadaniem w procesie budowy systemu monitorowania realizacji **Strategii** jest stałe dążenie do systematyzowania, porządkowania i łączenia lub koordynowania tych zasobów oraz nadanie im *inter* operacyjnego charakteru¹⁷⁵. Na potrzeby systemu monitorowania realizacji **Strategii** konieczne jest rozwijanie systemu pozyskiwania informacji z różnych źródeł (szczególnie publicznych) i współpraca ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego z m.in. Głównym Urzędem Statystycznym, ministrem właściwym ds. administracji publicznej, Głównym Urzędem Geodezji i Kartografii.¹⁷⁶ Uzupełnieniem systemu monitorowania realizacji **Strategii**, przydatnym zarówno na poziomie krajowym i lokalnym są dodatkowe narzędzia zwiększające wiedzę o gminie oraz obszarach wiejskich i umożliwiające podejmowanie optymalnych decyzji co do sposobów rozwoju to m. in. *Lokalny Wskaźnik Rozwoju Społecznego (Local Human Development Index – LHDI)*, pokazujący nierówności w rozwoju terytorialnym na szczeblu powiatów. Wskaźnik, bazując na trzech podstawowych zmiennych dotyczących: zdrowia, edukacji i zamożności

¹⁷⁴https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/74967/Krajowa_Polityka_Miejska_2023.pdf

¹⁷⁵ Jw.

¹⁷⁶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

obywateli, może stanowić pomoc dla władz samorządowych w ustalaniu priorytetów działania w kontekście obecnych i przyszłych problemów społecznych. Badanie LHDJ jest przygotowywane cyklicznie, jednak nie częściej niż raz na dwa lata ze względu na charakter składowych wskaźnika – zdrowie, edukację i inwestycje – które dają efekty dopiero po dłuższym czasie.¹⁷⁷ Zarządzanie JST i obszarami funkcjonalnymi wymaga podejścia uwzględniającego złożone relacje zachodzące w ramach obszarów funkcjonalnych, dlatego Gmina Izbica musi wdrożyć zasady wielopoziomowego zarządzania.

W ramach zarządzania **Strategią** całościowa ewaluacja działań prowadzona będzie w układzie standardowym i składa się z trzech faz:

- **Ewaluacja ex ante**, na koniec każdego roku kalendarzowego – koncentrująca się na ocenie strategii lub jej znaczącej aktualizacji według kryterium trafności i odpowiedniości oraz kryterium wewnętrznej spójności i zgodności programowej.
- **Ewaluacja mid-term**, w trakcie realizacji strategii – przeprowadzana w układzie kadencyjnym w ostatnim roku każdej kolejnej kadencji samorządu, koncentrująca się na ocenie czy i na ile przyjęta strategia jest faktycznie realizowana oraz jakie są jej efekty krótko- i średnioterminowe, według kryterium skuteczności działań, a także efektywności, koordynacji i zgodności działań z zasadami i założeniami ustalonymi w dokumencie strategii.
- **Ewaluacja ex post**, po zakończeniu realizacji strategii – w zakresie podobnym do ewaluacji mid-term, poszerzonym o ocenę (przewidywanych) efektów długoterminowych związanych z osiągnięciem założonej wizji, misji oraz celów strategicznych, operacyjnych oraz działań.¹⁷⁸

Ocena wszystkich działań zawartych w **Strategii** zostanie dokonana przez Zespół ds. opracowania i wdrożenia **Strategii Rozwoju Gminy Izbica** przy współudziale wszystkich grup docelowych oraz w oparciu o opracowanie ewaluacji *ex-post*, czyli na zakończenie obowiązywania dokumentu. Będzie brała pod uwagę pięć następujących kryteriów ewaluacyjnych:

- **skuteczność** (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić, w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
- **efektywność** (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
- **użyteczność** (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia oddziaływanie Strategii odpowiada zdiagnozowanym problemom.
- **trafność** (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić do jakiego stopnia zdefiniowane cele strategiczne i priorytety odpowiadają na potrzeby interesariuszy obszaru funkcjonalnego.
- **trwałość** (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem **Strategii** będą nadal widoczne po zakończeniu jej realizacji.¹⁷⁹

¹⁷⁷ http://www.euroreg.uw.edu.pl/dane/web_euroreg_publications_files/2859/raport_undp-2012_www.pdf

¹⁷⁸ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

¹⁷⁹ Wskaźniki odpowiadają wskaźnikom określonym w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Podstawą monitorowania realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** będzie zestaw wskaźników obrazujących oczekiwane rezultaty realizacji strategii na poziomie działań, które wynikają z misji, wizji, celu strategicznego i celów operacyjnych:¹⁸⁰

Lp.	WSKAŹNIK	Opisowa prognozowana wartość pośrednia wskaźnika w roku 2025	Opisowa prognozowana wartość docelowa wskaźnika w roku 2030	2023	2025	2027	2029
1.	Współczynnik aktywności zawodowej – liczba osób pracujących w podmiotach publicznych i prywatnych na terenie gminy	Zwiększenie co dwa lata	Zbliżenie do poziomu średniej krajowej najlepszych gmin	%	%	%	%
2.	Liczba mieszkańców ogółem	Zwiększenie co dwa lata	Zbliżenie do poziomu średniej krajowej najlepszych gmin	%	%	%	%
3.	Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	Zwiększenie co dwa lata	Zbliżenie do poziomu średniej krajowej najlepszych gmin	%	%	%	%
4.	Liczba nowych meldunków	Zwiększenie % co dwa lata	Zbliżenie do poziomu średniej krajowej najlepszych gmin	%	%	%	%
5.	Udział nakładów inwestycyjnych sektora prywatnego w inwestycjach na terenie Gminy ogółem	Zbliżenie poziomu do wybranych poziomów bogatszych JST w regionie	Zbliżenie poziomu do wybranych poziomów bogatszych JST w regionie	%	%	%	%
6.	Liczba bezrobotnych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym	Zmniejszanie poziomu	Zmniejszanie poziomu	osób, %	osób, %	osób, %	osób, %
7.	Udział beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem	Utrzymanie trendu spadkowego	Utrzymanie trendu spadkowego	osób, %	osób, %	osób, %	osób, %
8.	Udział powierzchni objętej obowiązującymi planami zintegrowanego zagospodarowania	Utrzymanie trendu wzrostu	Utrzymanie trendu wzrostu	%	%	%	%

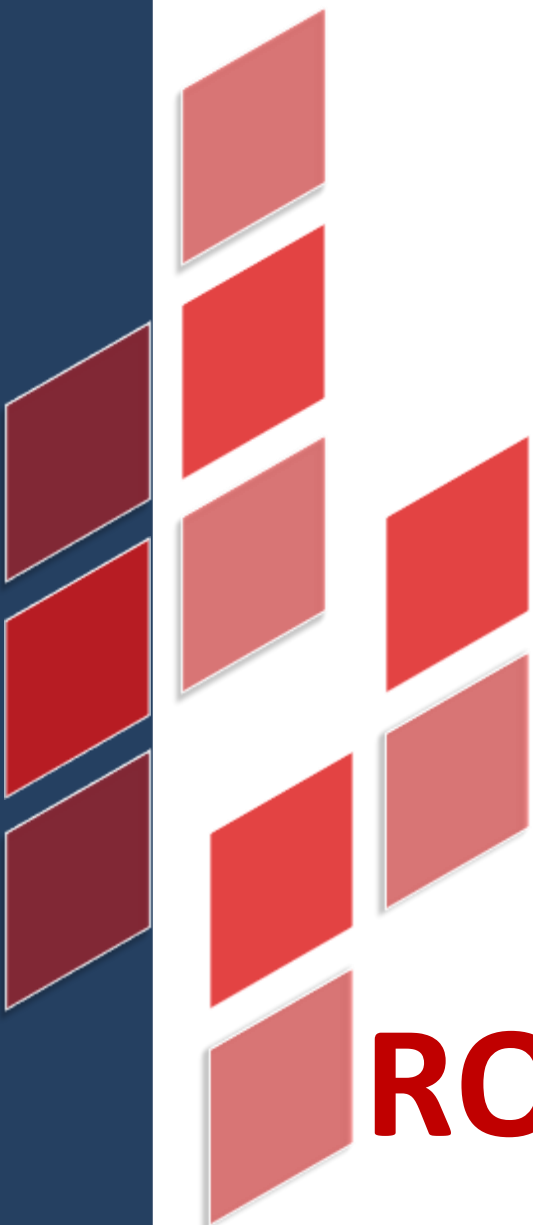
¹⁸⁰ Jw.

	przestrzennego w powierzchni całkowitej Gminy ogółem						
9.	Udział zrewitalizowanej powierzchni objętej planami rewitalizacji w powierzchni całkowitej Gminy ogółem	Zwiększenie powierzchni	Zwiększenie Powierzchni	%	%	%	%
10.	Udział powierzchni objętej wspólnymi z innymi JST planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni całkowitej Gminy wzdłuż trasy S17	Zwiększenie powierzchni	Zwiększenie powierzchni	%	%	%	%
11.	Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przychodach netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	Wypracowanie trendu wzrostu	Utrzymanie trendu wzrostu	%	%	%	%
12.	Nakłady inwestycyjne (w cenach bieżących) na 1 mieszkańca	Wypracowanie trendu wzrostu i zbliżenie poziomu regionu i do poziomu średniej krajowej	utrzymanie trendu wzrostu i zbliżenie poziomu regionu i do poziomu średniej krajowej	zł	zł	zł	zł
13.	Odsetek osób dorosłych uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu (w wieku 25–64 lata)	odwrócenie trendu spadkowego i zbliżenie wartości wskaźnika do poziomu 7,7 – 10,0% i zbliżenie do poziomu średniej krajowej	odwrócenie trendu spadkowego i zbliżenie wartości wskaźnika do poziomu 7,7 – 10,0% i zbliżenie do poziomu średniej krajowej	%	%	%	%
14.	Wskaźnik trwałości działalności przedsiębiorstw – trzy lata od założenia działalności gospodarczej (osoba fizyczna)	wypracowanie trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	%	%	%	%
15.	Wydatki majątkowe Gminy na 1 mieszkańca	wypracowanie trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Zł	zł	zł	zł
16.	Udział wydatków inwestycyjnych	utrzymanie trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	%	%	%	%

	w wydatkach ogółem budżety gminy						
17.	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców	utrzymanie trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	szt.	szt.	szt.	szt.
18.	Odsetek osób w wieku 16-74 lata korzystających z Internetu w kontaktach prywatnych z administracją publiczną w celach prywatnych w ciągu ostatnich 12 miesięcy	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	%	%	%	%
19.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
20.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje z RPO	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
21.	Liczba gospodarstw otrzymujących dotacje z PROW	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu średniej krajowej	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
22.	Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym zintegrowanym transporcie	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
23.	Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
24.	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.

25.	Długość sieci kanalizacji sanitarnej	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	km	km	km	km
	Liczba przydomowych Oczyszczalni ścieków			szt.	szt.	szt.	szt.
26.	Łączna powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	ha	ha	ha	ha
27.	Całkowita długość nowych dróg należących do Gminy	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	km	km	km	km
28.	Całkowita długość zmodernizowanych lub przebudowanych dróg należących do gminy	budowa trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	km	km	km	km
29.	Liczba miejsc parkingowych	Budowa trendu wzrostu	Utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
30.	Liczba miejsc parkingowych dla rowerów	budowa trendu wzrostu zbliżenie poziomu do liderów obszarów wiejskich	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do liderów obszarów wiejskich	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
31.	Całkowita długość nowych ścieżek rowerowych należących do Gminy	budowa trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	km	km	km	km
32.	Liczba obiektów kulturalnych/zabytków (zmodernizowanych/nowych)	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
33.	Liczba obiektów sportowych (zmodernizowanych/nowych)	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
34.	Liczba osób korzystająca z infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (żłobek, przedszkole)	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Os.	Os.	Os.	Os.

35.	Liczba osób korzystająca z infrastruktury w zakresie opieki senioralnej lub infrastruktury rehabilitacyjnej (osoby)	budowa trendu wzrostu	budowa trendu wzrostu	Os.	Os.	Os.	Os.
36.	Liczba nowych atrakcji turystycznych	budowa trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	utrzymanie trendu wzrostu zbliżenie poziomu do poziomu liderów obszarów wiejskich	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
37.	Liczba miejsc noclegowych osoby	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt. /Os.	Szt. /Os.	Szt. /Os.	Szt. /Os.
38.	Liczba punktów gastronomicznych	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
39.	Liczba nowych, zainstalowanych instalacji OZE w domach jednorodzinnych (kolektory słoneczne)	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
40.	Liczba obiektów poddanych termomodernizacji	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
41.	Liczba przetwórców rolno-spożywczych	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.
42.	Liczba projektów ponadlokalnych, Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych z innymi JST	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt. /zł	Szt. /zł	Szt. /zł	Szt. /zł
43.	Liczba projektów inwestycyjnych dofinansowanych z UE zrealizowanych przez gminę	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt. /zł	Szt. /zł	Szt. /zł	Szt. /zł
44.	Liczba zbiorników przeciwpowodziowych /retencyjnych	budowa trendu wzrostu	utrzymanie trendu wzrostu	Szt.	Szt.	Szt.	Szt.

ROZDZIAŁ XII

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Przyjęto, że **Strategia Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030** ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany zarówno zewnętrznych, jak i wewnętrznych uwarunkowań społecznych i gospodarczych oraz wykreowania nowych projektów – możliwa będzie jej aktualizacja.

Realizacja zapisów **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030** nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Strategia jest dokumentem ogólnym określającym preferowane kierunki rozwoju gminy i planowane kierunki inwestycji. Natomiast niniejszy dokument nie wskazuje ich konkretnej lokalizacji, skali i zakresu oraz planu konkretnych inwestycji i ich budżetu. Gmina Izbica zakłada, że realizację celów i działań zawartych w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030** zapewnią dokumenty wdrożeniowe (projekty operacyjne), które będą stanowić lub stanowią obecnie odrębne opracowania. Na etapie operacyjnym powstaną konkretne rozwiązania i zadania służące ich realizacji.

Wskazane w projekcie Strategii działania nie wyznaczają uszczegółowionych ram dla realizacji przedsięwzięć mogących powodować prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia dla środowiska i ryzyka dla zdrowia ludzi. Zgodnie z założeniami przyjętymi w projekcie dokumentu gospodarka Gminy Izbica prowadzona jest i będzie zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju tj. korzystania z zasobów naturalnych z myślą o przyszłych pokoleniach.

W zakresie wspierania zrównoważonego rozwoju oraz wdrażania prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska, realizacja zapisów niniejszej Strategii wspierać będzie efektywność podejmowanych interwencji w ramach dokumentów wyższego szczebla. **Misja, wizja, cel strategiczny, kierunki rozwoju, cele operacyjne i działania zawarte w Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030 są spójne z dokumentami wyższego szczebla tj.**

- Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju
- Strategia Europa 2020
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko
- Dobra jakość życia z uwzględnieniem ograniczeń naszej planety: siódmy program działań w zakresie środowiska (2014-2020)
- Pakiety klimatyczno-energetyczne do 2020 i 2030r.
- Biała Księga UE: Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania
- Unijna strategia ochrony różnorodności biologicznej na okres do 2020r.
- Dokumenty europejskie i krajowe związane z polityką niskoemisyjną
- Polityka ekologiczna państwa 2030
- Polityka Energetyczne Polski do 2030
- Program ochrony i zrównoważone użytkowania różnorodności biologicznej
- Krajowy plan gospodarki odpadami
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi (SZRWRiR 2030).
- Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego do 2030
- Program ochrony środowiska województwa lubelskiego na lata 2020 – 2023 z perspektywą do roku 2027

- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Izbica na lata 2016 – 2023
- Program Gminy Izbica na lata 2015-2023, Autorzy opracowania: Robert Smęt, Grzegorz Suchodolski, Załącznik do Uchwały Rady Gminy Izbica z dnia 19 czerwca 2015
- Program ochrony środowiska uchwalony na lata 2018 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024” (z dnia 19 lutego 2019 r.)
- Koncepcja programowo - przestrzenna rozwoju turystyki i rekreacji w Województwie Lubelskim
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Izbica na lata 2014-2023

Mając na uwadze, iż **Strategia Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** jest praktycznym planem rozwoju lokalnego, a nie wyłącznie dokumentem strategicznym wyznaczającym działania Samorządu Gminy Izbica, bez udziału administracji publicznej, instytucji regionalnych, lokalnych, partnerskich samorządów oraz podmiotów należących do sektorów prywatnego i społecznego, skuteczna realizacja polityki rozwoju Gminy Izbica będzie niemożliwa.

Dlatego, w proces wdrażania **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** powinno zostać zaangażowane szerokie grono partnerów i interesariuszy (w dokumencie założono równoprawny udział interesariuszy publicznych, prywatnych i społecznych w tym procesie).

Szczególną uwagę w procesie wdrażania **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**, należy priorytetowo potraktować przedsięwzięcia wpisane w poszczególne cele rozwojowe spójne z działaniami *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego* oraz *Strategii Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030*.

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi (SZRWRiR 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030. Dokument został opracowany w uzgodnieniu z Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. „Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” jest jedną ze strategii rozwoju, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2019 r. poz. 1295) i zastępuje *Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa na lata 2012–2020* przyjętą uchwałą nr 163 Rady Ministrów z dnia 25 kwietnia 2012 r. (M.P. poz. 839).

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jako obszar strategicznej interwencji identyfikuje obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Należą do nich m.in. obszary wiejskie położone peryferyjnie, w tym Gmina Izbica. Na tych obszarach konieczna jest interwencja przełamująca utrzymywanie się szeregu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych, w tym utrudnionego dostępu do usług publicznych. Instrumentem wsparcia ww. obszarów będzie **Program ponadregionalny skierowany do najsłabszych gospodarczo obszarów 2020+**. Jego celem jest osiągnięcie wymiernych efektów gospodarczych związanych z rozwojem przedsiębiorczości i ze wzrostem poziomu inwestycji prywatnych. W ramach programu realizowany będzie kompleksowy

pakiet działań z zakresu m.in. rozwoju przedsiębiorczości, aktywizacji społecznej oraz poprawy dostępu mieszkańców do podstawowych usług publicznych.¹⁸¹

W dokumentach planistycznych Gmina Izbica powinna skoncentrować się na:

- Kształtowaniu ładu przestrzennego – **zintegrowany i zrównoważony Plan Zagospodarowania Przestrzennego** – uwzględniający nowe inwestycje i tereny inwestycyjne (fakultatywnie: Gminnego Programu Kompleksowej i Długookresowej Polityki Zarządzania Terenami Inwestycyjnymi oraz Gospodarki Gruntami Rolnymi)
- Na poprawie funkcjonowania administracji publicznej i współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej. W szczególności dotyczy to wzmocnienia powiązań wiejsko-wiejskich i wiejsko-miejskich w takich obszarach tematycznych, jak **Ponadlokalna Strategia Rozwoju**, m.in. w zakresie poprawy jakości świadczenia usług publicznych, przywrócenia usług transportu publicznego, rozwoju kapitału ekologicznego, zintegrowanych inwestycji, współpracy ze społeczeństwem.
- Projektowanie **Planów Operacyjnych Działań Kluczowych** – wynikających z opracowanej **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 (2030)**.
- Opracowanie **Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2022-2027 (2030)** – **zgodnie z wytycznymi nowych programów finansujących działania związane z rewitalizacją społeczno-gospodarczą**.
- Opracowania **Strategii Marketingu Terytorialnego (Strategia Marki)** wspólnie z Miastem Krasnystaw i innymi partnerami.
- Opracowanie **Planu Rozwoju Lubelskiego Okręgu Przemysłu Rolno-Spożywczego**¹⁸² – we współpracy z partnerami publicznymi: JST, powiatami, Samorządem Województwa.

Obok specjalnego kierunku w ramach celu 1 (działanie 1.1.2) większość działań realizujących cel strategiczny **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030** wpływać będzie pozytywnie na rozwój obszarów wiejskich, są to m.in. **zacieśnianie współpracy pomiędzy Gminą Izbica oraz z sąsiadującymi z nią gminami, a także Miastem Krasnystaw zwiększy dynamikę rozwoju gospodarki lokalnej i regionalnej, m.in. dzięki łączeniu zasobów i współfinansowaniu usług**. Obniży to tym samym koszty stałe funkcjonowania mniej zaludnionych, czy też peryferyjnych obszarów. Rodzaj, zakres i wymiar interwencji dedykowanej w poszczególnych przypadkach zależeć będzie bezpośrednio od potrzeb i potencjałów terytorialnych.¹⁸³

System realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2030** służyć będzie wdrożeniu celów postawionych w planowaniu strategicznym do 2030 r. Realizacja kompleksowej interwencji publicznej wiąże się ze sprawnie funkcjonującymi podmiotami publicznymi na różnych poziomach zarządzania – określeniem ich zadań, wzajemnych relacji czy odpowiedzialności związanych z zarządzaniem rozwojem.

¹⁸¹Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

¹⁸²Trwają prace nad usystematyzowaniem rozwoju inicjatywy LOPRS.

¹⁸³Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Zasadnicze elementy systemu realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**:

- podmioty zaangażowane w realizację,
- mechanizmy służące określeniu podejmowanych przez samorząd przedsięwzięć ukierunkowanych na osiąganie wspólnych celów wyznaczonych w stosunku do określonego terytorium, sposobu finansowania, realizacji oraz koordynacji,
- instrumenty realizacji – dokumenty programowe (programy operacyjne - krajowe i regionalne), programy rozwoju, w tym programy wieloletnie oraz projekty strategiczne i polityki publiczne,
- formy wsparcia finansowego - pomoc zwrotna i bezzwrotna,
- źródła finansowania.¹⁸⁴

Otoczenie instytucjonalne **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** stanowią podmioty, których rola i zadania umożliwiają efektywną realizację polityki rozwoju lokalnego. Dotyczy to samorządów województw oraz samorządów terytorialnych niższego szczebla (gminnych i powiatowych) oraz innych partnerów działających na rzecz rozwoju regionalnego i lokalnego.

Główne zadania i odpowiedzialność podmiotów w procesie programowania, realizacji, finansowania oraz oceny efektów *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030* wynikają z przepisów ustawowych oraz ich ewentualnych zmian.

Kluczową rolę w polityce regionalnej odgrywają samorządy województw. *Samorząd województwa* pełni podstawową rolę w procesie programowania rozwoju, zarządzania nim i realizacji działań rozwojowych na poziomie regionalnym oraz koordynowania działań rozwojowych na poziomie województwa. W związku z tym samorząd województwa:

- prowadzi politykę rozwoju województwa i określa, na podstawie diagnozy potrzeb formułowanych z udziałem społeczności i środowisk lokalnych w województwie (partnerstwo międzysektorowe) strategię rozwoju województwa (spójną z krajowymi celami polityki rozwoju, w tym celami polityki regionalnej) oraz zarządza realizacją, w tym monitorowaniem, tej strategii w województwie,
- opiniuje rozwiązania w zakresie polityki regionalnej, przyjmowane na poziomie krajowym i europejskim oraz upowszechnia dobre praktyki w zakresie współpracy w obszarach powiązanych funkcjonalnie i instrumentów terytorialnych,
- bierze udział w opracowaniu KSRR oraz jej ewentualnych zmianach,
- uczestniczy w opracowaniu dokumentów strategicznych niezbędnych do wdrażania w Polsce europejskiej polityki spójności oraz przygotowuje i zarządza programami

¹⁸⁴Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

na szczeblu regionalnym, z uwzględnieniem odpowiedzialności finansowej, a także negocjuje, wspólnie z ministrem właściwym do spraw rozwoju regionalnego, z KE treść RPO oraz jego zmian,

- animuje platformę współpracy z samorządami gminnymi i powiatowymi, i innymi partnerami działającymi na rzecz rozwoju regionu, poprzez angażowanie ich w proces programowania i realizacji polityki regionalnej na poziomie województwa, wspiera istniejące partnerstwa i inicjowanie/ powoływanie partnerstw dla obszarów powiązanych funkcjonalnie,
- koordynuje działania rozwojowe w ramach różnych polityk sektorowych realizowane na terenie województwa - przygotowuje, negocjuje i realizuje na poziomie regionalnym kontrakt programowy oraz kontrakt sektorowy, w tym współpracuje z JST i włącza je w realizację kontraktu, którego jest stroną,
- czuwa nad przebiegiem procesów realizacji polityki regionalnej, a w szczególności diagnozuje sytuację i potencjały/trendy rozwojowe (ścieżki rozwojowe) różnego typu obszarów (w tym OSI wskazane w KSRR), monitoruje sytuację w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego i ocenia skuteczność i efektywność dotychczas stosowanych interwencji rozwojowych kierowanych w ramach polityki regionalnej i polityk sektorowych do regionu (m.in. w ramach różnego typu obserwatoriów funkcjonujących na terenie województwa, jak ROT),
- zapewnianie efektywnego zagospodarowanie środków wycofanych z instrumentów inżynierii finansowej oraz instrumentów finansowych i pomocy zwrotnej w formie wsparcia zwrotnego, których jest dysponentem, poprzez stworzenie instytucji finansowych – regionalnych funduszy rozwoju,
- uczestniczy w pracach Podkomitetu ds. wymiaru terytorialnego i zapewnia wdrażanie rekomendacji przyjętych przez Podkomitet dotyczących skuteczności, efektywności i użyteczności wdrażanej interwencji i stosowanych instrumentów terytorialnych.¹⁸⁵

Procesy rozwoju lokalnego tj. projektowania i wdrożenia **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** są uwarunkowane przede wszystkim działaniami Samorządu Gminy Izbica. Podstawowym zadaniem gminy jest realizowanie lokalnych, określonych ustawowo spraw publicznych. Zadaniem własnym gminy jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Oprócz zadań własnych gmina wykonuje zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 określa większą odpowiedzialność samorządu gminnego i samorządu powiatowego za rozwój gospodarczy oraz społeczny. W związku z powyższym Samorząd Gminy Izbica oraz samorząd powiatowy:

- uczestniczy w wyznaczaniu kierunków rozwoju regionalnego poprzez udział odpowiednio w konsultacjach KSRR (w roku 2019) oraz w pracach nad strategią rozwoju województwa (w roku 2020) i dokumentach programowych, a także w ocenie efektów polityki regionalnej prowadzonej przez rząd i samorząd województwa,

¹⁸⁵Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

- zapewnia spójność rozwoju Gminy Izbica i powiatu z celami strategicznymi określonymi na poziomie regionalnym poprzez odpowiednie dokumenty strategiczne określone ustawowo,
- uczestniczy w procesie przygotowywania i realizacji kontraktu programowego oraz kontraktu sektorowego,
- stymuluje i wspiera inicjatywy służące rozwojowi regionalnemu na szczeblu lokalnym poprzez współpracę z sąsiednimi gminami lub powiatami tworzącymi obszary powiązane funkcjonalnie oraz poprzez udział w przedsięwzięciach, które mają znaczenie ponadlokalne, w ramach porozumienia terytorialnego,
- wdraża własne projekty rozwoju lokalnego zgodne z priorytetami określonymi na poziomie regionalnym,
- animuje i wspiera współpracę między partnerami społeczno-gospodarczymi, stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi, podmiotami prywatnymi w zakresie działań opartych o kapitał społeczny (np. usługi o charakterze publicznym).¹⁸⁶

Partnerzy działający mają realny wpływ na rzecz realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** oraz związane z tym procesy współpracy, partycypacji oraz komunikacji między poszczególnymi instytucjami publicznymi, partnerskimi samorządami, jak i ich relacje z innymi partnerami działającymi na rzecz rozwoju lokalnego. W sieć współpracy na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym zaangażowane są podmioty o różnym statusie tj.

- przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych,
- przedstawiciele stowarzyszeń i organizacji pozarządowych,
- przedstawiciele szkół podstawowych, średnich, środowiska akademickiego,
- podmioty prywatne (przedsiębiorcy, grupy producenckie, spółdzielnie itp.).¹⁸⁷

Ich udział, na zasadzie partnerstwa, w realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** dotyczy wszystkich etapów: od procesu planowania i programowania, poprzez zarządzanie i realizację, po monitorowanie i ocenę. Takie podejście pomaga zagwarantować, by działania rozwojowe były dostosowane do krajowych, regionalnych i lokalnych potrzeb oraz priorytetów.

Wzmacnianie współpracy w ramach realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** musi odbywać się w oparciu o dialog społeczny, partycypację mieszkańców w zarządzaniu miastem oraz w ścisłej współpracy z nauką i biznesem.

Udział społeczeństwa w wielopoziomym zarządzaniu pozwoli na lepsze dopasowanie działań samorządów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców i innych użytkowników Gminy Izbica, a zaangażowanie przedsiębiorców jest konieczne z uwagi na to, że to oni właśnie w największym stopniu przyczyniają się do wzrostu i rozwoju gospodarczego. Biznes staje się również istotnym uczestnikiem działań rozwojowych dzięki uczestnictwu w partnerstwie publiczno-prywatnym (ppp).

¹⁸⁶ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

¹⁸⁷ Jw.

Dodatkowo zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców zapewni niezbędne wsparcie dla realizowanych działań.¹⁸⁸

Rozwijanie partycypacji w działaniach na rzecz **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** stanowi istotny element opracowanej strategii, wyrażający się w tworzeniu budżetu obywatelskiego i funduszu sołeckiego.¹⁸⁹

Do katalogu zadań partnerów działających na rzecz **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** zalicza się:

- współuczestniczenie w wyznaczaniu celów i kierunków rozwoju lokalnego poprzez udział w konsultacjach dokumentów strategicznych i programów tworzonych na poziomie regionalnym i lokalnym,
- udział w procesie realizacji (monitorowanie, ewaluacja) stopnia realizacji celów polityki rozwoju, tj. uczestniczenie w działaniach monitorujących na szczeblu lokalnym,
- przejmowanie części zadań wdrożeniowych na poziomie lokalnym na podstawie porozumienia lub umowy z samorządem województwa i Samorządem Gminy Izbica oraz wdrażanie przedsięwzięć w formule współpracy z podmiotami publicznymi (samorząd województwa, powiatu, gminy).¹⁹⁰

Plan wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*

1. Wdrażanie **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** w wąskim znaczeniu stanowić będzie czynności zarządcze, skierowane na konkretyzację działań (uzgodnienie partnerów, lokalizacji, budżetu, harmonogramu realizacji), dlatego fundamentalną sprawą będzie powołanie **Koordynatora ds. realizacji i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**, który będzie odpowiedzialny przed Samorządem **Gminy Izbica** za poszczególne etapy całego procesu. Oznacza to przejmowanie przez koordynatora czynności organizatorsko-koordynacyjnych oraz motywacyjnych w stosunku do mieszkańców, rolników, przetwórców, przedsiębiorców, naukowców, studentów, inwestorów i pracowników Urzędu Gminy Izbica oraz jednostek mu podległych, a także współpracę z gminami i organizacjami w terenie.
2. Na etapie wdrażenia **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**, powinny powstać strategiczne programy funkcjonalne i operacyjne, w których nastąpi praktyczna konkretyzacja działań i zamierzeń zapisanych w **ww. Strategii**, w celu ich realizacji w wyodrębnionych obszarach: organizacyjnym, marketingowym, inwestycyjnym, produkcyjnym, zasobów ludzkich, finansowym.

¹⁸⁸ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

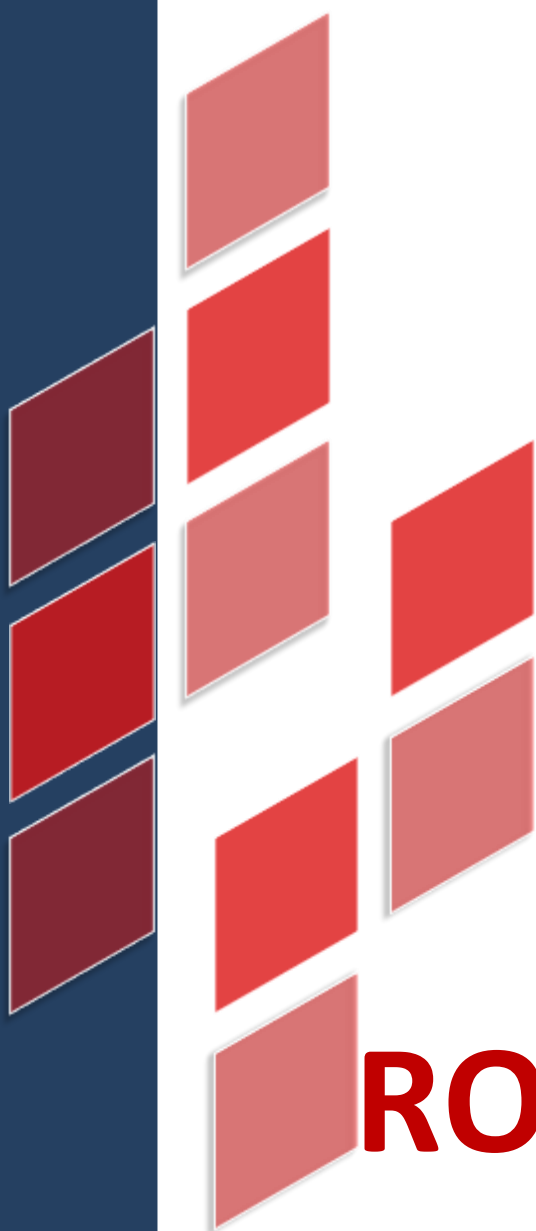
¹⁸⁹ Jw.

¹⁹⁰ Jw.

3. Wymienione w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** potencjalne źródła finansowania poszczególnych działań będą musiały zostać zweryfikowane, po zatwierdzeniu przez Województwo Lubelskie oraz Ministerstwo Funduszy Europejskich i Rozwoju Regionalnego poszczególnych programów wsparcia w perspektywie 2021-2027 (2030) oraz dopracowane z partnerami (m. in. innymi gminami, przedsiębiorstwami, rolnikami, przetwórcami, NGO), którzy podejmą się realizacji zaproponowanych w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** działań.
4. Samorząd Gminy nadzorujący wdrażanie **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** powinien wypracować odpowiedni system wspierający zarządzanie procesem realizacji **Strategii** (uchwały, programy, procedury, regulaminy, zasady, zarządzenia itp.) oraz systemy informacyjne i kontrolne oraz dostosować kulturę organizacyjną – model zarządzania wielopoziomowego (zrównoważonego, spójnego, partycypacyjnego) do wyzwań i tempa realizacji poszczególnych działań.
5. Działania wymagające interwencji ze strony Państwa i Samorządu Województwa Lubelskiego takie jak inwestycje przemysłowe, infrastrukturalne, B+R oraz rewitalizacja społeczno-gospodarcza powinny być procedowane na zasadzie pierwszeństwa i wsparte lobbingiem oddolnym, aby realnie móc wdrożyć zamierzenia zapisane w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**.
6. Wszyscy Radni, kierownicy działów, dyrektorzy placówek, menedżerowie podejmujący decyzje dotyczące wdrażania **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** powinni bardzo dokładnie zapoznać się z całością opracowania.
7. **Strategię Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** trzeba rewidować regularnie, aby przekonać się, czy jest ona nadal aktualna i odpowiednia do zmieniających się warunków raz na 2 lata.
8. Struktura organizacyjna (partnerstwo, konsorcjum, spółdzielnia, stowarzyszenie, spółka) partnerów działań na etapie wdrożenia **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** powinna być dopasowana do potrzeb (odpowiednie delegowanie uprawnień i odpowiedzialności związanych z wdrożeniem strategii).
9. Na etapie przystąpienia do realizacji konkretnych działań zapisanych w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** należy zaplanować i zatwierdzić budżety poszczególnych działań z partnerami, aby móc je następnie kontrolować i rozliczyć.
10. Wdrażanie **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** jest procesem złożonym, na który wpływać będą różne czynniki: uprawnienia decyzyjne, motywacja, przepływ informacji, struktura organizacyjna. Do efektywnej implementacji niezbędne jest też, aby Samorząd Gminy Izbica wytworzył dobry klimat poparcia wdrażanych działań we współpracy z **Koordynatorem ds. wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** oraz instytucjami i organizacjami, które będą partnerem w realizacji poszczególnych działań.
Układ instytucjonalny wdrażania koncepcji stanowić będą:
 - Samorząd Gminy Izbica
 - Zespół ds. opracowania **Strategii Rozwoju Gminy Izbica**

- Koordynator ds. wdrażania i monitorowania *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*
 - Zespół koordynatorów lokalnych, w skład którego wejdą przedstawiciele partnerów: gmin, NGO, organizacji kultury i klubów sportowych, przedstawiciele rolników, producentów i przedsiębiorców.
- 11.** Kluczową rolę w układzie instytucjonalnym wdrażania Strategii pełnić będzie Przewodniczący Rady Gminy Izbica i Wójt Gminy Izbica, podejmujący decyzję w sprawie przyjęcia działań i oraz w sprawie programów wynikających ze ***Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030***.
- 12.** Na forum **Rady Gminy Izbica** będą prezentowane raz na dwa lata sprawozdania z monitoringu i oceny ***Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030*** oraz informacje o przygotowywanych aktualizacjach oraz opracowywaniu nowych rozwiązań.
- 13.** Na **Koordynatorze ds. wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** spoczywa odpowiedzialność za wykonanie decyzji Rady Gminy i Wójta w sprawie przyjęcia i realizacji poszczególnych działań opracowanych w ***Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030***. **Koordynator ds. wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** odpowiedzialny będzie za projekty z gminami partnerskimi:
- zaplanowanie oraz przygotowanie dokumentacji związanej z projektami (szczegółowa specyfikacja dokumentacji, a także jej merytoryczna weryfikacja i odbiór);
 - przeprowadzenie procedur przetargowych (realizacja zamówień publicznych, w tym przygotowanie specyfikacji istotnych warunków zamówienia);
 - rozliczenie finansowe i nadzór finansowy (akceptacja dokumentów finansowych, sporządzanie wniosków o płatność, realizacja płatności);
 - promocję i konsultacje społeczne
 - zarządzaniem projektami tj. przepływem informacji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego. W razie potrzeby będą kontaktować się z organami zarządzającymi jednostkami samorządu terytorialnego.
- 14.** Mając na uwadze zasady partycypacji społecznej i zrównoważonego rozwoju istotne jest powołanie przez Wójta Gminy gremium wspomagającego uruchamianie społecznego i obywatelskiego kapitału w realizacji ***Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030***. Elementem układu instytucjonalnego wdrażania koncepcji powinno stać się ustanowienie **Rady Programowej**, której zadaniem byłoby:
- udzielanie opinii o realizacji strategicznych założeń rozwojowych i wdrażania poszczególnych działań.
 - formułowanie diagnoz stanu Gminy Izbica oraz inicjowanie aktualizacji Strategii i programów realizujących ją,
 - organizowanie udziału społeczności Gminy Izbica, w tym środowisk gospodarczych, rolniczych, naukowych w realizacji zadań strategicznego rozwoju. Rada ta powołana powinna być przez Wójta Gminy Izbica i skupić przedstawicieli instytucji samorządowych oraz administracyjnych oraz środowisk naukowych, zawodowych, gospodarczych oraz społecznych.

- Do podstawowych elementów systemu planowania – narzędzi wdrażania **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** należeć będą:
 - opracowania i ujęte w nich działania, programy zaimplementowane ze *Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego 2021-2027(2030)*,
 - programy operacyjne (wypracowane przez partnerów poszczególnych działań),
 - programy operacyjne krajowe i regionalne, program pomocy ze strony rządu, środki finansowe samorządów, środki publiczne, kapitał prywatny, instrumenty pożyczkowe i kredytowe, Fundusze Norweskie, WFOŚiGW.
 - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz zintegrowany plan zagospodarowania wzdłuż trasy S17.
 - programy, projekty, inicjatywy realizowane przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego i instytucje, podmioty, które nadzoruje oraz programy, projekty, strategie realizowane przez: ARiMR, KOWR, KSOW, LODR, LPNT, PPNT, LGD, LGR, LIR, RIG, uczelnie, instytuty oraz IOB i instytucje pozarządowe – jako elementy przyczyniające się do realizacji celów strategicznych i operacyjnych **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030**.
- Każde działanie wymienione w **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** zostanie opracowane przed wdrożeniem przez: **Zespół ds. opracowania i wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Izbica** jako projekt składający się z następujących elementów: nazwa projektu, obszar objęty projektem, cele i priorytety, konkretne działania (zadania), harmonogram realizacji, łączne nakłady finansowe, nakłady finansowe w układzie rocznym, źródła finansowania, wskaźniki monitoringu i ewaluacji, sposób sprawozdawania oraz podmiot koordynujący i/lub realizujący program.
- Monitorowanie i ocena realizacji koncepcji będzie powierzone **Zespołowi ds. opracowania i wdrożenia Strategii Rozwoju Gminy Izbica**, ponieważ ma służyć analizie zmian dotyczących wybranych wskaźników ilościowych i jakościowych. Jej celem będzie zapewnienie informacji na temat skuteczności i efektywności działań podejmowanych na rzecz realizacji **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030** oraz umożliwienie modyfikacji programów i działań w przypadku występowania rozbieżności pomiędzy celami założonymi a osiąganymi efektami. Monitorowanie realizacji koncepcji odbywać się będzie na pięciu płaszczyznach: celów strategicznych, celów operacyjnych i działań. Propozycje wskaźników dotyczących programów i działań zostaną nałożone na działania w każdym z dokumentów strategicznych, do których te działania będą się odnosić.

ROZDZIAŁ XIII

RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

W perspektywie 2021-2027 (2030) w ramach programów operacyjnych, współfinansowanych ze środków UE, kontynuowane będą dotychczasowe europejskie mechanizmy wdrażania polityki spójności: Zintegrowane Inwestycje Terytorialne są przejawem wymiaru terytorialnego polityki spójności (ZIT), Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS), a także inne mechanizmy współpracy wypracowane na poziomie regionalnym i krajowym.

Należy podkreślić, że dla zapewnienia stabilnych perspektyw rozwojowych Gminy Izbica konieczne jest podjęcie działań zmierzających do wzmocnienia bazy dochodowej samorządu lokalnego, a w szczególności zwiększenia, zróżnicowania źródeł dochodów oraz zaangażowania środków prywatnych do finansowania przedsięwzięć rozwojowych (partnerstwo publiczno-prywatne). Konieczna jest dalsza aktywna działalność sprzyjająca napływowi bezpośrednich inwestycji krajowych i zagranicznych do Gminy Izbica oraz powiatu krasnostawskiego.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ROZWOJU GMINY IZBICA W LATACH 2021-2027 (2030) - POZA BUDŻETEM WŁASNYM GMINY.

Krajowe Programy Operacyjne

Krajowe Programy Operacyjne będą uwzględniały cele polityki regionalnej i zostaną ukierunkowane na:

- innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji,
- rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację,
- dobre rządzenie,
- poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym,
- bezpieczeństwo energetyczne,
- dostępność transeuropejską i międzyregionalną,
- spójność terytorialną.

Program Ministerstwa Funduszy Europejskich i Rozwoju Regionalnego - Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją tj. Gmina Izbica, jako JST MOF Krasnostawski wymaga priorytetowej interwencji z poziomu krajowego kierowanej na poziom subregionalny, ze względu na kumulację negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, otrzyma: dopasowane instrumenty wsparcia na krajowym i regionalnym poziomie zarządzania rozwojem: *Program ponadregionalny 2020+*, obowiązkowe wsparcie w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych inne obszary koncentracji działań polityki regionalnej na poziomie subregionalnym mogą być zidentyfikowane w strategiach rozwoju województw. Dla tych kategorii OSI ukierunkowane wsparcie będzie: zaprogramowane z poziomu regionalnego możliwe jako uzupełniająca interwencja z poziomu krajowego w ramach kontraktu programowego i kontraktów sektorowych oraz porozumień terytorialnych.

Polski Fundusz Rozwoju

Polski Fundusz Rozwoju (PFR) to grupa instytucji finansowych i doradczych dla przedsiębiorców, samorządów i osób prywatnych. Oferta PFR obejmuje pakiety usług finansowych i pozafinansowych, skonstruowane pod konkretną potrzebę co umożliwia tworzenie kompletnego rynku pozyskiwania kapitału i instrumentów wzrostu na każdym etapie rozwoju danego przedsięwzięcia.

Grupa PFR oferując instrumenty służące rozwojowi samorządów (głównie finansowanie infrastruktury, partnerstwo publiczno-prywatne, kredyty na rozwój edukacji), czy przedsiębiorstw (głównie kapitał na rozwój, gwarancje bankowe czy doradztwo i finansowanie eksportu) inwestuje w zrównoważony rozwój społeczny i wzrost gospodarczy kraju i służy wypełnianiu luki rynkowej w finansowaniu na zasadach komercyjnych oraz współpracy przy przygotowaniu i dystrybucji programów w obszarach, w których te luki w rynku występują. Realizuje m.in. programy: Gwarancje De Minimis dla małych i średnich przedsiębiorstw, Start in Poland, Program Budowy Kapitału, Program Mieszkań na Wynajem, Narodowy Program Mieszkaniowy w zakresie budowy mieszkań na wynajem o umiarkowanych czynszach (w tym z opcją dojścia do własności) na zasadach rynkowych w ramach pakietu „Mieszkanie+”. W ofercie dla samorządów i sektora publicznego znajdują się: Finanse na wzrost, Płynność finansowa, Finansowanie infrastruktury, Finansowanie mieszkalnictwa i Obsługa Inwestora.

Regionalny Fundusz Rozwoju

W województwie dla wykorzystania zasobu środków przeznaczonych do ponownego wykorzystania (integracja zasobów i koordynacja działań w sferze wykorzystywania instrumentów wsparcia zwrotnego na poziomie regionalnym) środki będące w obrocie w poprzedniej perspektywie finansowej) powstają Regionalne Fundusze Rozwoju (RFR). Perspektywa finansowa UE 2014–2020 przyniosła wzrost znaczenia finansowania zwrotnego dla rozwoju, a równocześnie następują sukcesywnie zwroty środków z istniejących w poprzedniej perspektywie finansowej działań zakładających wykorzystanie instrumentów finansowych. Środki te tworzą zasób, który może być wykorzystany do rozbudowy instrumentów zwrotnych w ramach poszczególnych województw. Wobec przewidywanego ograniczenia dostępności środków UE po 2020 r. konieczna jest budowa silnej lokalnej bazy finansowej w ramach województw, która pozwoli na efektywne współdziałanie z kapitałem prywatnym w realizacji regionalnej polityki rozwoju. Baza ta powinna uwzględniać działalność prowadzoną przez pośredników finansowych w danym regionie – celem uniknięcia wystąpienia efektu wypierania. RFR mogą ułatwić i zdynamizować przebudowę gospodarki regionów. Należy je traktować jako istotny podmiot realizowania polityki rozwoju prowadzonej przez samorządy województw, głównie w obszarze innowacji, przedsiębiorczości, inwestycji na obszarach miejskich oraz redukcji energochłonności – adekwatnie do specyfiki i potencjałów rozwojowych regionów, w szczególności poprzez zapewnienie finansowania dla priorytetów rozwoju określonych w ramach strategii rozwoju województw. Dotychczas m. in. zarządzała nim LAW P.

Mechanizmy zintegrowanego podejścia

Głównymi mechanizmami, które wzmacniają zintegrowane podejście do rozwoju oraz współpracę na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym w perspektywie 2021-2027 (2030) są:

- kontrakt programowy
- kontrakt sektorowy
- porozumienie terytorialne.

Porozumienie terytorialne jest mechanizmem polegającym na urzeczywistnieniu planowania i realizowania procesów rozwojowych, podejmowanych/inicjowanych z poziomu lokalnego. Mechanizm ten powinien służyć rozwojowi współpracy samorządów, na obszarach gdzie zostały zidentyfikowane istotne dla rozwoju, więcej niż jednej JST (gminy/powiatu), potencjały społeczne/gospodarcze lub problemy, które ograniczają uruchomienie i wykorzystanie potencjałów.

Porozumienie terytorialne może być wykorzystywane do określenia zakresu i sposobu realizacji wybranych przedsięwzięć, stanowiących zadanie własne danej gminy/powiatu i istotnych dla sąsiadujących JST lub JST wyższego szczebla, kluczowych dla

rozwoju obszaru objętego porozumieniem, a jednocześnie istotnych dla rozwoju ponadlokalnego. Celem porozumienia terytorialnego jest wsparcie JST szczebla lokalnego (samorządy gminne/samorządy powiatowe) przez inne samorządy gminne, samorządy powiatowe, samorząd województwa lub rząd - w realizacji zadań własnych, które mają znaczenie ponadlokalne. Wsparcie w ramach porozumienia terytorialnego może mieć – w zależności od potrzeb i zakresu zaangażowania stron rodzaj:

- animacyjny - wówczas strony porozumienia angażują się w dane zadanie bez przepływów finansowych między nimi,
- integrujący - identyfikujący wiele działań z różnych dziedzin istotnych dla rozwoju danego obszaru, podejmowanych przez strony porozumienia lub podmioty z nimi w jakikolwiek sposób powiązane,
- finansowy - strony porozumienia określają zakres i zasady partycypacji w finansowaniu przedsięwzięcia stanowiącego zadanie własne dla jednej ze stron porozumienia.

Ze strony samorządowej w porozumieniu terytorialnym mogą uczestniczyć – JST wyższych lub niższych szczebli. Nie ma ograniczeń, co do liczby stron porozumienia terytorialnego. Warunkiem udziału samorządu województwa w porozumieniu terytorialnym o charakterze finansowym, między JST (gminy/powiaty) a ministrem właściwym ds. rozwoju regionalnego i innym ministrem właściwym, jest partycypacja finansowa województwa w realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji. Wiodącą w porozumieniu terytorialnym jest co do zasady JST, dla której przedsięwzięcia objęte porozumieniem stanowią zadanie własne. Tym samym, jeśli porozumienie terytorialne dotyczy kilku przedsięwzięć stanowiących zadania różnych JST, zlokalizowanych na danym obszarze, może być kilka wiodących stron – każda w zakresie postanowień porozumienia odnoszących się do danego zadania.

Przy konstruowaniu zakresu porozumienia terytorialnego niezbędne jest uwzględnienie ustaleń lokalnych dokumentów strategicznych oraz zachowanie zgodności ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego*. Samorząd województwa dba o spójność porozumienia terytorialnego z celami rozwoju województwa. Tam, gdzie stroną będzie minister właściwy ds. rozwoju regionalnego i inny minister właściwy, przed zawarciem porozumienia terytorialnego, strona rządowa zasięga opinii samorządu województwa na temat zgodności zakresu porozumienia ze *Strategią Rozwoju Województwa Lubelskiego*.

Regionalne Programy Operacyjne

Istotnym instrumentem terytorialnym będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego. Program tworzony jest dla każdego regionu z uwzględnieniem sytuacji społeczno-gospodarczej, planów rozwoju, potrzeb danego obszaru oraz zgodnie z zasadami realizacji wymiaru terytorialnego polityki spójności opracowanymi przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego i jest zgodny z zapisami *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*. Podstawą realizacji programu będzie zawarcie kontraktu programowego pomiędzy ministrem ds. rozwoju regionalnego i zarządem województwa.

W RPO wsparcie obligatoryjnie otrzymają znajdujące się na terytorium danego województwa OSI wskazane w KSRR, tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Dodatkowo samorządy województw będą mogły wskazać inne obszary strategicznej interwencji zidentyfikowane na poziomie regionalnym. Wsparcie w RPO dla OSI wskazanych w KSRR powinno być komplementarne do wsparcia zaprojektowanego na poziomie krajowym. Wysokość środków na realizację RPO będzie wynikała z ustalonego przez ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego algorytmu podziału środków oraz z indywidualnych negocjacji w ramach kontraktu programowego.

Programy współpracy terytorialnej Interreg

Podstawowym celem programów współpracy terytorialnej Interreg będzie pogłębianie integracji, poprzez otwieranie społeczeństw na różnice kulturowe oraz budowanie wzajemnego zaufania, a także współpracę instytucjonalną. W transgranicznym wymiarze współpraca terytorialna, w tym na zewnętrznych lądowych granicach UE, będzie służyć łączeniu potencjałów i tworzeniu synergii pomiędzy istniejącymi i powstającymi potencjałami obszarów przygranicznych, dla których bazę wzrostu stanowić będą inwestycje krajowe i regionalne. Dotyczy to zarówno potencjałów miejskich (ośrodków wzrostu), centrów lokalnych czy regionalnych, jak i potencjałów dotychczas rozproszonych, na obszarach poza centrami (obszary wiejskie, leśne itp.). Działania w ramach tych programów powinny redukować bariery w funkcjonowaniu obszarów przygranicznych i w konsekwencji zmniejszać stopień peryferyzacji pogranicza.

W ponadnarodowym wymiarze współpraca terytorialna będzie m.in. pomagać w koordynacji działań zwiększających integrację przestrzenną i funkcjonalną europejskich regionów.

Programy rozwoju i inne instrumenty finansowane ze środków krajowych

Wobec perspektywy ograniczenia środków UE na politykę spójności będzie rosła rola i znaczenie programów rozwoju oraz programów wieloletnich finansowanych ze źródeł krajowych. Projekty strategiczne istotne dla realizacji celów KSRR: *Racjonalny system finansowania JST, Narodowy Program Mieszkaniowy, Pakt dla obszarów wiejskich, SMUP, System Koordynacji KIS i RIS, Kompetencje w społeczeństwie informacyjnym, Dostępność Plus* czy *Centralny Port Komunikacyjny*.

W KSRR proponowane są też nowe inicjatywy. Dotyczą one w szczególności zwiększenia zachęt do tworzenia oddolnie innowacyjnych, eksperymentalnych rozwiązań: Akcelerator Projektów Pilotażowych, Innowacyjne partnerstwa terytorialne.

Partnerstwo Publiczno-Prywatne

Partnerstwo publiczno-privatne w szerokim rozumieniu w zdefiniowanym w aktach prawa UE oraz dokumentach instytucji UE, definiowane jest jako partnerstwo sektora publicznego i prywatnego mające na celu realizację przedsięwzięć lub świadczenie usług, tradycyjnie dostarczanych przez sektor publiczny. Współpraca ta opiera się na założeniu, iż każda ze stron jest w stanie wywiązać się z własnych, powierzonych jej zadań sprawniej niż druga strona. Strony w ten sposób uzupełniają się, zajmując się w ramach partnerstwa właśnie tą częścią wspólnego zadania, którą wykonują najlepiej. Dzięki podziałowi zadań, odpowiedzialności i ryzyka w ramach ppp osiąga się najbardziej efektywny ekonomicznie sposób tworzenia infrastruktury i dostarczania usług publicznych. Każda ze stron czerpie przy tym ze współpracy własne korzyści – proporcjonalne do swego zaangażowania. Wobec powyższego, wśród kluczowych elementów współpracy w ramach partnerstwa publiczno-privatnego wymienić należy: współpracę sektora publicznego z sektorem prywatnym; umowny charakter (w ramach stosunku cywilnoprawnego); charakter celowy: realizacja przedsięwzięć (budowa infrastruktury, dostarczanie usług) tradycyjnie wykonywanych przez stronę publiczną; optymalny podział zadań; podział ryzyk; obustronną korzyść. Polityka Rządu w zakresie rozwoju partnerstwa publiczno-privatnego „Polityka PPP” jest pierwszą rządową kompleksową wizją rozwoju partnerstwa publiczno-privatnego w Polsce. Jej głównym celem jest zwiększenie skali i efektywności inwestycji realizowanych w formule PPP. Ustawa z 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-privatnym określa zasady współpracy podmiotu publicznego i partnera prywatnego w ramach partnerstwa publiczno-privatnego, którego przedmiotem jest wspólna realizacja przedsięwzięcia oparta na podziale zadań i ryzyk pomiędzy podmiotem publicznym i partnerem prywatnym).¹⁹¹

Krajowy Plan Odbudowy

KPO jest dokumentem programowym określającym cele związane z odbudową i tworzeniem odporności społeczno-gospodarczej Polski po kryzysie wywołanym pandemią COVID-19 oraz służące ich realizacji reformy strukturalne i inwestycje. Dokument stanowi podstawę ubiegania się o wsparcie z europejskiego Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Recovery and Resilience Facility – RRF). Horyzont czasowy realizacji dokumentu zamyka się z końcem sierpnia 2026 r.

Zgodnie z artykułem 4 przywołanego Rozporządzenia realizacja KPO służy promowaniu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej poprzez zwiększenie odporności, gotowości na wypadek sytuacji kryzysowych, zdolności dostosowawczych i potencjału wzrostu gospodarczego, łagodzeniu społecznych i gospodarczych skutków kryzysu, / w szczególności dla kobiet (realizując w ten sposób cele Europejskiego Filara Praw Socjalnych), wspieraniu zielonej transformacji, przyczynianiu się do realizacji unijnych celów

¹⁹¹<http://ippp.pl/strona/partnerstwo-publiczno-privatne-ppp>

w zakresie klimatu oraz transformacji cyfrowej. W ten sposób interwencje realizowane w KPO wspierają cele UE w zakresie wzrostu konwergencji społeczno-gospodarczej, odbudowy i promowania zrównoważonego wzrostu gospodarczego i integracji gospodarek UE, a także tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy oraz strategicznej autonomii Unii i otwartej gospodarki, generującej europejską wartość dodaną.

Zgodnie z artykułem 3 Rozporządzenia KPO koncentruje swoje działania na sześciu europejskich filarach odpowiedzi na kryzys i budowy odporności: 1) zielona transformacja, 2) transformacja cyfrowa, 3) inteligentny i trwały wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu, 4) spójność społeczna i terytorialna, 5) opieka zdrowotna oraz odporność gospodarcza, społeczna i instytucjonalna, 6) polityki na rzecz następnego pokolenia, takie jak edukacja i umiejętności.

Interwencje KPO uzupełniają i rozszerzają podejmowane dotychczas przez polski rząd i samorządy działania doraźne i antyrecesyjne na rzecz sektorów i przedsiębiorców. Od początku 2020 r. w Polsce, jak i w innych krajach, wdrażane są szybkie, doraźne rozwiązania, których celem jest ochrona obywateli, gospodarki i całego systemu życia publicznego przed skutkami pandemii COVID-19. Zainicjowane przez rząd finansowe pakiety interwencyjne (kolejne odsłony Tarczy Antykryzysowej, Tarcze Finansowe Polskiego Funduszu Rozwoju, Tarcza Branżowa oraz pomoc udzielana przez Bank Gospodarstwa Krajowego i Agencję Rozwoju Przemysłu) o łącznej, planowanej wartości ponad 312 mld zł oraz działania legislacyjne stały się instrumentarium szybkiej i bezpośredniej odpowiedzi Państwa i zapewnienia pomocy dla poszkodowanych przedsiębiorców oraz sektorów (w tym w szczególności sektora zdrowia) w celu przeciwdziałania ekonomicznym i społecznym skutkom pandemii, związanymi przede wszystkim z wprowadzanymi lockdown-ami. W tych działaniach swój udział miały też środki z Unii Europejskiej – w ramach realizowanych programów operacyjnych polityki spójności na lata 2014-2020 przeznaczono dotychczas (dane na dzień 26.02.2021) na działania niwelujące skutki pandemii środki w wysokości ok. 15 mld zł (z krajowych programów operacyjnych – 8,5 mld zł, z RPO ok. 6,5 mld zł) – to tzw. Funduszowy Pakiet Antywirusowy uzupełniający przygotowaną przez rząd Tarczę Antykryzysową¹⁹².

Pozostałe źródła finansowania

- Środki budżetu państwa w ramach programów rozwoju lub poprzez inne instrumenty będące w gestii poszczególnych ministrów lub wojewodów. Ponadto budżet państwa może zapewnić środki na współfinansowanie dla projektów realizowanych ze źródeł zagranicznych.
- Środków budżetów JST poprzez zapewnienie wymaganego współfinansowania dla projektów realizowanych ze źródeł zagranicznych oraz finansowania wkładu własnego w ramach programów rozwoju lub innych instrumentów finansowanych z budżetu państwa lub innych środków publicznych wdrażanych z poziomu krajowego.

¹⁹²<https://www.gov.pl/web/planobudowy>

W zależności od wyników negocjacji z Komisją Europejską oraz późniejszych rozstrzygnięć na forum krajowym w zakresie ukierunkowania środków polityki spójności, odpowiednia kwota środków zostanie przeznaczona na realizację programów operacyjnych mających oddziaływanie regionalne. Wszystkie wskazane źródła powinny tworzyć efektywny i spójny system finansowania polityki rozwoju regionalnego i lokalnego.

BUDOWA EFEKTYWNEGO SYSTEMU FINANSOWANIA INWESTYCJI ROZWOJOWYCH PRZEZ SAMORZĄD GMINY IZBICA będzie wymagała w perspektywie 2021-2027 (2030) stosowania różnych form wsparcia adekwatnych do specyfiki realizowanych przedsięwzięć, oczekiwanych rezultatów z ich realizacji, a także statusu podmiotów, które są odpowiedzialne za realizację tych przedsięwzięć korzystających przy tym ze wsparcia ze środków publicznych.

W ramach krajowego, jak i regionalnego systemu finansowania inwestycji wspierających rozwój społeczno-gospodarczy wyróżniać będzie się w latach 2021-2027 (2030) zarówno formy wsparcia bezzwrotnego, jak i zwrotnego. Do instrumentów finansowania bezzwrotnego zalicza się wsparcie w formie dotacji i subwencji czy finansowanie z krajowych funduszy celowych np. pochodzących ze środków NFOŚiGW. Natomiast wsparcie zwrotne stanowią przede wszystkim kredyty i pożyczki (udzielane na zasadach rynkowych oraz preferencyjnych), poręczenia i gwarancje, finansowanie typu *venture capital*, *seedcapital*, jak również pomoc zwrotna.

Pomoc zwrotną jako jedną z możliwych form wsparcia wprowadzono w ustawie z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie ustawy o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 oraz niektórych innych ustaw. Stanowi ona relatywnie nową formę wsparcia, łączącą w sobie elementy wsparcia dotacyjnego oraz podlegającego zwrotowi, przy czym proporcja między obiema formami może ulegać zmianie w trakcie realizacji danej inwestycji jak również w fazie operacyjnej, kiedy osiągane są rezultaty danego przedsięwzięcia.¹⁹³

Zaletą instrumentów finansowania zwrotnego jest m.in. zwiększenie odpowiedzialności podmiotu odpowiedzialnego za realizację inwestycji w zakresie podejmowanych działań i ich skutków. W celu poprawy działania systemu finansowania inwestycji prorozwojowych ze środków publicznych sukcesywnie zwiększany będzie udział wsparcia w formie zwrotnej.¹⁹⁴

Finansowanie bezzwrotne, w tym w formie dotacji i subwencji będzie kierowane w szczególności na przedsięwzięcia niegenerujące dochodów, o niskiej stopie zwrotu z inwestycji lub też bardzo długim okresie zwrotu, jednocześnie wpisujące się w podstawowe zadania państwa lub właściwych samorządów. Dotyczyć to będzie również przedsięwzięć

¹⁹³ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.

¹⁹⁴ Jw.

obarczonych dużym ryzykiem, które bez zaangażowania środków publicznych nie miałyby szansy na realizację.¹⁹⁵

Formułą realizacji inwestycji promowaną przez rząd wśród JST jest PPP. Służy ono przede wszystkim podwyższeniu efektywności wydatków publicznych dzięki wykorzystaniu know-how partnerów prywatnych i niezależnej kontroli założeń projektowych przez zaangażowane w proces instytucje finansowe. Przygotowanie wybranych projektów PPP rząd wspiera poprzez zapewnienie kompleksowego doradztwa o charakterze prawnym, finansowym i technicznym.¹⁹⁶

Ponieważ realizacja przedsięwzięć rozwojowych **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 (2030)** musi odbywać się przy zachowaniu stabilności makroekonomicznej, w szczególności stabilności sektora finansów Samorządu Gminy Izbica, **należy mieć na uwadze konieczność prowadzenia polityki budżetowej uwzględniającej ograniczenia związane z obowiązującymi regułami fiskalnymi, w tym z dążenie do osiągnięcia i utrzymania średniookresowego celu budżetowego (opracowywanego w *Wieloletnich Prognozach Finansowych*).**

Dlatego też, niezależnie od konieczności zwiększenia zaangażowania kapitału prywatnego w realizację celów rozwojowych **Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 (2030)**, konieczne jest utrzymanie – w warunkach ograniczonego napływu środków polityki spójności - „przestrzeni fiskalnej” niezbędnej do realizacji zamierzeń **Strategii**. Podstawowym uwarunkowaniem „przestrzeni fiskalnej” będzie stabilizująca reguła wydatkowa, a w pewnym stopniu również niektóre dodatkowe działania po stronie dochodowej.¹⁹⁷ **Postanowienia SOR wskazują, że po 2020 r. ciężar finansowania inwestycji rozwojowych będzie przenoszony w większym stopniu na środki krajowe (zarówno publiczne, jak i prywatne). Znaczenie środków UE będzie relatywnie mniejsze, choć nadal istotne.**

Zadania sektora publicznego, które dotychczas realizowane były w znacznym stopniu przy współfinansowaniu z UE, będą w większym stopniu finansowane w oparciu o krajowe środki publiczne. Środki te pochodzić będą z budżetu centralnego oraz z budżetów samorządowych, które nabiorą większego znaczenia w finansowaniu wysiłku rozwojowego. Powodem tego są zmiany w wieloletnim budżecie UE na lata 2021–2027.¹⁹⁸

Wskazuje to na konieczność efektywnego stymulowania inwestycji sektora prywatnego (ze środków krajowych oraz zagranicznych) oraz dalszego podnoszenia efektywności wydatków rozwojowych sektora publicznego. Wykorzystanie środków UE należy skoncentrować na projektach o najwyższej wartości dodanej i pozytywnych efektach.¹⁹⁹

Oceniając warunki prowadzenia polityki gospodarczej (w tym przede wszystkim polityki inwestycyjnej) w nadchodzących latach, zakłada się, że działania wdrażane w ramach SOR przyniosą pozytywne impulsy w postaci mobilizowania kapitału prywatnego (krajowego i zagranicznego). Doprowadzą one do zwiększenia jego aktywności inwestycyjnej. Kapitał prywatny będzie więc odgrywał kluczową rolę w osiągnięciu planowanej stopy inwestycji w gospodarce. Wymaga to

¹⁹⁵ Jw.

¹⁹⁶ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

¹⁹⁷ Jw.

¹⁹⁸ Jw.

¹⁹⁹ Jw.

jednakże działań realizowanych przez sektor publiczny (zarówno inwestycyjnych, jak i regulacyjnych) w zakresie poprawy „warunków brzegowych” determinujących ekonomiczną racjonalność i rentowność działalności podmiotów sektora prywatnego.

Budżet *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030* oparty został m.in. na założeniach *Wieloletniego Planu Finansowego Państwa* (WPFP) na lata 2019–2022 przyjętego uchwałą nr 31 Rady Ministrów z dnia 24 kwietnia 2019 r., gdzie wydatki dotyczące sektora rolnego i rybackiego zostały w największym stopniu opisane w ramach poszczególnych zadań funkcji. Działania określone w SZRWRI 2030 będą finansowane również ze środków publicznych w ramach innych niż 21 funkcji budżetu zadaniowego państwa.²⁰⁰ **System realizacji SZRWRI 2030 tworzą:**

- Komponenty strategiczne, polityki, programy:
 - Plan dla Wsi,
 - Pakt dla obszarów wiejskich,
 - Programy operacyjne PS (regionalne i krajowe),
 - PROW,
 - PO RYBY,
 - System płatności bezpośrednich,
 - Krajowy plan dla WPR 2021–2027,
 - Program operacyjny realizowany z wykorzystaniem środków EFMR (2021–2027);
- Projekty strategiczne SOR;
- Priorytetowe projekty Planu dla wsi.²⁰¹

W programach krajowych i regionalnych będą specjalne środki na wspomaganie powiązań funkcjonalnych małych miast (Miasto Krasnostaw) i centrów gminnych (Gmina Izbica) jako lokalnych ośrodków wzrostu oraz kontynuacja wsparcia infrastrukturalnego oraz przedsięwzięć podnoszących jakość oraz dostępność usług publicznych na ich obszarach, jak również wspomaganie rozwoju i modernizacji infrastruktury teleinformatycznej oraz telekomunikacyjnej. Będą one wspierane również jako obszary interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego oraz w ramach prowadzonej polityki rozwoju wobec obszarów wiejskich.

²⁰⁰ Uchwała NR 123 RADY MINISTRÓW z dnia 15 października 2019 r. w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”.

²⁰¹ Jw.

OPIS POWSTAWANIA STRATEGII ROZWOJU GMINY IZBICA

Prace diagnostyczne i projektowe „Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” obejmowały: ankietyzację, wywiady, analizy dokumentów dostarczonych przez Zamawiającego oraz konsultacje społeczne. W procesie prac nad Strategią wykorzystano również dane z GUS oraz inne opracowania oraz dokumenty planistyczne, które posiada Gmina Izbica.

Niniejszy dokument „Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030” powstał w oparciu o nowy, zrównoważony model rozwoju, którego opis znajduje się w *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* oraz *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030*, *Krajowej Polityce Obszarów Wiejskich*, *Polityce Obszarów Zagrożonych Trwałą Marginalizacją*. Wykorzystano również dane opracowane w „Diagnozie prospektywnej województwa lubelskiego. Wnioski i rekomendacje do aktualizacji *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego*” (2019) oraz *Założeniach Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020* (z perspektywą do 2030 r.). Projekt Strategii uwzględnia kierunki rozwoju regionu nakreślone w *Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego 2030*, które były prezentowane na spotkaniach konsultacyjnych organizowanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego oraz kierunki zaznaczone w *Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030*.

Analiza SWOT Gminy Izbica została wykonana podczas konsultacji publicznych (warsztatów i wywiadów) w dniu 26 lutego 2020r., w 2 grupach społecznych uwzględniających: młodzież, mieszkańców, przedsiębiorców, nauczycieli i dyrektorów jednostek edukacyjnych, kulturalnych, instytucje otoczenia biznesu i LGD w terminach ustalonych w harmonogramie oraz pogłębiona przez analizę ankiet przygotowanych przez autora *Strategii Rozwoju Gminy Izbica* (Badanie przeprowadzono w terminie 29 stycznia – 15 lutego 2020r.). Z powodów rozwoju pandemii Covid-19 prace diagnostyczne wydłużyły się.

W opracowaniu *Strategii Rozwoju Gminy Izbica 2021-2027 z perspektywą do roku 2030* uwzględniono warunki niepewności społeczno-gospodarczej, które wywołała w Polsce, Europie i na Świecie pandemia w 2020 roku. Gwałtownie zwiększająca się niepewność sprawia, że istnieje konieczność radykalnej zmiany podejścia do zarządzania w samorządach lokalnych i przedsiębiorcach. W czasie pogłębiającego się kryzysu społeczno-gospodarczego w Europie, którego istotnym elementem jest ww. pandemia *Covid 19* oraz *Brexit* (opuszczenie Unii Europejskiej przez Wielką Brytanię), stąd należy na poziomie JST tj. Gminy Izbica określić: kluczowe i operacyjne cele, działania oraz metody ich realizacji. Niepewność w 2020 roku bierze się m. in. z zasięgu zmian wywołanych pandemią w zglobalizowanej gospodarce w tym również, w niewielkich, lokalnych przedsięwzięciach. W tak zmieniających się warunkach nie będzie można spokojnie kontynuować dotychczasowych kierunków działań podejmowanych przez Gminę Izbica, ale należy dostosować już teraz sposób działania do nowych wyzwań. Negatywne skutki kryzysu może pogłębić

zachowawczość w podejściu do zarządzania JST, powolność i nieadekwatność rozwiązań, do bardzo szybko zmieniających się warunków (m. in. pojawiają się utrudnienia w prowadzeniu zajęć w szkołach, ryzyko prowadzenia inwestycji itd.). Te jednostki samorządu terytorialnego, które nie opracują odpowiednio wcześniej zrównoważonej strategii rozwoju, a następnie nie przystąpią do przygotowania odpowiednich narzędzi jej wdrożenia, będą zagrożone trwałą marginalizacją społeczno-gospodarczą. Istnieje poważna szansa, że takie JST stracą bezpowrotnie zaufanie mieszkańców, inwestorów, przedsiębiorców oraz turystów. Zmiany demograficzne wynikające ze spadku przyrostu naturalnego i niekorzystnych tendencji migracyjnych są jedną z przyczyn wzmoczonych działań Gminy Izbica, które polegają na szukaniu najkorzystniejszych rozwiązań rozwojowych. Potencjał ludzki staje się kluczowym czynnikiem rozwoju, ponieważ młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy, którzy pozostają w społeczności lokalnej, to nie tylko gwarancja utrzymania bieżącego popytu na usługi (publiczne i rynkowe), ale to równocześnie atrakcyjna oferta pracowników dla przedsiębiorców i gwarancja stabilnej przyszłości Gminy Izbica. Pozyskiwanie i zatrzymanie przez zagwarantowanie atrakcyjnej oferty młodym, wchodzącym w dorosłe życie ludziom, to kluczowa sprawa w Strategii Rozwoju Gminy Izbica w latach 2021-2027 z perspektywą do 2030 roku.

W dniu 19 maja 2020 roku odbyły się konsultacje służące zebraniu danych do przygotowania działania polegającego na wyodrębnieniu ważnych inwestycji dla rozwoju gminy podczas wspólnego posiedzenia komisji Rady Gminy Izbica, które było transmitowane online poprzez stronę internetową Gminy Izbica. Po przygotowaniu Diagnozy gminy opracowano Projekt Strategii Rozwoju Gminy Izbica na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2021.

W dniu 8 listopada 2021 roku odbyły się konsultacje, podczas których mieszkańcy, przedsiębiorcy, radni mogli zapoznać się z projektem Strategii. Spotkanie było transmitowane on-line.

Zarządzający Gminą Izbica oraz autor Strategii, a także Zespół ds. opracowania Strategii Rozwoju Gminy Izbica, mieli świadomość, że przetrwanie w czasach niepewności i wyjście z kryzysu wywołanego pandemią Covid-19 wymaga błyskawicznego dostosowania zarządzania JST do nowych warunków, a to umożliwi nowa, zrównoważona strategia rozwoju. Okres stabilnego otoczenia rynkowego wraz z pandemią w 2020-2021 roku, minął na wiele lat. Co nie oznacza, że doświadczenia i osiągnięcia poprzednich lat są mało ważne. Warto z nich korzystać, ale należy mieć na uwadze zmianę modelu organizacji społeczno-gospodarczej, którą powoduje stan niepewności. Należy spodziewać się buntu zasobów ludzkich, które pozbawione będą komfortu stabilizacji.²⁰²

W praktyce planowania strategicznego rozwoju Gminy Izbica w latach 2021-2027 z uwzględnieniem perspektywy roku 2030 wyzwaniem będzie szybkość działania. Nakazuje ją zmienność otoczenia i warunków działania. Odkładanie w czasie aktualizacji Strategii Rozwoju mogłoby stanowić poważny błąd w procesie jej powstawania. W poprzedniej perspektywie 2014-2020 wszystkie strategie były tworzone w modelu dyfuzyjno-polaryzacyjnym, który obecna *Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030* zmienia na model zrównoważony – wyrównawczy. W tej sytuacji trudno mówić o samym procesie aktualizacji strategii, ponieważ w wielu miejscach trzeba stworzyć nowe rozwiązania uwzględniające m. in. ponadlokalną współpracę z innymi partnerami

²⁰²Za źródłem: Andrzej Koźmiński „Zarządzanie w warunkach niepewności”, Warszawa 2004.

oraz istotny wymiar odpowiedzialnego podnoszenia atrakcyjności, budowania trwałej przewagi konkurencyjnej Gminy Izbicy na tle regionu.